

SBÍRKA PRAMENŮV

KU POZNÁNÍ LITERÁRNÍHO ŽIVOTA

V ČECHÁCH, NA MORAVĚ A V SLEZSKU.

VYDÁVÁ

III. TŘÍDA ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ V PRAZE.

SKUPINA TŘETÍ.

PRÁCE BIBLIOGRAFICKÉ.

ČÍSLO 3.

LITERÁRNÍ ČINNOST M. JANA HUSI.

V PRAZE.

NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

1900.

fb 50.

LITERÁRNÍ ČINNOST

MISTRA JANA HUSL

NAPSAL

DR. VÁCLAV FLAJŠHANS.

V PRAZE.

NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

1900.

Studijní knihovna Západočeského muzea v Třebíči	
Přir. číslo	Signatura
12. 985	

OBSAH.

<i>Opravy a doplňky</i>	VII.
<i>Ukazadlo</i>	VIII.
<i>Zkratky</i>	1—3.
I. Dějiny a výsledky dosavadních prací o spisech Husových .	4—10.
II. Seznam spisů Husových	10—12.
α) Seznam zachovaných spisů českých	10—11.
β) Seznam zachovaných spisů latinských	11—12.
III. Incipit	13—15.
α) Incipit textů latinských	13—15.
β) Incipit textů českých	15.
IV. Seznam rukopisů	15—24.
α) pražské	15—19.
β) mimopražské	19—22.
γ) ztracené a mylně uváděné	22—23.
V. Spisy české	23—67.
α) <i>Spisy zachované, Husovi bezpečně připisované</i>	23—60.
A. Traktaty obšírnější	23—31.
B. Traktaty drobnější	31—35.
C. Překlady a zpracování	35—38.
D. Spisy dogm. a polem.	38—41.
E. Kázání česká	42—46.
F. Veřejná prohlášení	46—48.
G. Listy české	48—55.
H. Básnické pokusy	55—60.
β) <i>Spisy ztracené</i>	60—62.
γ) <i>Spisy nejisté</i>	62—63.
δ) <i>Spisy mylně připisované</i>	63—67.
VI. Spisy latinské	67—158.
α) <i>Spisy zachované, Husovi bezpečně připisované</i>	67—148.
A. Traktaty obšírnější	31—35.
B. Traktaty drobnější	75—81.
B'. Quaestiones	81—17.
D. Výklady a zpracování	87—96.

VI.

E. Řeči a kázání	96—109.
F. Veřejná prohlášení	109—116.
F'. Odpovědi k žalobám	116—119.
G. Listy latinské	120—145.
H. Básnické pokusy	145—146.
I. Písemnosti Husovy	146—148.
K. Vyhlášky německé	148.
β) <i>Spisy ztracené</i>	148—150.
γ) <i>Spisy nejisté</i>	150—154.
δ) <i>Spisy mylně připisované</i>	154—158.
VII. Chronologický přehled	158—159.
<i>Doslov</i>	160.

OPRAVY A DOPLŇKY.

(Opravy uvádějí se prostě správně; co bylo chybné, vyznačeno *kursivou*; doplňky uvádějí se se značkou +; prvé číslo značí stranu, druhé řádku.)

12. 1 »super IV libros sentenciarum«. — 12. 21. »1. září 1411«. — 13. 6 »x θ'« a »θ'« — 13. 22. »immutemur«. — 13. 31 + »De matrimonio De matrimonio«. — 13. 36. »x ζ«. — 13. 39 »ι α«. — 14. 8 »ζ«. — 14. 22 + »Pater et filius super IV Sent.« — 14. 34 + »Si diligenter attenderent Sermo«. — 15. 4 »θ'«. — 17. 3 + Strahovského kláštera knihovna; sign. Č. I E 1 veliký výklad (172); sign. Čes. I D 5 kázání sváteční (173) (v. ČČM. 1900); univ. knihovna, sign. I C 11 Quadragesimale (174), I C 12 Quadragesimale, Postilla de sanctis (175). — 17. 7 + III. A 23 Sentent. (176). — 17. 32 + IV G 24 Sentent. (177). — 18. 2 + V F 9 kwestie (178). — 18. 11 + V H 29 Super Sentent. (179). — 18. 19 + IX B 3 super Sentent. (180). — 19. 10 + Basilej, bibl. veřejná A II 34 art., epp. (181), A IV 16 artik. (182); v. Haenel, Catal. libb. MS. 1830, 627. — 19. 21 + ¹³/₂₂ R III. Sv. Augustina řeč proti hadačům (183), Cerr. Abth. II. 151, kázání (184). — 20. 41 + Štrasburk, veřejná knihovna, tractatus de vita sacerdot., Haenel, 455 (185). — 22. 31 + skotského kláštera, 50 e 3, Quadragesimale (186), 50 e 7 de corp. Cr., kvest., káz. (187), 54 f 3 kázání (188). — 24. 28 + 5. zlomek strahovský I E 1 (v. ČČM. 1900). — 24. 29 + jest jen opis. — 24. 46 + 1899 vydání populární. — 25. 4 + o pramenech F. v Osvětě 1900. — 29. 48 »valdenský překlad«. — 39. 15 »č. 1«. — 39. 33 »necelé («o hříchu» chybí). — 51. 34 »fol. 102r. P. mylně 90. — 46. 34 + rukopis strahovský I D 5. — 48. 23 + č. 67. — 63. 14 + v rkp. mik. č. 6 a v rkp. víd. č. 4935 fol. 77—80 je druhá část Jádra; z r. 1414. 40 h. *Překlad ze sv. Augustina o čarách*. Rkp. MZA. ¹³/₂₂ R III (z Mik. kn. č. 6) obsahuje sv. Augustina řeč proti hadačům. — 83. 10 »XH 17«. — 95. 19 V F 17.

(Jiné drobnější omyly, jako n. př. str. 3. 29 1674 m. 1624 atp. račiž si již opravit laskavý čtenář sám.)

UKAZADLO.

(*Pzn.* Obsahuje jen hlavní místa.)

- A**beceda 41, 74.
adversus indulgent. 85.
akademická doba 158.
Alexander V. 102.
Alma et venerabilis 71.
alphabetum 41.
ammonitio 154.
Annenkov 8.
Anxigin 155.
apologetická doba 159.
apoštolská doba 159.
appellace 111, 149.
 » ad Iesum Cr. 114.
archivy 15, 19.
artikule zlaté 32
artikule žalobní 116, 117, 153.
Aubé 6, 92.
Augustin 36, 62.
aurea dicta 70.
Austský 37.
Balbín 91.
Barbatus 123.
Bartoš písař 26.
básně Husovy 55, 145.
Beer 82, 83.
Beneš 118.
Bernard, sv.: boj. . . 63.
Betlém, nápisy 28.
 » panny 48.
bible 35, 37—38.
bible Husova 148.
bibliografie Husovská 11.
z Bibrachu 101.
Blahoslav 5, 26.
Boha, jenž jest . . 63.
Böhringer 6—7.
Boleslav 19.
Bonnechose 5, 75.
Borový 7.
Buddensieg 10.
Brno 19.
z Brodu Ondřej 118, 150.
Brunfels 4.
Brunšvík 19.
Budyšín 19.
Bydžovský 44, 30, 64.
Circa correctionem 83.
Cobham 150.
Cochlaeus 78.
collectanea Husova 153.
commentarius in etc. 154.
consolatoria 154.
Constantius 71.
contra bullam 105.
 » falsa consilia 113.
 » imaginum adorationem 84.
 » occultum adversarium 93.
 » Páleč 72.
 » praedicatorum Plzn. 95.
 » Stanislaum 71.
 » Stokes 94.
Czerwenka 86.
Čárky 74.
Dcerka 28—29.
de abhominacione etc. 154.
 » abolitione 155.
 » anatomia Antichr. 155.
 » Antichristo 155.
 » arguendo clero 83.
 » causa bohem. 70.
 » cognitione et dilect. 79.
 » corpore Cristi 67.
 » credere 85.
 » cruciata 85.
 » cruciatu 155.
 » ecclesia 70.
 » effectu 81.
 » evangelica perfeccione 155.
 » excommunicacione 73, 155.
 » existencia reali 69.

- de fidei sue elucid. 106.
 » imaginibus 84.
 » indulgentiis 85.
 » libris heretic. 92.
 » mandatis Dom. 76.
 » matrimonio 77—78, 155.
 » modo exist. 67.
 » Moyse legislatore 83.
 » mysterio iniquitatis 156.
 » novem alienis peccatis 78.
 » occulto iudicio . . 156.
 » omni sanguine . . 69.
 » pace 105.
 » peccato mortali 77.
 » perniciē tradit. 156.
 » poenitentia 80.
 » pollucione 82.
 » quattuor sensibus 151.
 » quinque officiis 75.
 » reali existencia 69.
 » regno, populo . . 156.
 » regulis . . 156.
 » revelatione 156.
 » sacramento altaris 67.
 » » corporis 67.
 » » » et sanguine Cristi
 80—81
 de sanguine Cristi 69—70.
 » » » sub specie vini 87.
 » septem peccatis 156.
 » sex erroribus 73.
 » signis apparentibus 156.
 » sufficientia legis Cristi 36.
 » supremo rectore 82.
 » transsubstantiatione 89.
 » tribus dubiis 112.
 » » hostibus 79, 156.
 » trinitate 93.
 » utilibus 82.
 » unitate ecclesiae 156.
 » vera felicitate 83.
 defensio libri . . 93.
 » mandati 153
 » quorundam artic. 95.
 Denis 8, 79.
 depositiones testium 117.
 devět kusů zlatých 32.
 dicta 153.
 Dietrichsteinská knihovna 20.
 Dinkelsbühl 13.
 Disputatio 87.
 Dobiáš 65.
 Dobrovský 5.
 z Dolan v. Štěpán.
 Dolanští 128.
 z Dubé 143.
 Duchek 44.
Elementa linguae 156.
 enarratio Psalmorum 90.
 Engliš 111.
 Erben K. J. 7 a j.
 Erfurt 19.
 Evans 8.
 excerpta 153.
 explicatio I. ep. 91.
 expositio decalogi 75.
Feifalik 146.
 Fictor 72.
 Flajšhans 89, 90.
 Fox 75.
 fragmenta 157.
 Freiberg 19.
 Friedrich 7.
 Frind 7.
 funiculus fidei 30, 151.
 » triplex 30.
Gebauer 74.
 Gersdorfská knihovna 19.
 Gesta Christi 90.
 Gillett 7.
 glossa 90—91.
 glossy 156.
 Goll 130.
 Gotha 19.
Haardt v. d. 5.
 Hain 90.
 Hamburk 19.
 Hanslick 147.
 Havelský 73.
 Havlíček 6.
 Havlík 63, 140.
 Hefe 7.
 Helfert 6.
 Helwei 150.
 hexametry 56.
 Historia Gestorum Cr. 90.
 Höfler 6, 96—98.
 Horst v. d. 75.
 Hus v. spisy, relikvie, hexametry atd.
 z **Ch**lumu Jan 132 nn.
 Chmelíř 132 nn.
 chronologie spisů 158.
 Chudoba 120.
In apostolorum epistolas 91.
 » septem epistolas 91.
 incipit textů 13—15.

instrumentum appellat. 111.

intimace 110, 149.

Jádro 38.

Jagellonská knih. 19.

Jakoubek 63, 150.

Jakubec 74

Jan XXIII. 102.

Janek 100.

z Janova Matěj 4, 81, 156.

z Jesenic Jan 113, 157.

Jena 19.

Jesu Salvator 157.

Jireček J. 8.

Jungmann J. 5.

Kadaverosus 65.

Karel IV. 99, 100.

Kardinal, mistr 127.

katechismus 38, 40.

kázání 92, 43—44, 46, 63, 62, 96, 148—149.
152.

kázání synodalní 98.

kázání kostnická 105.

knihy o modlitbě 29.

knížky o svatokupectví 27.

knížky proti knězi kuchmistrovi 40.

Kobert 63.

Konáč 5.

Koniáš 5, 64.

konkordance evang. 150.

Konrád 146.

Koranda 64.

Kostnice 131.

kostnické spisky 77—78.

Košut 87.

Krakov 19.

krátký a užitečný ... 63.

Kříšťan 127, 128, 142.

Krummel 7, 96—98.

Kristus věčné radosti 63.

kterak má člověk ... 63.

kuchmistr kněz 40.

kusy zlaté 32.

Langsdorff 27.

Lectionarium 108.

Lehmann 118.

Lechler 61, 67.

Lenz 7, 99, 155.

Lev papež 62.

libri hereticorum 92.

Litoměřická bible 38.

listy české 48 nn., 64, 61.

listy latinské 120 nn. 150.

Lombard 82, 84, 85, 88—91.

Loserth 8, 71, 150.

Lounští 121.

Lüders 84.

Lukáš 66.

Luther 5.

Lvov 20.

Makaronské traktatce 62.

Mareš 8.

Martin(ek) 125. 137.

Mařík 93.

Martinius 5.

Mauricius 93.

Menčík 5.

Michael de Causis 117.

Mikuláš 87.

Mikulov 20.

z Miličina Mik. 125.

Mitrovský kodex 20.

Mladenovic 6, 75, 133.

Mnichov 20.

modlitba 65.

mravné přúpovědi 56.

mylné sign. 22—23, 63, 154.

Naučení křesť. 38.

Neander 6, 71.

nejisté spisy 152.

německé vyhlášky 148.

neurčené 154.

Norimberk 20.

Norimberské vydání 6.

Novem dicta 157.

Novák K. 8, 9.

Novotný V. 8.

Nowotny 26.

O almužně 62.

« Antikristu 65.

» božím přikázání 24.

» » těle 33.

» brání odmrťí 34.

» církvi 60, 65.

» desateru ... 65.

» dvanácti užitečích 65.

» jednotě církve 65.

» manželství 34, 65.

» modlitbě 65, 24.

» odúmrtí 34—35.

» panenství 60.

» poslušenství kostela 65

» potupení světa 37.

» poznání a milování Boha 65.

» poznání cesty pravé 28—29.

» pravém potupení 65.

» pravé povinnosti 65.

- O přijímání krve 65.
 » sedmi smrtelných hříchů 32.
 » spasiteli Ježíši 66.
 » svatokupectví 27.
 » šesti bludích 27.
 » utrpení Páně 66.
 » víře 30.
 » víře a jejích článcích 66.
 » zkáze pocházející 66.
 obecné všech křesťanů... 66.
 obrana XLV. artikulů 149
 obrana mandátu 66.
 occultus 94.
 octo beatitudines 79.
 odpověď na otázku 66.
 » fakultě 113.
 odpovědi k žalobám 116.
 odvolání ke Kristu 66.
 Ochránov 20.
 Old-Castle 150.
 Olomouc 20.
 oprava bible 37—38.
 ordo procedendi 118.
 orthographia 74.
 otázky a odpovědi 38.
 »otec« 139.
 Otče Bože 66.
 Ovidius 92, 95.
 Palacký 5—6, 96—98.
 Pálec 72—7', 110.
 Paříž 20.
 Passio Domini 90—91.
 » Cristi 90—91, 106.
 Patera 82, 83.
 páteře zlých a dobrých lidí 62.
 pečeť Husova 148.
 Peklo 118.
 Petr kněz 150.
 Petrohrad 20.
 Petr v. Lombard.
 písemnosti Husovy 146.
 písňe 57, 61, 145.
 Plzeň 20.
 Plzeňští 49.
 podmínky smíru 153.
 podpisy 147.
 z Podvinie 119.
 polemická doba 158.
 Polívka 49.
 positio contra... 94.
 postilla 109.
 » de sanctis 108-109.
 » česká 25.
 Praha 15-19.
 Pražané 49.
 proč nyní lidé... 66.
 » přijímáme 66.
 program díla 9.
 prohlášení veřejná 46-47, 109.
 » synodě 47.
 » proti pomluvám 113.
 » o víře 111.
 » odvolací 111.
 » koncilu 115.
 » de tribus dubiis 112.
 protestace 115, 149.
 proti radě doktorské 47.
 Protiva 118.
 průpovědi mravné 56.
 prvotisky 4.
 překlady Husovy 35.
 Příbram 111.
 přípisky Husovy 147.
 puncta Joh. Hus 108.
 Pypin 8.
 Quadragesimale 106-108.
 quaestiones 81 nn.
 » de clavibus } 152
 » » sanguine }
 quaestie nejisté 151.
 z Rakovic 100.
 recomendaciones 96, 152, 157.
 řeči 96.
 refutatio scripti 72.
 rektorské řeči 152.
 relikvie Husovy 148.
 replica contra praed. Plzn. 95.
 » » Stokes 94.
 replicacio 113.
 » contra intim. 93.
 responsio ad scripta Mg. Pálec 72.
 » » » » Znoyma 71
 » » » » articulos 109.
 responsiones de tribus quaest. 112.
 responsum ultimum 119.
 revise bible 35.
 Řezníček 8.
 Robert 63, 81.
 Roudnice 20.
 rukopisy 4, 15-22.
 Rutze 24.
 Sabina 7.
 Salonský převor 147,
 sententiarum libri 88.
 sepsání proti knězi... 40.
 sermones 103, 104.

sermões per circulum numi 109.
 » de Antichristo 157.
 Seyfried 5.
 seznam starý 4.
 Shirley 10, 93.
 Schaffhausen 20.
 Schindler 71.
 Schlesinger 152.
 Siewart 128.
 Sixt IV, 70.
 smír mezi arcibiskupem 65.
 Snopek 57.
 Sommer 6.
 speculum peccatoris 37, 157.
 spisy Husovy české 10-11.
 » » latinské 11-12.
 » kostnické 77-79.
 Sreznevský 23.
 Stanislav ze Znojma 71.
 stella clericorum 95
 Stockholm 20.
 Stokes 94, 158.
 Stoyko 80.
 super quattuor litros Sent. 88.
 svatokupectví 27.
 Svoboda 8.
 Sybart 128.
 Sybort 128.
 synodální kázání 98.
 Šembera 6, 74.
 Škopek 35, 51, 52.
 Štelcar 63.
 Štěpán z Dolan 61.
 » z Pálče v. Páleč.
 Štítný 74.
 Šturm 25, 26, 67.
 Tečky 74.
 testimonium de artic. 157.
 themata sermonum 108.
 Theobald 87.
 Tieftrunk 8.
 tisky Husovy 4 nn.
 Tomek 5.
 tractatus unus 158.
 traktaty 31, 23, 67, 75.
 transsumtum publicum 111.
 Trialog 61.
 Truhlář A. 8.
 » J. 80, 89—90, 103, 108.
 Třeboň 20.
 Tubinky 20.
 Učení o večeři P. 60.
 universita 143.

utrum aliqua... 84
 » aliquid... 157.
 » credendum 85.
 » Cristus 69.
 » expediat 87.
 » in evangelica... 83.
 » » transsubst. 84.
 » lex Jesu Cristi 86.
 » materia prima 82.
 » Moyses 85.
 » pollucio 82.
 » possibile 81.
 » secundum legem 85.
 » supremus... 82.
 » vera felicitas 83.
 » viris ecclesiast. 157.
 úvod k výkladu 66.
 Vavřinec z Březové 75.
 Veleslavín 112.
 veřejná prohlášení 46, 109.
 Vídeň 21—22.
 Viklef 27, 61, 67, 84, 86, 95, 147, 158.
 Viviers de... 139.
 Vlček 8, 9.
 Vöcel 6.
 ze Všetat 118.
 z Voděrad 118.
 vydání spisů Husových 4.
 vyhlášky poslední 47.
 » německé 148.
 výklad menší 25, 60.
 » na pašiji 62.
 » » páteře 23.
 » » písničky 35—36.
 » » první epištolu 66.
 » » žalmy 66.
 » písniček 35—36.
 » větší 22.
 » viery, desatera etc. 23.
 » víry 30.
 vyložení svatých čtení... 25.
 výpisky o manželství 67.
 vyznání víry 67.
 Walpurger 5/137.
 Wartenberk 120.
 Wilhering 22.
 Winter 71, 81.
 Wolfenbüttel 22.
 Wolkan 153.
 Wratislaw 55, 93.
 Wyche 64, 65, 120.
 Wycleffe v. Viklef.
 Začátky textů 13—15.

XIII.

zápisky děkanské, rektorské.. 146—147.

Záviše 122.

Zbyněk 99, 121.

Zdislav 97.

Zikmund 130, 150.

Zitte 5.

zkratky 1—3.

ze Znojma Stanislav 71.

zpěvy kostelní 57—58, 145.

zpráva, jak sněm 67.

zrcadlo hříchů 16.

zrcadlo sv. Augustina

» člověka hříšného

» hříšníka

» menší

» větší

} 35—36

ztracené spisy české 60 nn.

» » latinské 148.

» » rukopisy 22—23.

ze Zvířetic Zdislav 97.

Zaloby 116.

ZKRATKY.

- A* = Ю. С. Анненковъ: Чешскія сочиненія Гуса и время ихъ написанія 1877 v Жури.
Минист. Народн. Просвѣщенія, sv. 192, 257 nn.
- Anx.* = Anxiginův překlad z r. 1554; v. o něm E. III. 336—337; ex. Mus.
sign. XXV. E. 17.
- Abh.* = Abhandlungen der königl. böhm. Gesellsch. der Wissenschaften.
- AÖG.* = Archiv für österr. Geschichte; římská číslice značí svazek.
- Ath.* = Athenaeum, red. Masaryk a Kaizl. Ročn. I.—X.
- Aubé* = Nouvelle biographie générale depuis les temps les plus reculés jusqu'
a nos jours. Publ. par MM. Firmin Didot frères sous la direction de M. le Dr. Hoefer
Tome XXV. Paris 1858. Str. 586—615 životopis Husův od B. Aubé.
- B.* = Fr. Böhringer, Die Kirche Christi und ihre Zeugen. Bd. XXI. XXII. str. 606.
Neue Ausgabe, Stuttgart, 1878.
- Bfs.* = Otto Brunfels, ed. princ. sebraných spisů z r. 1524; ex. Musejní XLIV, C 22.
- BG.* = Blahoslavova Grammatika; vyd. J. Jireček a Ign. Hradil; Vídeň 1857.
- BL.* = Dobrovského Böhmische Litteratur auf d. Jahr 1779 nn.
- Buch.* = Fr. B. de Bonnechose: Lettres de Jean Huss. 1846, str. 251.
- Br.* = W. Berger, Joh. Hus und König Sigmund. Augsburg, 1871.
- Č.* = Čelakovský.
- ČČH.* = Český Časopis Historický.
- ČČM.* = Časopis Musea království Českého.
- ČMF.* = České Museum Filologické. Red. Dr. J. Kvíčala. Ročn. I.—V.
- ČMM.* = Časopis Matice Moravské.
- ČMV.* = Čelakovského Malý Výbor. 1872.
- D.* = Dobrovský.
- Dc.* = Palackého Documenta etc. 1869.
- Dk.* = Dudík; bez dalšího označení = Forschungen in Schweden, 1852.
- Ds.* = E. Denis, Huss et la guerre des Hussites, Paris 1878.
- Duch* = Duch J. Husi, zjevný v jeho spisech. V Praze, 1870. Str. LXXII. + 206
- E.* = K. J. Erben, Sebrané Spisy M. J. Husi 1864—1868, 3 sv.
- Ep̃p̃.* = Epistolae piissimae etc. 1537.
- F.* = V. Flajšhans, Písemnictví české I. 1898; *F. Knihy* = Knihy české ve
Švédsku a v Rusku, v Praze, 1898.
- Fd.* = A. Frind, Die Kirchengeschichte Böhmens im Allgemeinen. etc. III. Bd.
Prag, 1872, str. 367.
- Fut.* = Fontes rerum Bohemicarum. Díl I.—V.
- FS.* = Ant. Fáfl a Fr. Stýblo. Učebnice jazyka českého. V Praze 1897.
- G.* = E. H. Gillett, The life and times of John Huss, třetí vyd. Boston, 2 dd.,
1871—1872.

- Gr(im)* = J. Grim, Výbor z literatury české, doba střední; třetí vydání 1898 v Praze.
- H.* = Hus.
- Hdt.* = Herm. von der Haardt, Magnum Constant. concilium, 6 sv., 1695—1699.
- Hef.* = C. J. Hefele, Conciliengeschichte, VII. sv. Freiburg, 1869.
- Her.* = kněze Jiřího Heremity Život Husův; ze XVI. stol.; bez r. a m.; ex. v 12° str. A—B₈ pod signat. XXV. K 17 v Museu; nezaznamenaný ani u J. ani u Jk.
- Hfl.* = C. Höfler; kde bez citatu svazku, značí spis: Mag. J. Hus und der Abzug der deutschen Professoren etc. Prag, 1864; kde s citatem svazku (I. II. III.) značí: Geschichtsschreiber der huss. Bewegung, Wien 1856—1866 (v »Scriptores rerum austriacarum«).
- Hlf.* = J. A. Helfert, Mistr Jan Hus. V Praze, 1857.
- Hš.* = Ign. J. Hanuš; *Quell.* = Quellenkunde und Bibliographie, etc. Prag 1868;
- Dod.* = jeho Dodavky a doplňky k J. I. II. 1869—1871.
- HZ.* = Sybelova Historische Zeitschrift.
- Ž.* = J. Jungmann, Historie Literatury, 2. vyd. 1851; pravidelně citováno římskou číslicí oddělení, arabskou číslo spisu; kde citována strana, označena citatem dalším *Lit*².
- Žk.* = J. Jireček; *Hymnol.* = jeho Hymnologie z r. 1878; *Rk.* = jeho Rukověť 1876; *Anth.* = jeho Anthologie, díl II. (2. vyd. 1869, 3. vyd. 1876).
- K.* = L. Krummel, Geschichte d. böhm. Reformation im XV. Jhdt. Gotha 1866.
- Knc.* = Kancionály (bratrské) ve vydáních, označených letopočtem.
- Kš.* = Koniášův Klíč dle prvního vydání z r. 1729 (v. Hš. Quellenk. 68—69).
- Ký.* = F. Konečný ve Vlasti X.
- L.* = A. Lenz, Učení M. Jana Husi; v Praze 1875. Ostatní spisy jsou citovány slovem úvodním: Jest pravdou . . . , nebo Vzájemný poměr atd.
- Ldr.* = Th. Lindner, Deutsche Geschichte unter den Habsburgen und Luxemburgern II. Band, Stuttgart, 1893.
- LF.* (nebo *Lfil.*) = Listy filologické (a paedagogické). R. I.—XXV.
- Los.* = J. Loserth, Hus und Wiclif, 1884; ostatní díla jeho jsou citována dle časopisů a sbírek, v nichž vycházela: MGD, ZKG, AÖG. atd.
- Lr.* = bez římské cifry J. Lechler, J. Hus v překl. Marešově; s římskou I. nebo II. značí jeho Joh. v. Wiclif, 1874.
- M.* = B. Mareš; s římskou cifrou značí jeho úvod k překladu Lra. 1890, s arabskou cifrou značí jeho vydání Listů H-ových 1891.
- Mck.* = C. Mackenzie 1846; překlad Bnch. do angl.
- MGD.* = Mittheilungen des Vereines für die Gesch. d. Deutschen in Böhmen.
- MIÖG.* = Mittheilungen des Instituts für österr. Gesch.
- Mk.* = Ferd. Menčík.
- Mld.* = Petr z Mladenovic; cituji dle vydání v Dc.; srovnej o něm Procházku ve VUS. 1882, 310—313.
- Mrt.* = Des heiligen Merterers . . . vier Briefe, 1537 Wittenberg.
- MZA.* = Moravský archiv zemský.
- N* = Nedoma, Boleslavský kodex ve VUS 1891.
- Nk.* = K. Novák; čísla bez dalšího udání značí stránky Lfil. z r. 1889, článku jeho: »O spisovatelské činnosti M. Jana Husi;« ostatní jeho články udány jsou spolu s označením časopisu (LF., SH.).
- Nu.* = Neun Synodalreden, Prag, 1784.
- Ný.* = V. Novotný; čísla bez dalšího udání značí jeho »Listy Husovy« ve VUS. 1898.
- O.* = Obrana M. Samuele Martinyusa z Dražova 1636.
- Opp.* = Norimberské vydání děl Husových z r. 1558 (míní se všude, kde neudáno druhé vydání z r. 1715).

OSN. = Ottův Slovník Naučný.

ÖUM. = Österreichisch-Ungarische Monarchie; díl Böhmen, sv. II.

P. = Fr. Palacký; s udáním dílu značí jeho Dějiny národa českého, většinou 3. vydání; bez udání dílu jeho Geschichte des Hussitenthums, 2. vyd. 1868.

Post. = Husova Postilla; pravidlem vydání Postilly v Praze 1564; kde udán díl, je to vydání Erbenovo z r. 1868.

PSB. = Sitzungsberichte der königl. böhm. Gesellsch. d. Wissensch.; = VUS.

Ptr. = A. Patera; zejména jeho články ve VUS. 1890.

Pz. = D. Pez, Thesaurus anecdotorum novissimus 1705.

S. = *Sab.* = K. Sabina, Dějepis literatury československé, V Praze 1866.

Sfr. = M. V. a G. Seyfried(ové): De Johannis Hussi Martyris etc. . . . 1698.

SH. = (Rezkův) Sborník historický; ročn. I.—IV.

SL. = Starší Letopisové čeští; vydání P. 1829.

SN. = (Riegrův) Slovník Naučný.

Spš. = B. Spiess, Výbor z liter. č., doba střední, 1876.

Š. = A. V. Šembera; *ŠO.* = Š. Orthografie Husova 1857; *ŠDR.* = Dějiny řeči a literatury české, třetí vydání, ve Vídni, 1869.

T. = V. V. Tomek; bez udání dílu = Děje university pražské, v Praze 1849; s udáním dílu = Dějepis města Prahy.

Tab. = Tabulae codicum praeter graecos et orientales etc., Vídeň, I.—VII.

Tk. = K. Tieftrunk, Historie literatury české, třetí vydání 1885.

Tř. = A. Truhlář; články z OSN a ÖUM.

V. = Výbor z literatury české díl II. 1868 (1. sešit vyšel již 1857).

VB. = Vavřinec z Březové; dle vydání ve Fnt.

VČA. = Věstník České Akademie.

Vk. = Jar. Vlček: Dějiny české literatury, I. 1893—1898.

VUS. = Věstník král. č. společnosti nauk (třída filosof.-historická).

W. = Jan Wiklef (vl. Wycleffe).

Wpgr. = J. Walpurgus, Hussus combustus non convictus, 1674, Gera.

WSB. = Sitzungsberichte der kais. Akademie der Wissensch.; Wien (phil.-hist. Classe).

Z. = Aug. Zitte, Lebensbeschreibung des Mag. Johannes Hus von Hussinecz Prag 1789.

ZKG. = Zeitschrift für Kirchengeschichte.

Žj. = H. Žalanský, Hus, Jeroným a Žižka 1619 (dle nového otisku u Kobra v Praze, 1873.; historický rozbor jich od J. V. Nováka v ŠH. IV. 1886, str. 46—57).

Spisy ty všechny citovány jsou (jakož i ostatní, zde neuvedené) vždy stranou; kde citován list, udána jeho strana přední písmenem *r*, zadní písmenem *v*. Jsou-li na stranách sloupce, označuje se písmenem *a* sloupec levý, písmenem *b* pravý. Tituly uvedeny jsou jen krátce; kdo by přál si podrobnější udání, najde je většinou u M. IV.—XXXIV. Knihy v seznamu tento nepojaté uvádějí se zkráceninami delšími, aby z nich mohl býti snadno určen titul: n. př. Zap-Kořán, Kron. českomor. nebo Havlíček, Slovan atd.; kde spis jest méně znám, položen při první příležitosti titul úplný, při dalších pak naň odkazováno srozumitelnou zkratkou.

Dějiny a výsledky dosavadních prací o spisech Husových.

1. Výčet spisů Husových, ovšem jen částečný, totiž spisků t. zv. kostnických, podávají nám již na počátku XV. stol. Petr z Mladenovic (Dc. 255) a dle něho Vavřinec z Březové (Fnt. V. 333); k tomu v XVI. stol. přistupuje »starý seznam« chovaný v Museu sign. I. E 10 z doby ca 1550; to jsou první počátky bibliografie Husovské.

2. Ale již záhy počaly se znalosti tyto kaliti; rukopisy XV. stol. již připisují mnoho Husovi, co náleží Viklifovi (srov. Los. MGD. 1886 a j.), »starý seznam« děl českých (chovaný v Museu; otiskl E. III. 318—319) ze XVI. stol. připisuje leccos původně latinského velikému reformatoru českého jazyka, první vydavatel jeho sebraných děl, Otto Brunfels, 1524 připsal mu mnoho, co náleží Janovu (opravovala to již 1535 Confessio, praef. f. 4^r: „Mag. Matthias Parisiensis . . . eo libro, qui sub titulo et nomine Mag. Joannis Huss excusus in lucem prodit“ — ale marně, připisováno stále Husovi), br. Vavř. Krasonický stěžuje si v XVI. stol.: »a v tom čase přicházely mi knihy pode jmenem M. J. Husi, ano byly Petra Chelčického« (v ČČM. 1878, 399) . . . a mnoho spisů v této první době Husovské literatury ztraceno na dobro.

3. *První vydání* tiskem jeho spisů (rukopisy máme od r. 1398 do XIX. stol. zachovány hojně, v. zde níže; žádný však, mimo opisy a listiny, autograf) vycházela již v XV. stol. V mlhách se vznášejí před námi vydání z r. 1459 českého překladu spisku kostnického a nemnoho pozdější latinské vydání spisu Gesta Christi (pochybnosti M. IV. jsou neoprávněny, u Nka. 241 omyl), k nimž přistupují 1495 vydání listů Husových při Passionale (v. o nich D. Liter. Nachrichten, 7—8). Naproti tomu zdá se udání Palackého o pražském vydání z r. 1502 (Dc. VIII., Gesch. des Hussitenths. 38) omyl nějaký s vydáním Konáčovým z r. 1520. První souborné vydání děl latinských podnikl teprve 1524 O. Brunfels (ex. v Mus. i v univ. knih.; o tomto posledním v. Hanslik, Beschreibung der Prager Universitäts-Bibl., 601; letopočet — Hanslik a po něm Jk. Rk. I. 279 a j. udávají 1521 — vyplývá z udání v Opp. II. 54^r; udání u M. V—VI. o r. 1520 až 1525 jsou omyly), jenž v malých svazečcích vydal mnoho spisů, jež jen z části náležejí Husovi. Po něm uchopil se zejména vydávání listů horlivě

sám M. Luther. Avšak nad oba tyto vydavatele vynikli Husovi citelé Norimberští, kteří r. 1558 (druhé vydání, rozmnožené indexem, 1715) vydali ve dvou velikých foliantech všecko latinské, čeho mohli se dopídit i a r. 1563 (druhé vydání 1592) opět hlavní spisy české, dotud tiskem nevydané. Tato vydání norimberská (děl latinských z r. 1558 a děl českých z r. 1563) zůstala na dlouho — a zůstávají, vzhledem k dílům latinským, podnes — podkladem a základem pro další zkoumání o Husovi a daleko do polovice našeho století kritika zastavila se před těmito edicemi.

4. Obojí vydání — latinské i české — obsahuje mnoho, co Husovi nenáleží; české zejména má některé překlady, od osob jiných pocházející; ale přes odpor některých lepších znatelů díla tato udržela se jako Husova. Nové vydání *Postilly* v Praze 1564 jde docela za vzorem norimberským. Co ví Blahoslav (BG. 284—285 a j.), nejde mnohem dále, než znalost Norimberčanů, docela na vydání norimberském zakládá se obrana konfesse z r. 1575, otištěná ještě 1636 Samuelem Martiniem z Dražova (v jeho O. 97—105), taktéž dílo Walpurgerovo 1625 a bratří Seyfriedů 1698 drží se úplně a ve všem vydání norimberského. Teprve Herrmann v. d. Haardt ve svém velkolepém díle pramenném 1695 otiskuje některé dokumenty přímo z rukopisů, kdežto u nás Koniáš 1729 neporozuměním Martiniově Obraně vybájl množství českých spisů Husových, jež stále matou české literární historiky. Na základě vydání norimberských psal o spisech obojích u nás ještě 1789 A. Zitte (str. 274—282) a teprve 1791 počíná opět Dobrovským zkoumání z rukopisů. Dobr. v prvním vydání své literatury (v Abh. 345—346) znal od Husa pouze abecedu,*), překlad bible a písně, ve vydání druhém (132, 143) přibýly k tomu hexametry a katechismus, ve vydání třetím konečně (188—192, 224—228) vypočítává se již slušná řada českých prací Husových na základě rukopisů. Jungmann 1825 podstatně nad Dobrovského a vydání norimberské nepokročil.

5. Mnohem dále ovšem postoupil 1845 Palacký v příslušném (německém) díle svých dějin (třetí vydání českého sepsání 1877; o genezi prvního sepsání z r. 1845 v. nyní zajímavou zprávu K. Köplovu v Památníku na oslavu stých narozenin F. Palackého, 1898, 668—687), jehož přednosti jsou každému známy; na stanovisku starším stojí ve své bibliografii 1846 Bonnechose (přidal ji závěrkem k překladu listů Husových). R. 1848 počíná konečně, otiskem listů rukopisu křižovnického v ČČM., i vydavatelská činnost novověká bez překážky (1825 musil Hanka, vydáváje Husovu Dcerku, mnoho měniti), zvláště pak důležit jest výpis Husovy činnosti v Tomkových Dějinách univ. pražské. L. 1849—1851 zjevilo se nové vydání Jungmannovy Historie Liter. české, kdež na str. 568 vypočteno 38 spisů českých. Tato bibliografie Jungmannova zůstala na 20 let vý-

*) Když objevil ji Durich ve Vídni, psal mu radostně D. 17. června 1789: »ergo *novum* meritorum genere claret Hussus, quo patriam suam sibi devinxit« (Korrespondence, I., ed. Ptr., 125).

hradným pramenem znalostí literárních; bohužel, obsahuje velice mnoho omylů, zaviněných jednak Koniášem jednak »starým seznamem«. Na bibliografii Jungmannově spočívá i *první pokus*, podati »seznam všech spisů Husových« (v Kalendáři Českobratrském na r. 1851 str. 47—49) jenž vypočítává v sedmi oddílech celkem 43 děl Mistrových (chyby Jungmannovy jsou zde přejaty a rozhojněny). Rovněž tak i pilný J. W. Sommer 1850, vzdělávaje dílo Zittovo po česku, rozšířil seznam Zittův dle Jungmanna (str. 302—305), dle něho pak podal zprávu o Husovi K. Havlíček v Slovanu 1850 (ve vydání Tůmově Vybraných spisů díl II. 308—323), při tom, bohužel, otiskuje jeho české listy nikoli dle originalu v ČČM. 1848, nýbrž dle překladu Sommerova. Touž dobou podal velmi pěkný obraz i latinské literární činnosti jeho 1852 Neander.

6. Pokrok nad Jungmanna, opravy jeho mnohých omylů, viděti teprve u Vocela (přednáška 21. ledna a 18. února 1856 v kr. č. společnosti nauk; výtah z ní v Prager Zeitung 1856, dle někož i Hfl. I. XXXIII až XXXIV.; stručný obsah v Abhandlungen, V. Folge, 9. Bd., »Zur Gesch. der Gesellsch.« str. 52—54, výsledky její v SN 1863, III., 986—988). Vocel prohlédl 12 rukopisů pražských, určil, že Zrc. větší, v Post. 1563 vydané, není od Husa; že traktát »o manželství«, tamtéž tištěný, je překlad z latiny atd., ale bohužel, práce jeho zůstala téměř nepovšimnuta a nedoceněna. V SN. Vocel vypočítal všech spisů, českých i latinských, celkem 27; ale i v tomto seznamu zůstalo ještě mnoho chyb. I on držel se v příčině spisů latinských vydání norimberského.

7. Teprve Höfler 1856 (a později) vydává mnohé spisy Husovy latinské, dotud jen z norimb. vydání známé, podle pramenů původních; tím práce jeho, třebaš vadná, znamená přec pokrok proti vydáním starším. V Höflerových *Geschichtsschreiber der hussitischen Bewegung* I. II. zjevila se ponejprv Husova činnost universitní, jim vydána řada nově objevených listů, jím v původní redakci otištěn neocenitelný Mladenovic, bohužel, vše velmi vadně: avšak zpracováním literární činnosti Höfler se neobíral. Dílo Helfertovo, 1857 vyšlé, bylo právě touto publikací Höflerovou již před vyjitím antikvováno a taktéž, jinak velmi pěkný, článek Aubéův 1858, jenž (str. 613—614) v pěti odděleních vypočítává díla Husova dle norimberského vydání. Jen první sešit Výboru všímá si 1857 a vydává dle rukopisu opět díla Husova (se vnučenými poznámkami), taktéž Šembera uveřejňuje dle rukopisu Husovu Orthografii, ačkoli ve svých Dějinách řeči 1858 (³ 1868) zůstává zcela ve šlépějích Jungmannových.

8. Výborná a dosud lepší nenahrazená jest úvaha Böhringerova o spisech Husových českých (o těch soudí jen dle Palackého a narážek v textech latinských) a latinských z 1858 (² 1878, XXII, 543—548). S bystrou kritikou a důkladnou znalostí věcí oceňuje tehdejší stav literárních znalostí, probírá, vybírá, a třídí díla norimberského vydání (někde snad až příliš skepticky), určuje pokud možná čas složení a odkazuje na své výtahy, podané v díle samém. Bohužel, znal jen vydání norimberské a první díl

Höflera; vypočítává celkem asi 30 děl Husových latinských; českých udává 15 dle Palackého.

9. Dosti důležitá jest práce Höflerova z r. 1864: *Mag. J. Hus und der Abzug der Deutschen* . . . neboť ačkoli patrně jeví předpojatost a přílišnou fantasií kombinační, přec novým materiálem rozmnožuje podstatně znalosti naše o Husově činnosti literární (zejména ve příčině questíí a re-kommendací). To nelze říci o současné práci Friedrichově, za to však se vši chválou nutno vzpomenouti prvního sešitu »Sebraných spisů českých« vydávaných Erbenem (v. o nich níže).

Nepatrné váhy jest výklad Sabinův v Dějepise literatury českoslovanské 1866, založený veskrze na pracích cizích (J. P. Hlf. a j.); větší důležitost má spis L. Krummlův »Geschichte der böhm. Reformation« 1866, jenž podává rovněž bibliografii spisů Husových (302—307), avšak nikterak důkladnější, nežli je práce Böhringerova. Vypočítává (mimo listy, spisky kostnické, 5 exegetických, 9 synodálních řečí, 28 řečí o Antikristu a českou Postillu) celkem 17 děl Husových »reformatorských«. R. 1867 doplnil svůj výklad úvahou o nově vyšlém díle Höflerově v Sybelově HZ.

10. Do r. 1868 náleží dokončení Erbenova vydání Sebraných spisů Husových, práce, jež zase po Postille norimberské podnikla dílo veliké přímo z pramenů. K závěru díla podal E. (III. 317—346) důkladnou*) úvahu »o spisích českých M. J. Husi a o jich nynějších pramenech.« Vypočítává v ní známé tehdy rukopisy, vydání a díla Husova česká (celkem jich zná 24, k nimž jako nejisté připojuje 3 další); zmiňuje se také kriticky o svých předchůdcích a vypočítává 12 spisů ztracených. Práce Erbenova zůstala po většině základem; jediný J. Jireček postoupil zde dále.

11. Šemberovo nové vydání Dějin 1869 nepřináší nic nového; za to důležité opravy a doplňky ve příčině spisů latinských podává téhož roku v VII. díle své »Concilien-Geschichte« dr. K. J. Hefele; ale i jeho výtěžky staví daleko do stínu slavné (»über jedes Lob erhabene« jak praví Berger) vydání Palackého: *Documenta etc.* Material, zde ve vzorném pořádku a pečlivém otisku vydaný, nedošel však ještě náležitého zpracování se stanoviska literárního.

Docela na Erbenově vydání zakládá se dobrá populární knížečka »Duch Jana Husi zjevný v jeho spisech« 1870; nejobšírnější však životopis Husův, Gillettův (1871³ ve 2 dílech), všímá si jeho literární činnosti jen nepatrně, bibliografie nepodává; totéž možno říci o dobré jinak knížce (Borovéhoho): »Děje a osudy M. J. Husi z Husince« 1872. Bibliografii obojích spisů, českých i latinských, podává A. Frind, *Kirchengeschichte Böhmens* (III., 1872, str. 102—103, pzn.); vypočítává celkem podle Krummela (a—x) spisy a spisky Husovy, avšak nových výtěžků zde není. Taktéž Lenz, *Učení M. J. Husi* 1875 spokojuje se výzkumy staršími a výslovně

*) Úvahy v Liter. Listech 1865 a v Blahověstu 1868 nedovedou činiti podstatných výtek. V. i Brandl, K. J. Erben, 79.

se zřiká rozboru oněch spisů, o nichž jsou pochybnosti; velice důležitá — ve příčině vnějších dějin — práce Tomkova (III. díl Dějepisů Prahy 1875) podává sice i ve příčině spisů leckteré modifikace starších vlastních mínění, ale jinak bádáním literárně historickým přirozeně se nezabývá.

12. Nad Erbeny vynikl teprve J. Jireček, jehož Rukověti I. díl vyšel r. 1875; tu řada omylů Erbenových i Jungmannových opravena, podána nová bibliografie spisů Husových (vypočítává celkem 24 spisů, 6 pokládá za ztracené, 10 za nepravě připisované); jeho seznam je až posud nejlepší bibliografií. Ačkoliv ani Jireček z mezí E. podaných podstatně nevystoupil, přece výtěžky Erbenovy jsou zde podstatně opraveny a rozhojněny. J. S. Annenkov 1877 v Žurnale minist. osvěty sv. 192 (Чешскія сочиненія Гуса) stojí mnohdy níže než E. (ačkoli některá jeho udání opravil), rovněž tak A. S. Pypin (český překlad jeho Historie II. dílu od Kotíka 1883, str. 311—322; něm. překl. Pechův r. 1884, II. 2. 75 nn.) Stanovisko Erbenovo zaujímají celkem E. Denis: J. Huss et la guerre des Hussites 1878, K. Tieftrunk, Historie lit. č. (1885) a V. Řezníček (bibliografické zprávy ve feuilletech Národních Listů 1890—1891 (č. 355; č. 17, 37, 85). Spisek J. Svobodův (pseudonym dle Vka. 111) z r. 1884, »Pravdivé vyličení života, utrpení a významu M. J. z Husince dle nového dějepisného bádání« připomínám pro úplnost.

13. Nové dráhy zkoumání o Husovi vykázal J. Loserth spisem Hus und Wiclif, 1884 (vlastně 1883; přelož. do angličtiny od R. M. J. Evanse 1884), kdež nejen podal úplný přehled literatury do r. 1883, nýbrž ukázal i prameny mnohých spisů Husových. Ve zkoumáních svých pokračoval i v letech následujících; systematicky a bibliograficky svých výtěžků dosud neshrnl.

Nové bibliografické shrnutí našich znalostí o spisech Husových českých i latinských učinil 1889 K. Novák (v Lfil. XVI.). Některých předchůdců svých nedotýká se ani ve příčině spisů latinských (Böhringera, Krummla, Frinda . . .) ani českých (Annenkova); taktéž postup jeho práce jest ještě z doby předloserthovské. Vypočítal celkem 20 spisů českých, 22 latinských; znal celkem 52 rukopisů a podal přehled vydání jednotlivých od XV. stol. do r. 1869. Shrnutí jeho bylo pramenem 1893 i Jar. Vlčkovi, Dějiny literat. české, 1896 V. Novotnému v OSN. XI. i 1898 mně v mém Písemnictví.

Na vlastním pilném zkoumání zakládá se úvod Marešův k překladu Lechlerova Husa 1891, podávající přehled bibliografický i vydání děl Husových i spisů jednajících o Husovi; pečlivě a pěkně jsou též jeho poznámky při vydání Listů Husových 1891. Pečlivě pracován jest náčrtek A. Truhlářův (v ÖUM. 1896, Böhmen, II. 81—82); velmi pěkně a důkladně jest proveden článek V. Novotného, Listy Husovy 1898 ve VUS.

14. Stručný souhrn celého dosavadního zkoumání, zejména našeho, sestavili Jar. Vlček 1893 a Kar. Novák 1889; dle Jar. Vlčka známo jest asi půl sta rukopisů, dle K. Nováka asi 20 českých a 22 latinských spisů (s nutnou korekturou dle Jirečka 24 českých [a 6 ztracených], dle Böhringera-Krummla 30 latinských). Tyto výtěžky dávno již neshodují se se skutečnou znalostí rukopisů; proto podjal jsem se této revise.

V mé práci zde následující vypočteno jest 171 rukopisů Husových, spisů (některé o několika číslech) latinských celkem 74, 1 německý, 36 spisů českých; vypočteno dále přes 100 názvů mylně Husovi připisovaných, 4 české a 10 latinských ztracených, konečně 6 českých a 12 latinských původu více méně nejistého; je zde tedy zpracován trojnásobný materiál jako dříve.

15. Roztríděny jsou dle stejných kategorií a u každého postupováno jest stejným způsobem; totiž

A. Zjištění textu.	1. Titul (je podán tolikerý, kolikerý jest v užívání; a vždy titul rkp.)
2. Obsah; tu pravidelně odkazuje se k výtahům, jinde učiněným.
3. Rozdělení na kapitoly nebo slohy atd.
4. Incipit a explicit podle rukopisu.
B. Náležitost Husovi.	5. Původství Husovo; bývá obyčejně dokazováno <i>a</i>) svědectvím vlastním (t. j. ze spisů Husových a jeho výroků jiných) <i>p</i>) svědectvím cizím; a to předně svědectvím starších autorů do XVII. stol. a novějších od XVIII. stol.
6. Čas, kdy asi traktat byl složen.
C. Způsob dochování.	7. Rukopisy jsou vypočítány dle místa; o stáří jejich atp. přidáno jest poučení hned při výčtu rukopisů.
8. Tisky jsou uvedeny skoro všechny; veškeré vyňatky z listův uváděti, bylo by bývalo i zbytečné i zdlouhavé.
9. Překlady jsou uvedeny v pořádku tomto: český, latinský, německý, francouzský, anglický a j.
D. Dosavadní práce.	10. Prameny udávají, většinou dle Losertha, odkud která část vzata; kde možno udati pramen několikerý, udán obyčejně jen pramen hlavní.
11. Zmínky u dosavadních badatelů podány jsou zase jen hlavní, ale tak, aby bylo viděti, kdo nejvíce v té příčině pracoval.

Zmínky Jirečkovy, Jungmannovy a Dobrovského jsou pojaty všecky, aby bylo viděti, co je již v naší literatuře známo.

Kde není tisků nebo překladů atp., tam zachován přec postup číslic týž, tak že scházející n. př. číslice 8. značí, že není tisků, scházející č. 7. že není rukopisů*) atd.

16. Vzorem mi byl Shirleyův katalog spisů Viklifových; byl bych ovšem rád pořídil tato prolegomena na způsob úvodů Buddensiegových k vydání Viklefových spisů polemických, ale zatím toto seřazení snad také vyhoví svému účelu.

Celá pak práce rozdělena takto:

1. Podán souvisle dle čísel (římské cifry značí spisy latinské, k nimž přičteny i dva německé, arabské značí spisy české) úplný seznam spisů Husových přehledně.

2. Podán souvisle abecední seznam všech *incipit*, zároveň s udáním čísla a jmena dotčeného spisu.

3. Podán souvisle seznam veškerých rukopisů, zároveň s udáním, které spisy Husovy obsahuje.

4. Podán seznam veškerých spisů českých, podrobně, dle čísel. Vždy napřed spisy, Husovi bezpečně připisované a dochované, pak spisy ztracené, dále nejisté a konečně mylně připisované.

5. Podán seznam veškerých spisů latinských, v témž pořádku, jako spisy české.

6. Konečně vylíčena chronologicky dle předchozích dat literární činnost Husova.

II.

Seznam spisů Husových.

a) Seznam zachovaných spisů českých.

A. Traktaty obšírnější.	1. Výklad na páteře, 2. Postilla, 3. O svatokupectví, 4. O šesti bludích, 5. Dcerka, 6. Provázek třípramenný, 7. Výklad viery;
B. Traktaty drobnější.	8. O sedmi smrtelných hříších, 9. Devět kusů zlatých, 10. Řeč o božím těle, 11. O manželství, 12. O braní odmrťi;

*) Při listech pod č. 1. místo titulu uveden adresát, č. 2. 3. mnohdy vypuštěno, ježto v Dc. je přidán stručný regest ke každému listu. Chronologicky základem byl mi Ný.

- C. Překlady a zpracování. 13. Výklad písníček, 14. Zrcadlo člověka hříšného větší, 15. Zrcadlo člověka hříšného menší, 16. Oprava bible;
- D. Spisy dogmatické a polemické. 17. Jádru, 18. Katechismus, 19. Proti knězi kuchmistrovi, 20. Abeceda;
- E. Kázání. 21. na sv. Trojici, 22. na posvěcení chrámu [2], 23. na 13. neděli po sv. Trojici, 24. na den památky Božího Těla [2], 25. o umučení Páně, 26. na den narození Božího [7], 27. na svátky Mariánské [3], 28. ostatní kázání sváteční [7];
- F. Veřejná prohlášení. 29. Proti radě doktorské, 30. Vyhlášky poslední [2];
- G. Listy. 31. Listy z exilu [5], 32. List rozluční, 33. Listy ze žaláře [11];
- H. Básnické pokusy. 34. Mravoučné hexametry [3], 35. Píseň panu Jindř. Škopkovi, 36. Zpěvy kostelní [6].

β) Seznam zachovaných spisů latinských.

- A. Traktaty obšírnější. I. De corpore Christi, II. De sanguine Christi, III. De ecclesia, IV. Contra Mag. Stanislaum, V. Contra Štěp. Páleč, VI. Contra octo doctores, VII. De sex erroribus, VIII. Orthographia bohémica, IX. Expositio decalogi;
- B. Traktaty drobnější. X. De quinque officiis sacerdotis, XI. Aurea dicta, XII. *) a) De mandatis Dei, b) de peccato mortali, c) de matrimonio, XIII. De cognitione et dilectione Dei, XIV. De tribus hostibus hominis et septem pecc. mortalibus, XV. De penitencia, XVI. De sacramento corporis et sanguinis Christi;
- B'. Quaestiones. XVII. De effectu, XVIII. De pollutione nocturnali, XIX. De utilibus, XX. De supremo rectore, XXI. De vera felicitate creature, XXII. De Moyse legislatore, XXIII. De arguendo clero pro concione, XXIV. De imaginibus, XXV. De transsubstantiatione, XXVI. De credere, XXVII. De indulgentiis, XXVIII. De sufficientia legis Christi, XXIX. De sanguine Christi sub specie vini sumendo

*) Číslo XII.—XVI. jsou tak zvané spisky kostnické.

- C. Výklady a zpracování. XXX. Super quantum librum Sentenciarum, XXXI. Enarracio Psalmorum, XXXII. Gesta Christi, XXXIII. Passio Christi, XXIV. Explicacio in VII priora capp. I. ep. ad Corinth., XXXV. In septem epistolas canonicas;
- D. Příležitostné a polemické. XXXVI. De libris hereticorum legendis, XXXVII. De Trinitate, XXXVIII. Contra occultum adversarium, XXXIX. Contra J. Stokes, XL. Contra praedicatorem Plznensem, XLI. Defensio quorundam articulorum Joannis Wicleff [3];
- E. Řeči a kázání. XLII. Recommend. baccal. [5], XLIII. Kázání t. zv. synodalní [9], XLIV. Kázání porůzná [4], XLV. Contra bullam Pape, XLVI. Kázání kostnická [2], XLVII. Quadragesimale, XLVIII. Lectionarium aestivale, XLIX. Themata sermonum tam pro dominicis quam pro festis, L. Postilla de sanctis, LI. Sermones per circulum anni etc.;
- F. Veřejná prohlášení. LII. Různé intimace [4], LIII. Prohlášení odvolací z 25. čna 1410, LIV. Prohlášení o víře 1. září 1410, LV. Prohlášení »de 3 dubiis« 3. března 1412, LVI. Prohlášení proti pomluvám 1409, LVII. Odpověď fakultě theolog. 1412, LVIII. Contra falsa consilia doctorum, LIX. Appellatio ad Iesum Christum, LX. Protestace koncilu, LXI. Prohlášení koncilu 1. července 1415;
- F'. Odpovědi k žalobám. LXII. Artic. z r. 1408, LXIII. Artic. z r. 1409, LXIV. Artic. Mich. de Causis, LXV. Depositiones testium, LXVI. Ordo procedendi, LXVII. Responsum ad artic. Páleč, LXVIII. Responsum ultimum;
- G. Listy. LXIX. Listy z Prahy (17), LXX. Listy z exilu (13), LXXI. Listy rozluční (2), LXXII. Listy ze žaláře (37);
- H. Písně. LXXIII. (Dvě písně);
- I. Opisy, záznamy etc. č. LXXIV. (záp. děkanské atd.)
- K. Vyhlášky německé. č. LXXV. (2).

III.

Incipit.

a) Incipit latinských textů.

- Ad honorem omnipotentis . de ablacione
č. XLI. b).
- Adhuc hortor . . . list č. LXXII $\alpha \beta$
- Amice carissime . . . list č. LXXII $\alpha \delta$
- Amice in Cristo . . . list č. LXXII $\iota \xi$
- Ante diem festum . . . Passio Cristi
- Articuli Io. Huss . . . Artic. ultimi
- Audistis venerabiles . . Recomm. baccal.
- Augustinus super genesin . De sex error-
- Beati oculi, qui . . . Sermo pulcer.
- Beatus Bernhardus . . . Serm. Synod. 5.
- Beda in omelia . Sermo in die Petri . .
- Bona consolatio . . . List č. LXXII ι
- Carissimi! Quia a vobis . List č. LXX $\iota \alpha$
- Caritas Dei . . . List č. LXIX $\iota \varepsilon$
- Circa preparacionem . . . De arg. clero.
- Consilium Domini . . List č. LXXII $\iota \varsigma$
- Cras hora . . . List č. LXX $\lambda \varepsilon$
- Cristus portans crucem . . . Sermo
- Cum Iudith . . . Postila sváteční
- Cum necessarium sit . . . De decimis
- Cum quilibet homo . Repl. contra Stokes
- Cum quilibet Christianus . De mandatis Dei
- Cum quilibet viator . . . De Ecclesia
- Cum ratio naturalis . Odvolání z 25/6 1410
- Cum sapientum requirat . De sufficientia
legis Cristi.
- De captivitate ista . . . List č. LXXII η
- De clero pestifero . Contra falsa consilia.
- De Petro placet . . . List č. LXXII $\iota \eta$
- Deberem super hoc . . . Sermo synod. 1.
- Debitam obedientiam . Prohlášení papeži
- Deus omnipotens . . . List č. LXXII $\iota \delta$
- Dilectissime frater . . . List č. LXXII $\alpha \varepsilon$
- Dixit Dominus . . Enarratio Psalmorum
- Dixit Martha ad Jesum . Sermo synod. 9.
- Domino Henrico Škopek v. mezi českými.
- Dominus noster Jesus Christus . . Sermo
de pace
- Duplex servus . . . Sermo synod. 8.
- Ego Ioannes Hus Responsum 1. Julii 1415.
- Ego Ioannes Hus in spe . Resp. ad artic.
Páleč
- Ego Mag. Ioannes Hus . List č. LXXII $\lambda \xi$.
- Expurgate vetus . Lectionarium aestivale
- Ex quo solum . . . List č. LXXII λ
- Fidelibus atque zelantibus . List č. LXX β
- Gratiose domine, acquiras. List č. LXXII γ
- Gratiose domine, valde . List č. LXXII δ
- Gratiosissime benefactor . List č. LXXII $\lambda \delta$
- Gratiosissimi benefactores List č. LXXII $\lambda \beta$
- Gratiosissimi domini . List č. LXXII $\alpha \alpha$
- Hec omnia . . . List č. LXXII $\alpha \delta$
- Hesterna nocte . . . List č. LXXII δ
- Hic posui articulos . Resp. ad artic. Mich.
de Causis
- Hic posui responsiones . Depositiones test.
- Homo fidelis . . . Sermo c. corizantes
- Homo quamdiu . . . De tribus hostibus.
- Honorabiles et in Christo . List č. LXXII $\lambda \gamma$
- Iam custodes . . . List č. LXXII $\iota \gamma$
- Iam multiplices . . . List č. LXXII $\alpha \xi$
- Iam restat Repl. Stanisl.
- Iesus Christus Píseň latinská.
- Imitemur habitu Quadragesimale
- Impugnantibus verba . . De corpore Cr.
- In isto . . v. pod Venerabilis d. rector!
- In nomine Domini . Tak začínají tři pro-
hlášení veřejná stereotypně; vlastní jich
začátek:
- Cum ratio naturalis . appell. ze dne
25. čna 1410;
- Debitam obedientiam Prohlášení papeži
- Quia dubitantibus . De tribus dubiis
- In omnibus me defectuosum . . Sermo
synod. 2.
- In principio erat Gesta Cristi.
- Ioannes Hus . . Prohlášení proti utrhačům
- Ista est in nomine . . List č. LXXII $\alpha \xi$
- Libri hereticorum . . De libris heretic.
legendis
- Litera gavisus List č. LXXII α
- Locutus est Deus . . . Expositio decalogi
- Magister Christanne . . . List č. LXX $\lambda \alpha$
- Mag. Ioannes de Hussinecz . . die domi-
nico . intimace o Viklifovi.
- Mag. Ioannes de Hussinecz . . vult com-
parere . . vyhláška ze 26. srpna 1414.
- Mag. Ioannes Hus iam pergit . . ohláška
v Kostnici

- Mag. Ioannes Hus in spe . List č. LXX γ
 Mag. Ioannes Hus inutilis . List č. LXX β
 Mag. Ioannes Hus presbyter ac servus . .
 List č. LXX ι
 Mag. Ioannes Hus presbyter et servus . .
 List č. LXX ξ
 Mag. Ioannes Hus, servus Dei . . List
 č. LXIX ξ
 Mag. Ioannes Hus, servus Iesu Christi . .
 List č. LXIX $\iota \xi$
 Mag. Ioannes Hus, servus in spe . . List
 č. LXX α
 Mag. Martine, discipule . List č. LXXII $\iota \delta$
 Mag. Martine, frater . . List č. LXXI α
 Me ipsum humilem . . . List č. LXIX γ
 Meister Iohannes Huss . . dvě vyhlášky
 z 1414 č. LXXV
 Nobilis et gratiose . . . List č. LXXII ξ
 Non audeo List č. LXXII π
 Non est talis Postilla svát.
 Nota, quod Deus . . . De sang. Cristi
 Omnipotens pater . . . List č. LXX $\pi \gamma$
 Pax Cristi List č. LXIX η
 Pax Domini nostri . . List č. LXXII $\pi \eta$
 Pax vobis List č. LXIX $\iota \varsigma$
 Peccatum mortale . . . De pecc. mort.
 Petis, carissime . . . De matrimonio
 Primum Dominus Sbyncio . Ordo proces.
 Quia ad hominem . De cogn. et dil. Dei
 Quia Deus omnipotens . Appell. ad Cristum
 Quia dubitantibus . . . De 3 dubiis
 Quia lassatus Recomm. bacc.
 Quia latinum abecedarium . Orthographia
 Quia loqui bene Recomm. bacc.
 Quia mag. Stephanus . . Repl. c. Steph.
 Páleč
 Quia nisi sit intus Sermo synod. 6.
 Quia noster determinans . Recomm. bacc.
 Quia pater Artic. z r. 1408.
 Quia predicando evang. . Contra occult.
 advers.
 Quia quidam advena . . . Vyhláška proti
 Stokesovi.
 Quia scienter vel . Defensio articulorum
 Quia sine fide . De fidei sue elucidacione
 Quia super omnia Protestacio
 Quidam predicator . . . Repl. c. predic.
 Plznensem.
 Quoad recollecionem . . List č. LXXII ε
 Reverendissimi magistri . Recomm. baccal.
 Reverendissimi in Christo . . . Articuli
 z r. 1409.
 Sacerdotis officium . . De quinque officiis
- Salus a Cristo Jesu. Carissimi . . . List
 č. LXXII β
 Salus a Cristo Jesu. Scitote List
 č. LXXI β
 Salus a Cristo Jesu. Venimus . . . List
 č. LXXII α
 Salus a Cristo Jesu, vero capite . . List
 č. LXX ε
 Salus a Domino Jesu Cristo Amice . List
 č. LXIX β
 Salus a Domino Jesu Cristo. Consilium .
 List č. LXX ς
 Salus a Domino Jesu Cristo. Magister . .
 List č. LXIX ξ
 Salus et gracia a Domino. Dilectissime .
 List č. LXIX $\iota \gamma$
 Salus et gracia a Domino. Dilectissimi . .
 List č. LXIX $\iota \alpha$
 Salus et gracia a Domino. Honorabilis .
 List č. LXIX ι
 Salus et gracia a Domino. Nobilis Domine!
 Aquam List č. LXIX ε
 Salus et gracia a Domino. Nobilis Domine!
 Cum magna List č. LXIX α
 Salus et gracia, pax et victoria . . List
 č. LXIX θ
 Salutari non meretur . . List č. LXX η
 Salvatoris Jesu Christi . List č. LXIX $\iota \delta$
 Samaritanus enim . . In quartum lib. sent.
 Sciendum Sermo de sortilegio
 Scribitur ad Ephesios . Sermo synodal. 3.
 Scripta sunt hec De sex erroribus
 Sepius rogasti . De sacram. corp. et sang.
 Serenissimo principi . . List č. LXX $\iota \gamma$
 Si non est directa . . . List č. LXXII ξ
 Si quis vestrum indiget . In IV. Librum S.
 (Somnium hujus . . v. Gratiose Domine.)
 Sicut homo vulneratus . . De penitencia
 Subjeccione humili . . . List č. LXIX $\iota \delta$
 Subjeccionem humilem . List č. LXIX $\iota \beta$
 Sum bene consolatus . List č. LXXII $\iota \beta$
 Superest octo doctorum . Repl. ad scripta
 octo doctorum
 Tres sunt, qui De Trinitate
 Triplici ratione ad loquendum . . Sermo
 Synod. 4.
 Triplici re ad presens . . De indulgentiis
 Utrum aliqua Quest. č. XXIV
 Utrum credendum est . . Quest. č. XXVI
 Utrum expedit laicis . . Quest. č. XXIX
 Utrum in transsubstantiatione . . Quest.
 č. XXV.
 Utrum lex Jesu Christi . . Quest. č. XXVII

Utrum materia prima	Quest. č. XIX	Venerabilis domine rector	Schisma
Utrum Moyses legislator	Quest. č. XXII	populi	List. č. LXX δ
Utrum pollucio nocturnalis	Quest. č. XVIII	Venerabilis domine rector	Valde con-
Utrum possibile est	Quest. č. XVII	solatus	List. č. LXX δ
Utrum supremus rector	Quest. č. XX	Videtur mihi pro bono	odpověď fakultě
Utrum vera felicitas	Quest. č. XXI	theol.	
Valde gaudeo v. mezi českými		Vivus panis angelorum	Píseň latinská.
Valde gratus sum	List. č. LXXII ι ε	Vos estis sal terre	Sermo syn. č. 7.

β) Incipit česká.

A bude	Abeceda	Pán Bóh rač s Vámi	List. č. 33 β
Ale ne viera toliko	O vieře	Pán Bóh rač tvú žádost	O odúmrťi
Bóh jest dobré	Jádro uč.	Poněvadž manželstvo	O manželství
Bóh s Vámi a rač	List. č. 33 ι α	Pro čtyři příčiny	Mravné průpov.
Bóh s Vámi. Měv	List. č. 33 θ	Prosi jeden člověk	Kázání o člověku
Bóh s Vámi, páni milí	List. č. 31 δ	Prospěch ve všem dobrém	List. č. 31 β
Ciesar a král	Výklad piesniček.	První artikul aneb	Devět kusů
Čest, ctnost	Mravné průpov.	Pýcha jest	O sedmi smrt. hř
Dobrým setrváním	List. č. 31 γ	Slyš, dcerko	Dcerka
Domino Henrico	List. č. 33 δ	Spatřiv, že lidé	Provázek
Já mistr Jan	Vyhlášení pražské	Stalo se jest posvěcenie Káz. na posv. chrámu	
Jezu Kriste, štědrý	Píseň	Svaté toto evang.	Postilla sváteční
Ježíš Kristus, božská	Píseň	Svatokupectví, jenž se	O svatokupectví
Každý křesťan, jenž	Větší výklad	Toto sem psal	Knížky proti knězi
Králi slavný, Kriste	Píseň	Tu po smrti	Píseň Škopkovi
Králově Milosti	Vyhlášení veřejné	Urozenému panu	List. č. 33 γ
Kterí jsú českú zemi	Vyhlášení veřejné	V ten čas bieše	Kázání na sv. Trojici
Milosrdný spasitel	Postilla	V ten čas řekl Ježíš	Kázání na Boží Tělo
Milost a pokoj	List. č. 31 ε	V ten čas vyšed	Kázání na posv. chrámu
Milost svú	List. č. 31 α	Valde gaudeo	List. č. 33 ι
Mistr Jan Hus, v naději kněz	List. č. 32	Věři v Buoh	Menší výklad
Mistr Jan Hus, v naději sluha Boží	Ještě	Věrným a v Pánu	List. č. 33 α
mi	List. č. 33 η	Vstal jest Bóh	Píseň
Mistr Jan Hus, v naději sluha Boží		Znamenav šest	O šesti bludích
milí páni	List. č. 33 ε	Ztáhl jest ruku	Kázání u Bubly
Mistr Jan Hus, v naději sluha Boží		Že bez viery	Katechismus
všem věrným, jenž	List. č. 33 ζ	Že Kristus Pán	Kázání o Božím Těle
Najmilejší, poněvadž	Zrcadlo větší	Že nižádnému nelze	Zrcadlo menší
Navštěv nás, Kriste	Píseň	Že ty dobré věci	Řeč o Božím Těle
Pán Bóh buď	List. č. 33 ς	Živý chlebe, kterýž	Píseň

IV.

Seznam rukopisů.

α) Pražské.

- A. Archiv městský: kancional pražský z r. 1573 (1) Píseň: Králi slavný; v. E. III. 341, Hfl. II. 230.
- B. Archiv university (německé): list Husův papeži (2) (v. Dc. č. 9); autograf (?)

- C. Knihovna arcibiskupská: rukopis 2. polovice XV. stol (3) — Dcerka popis v ČČM. 1882, 270 nn.
- D. Knihovna Františkánů: rukopis 2. polovice XV. stol. sign. A f₃ (4) — Menší výklad; popis Prusík ve VUS. 1887, 117.
- E. Knihovna kapitulní: rukopis sign. D 50 (5) z doby kolem r. 1417; — Listy, artikule.
Knihovna kapitulní: rukopis 2. polovice XV. stol. sign. F 20 (6) Listy, kázání.
Knihovna kapitulní: rukopis 2. polovice XV. stol. sign. N 48 (7); XV. stol. Listy.
Knihovna kapitulní: rukopis 2. polovice XV. stol. sign. O 13 (8) — Appell. ke Kristu.
Knihovna kapitulní: rukopis 2. polovice XV. stol. sign. O 71 (9) — Kázání.
- F. Knihovna Křižovnická: rukopis sign. XXII A 4 (10) — z r. 1472; Listy, O šesti bludích; popis Polívka, Dvě povídky, 95—98.
- G. Knihovna Musejní: autograf Husův (11.) — prohlášení obranné z r. 1409; v. F. 150 a j.
Knihovna Musejní: fragment listu pergam. (12) — zlomek většího výkladu; z 1. pol. XV. stol.; v. ČČM. 1898, 161.
Knihovna Musejní: kancional Jistebnický starší (13) — píseň Husova; XV. stol.
Knihovna Musejní: rukopis sign. I D 26 (14) — opisy z rukop. Jenškého (v. níž) (XIX. stol.).
Knihovna Musejní: rukopis sign. II B 4 (15) t. zv. kancional Jistebnický, z XV. stol. — písně české; popis Pam. arch. IX, 827, Jk. Hymn. 4, Konrád, Dějiny, II. 65 a j.
Knihovna Musejní: rukopis sign. II H 21 (16) rukop. t. zv. Musilův z r. 1448; — písničky Šalom.; popis E. III. 333—334;
Knihovna Musejní: rukopis sign. III A 38 (16^a) — Postilla (XIX. stol.
Knihovna Musejní: rukopis sign. III B 10 (17) t. zv. rkp. Krumlovský, z doby před r. 1418 — o sedmi smrt. hř.; popis ČČM. 1884, 22 nn., pak Lfil. 1896, 55 nn.
Knihovna Musejní: rukopis sign. III B II (18) t. zv. rukopis Douchův; XV. stol. — Postilla; popis Nk. v SH. IV., 1886, 335—336.
Knihovna Musejní: rukopis sign. IV B 12 (19) — předml. a revise bible; pol. XV. stol.; v. ŠDR³ 208.
Knihovna Musejní: rukopis sign. IV C 18 (20) t. zv. Horčíčkův: Postilla O šesti bludích, Dcerka; z r. 1414; popis E. 3. 324—327 a Nk. 245—248.
Knihovna Musejní: rukopis sign. IV E 29 (21): Dcerka; z 2. pol. XV. stol.; popis E. 3. 327.
Knihovna Musejní: rukopis sign. IV H 30 (22): o víře, Zrcadlo, řeč o B. Těle, menší výklad; z r. 1414 (1418?) pop. u E. 3. 320—224.

- Knihovna Musejní: rukopis sign. VIII F 38 (23): listy, vyhlášky, intimace; kázání de pace; Mladenovic. V. Hfl. II. 103 nn., P. Dc. IX.
- H. Knihovna universitní; rukopis sign. I E 45 (24): poč. XV. stol. Postilla; v. VČA. 1898, 49, ČČM. 1898, 162—170, Osv. 1898, 470.
- Knihovna universitní; rukopis sign. I F 26 (25): List; XV. stol.
- Knihovna universitní; rukopis sign. I G 11 (26): List, přípisky, v. Hanuš Quellenk. 27 a j.
- Knihovna universitní; rukopis sign. III B 3 (27) XV. stol.: Lectionarium aestivale; v. popis VČA, 1898, 271.
- Knihovna universitní; rukopis sign. III B 20 (28) XV. stol.: Sermones per circulum anni; v. popis t.
- Knihovna universitní; rukopis sign. III E 7 (29): přípisek; XV. stol.
- Knihovna universitní; rukopis sign. III G 6 (30) XV. stol.: listy, replika Stanisl., 8 doktorům, Pálči.
- Knihovna universitní; rukopis sign. III G 8 (32) XV. stol.: Ordo proced., Contra occ. adv., De suffic. legis Cr.
- Knihovna universitní; rukopis sign. III G 11 (33) XV. stol.: De 3 dubiis, Contra occ. adv., Contra Stokes.
- Knihovna universitní; rukopis sign. III G 16 (34) XV. stol.: kázání, artikule, de sex erroribus, contra bullam Papae, de matrim, de mand. Dei, de penitencia, de sacram. corp. et sang., de cogn. et dil., de tribus hostibus.
- Knihovna universitní; ruk. sign. III G 17 (31) XV. stol.: responsum ultimum.
- Knihovna universitní; rukopis sign. IV F 12 (35): super IV. librum Sentent., XV. stol.; v. č. XXX.
- Knihovna universitní; rukopis sign. IV F 25 (36): de mand. Dei, de pecc. mort., de matrim., de pen., de 3 host., de sacram. corp. et sang., de cogn., resp. ad art., ordo proc., o šesti bludích; ze stol. XV.; popis částečný v. Hš. PSB, 1868, II. 7.
- Knihovna universitní; rukopis sign. IV G 6 (37): de pace (XV. stol.).
- Knihovna universitní; rukopis sign. IV G 19 (38): de pecc. mort., serm. synod.; z XV. stol.
- Knihovna universitní; rukopis sign. IV G 25 (39): instrum. de 3 dubiis, list; z XV. stol.
- Knihovna universitní; rukopis sign. IV H 7 (40): de corpore Cristi.; z XV. stol.
- Knihovna universitní; rukopis sign. IV H 19 (41): de Ecclesia, super IV. librum Sent.; XV. stol.
- Knihovna universitní; rukopis sign. V C 4 (42): lat. Postilla sváteční; XV. stol.; popis VČA 1899, 189.
- Knihovna universitní; rukopis sign. V E 16 (43): de Ecclesia, de Corp. Cristi; XV. stol.
- Knihovna universitní; rukopis sign. V E 28 (44): de Ecclesia, de Corp. Cristi; XV. stol.

- Knihovna universitní: rukopis sign. V F 7 (45): de sang. Cr., de Corp. Cristi, de matrim. (vl. jinak); XV. stol.
- Knihovna universitní: rukopis sign. V F 17 (46): contra predicat. Plznensem; XV. stol.
- Knihovna universitní: rukopis sign. V G 9 (47): repl. Stanisl., c. 8 doctores; XV. stol.
- Knihovna universitní: rukopis sign. V G 11 (48): de Eccles., de indulg., přípisek; XV. stol.
- Knihovna universitní: rukopis sign. V G 15 (49): de matrim., de sacram. corp. et sang., XV. stol.
- Knihovna universitní: rukopis sign. V H 27 (50): Passio Cristi; XV. stol.
- Knihovna universitní: rukopis sign. VII H 18 (51): dvojí kázání, menší výklad; z konce XV. století; popis Lfil. V. 1878, 227—231.
- Knihovna universitní: rukopis sign. VIII E 3 (52): kázání; XV. stol.
- Knihovna universitní: rukopis sign. VIII F 2 (53): XV. stol., kázání, artic., de arg. clero, de sang. Cr., de corp. Cr.
- Knihovna universitní: rukopis sign. VIII G 6 (54): questio; XV. stol.
- Knihovna universitní: rukopis sign. VIII G 34 (55): de trinitate, de corp. Cr.; XV. stol.
- Knihovna universitní: rukopis sign. IX E 1 (56): de pecc. mort., de sacram. corp. et sang.; XV. stol.
- Knihovna universitní: rukopis sign. X D 10 (57): recomm., de arg. clero; XV. stol.;
- Knihovna universitní: rukopis sign. X E 24 (58): recomm., quest., de trinit., listy; XV. stol.;
- Knihovna universitní: rukopis sign. X F 20 (59): de Eccles.; XV. stol.
- Knihovna universitní: rukopis sign. X G 7 (60): dep. testium., XV. stol.
- Knihovna universitní: rukopis sign. X H 17 (61): kázání, de Corp. Cr., de sang. Cr., quest.; XV. stol.
- Knihovna universitní: rukopis sign. X H 18 (62): questio; XV. stol.;
- Knihovna universitní: rukopis sign. XI C 8 (63): píseň; z XV. stol.; v. popis Konrád, Dějiny posv. zpěvu, II. 39.
- Knihovna universitní: rukopis sign. XI D 9 (64): listy, kázání, de sex error., questio, XV. stol.
- Knihovna universitní: rukopisy sign. XI E 3 (65): listy, kázání, de Corp. Cr., contra falsa consilia; XV. stol.
- Knihovna universitní: rukopis sign. XIII F 16 (66): opis řeči převora Sallonského; v. LXXIV č. 4.
- Knihovna universitní: rukopis sign. XIII F 21 (67) XV. stol.: de sang. Cr., de arg. clero, sermo synod., sermo in die Petri.
- Knihovna universitní: rukopis sign. XIV A 16 (68): zápisky děkanské; v. č. LXXIV.
- Knihovna universitní: rukopis sign. XIV D 25 (69): zápisky rektorské; v. č. LXXIV.

- Knihovna universitní: rukopis sign. XVII A 11 (70): Postilla; z pol. XV. stol.; popis D. G.³ 224, E. 3. 325—326;
- Knihovna universitní: rukopis sign. XVII B 6 (71): Zrc. hříšníka, Jádro, z r. 1469; v. E. III. 331, 334.
- Knihovna universitní: rukopis sign. XVII B 13 (72): Postilla, z pol. XV. stol.; popis E. 3. 326.
- Knihovna universitní: rukopis sign. XVII C 33 (73): Výklad větší (částečně); rkp. fol. z r. 1671 ve dvou sloupcích.
- Knihovna universitní: rukopis sign. XVII C 46 (73^a) — opisy XIX. stol.

β) Mimopražské.

- A. Boleslav. Knihovna kapitulní. Rkp. XV. stol. (74): de Eccl., de sex err., listy, appell. ad Cr., c. Stokes, c. occ. advers., c. falsa consilia; popisy u D. BL. I. 133—137, Nedomy ve VUS 1891, 25 nn.
- B. Brno. Moravský archiv zemský. Rkp. sign. R III 13/20 »o hříchu« (75) (v. ČMM. I. c.).
- Brno. Moravský archiv zemský. Rkp. sign. R III 13/19 list (76) kopie XIX. stol.; v. ČMM. XIX. 166;
- Brno. Moravský archiv zemský Rkp. sign. R IV 15 z XV. století, kázání (77): v. ČMM. XIX, 165; nejlepší popis Dk. Forsch. 147.
- Brno. Moravský archiv zemský. Rkp. sign. XII i 14: traktaty neurč. (78) (v. ČMM. I. c.).
- C. Brunšvík. Prohlášení koncilu ze dne 1. července 1415. (79) (v. d. Hardt)
- D. Budyšín. Knihovna Gersdorfská; fol. No 51 z doby kolem 1440: výklad, list, o 6 bludích, Postilla (80); popis u E. 3. 327—330;
- 4° No 42, kol r. 1500 (81): o 6 bludích, list, abc., Jádro, svatokupectví (?), zpráva J. III. 608 h);
- n. sign. M. St. 80. 7 (82) deposit. test., de trinit. (zmínku Los. ve vydání W. De eucharistia, 1892, str. LXVI: »amongst those of Huss writings that are to be found here, we ought to mention his defence of Wiclifs de Trinitate«; v Dc. č. 24).
- E. Erfurt. Rukopis bible, kterou prý nesl Hus na hranici. (83) (v. D. L N; 8—9)
- F. Freiberg. Knihovna gymnasiijní. Listy. (84) Stol. XV.; popis Goll, PSB. 1877, 382, Kronika o Jeron. V—VII.
- G. Gotha. Prohlášení koncilu ze dne 1. července 1415. (85) (v. d. Haardt).
- H. Hamburk. Městská knihovna; sign. č. 2112, f. 37—44 (86): de sacram. corp. et sang. V. VUS. 1897, XXXIX, 14.
- I. Jena. Rukopis s prvotiskem listů; opis v Mus. sign. I D 26 (87).
- K. Krakov. Univ. Jagell. sign. č. 327: Posicio (88) (XV. stol.).
- » » » » » 327^b: traktat (89) (XV. stol.).
- » » » » » 1478: Responsiones (90) (XV. stol.).
- » » » » » 1628: Sermones synodales (91) (XV. stol.).

- L. Lvov. Knihovna univ. sign. č. f. 23: appellatio ad Cr. (92), XV. stol.
- M. Mikulov. Knihovna dietrichsteinská. Sign. č. I 59: Větší výklad (93); z 2. pol. XV. stol.; popis Dk., AÖG. XXXIX, 452.
- Mikulov. Knihovna dietrichsteinská. Sign. č. II 24: Listy (94); z XV. stol.; v. Dk. AÖG. XXXIX, 458.
- Mikulov. Knihovna dietrichsteinská. Sign. č. II 48: Serm. synod., spisy kostnické (95) (popis tamže).
- Mikulov. Knihovna dietrichsteinská. Sig. č. II 159: Dcerka, devět zlatých kusů (96); z konce XV. století; popis u Dk. AÖG. XXXIX, 458.
- N. Mitrovský kodex (kde?): List. (97) (V. P. Dc. 1.)
- O. Mnichov. Král. knihovna; sign. lat. č. 6721: list (98) XV. stol.
- » » » sign. lat. č. 14156: sermo synod. (99) (XV. st.)
- » » » sign. lat. č. 3097: (z r. 1413) sermo de cena Dom. et de corpore Cristi. (100).
- P. Norimberk. Městská knihovna. Postilla (101); z doby kolem 1450; popis DG.³ 225, odtud u J. E. a j.
- Q. Ochránov. Archiv bratrský. Sign. AB II. 1. 16: Serm. synod. opis z tisku XVII. stol. (102): popis ČČM. 1876, 751; 1898, 440.
- Ochránov. Archiv bratrský. Sign. AB II. 1. 15., z r. 1759 písně (103): popis ČČM. 1876, 751, nový ČČM. 1898, 440—441.
- R. Olomouc. Knihovna studijní. Rkp. sign. I A 3: menší výklad (104); z 1. pol. XV. stol.; zpráva D. G.³ 226, odtud jinam: Š. O. 42—43.
- Olomouc. Knihovna studijní. Rkp. sig. I E 34: serm. synod., expos. decal., de Corp. Cr., de arg. clero, devět zl. kusů, o odúmrtí, o šesti bludích a nejisté (105): v. Tille, VČA., IV. 443.
- S. Paříž. Knihovna národní. Rkp. z pol. XV. stol. Fonds slave, č. 29: devět zlatých kusů (106). Poslední popis Lfil. 1898, 259 nn.
- T. Petrohrad. Veřejná carská knihovna. Rkp. Jar. I Q 180: Super Sent. (107); z XV. stol.; Dk. WSB., 1879, 353, F, v. Knihy 49.
- Petrohrad. Veřejná carská knihovna. Rkp. Jar. I Q 181: kázání (108); z XV. stol.; popis u Dk. WSB., 1879, 353, F. Knihy české, 49.
- Petrohrad. Veřejná carská knihovna. Rkp. Jar. I Q 182: positiones (109); z XV. stol.; popis F, Knihy české, 49.
- Petrohrad. Veřejná carská knihovna. Rkp. Jar. I Q 183: kázání (110); z XV. stol.; popis u Dk. WSB., 1879, 353, F, Knihy české, 49.
- U. Plzeň. Musejní knihovna. Postilla; (111) XV. stol.; popis Prusíkův ve VUS. 1887, 123 nn.
- V. Roudnice. Knihovna; rkp. sign. VI Fg 60: Katechismus (112); XV. stol.; popis Ptr. VUS. 1888, 136—137.
- W. Schaffhausen. Městská knihovna. Bible XV. stol. Revise bible; úvod. (113). Popis a otisk Dobiáš, Čas. hist. 1881, I. 65 nn.
- X. Stockholm. Královská knihovna. Opis Wiklifa. (114) Z r. 1398.
- Y. Třeboň. Archiv. Sign. A 16 z XV. stol.: listy, orthogr., appell. ad Cr., prohlášení (115): popis u Feif., WSB. XXXIX, 631.

- Třeboň. Archiv. Sign. B 3: o odúmrtí (116); z r. 1486; popis u E. III. 330.
 Z. Tubinky. List. (117) v. Hef. VII. 62.
- A' Vídeň. Dvorní knihovna. Č. 1659. Funiculus fidei (118). Popis Mk. ČČM. 1897, 74--75. XV. stol.
- Vídeň. Dvorní knihovna. Č. 3914. Quadragesimale (119); XV. stol.
 » » » » 3930. kázání, de corp. Cr., de sang. Cr., de arg. cl. (120); XV. stol.
- Vídeň. Dvorní knihovna. Č. 3936. De Eccles. (121); XV. stol.
 » » » » 3937. De Eccles., De sex err., de indulg., contra bullam Pape (122); XV. stol.
- Vídeň. Dvorní knihovna. Č. 4002. De Trinitate (123); XV. stol.
 » » » » 4716. List (124); XV. stol.
 » » » » 4270. Zlomek Postilly. Traktátce. (125); XV.—XVI. stol.; popis Mk. Rozmanit. 55.
- Vídeň. Dvorní knihovna. Č. 4271. Traktátce nejisté (126); XV. stol.
 » » » » 4294. De corp. Cr., de sang. Cr. (127); XV. stol.
- Vídeň. Dvorní knihovna. Č. 4296. Kázání (128); XV. stol.
 » » » » 4299. List (129); XV. stol.
 » » » » 4308. De Eccles., excerpta z káz. (130); XV. stol.
- Vídeň. Dvorní knihovna. Č. 4310. Themata sermonum (131); XV. stol.; v. ČČM. 1897, 77--79.
- Vídeň. Dvorní knihovna. Č. 4335. De sang. Cr. (132); XV. stol.
 » » » » 4445. Gesta Cristi (133); XV. stol.
 » » » » 4453. De sang. Cristi (134); XV. stol.
 » » » » 4483. De corp. Cristi, articuli (135); XV. st.
 » » » » 4509. Kázání, de corp. Cr., articuli (136); XV. stol.
- Vídeň. Dvorní knihovna. Č. 4511. De Eccl., de sex err., articuli (137); XV. stol.
- Vídeň. Dvorní knihovna. Č. 4512. De Eccl., kázání, articuli, de arg. clero, de indulg., defensio (138); XV. stol.
- Vídeň. Dvorní knihovna. Č. 4515. De corp. Cr., kázání, articuli, de sang. Cr. (139); XV. stol.
- Vídeň. Dvorní knihovna. Č. 4517. Quadragesimale (140); XV. stol.
 » » » » 4518. De indulg., defens., artic., c. occ. adv., de sang., káz., quest., de trin., c. Stokes, de arg. clero, de tribus dubiis, contra praedic. Plzn. (141); XV. stol.
- Vídeň. Dvorní knihovna. Č. 4519. De eccles., listy, collect. (142); XV. st.
 » » » » 4521. De eccles., de indulg. (143); XV. st.
 » » » » 4524. Listy, kázání, artik., de sacram. corp. (145); XV. stol.
- Vídeň. Dvorní knihovna. Č. 4536. Contra occ. adv. (145); XV. stol.

- Vídeň. Dvorní knihovna. Č. 4550. De sex err., collectanea, spisy kostnické (146); XV. stol.
- Vídeň. Dvorní knihovna. Č. 4555. Kázání. (147); XV. stol.
- » » » » 4557. Z let 1420—1436. Katech., o manž., artik. Pálč., o odúm., mr. průp. (148); popis u P. Dc. XII.
- Vídeň. Dvorní knihovna. Č. 4664. De mand. Dom., de sex error., excerpta (149); XV. stol.
- Vídeň. Dvorní knihovna. Č. 4673. Appell. ad Cr., repl. Stanisl., Pálči, ad 8 doct.; nejisté (150); XV. stol.
- Vídeň. Dvorní knihovna. Č. 4692. Quest. (151); XV. stol.
- » » » » 4746. Harmon. evang. (152); XV. stol.
- » » » » 4875. Sermo (153); z XV. stol.
- » » » » 4890. Gesta Cristi (154); z XV. stol.
- » » » » 4902. Listy, kázání, de suffic. legis Cr., appell. ad Cr., excerpta (155); z XV. stol.
- Vídeň. Dvorní knihovna. Č. 4916. Listy, kázání, de corpore Cr., de pace, appell. ad Cr., artic., spisy kostn. (156). XV. stol.
- Vídeň. Dvorní knihovna. Č. 4920. Harm. evang. (157); XV. stol.
- » » » » 4933. Listy, de sang., de indulg., de ablac., temp., de dec., de 3 dubiis, c. Stokes (158). XV. stol.
- Vídeň. Dvorní knihovna. Č. 4935. O šesti bludích, list, jádro uč., Gesta Cr. (159); v. Š. O. 39.; z XV. stol.
- Vídeň. Dvorní knihovna. Č. 4936. De corp. Cr., de sang. Cr. (160); XV. stol.
- Vídeň. Dvorní knihovna. Č. 4937. List, de suffic. legis Cr., sermo syn., de libr. her. leg. (161); XV. stol.
- Vídeň. Dvorní knihovna. Č. 4941. vyhláška, contra falsa cons. (162); z r. 1431 nn.
- Vídeň. Dvorní knihovna. Č. 5097. list (163); XV. stol.
- » » » » 7650. vyhláška o obraně Vikl. (164); XV. st.
- » » » » 11561. zlomky Postilly (165); XV. stol.
- B' Wilhering. Knihovna klášť. Rkp. XV. stol. Kázání. Popis Paterův ve VUS. 1890. 355—356 (166).
- C' Wolfenbüttel. Knihovna vévodská. Sign. Helmst. 352. quest. nejistá (167).
- » » » » » 367. Dicta (168).
- » » » » » 565. Přípisek (169).
- » » » » » 669. De sang. Cr., de arg. cl., quest. (170).
- Wolfenbüttel. Knihovna vévodská. Sign. Helmst. 680. Appell. ad Cr. (171).

γ) Rukopisy ztraceně a mylně uváděné.

Ze ztracených důležitý jsou hlavně dva rukopisy české Postilly nedělní, kdysi v Stockholmě chované (v. o nich při Postille), dále »rukopis

in 4°, Husův jak se zdá autograf, obsahující studia školská, však neprozkoumaný tuším posavad od nikoho«, jenž dle Palackého (III. 1³, 166, pzn. 237) »chová se v archivu Jednoty bratrské v Hernhutě«, avšak v důkladných popisech jeho Gollově (ČČM. 1876) a Cvrčkově (ČČM. 1898) se nepřipomíná — a konečně pergamenový rukopis, kdysi Budyšínský, s nadpisem »Naša (?) sláva . .«, o němž se zmínil Sreznevský v ČČM. 1840, 407.

Mylných signatur jest ovšem hojnost veliká; zde jen výběr nejrušivějších. Nk. 240 uvádí (dle úředního katalogu) jako Husův kodex univ. knih. sig. VIII G 32 se dvěma traktaty, jež jsou však *Viklifovy*; omyl vznikl tím, že v »explicit« obou traktátů po *Johannis* slovo *Viklef* vyškrabáno a doplněno jako *Hus*; rovněž tak mylně uvádí Nk 239 (opět dle úředního katal.) rukopis sign. V F 6 (místo V F 7), jenž obsahuje pouze starou matematiku; taktéž mylně uvádí Hfl. 208 rkp. IV H 16, jako by v něm byl nějaký traktát Husův, podobně Jungmann, III. 812 a) rukopis univ. knih. XVII C 32 místo náležitého XVII C 33 atd. atd. Chyb těch je řada téměř nekonečná, ježto většinou přejímají se dále; zde se jen na některé příležitostně obrací pozornost.

V.

SPISY ČESKÉ.

a) Spisy zachované, Husovi bezpečně připisované.

A. Traktaty obšírnější.

Hus se zálibou vypracovával a piloval svá díla větší; všude při nich pozoruje se patrný vzrůst pile na ně vynaložené; při malých traktátech snaží se přehledným výkladem učiniti předmět spisu jasnějším, při větších usnadňuje přehled stručným počátečním obsahem a pečlivým rozvrhem na kapitoly, k největším dílům pak přidává obšírná ukazadla, o jejichž užitku promluvil v předmluvě na Výklad.

Z větších jeho děl nejrozsáhlejší a nejvíce propracován jest »Výklad«; pak nedělní »Postilla«, k nimž druží se »O svatokupectví«; tyto tři traktáty pečlivým propracováním a důkladnými rejstříky hlásí se za největší díla Husova. Druhou řadu činí »Dcerka«, »O šesti bludích« a »Provázek třípramenný«, jež aspoň rozdělením v kapitoly hlásí se k důležitějším plodům mistrovým; k nim náleží i výtah z většího »Výkladu«.

Následují po řadě:

1. Výklad větší.

1. »Výklad viery, desatera božieho prikázanie a páteře«: tak by měl zníti vlastně plný titul, jenž obyčejně se zkracuje buď na »Výklad na páteře« anebo na

»Větší výklad«. Kap. 26. 79. 96. vyskytají se i o sobě a mívají pak název »Kratší výklad« anebo »Výklad menší«. Hus zve spis: *O božím přikázání*.

2. Obsah viz u Nk. 122—124; F. 172—179; Vk. 89—91 (také Světozor 1876 Hlasy ze Siona 1888, 1889).

3. Rozdělení: napřed »zpravidlo« s úvodem; pak kap. 1—25. výkl. »na vieru«, 26. menší výklad téhož; 27. 28. výklad druhého »věři v Buoh«; 28—78 výklad na desatero; 79. menší výklad téhož; 80—95 výklad na páteř, 96. menší výklad a stručný doslov.

4. Inc. Ktož budeš čisti . . . (vlastní text teprve slovy: »Každý křesťan . . .) *explic.* jest toto dokonáno. Amen.

5. Původství dosvědčeno bezpečně:

α) H. sám se díla celého dokládá v Post. II. 39, 89, 315*), 342, 428; v Dcerce III. 112, v Svatokupectví I. 478; v díle samém dovolává se jednotlivých částí jeho I. 18, 24, 46, 64, 88, 294, 357 a j. Krom toho četné nárazky osobní a dobové, úplný souhlas s Post. (I. 329 = II. 115 a j.), De Eccles. a j.

β) rkp. budyšínský obrázky rovněž svědčí, taktéž rkp. XVII. C 33; tisk Konáčov; starý seznam. Dokládají se díla toho jako Husova Chelčický (kap. 35 G; v. Lfil. 1898, 265), Blahoslav v Gramatice 160, 161, 232, 282 (160, 232 cituje kap. 40 R), Martinus O. 98 (»traktát obšírný«), z něhož znal pak dílo to Kš. 66 . . . není vůbec pochybností.

6. Čas určuje vročení závěrečné »před svatým Martinem 1412«, což obecně se vykládá na 10. listopad t. r.; srovnej Jk. R. I. 275, 279—280. Proti vročení není námitek; pouze místo odchýlně na venkově hledá Ny 22.

7. Rukopisy.

A. (Většího výkladu.) 1. Budyšínský N 51, (nec.) f. 1—137 (index II. 1—10).

2. Mikulovský sign. I. 59 fol. 1—373.

3. Universitní pražský sign. XVII C 33**), f. 313^r—319^f (jen kap. 37. 38.)

4. Zlomek musejní; list jeden; (kap. 9.).

B. (Menší výklad.) 5. Výklad na [páteř v rkp. univ. VII H 18 f. 37^r—39 (kap. 96.).

6. Výklad na desatero v rkp. Olom. I A 3 (kap. 79.), E. 3. 328 mylně vytýká J., že uvodí ten zlomek »bez signatury z nějakého rkp.«; J. III 812^a přejímá zprávu D.

7. Celý v rkp. františkánském A f₃, f. 277^r—281^r (kap. 79. 26. 96.).

8. Celý v rkp. musejním IV H 30, f. 106 nn., 155^b—159 (kap. 26. 27. 96. 25; utrženo).

8. Vydání. 1520 M. Konáčem (nyní téměř jako rkp. vzácné, exemplář v archivu Ochránovském***); celý Výklad.

1857 v Š. O. 42—43 otištěn věrně text rkp. č. 6.

1865 u E. I. 1—386 (index str. 359—386); skoro celý výklad; dle rkp. 1.

1869 u P. v Dc. 713—719; (vybrané citaty) dle E. I.

1876 u Jk. Anthologie, II³, str. 7—10 (rovněž úryvek).

(Jiné porůzné citaty n. př. kap. 35. u Vk. 90—91, kap. 40 R u F. 174—175 a často jinde, kap. 62 u F. 177—178 atd. atd.)

9. Překlad. a) latinský zmíněných právě úryvků u P. Dc. 722—727.

β) dolnoněmecký ve valdenské úpravě vyd. před 1500 od Rutzeho; v. Müller ČČH. I. 282 nn.

*) Z této nárazky (H. cituje »knihy o modlitbě« = I. 302—303) mylně usuzováno o jakýchsi prý ztracených »knihačkách o modlitbě«; v. níže.

**) U Jungmanna III. 812^a mylně XVII. C. 32.

***) Nyní též v Museu, sign. 25 C 7.

10. Prameny textu našeho nejsou dosud ohledány; jak se má k »Exposicio decalogi«, nutno teprve vyšetřiti; spisek kostnický »de mandatis Dei« je pouze nepatrná trest' názorů ve Větším výkladě uložených; to co u F. 177—178 otištěno vedle sebe, text řeči o Antikr. s kap. 62., může býti vyloženo i pozdějším napodobením. Jistě však užito menšího »Výkladu víry«, v. č. 7.

11. Zmínky jsou ovšem hojné: D. G² 132, J. III. 812^a (tu mylně se uvádí i rkp. univ. knih. XVIII F 50 a XI. C 8; poslednější byl J. již uvedl II. 134^b; omyl opravil Vo. v SN. III. 987, pak E. 3. 328), Jk. R. 281, Š. DŘ.³ 213, Tk.³ 53 (»nejdůležitější«), FS. 499, A. F. Vk. atd.; též Pypin-Kotík, 320—321, Tř. v Ö-U-M., Böhmen, II., 82 (»wichtigste Handhabe«), pak T. III. 541, B. 546 a j. a j.

Pozn. Mylně stotožňoval J. III. 812^a dle nepochopené zprávy Šturmovy bratrský katechismus z r. 1535 s naším Výkladem; omyl, ještě E. 3. 328 nejasný, vysvětlil Jk. R. I. 280.

Ze spisu tohoto, k němuž Husa jistě i tu vedl příklad Viklifův, učiněn záhy výtah: kap. 26. 79. 96. podávány zvlášť jakožto *výklad menší*, k nimž někdy přistupuje ještě některá sousední; kapitoly ty bývají pak měněny a rozšiřovány. *) Hus sám, jak se zdá, výtahu toho neučinil; bylť již jednou zpracoval celý výklad, hlavně na víru, kratčeji (v. zde č. 7.).

1a. Výklad menší.

Tento výtah zmíněných tří kapitol, jak se v rukopisech vyskytá (v. vše o rukopisech, původství atd. při Výkladu větším), oprávněn jest úvodními slovy každé kap.: XXVI. začíná: »A že sprostnému těžko jest dlouhú řeč spatovati, protož aby ty, kdož budeš mieti knížky, jiného rozuměti více naučil kratičce takto:«; rkp. Olom. začíná 79. takto: »počíná se kratičký výklad na přikázanie Božie desatero, pro sprostné a neprázdné v práci vyložené« atd.; kap. XCVI. počíná se v rkpe Budyšinském podobně: »pro sprostné a neprázdné v práci krátký buď tento výklad.« Hus v těchto třech kapitolách »kratičce« shrnuje to, co byl dříve obšírně vykládal a učeně dokazoval, bez dokladů ze sv. otců a knih P. Lombarda. Jinak však text jich je podstatnou částí Výkladu většího, jak svědčí na př. závěrek kap. 26. a j., a proto veškerá data o něm připojena jsou při Výkladu větším.

2. Postilla.

1. »Vyloženie sv. čtení nedělních«, jak Hus sám tuto »Postillu na evangelia nedělní« nazval, bývá častěji zvána krátce pouze *Postillou*. Některá kázání jsou v rukopisech i zvlášť zachována; v. pod *kázání*, č. 21. 22. 23.

2. Obsah v. Nk. 124—125, F. 184—186, Vk. 95—96.

3. Rozčlenění: napřed ukazadlo s doslovem, pak předmluva, pak »čtení« (= evangelium) s poznámkami opravnými a výkladem (celkem 57 čtení »nedělních«, mezi něž však počítána jsou i čtyři čtení na pondělí a úterý »po Veliké noci« a »po světiem Duše«; k těm pak přidána dvě čtení na posvěcení kostela, tak že všech jest 59). Jednotlivé výklady jsou pečlivě členěny, Hus dosti se drží svých kázání »ač ne ovšem týmž obyčejem, jako káži«.

4. Inc. (vlastní text) »Milosrdný spasitel . . *exp!*. . . toto vyloženie sv. čtení jest skonáno.

*) J. III. 1^b uvodí také samostatně »úvod k výkladu«, avšak neprávem; je tak podstatnou částí jeho jako doslov Postilly.

5. Původství Husovo zaručeno zde nejlépe; přímého svědectví Husova, mimo explicit rukopisů a odkazy uvnitř (cituje na př. čtení 11., 22., 25., 30., 33., 36., 46., 54. na str. 380, 156, 219 a 225, 333, 156, 409, 368 a 371, 398) sice nemáme — jeť Postilla z posledních děl mistrových — ale za to hojně a bezpečné důkazy vnitřní (o shodách s Výkl. již shora byla řeč; k tomu odkazy na spisy de Eccl., o šesti bludích a j. — v. níže) a jednosvornou i starou tradici; Husovi přičítá Postilla »starý seznam«, SL. III. 19 poznamenávají k r. 1413 »na té tvrzi mnoho kázání česky popsal,« Bartoš Písař 26, Blahoslav gr. str. 203 (cituje z ní str. 215—216, ale citat ten ve vydání Jirečkově je nesprávně otištěn), 253, Šturm ve »Srovnání« str. 383, Koniáš atd. atd. . . . není vůbec pochybností.

6. Čas určen v »explicit«: »l. 1413 v den postný ss. apoštolův Šimona a Judy, na hradě, jenž slove Kozí, toto vyloženie . . . jest skonáno« (= 28. října); proti datu není námitek; kladeli J. III. 835 sepsání do r. 1412, byl sveden mylnou zprávou o rkpe Gersdorfském v ČČM. 1840, 407; omyl jeho opravili již Vo. SN. III, 987 a E. 3. 330, a kladeli B. 545 její vznik »ins Jahr 1413 oder 1414«, jest to vyložití tím, že neznal právě českého explicit. S datem souhlasí i nářžka textu II. 221.

7. Rukopisů zachováno hojně:

1. Musejní sign. IV C 18 f. 1^r—196^r (schází však vyd. E. 20—22 a 435—436).
2. » » III B 11 f. 5^r—154^r (index připojen napřed).
- 2a » » III A 38; nový přepis z XIX. stol.
3. Univers. sign. XVII A 11; mylně pokládán za autograf (D. G.³ 224, Hanslik, Beschreibung etc. 623); vyvrácení toho omylu u E. 3. 326. Snímek F. 152.
4. Univers. sign. XVII B 13.
5. Budyšínský (Gersdorfský) N 51, f. 148—311 (schází poslední list).
6. Norimberský (pokládán za autograf; vyvrátil DG³ 225).
7. Plzeňský, str. 392—451; jen začátek (II. 1—100), valně odchylný; objevil, srovnal a varianty vydal Fr. X. Prusík VUS. 1887, 123—133.
8. Vídeňský, dv. knih., č. 4270 (jen zlomek = E. 228—229).
9. » » » č. 11561 f. 9^a—10^b (ostatek utržen; jen předmluva)
(Kromě nich máme svědectví o ex. pap. in fol., jenž byl v Stockholmské král. knihovně ještě 1649, Dk. 87 a o ex. perg. v 4°, jenž tamže byl ještě 1695 Dk 89, 117; dále některé defektní exempláře tištěné bývají doplňovány rukopisně; i rukopis Wilherinský mohl by se sem čítati; v. č. 22; konečně v Ochranově, rkp. sign. AB. II. 1, 15 jest opis kázání na 5. neděli po sv. Trojici z tisku XVI. stol.)

8. Tisky její jsou rovněž hojné:

- 1563 vydání Norimberské s krásnou předmluvou a mnohými doplňky; celkem dosti málo změnčené, nejvíce jen jazyk obnoven; text asi jako v rkp. IV C 18 v. E. 3. 338.
- 1564 vydání Pražské (dle některých Norimberské), valně rozmnožený otisk prvního vydání norimberského (titulní list jeho ve snímku přináší F. příl. č. 11.).
- 1592 nové vydání Norimberské (velmi vzácné).
- 1866 dle rkp. č. 1. 3. a 5. u E. II. 1—427, 435—440.
- 1868 ve V. II. 179—205 výňatky (= E. II. 1—7, 107—115; s poznámkami).
- 1869 v P. Dc. rovněž excerpta 716—721.
- 1876 ve Výboru z liter. č. Spiessovč, str. 4—7 (dle V. II.).
- 1898 » » » Grimovč³, 5—9, rovněž jen ukázka.

9. Překlady její nejsou dosud úplné;

- do latiny měli úmysl ji přeložiti již vydavatelé Op. 1558; zdali svůj úmysl provedli, není známo; jinak jsou latinsky přeloženy pouze úryvky u P. v Dc. 725—729;
- do němčiny přeložil část prvou (= E. 1—207) H. Nowotny; překlad ve 4 sešitcích (28 + 51 + 96 + 104 str.) vyšel 1854—1855 ve Zhořelci; z něho otiskl překlad

tří kázání K. 636—663; K. mnoho vetkal do výkladu, taktéž i B. Obsahují Langsdorffův*) překlad nejnovější též kusy z Postilly, není mi známo.

10. Prameny byla Husovi jednak starší kázání, jednak spisy Viklifovy. Shody s Trialogem ukazuje Los. 197, s traktatem »de Cristo...« t. 224, 231, s jeho kázáními můj článek v Nár. Listech 23. srpna 1898, ráno, str. 1; tvrzení tedy Vk. 106, že »zcela jinak počíná si Hus ve spisech českých« (t. vzhledem k Viklifovi), není správné.

11. Zmínky jsou přehojné: DG.² 132³, 224—225, J. III. 835, Jk. R. I. 277, 280, Š. DŘ³ 53 (»nejčelnější spis«), Sab. 476, 488—489, Hlf. 155, FS. 499, Nk 124—125 (»nejznamenitější spis«; týž podal také v Lf. XV. 110 některé opravy textu; z nich *vězíli* čte již Hlf. 156; v. i ČČM. 1898, 170—171) ... pak T. III. 540 a j.

Pozn. Vydání i rukopisy označují samy »Postillu« za spis nejváženější; vážnosti té dosáhla asi spojením slova Božího s výkladem sv. mistra. Jinak přec rozvrhem a stavbou Výkladu rovnati se nemůže, již proto ne, že velmi mnoho, co ve Výkladu je nového, zde se namnoze týmiž slovy prostě opakuje.

3. O svatokupectví.

1. »Kniežky o svatokupectví« nazýval je Hus sám (v úvodě a závěrku a j.). Kratčeji nazývány prostě »Svatokupectvím«.

2. Obsah v. Nk. 125, Vk. 93—95, F. 180—181.

3. Rozdělen spis celý na 10 kapitol se závěrkem, k nimž přidáno ukazadlo s podobným poučením, jaké připojeno k Výkladu, na něž se Hus odvolává.

4. Inc. Svatokupectví, jenž se rozmnožilo ... *expl.* ... zlí aby se pokáli. Amen. (Pak následuje ještě vlastně ukazadlo, končící slovy: »psal sem na konci knih: O božím přikázání«).

5. Původství Husovo dosvědčeno rovněž bezpečně.

α) Hus sám spis slibuje ve Výkl. I. 287, 344; hotového se dovolává v Post. II. 313, v kn. o šesti bludích III. 230—231 a j.; taktéž ovšem shody slovné se spisy jinými.

β) Husovi přiřítají ve svém spisku z r. 1558 Bratří (v. ČČM. 1897, 441) atd., ač podobné zmínky jsou řídké.

6. Čas rovněž určitě podává »explicit« rukopisu: »l. 1413, na den ... které-mužto dni Čechové říkají hromnic« (= 2. února) a není námitek.

7. Rukopis pouze jediný, velmi chatrný, Gersd. No. 42; dílo toto jest textově nejméně jisté.

8. Tištěno dle tohoto rkpu u E. I. 389—478 (z toho ukazadlo 475—478).

11. Zmínky jsou u J. III. 608 h, Jk. R. I. 280, Tk³ 53 »nejostřejší«, T. III. 541 až 543 atd.

4. O šesti bludích.

1. »O šesti bludích« zní název právě tak, jako název latinského originalu: »De sex erroribus«.

2. Obsah: A. 261—262, Nk. 129, F. 184—183.

3. Rozdělení podává se z látky: po 6řádkovém úvodu vykládá se v 6 kapitolách o šesti bludech; vždy napřed populární výklad a pak doklady ze sv. otců (přeložené z latiny).

*) Wilh. v. Langsdorff: Joh. Huss ausgewählte Predigten, Lpz. 1894, XXX + 149 (ve sbírce G. Leonhardiho: Die Predigt der Kirche).

4. Inc. Znamenav šest bludův ... *expl.* ... kněžství sů ztratili. Amen.
5. Původství úplně zajištěno:
 - α) Hus sám dokládá se jich v Post. II. 11, 206, 342; v závěrku knih proti kuchm.; v řeči de fidei sue elucid. 51^b (»describere praecepi vulgariter«) etc.
 - β) Svorná tradice: inc. rkpů, »starý seznam«, Šturm, Srovnání 382 ... , Martinus O. 100 (cituje E. 3. 216—217), odtud Kš. 67 atd.; není pochybnosti.
6. Čas udává explicit poněkud nejasně »skonál sem v středu po sv. Trojici v Betlemě. A knězie pražští, věduce že sem tu ... nestavili sů služby Božie«; to vykládají E. III. 343 a Jk. R. I. 276—277, 280, že dopsány 6. června 1414; taktéž T. III. 548, jenž dříve držel se (DU. 221) správného mínění, že dopsány 21. června 1413; toto poslednější mínění, opodstatnil je A. 261—262 a po něm Nk. v SH. IV. 303, vládné nyní obecně: A. 262 (omylem však do 14. června), Vk. 92, F. 184 atd.
7. Rukopisy dosti četné (Nk. 129 znal jen 3).
 1. Musejní sign. IV C 18 f. 201—213.
 2. Universitní sign. IV F 25 f. 209^v (jen začátek = E. 3. 212; ostatek utrženo).
 3. Křižovnický sign. XXII A 4, str. 137—214.
 4. Budyšínský z doby kolem r. 1440, N. 51, f. 138—147.
 5. Olomucký I E 34 f. 173 (zlomek z 5. kap. = E. 3. 227—228).
 6. Vídeňský, dvorní knih., č. 4935, f. 53^r—73^r.
8. Tisky jsou rovněž hojné:
 - 1510 v Litomyšli (ex. v Museu, v. Patera VČA. III. 212).
 - 1563 při norimb. vydání Postilly 217^r—229^v (s cizím přídavkem v. níže; dle E. podle nějakého lepšího rukopisu), taktéž 1592.
 - 1868 E. III. 212—240 (dle rkp. č. 1.);
 - 1870 v Duch 101—143 (dle vydání E.).
9. Překlada není; ovšem podstatná část díla samého je překladem díla »De sex error.« a tedy originalem přístupna; závěr přeložil do němčiny Hfl. 222.
10. Pramenem byl spis »de sex erroribus«; Hus sám (E. 3. 240) dí: »tak stojí psáno v Betlémě latině na stěnách« »o kletbě ... sem v Betlémě stěny popsal« (proti kuchm. 253); srovn. Nk. 129, Vo. v SN III 987, a zdá se, že spis náš, jak zachován, je teprve druhou redakcí: že asi první zpracování bylo napsáno na stěnách betlémských česky i latinsky (srv. E. 3. 240 Op. I. 51^b) a že teprve později vzniklo naše zpracování, do něhož překlad betlémský beze změny přejat.
11. Zmínky jsou hojné: D. G.² 132, J. III. 608 b), Jk. Rk. I. 280, Sab. 475, Nk. 129 ...

5. Dcerka.

1. »O poznání cesty pravé k spasení«, jak Hus své »písemce« nazval, bývá nazýváno obyčejně »Dcerka« podle začátečních slov nejen celku, nýbrž i jednotlivých kapitol: »slyš, dcerko«.
3. Obsah její Nk. 126, A. 258, Ký (Vlast VII. 1891, 790—803; velmi jednostranné), L. (: »kdo čte, musí podle pravdy vyznati, že spisovatel byl mužem mírným a zbožným a zajisté že by člověk, nepoznav jiných jeho spisů, nemohl uvěřiti, že tentýž zbožný, katolické víře oddaný spisovatel tak by byl mysl svojí změnil ... jako se stalo za nedlouho při J. Husovi.« Vzájemný poměr 140), Sabina 473—475 a j.
3. Rozdělena jest na deset kapitol, jejichž pořádek i titule stručně jsou vypočítány v 17 úvodních řádcích: 10 řádků závěrečných dílo rovněž tak zakončuje.
4. Inc. Slyš, dcerko, a viz a přichyl ucho své (— to se pak opakuje vždy na zač. kapitol) ... *expl.* Bóh všemohúci na věky požehnaný. Amen.

5. Původství je celkem dosti bezpečné:

α) Hus přímo sám sice nikde se nevyjadřuje; nicméně narážka III. 112 »o tom sem psal mnoho jinde« nejlépe vyloží se na Výklad; o tom svědčí i místo III. 124 doslovně přejaté z Výkladu I. 21 a mnohé jiné podobné shody, konečně i sloveso »střepěti« Husovi tak oblíbené (srv. ČČM. 1898, 247); rovněž exaggerace str. 110 je čistě husovská (v. ČČM. 1898, 235);

β) *Inc.* rkp. č. 2.; »starý seznam« a svorně všichni vydavatelé; pouze D. projevil 1827 ve Wiener Jahrbücher, XXVII., str. 32 pochybnost o Husově autorství, ale neprávem.

6. Čas: lze určití pouze z narážek; dle některých kladou E. 3 327, A. 258, Nk. 126, Vk. 89, SN. 987 a j. do r. 1412; Jk. R. I. 277, 280 naopak (dle datování rukopisu č. 1.?) do r. 1414; avšak zmíněná již shoda III. 124 = I. 21 nutí klásti spisek až po dokonání Výkladu, t. j. po 10. listop. 1412; tu pak nejlepší čas zdá se býti v adventě a o Vánocích 1412—1413, před únorem, kdy psáno »Svatokupectví«; kladu tedy sepsání její do samého sklonku r. 1412 (Ný v OSN. XI. 912 klade do 1413, počátek).

7. Rukopisy jsou tyto známy:

1. Musejní sign. IV C 18 f. 213—227 (ne celý; l. 222—225 doplněny Hankou dle č. 2.).

2. Musejní sign. IV E 29, f. 204—223;

3. Arcibisk. knihovny pražské f. 110^r—148^v;

4. Mikulovské knih. sign. II. 159;

8. Tisky jsou dosti hojné:

1825 vydána Hankou (avšak vykleštěná po přání censury) dle rkp. 1. 2.;

1850 vydána Č. MV. (*1872, 95—97) jen 3. kapit.;

1868 vydána ve V. II. 205—221 (kap. 1. 3. 7. 10.);

1863 vydána E. 3. 104—130 dle rkp. č. 1. 2.;

1870 otištěna v »Duchu« str. 17—61 dle vydání E.;

1898 Grim³ 9—11 (kap. 10. podle Výboru);

10. Pramenem byl Výklad; v. shora; vzorem nepochybně nějaký traktat latinský, jehož hojně užito; jsou dále reminiscence na Husův Výklad kanonik.

11. Zmínky jsou hojné: J. III. 873 a), Jk. R. I. 277, 280, Tk.³ 53 (»z ostatních nejdůležitější«), FS. 498, Nk. 126 atd.

6. Provázek třípramenný.

1. »Provázek«, jak Hus krátce dílko své nazývá, slove obšírněji »provázek třípramenný z víry, lásky, naděje«, jak od vydavatelů přezván či »provázek o třech pramencích«, jak někdy Hus jej jmenuje.

2. Obsah v. Nk. 127—128, A. 259, F. 171—172.

3. Rozděluje se ve dvě části; první vypisuje sám H. takto (164) »jižť jest spleten provázek ze tří praménkuov: z víry, naděje a lásky a každý pramének sežván ze tří kúdelek, totiž ze tří malých rozdílcuov neb kapítolek«, v druhé pak o třech nitech víry a dvojím blahoslavenství; v tisku však rozdělení kapitol není správně provedeno.

4. *Inc.* Spatřiv, že lidé ... *explic.* rač bez prodlení dopomoci. Amen.

5. Původství Husovo je méně jisté, než jinde:

α) Hus sám se sice »Provázku« dovolává ve Výkladu I. 42; také výklady na str. 152, 164 jsou husovské, taktéž věta »že víra, jakož die sv. Pavel k Židuom« (153) se vyskytá ještě u Husa několikrát (v katech. Dc. 703, v »de mand. Dom.« Op. I. 29²): to však vše, ač sotva, by mohlo se též vztahovati na spis latinský; i valdenský přehled Rutzův shoduje se spíše s původem českým;

β) Husovi text ten český připisuje »starý seznam« i tisk r. 1545; také nyní vyšší vydavatelé a zkumatelé Husa. Proti původství Husovu vyslovil se Menčík v ČČM. 1897, 74—77, *) veda důkaz, že »H. byli spisovatelem článku tohoto, mohl sepsati jen latinský text; český překlad pochází od překladatele nám neznámého« (75). Avšak důkazy Menčíkovy samy o sobě**) nestačí, ježto Mk dokládá se i patrných chyb tisku (*manducabis* přeloženo sice v tisku »budeš *jistěji*« chybou m. *jísti*, ale patrně ne překladatelovou).

6. Čas určuje tisk z r. 1545: »složený od poutivého svatě paměti M. Jana z Husince l. 1412.« To přijímá A. 259, Jk. R. I. 275, 279 a j. Že pak složen byl před Výkladem, svědčí citát I. 4; ze slov pak »prázdnosti také dlouhé nemám« lze souditi, že složen někdy v květnu — červenci 1412. (J. III. 608 c) omylem***) klade do r. 1411). Myšlénka podobná základní vyskytá se v listu Husově Wycheovi (č. lat. . .), klade-nému do března 1411.

7. Rukopisů není; Jgm. III. 608 c) (dle něho Vo. SN. III 987. a j.) omylem dí: »Rkp. v Mus. počíná: Spatřiv, že lidé atd.« Toto však je citat ze »starého seznamu« rkp. v Mus.; J. zde omylem rkp. seznamu stotožňuje s rukop. textu. (Chyba tato vyskytá se ještě několikrát, někdy ne přímo u J., ale u těch, kteří z něho čerpají.) Skoro jediným pramenem naší znalosti tohoto spisu jest

8. Tisk z r. 1545 (ex. Univ. knih. 54 D 203 No 25, Mus. knih 36 B 11 a j.) pořízený Pavlem Bydžovským u Jana Hada. Z něho otiskl text

1868 E. III. 152—169 (v obsahu omylem kapitola »Řád lásky dle sv. Augustina« uvedena jako zvláštní spis).

9. Překlad

a) latinský (neníli snad spisem samostatným?) zachován v rkpe víd. dvorní knihovny č. 1659 z XV. stol. (v. Mk. ČČM. 1897, 74—75) pod titulem: *Funiculus fidei*,

b) dolnoněmecký ve valdenské úpravě Rutzův, tišt. před 1500 v. Müller; ČČH. I (1894), 282 nn.

10. Pramenem, nebylii jím onen spisek latinský, o němž několikrát se stala zmínka, byl jistě nějaký traktátec latinský. Mnoho shod pozoruje se se zlomkem traktátu o víře (v. zde hned následující), ale výklad jich není ještě na snadě.

11. Zmínka o něm D. G.² 114. J. III. 608 c), Jk. R. I. 275, 279, A. 259, Nk. 127—128, Vk., Ný v OSN XI. 911 a j. Myšlénku Husovu přejal ještě na samém konci XV. stol. neznámý Bratr, napsav proti známému bosáku Vodňanskému »Triplex funiculus«, jež tento vyvracel (v. ČČM 1884, 531—532).

7. Výklad víry.

1. Název nezachován; dle níže uvedené kombinace je to »výklad menší;« E. III. 291 a j. nazývá jej traktátem »o víře«; název zde titulem zvolený spojuje obě jména.

*) S ním shoduje se Ný v ČČH. V (1899) 26.

**) Za první důvod uvádí překlad: »corpus Jesu Cristi, qui est Ecclesia Sanctorum in corporali«: v tělo Jezu Krista, jenž jest sbor svatých se *vtělití*« dokládaje »český překladatel četl incorporari«. Zajisté, ale čtení to jest jediné správné; český text, čta: »věřiti v Boha . . . jest . . . v tělo Jezu Krista *se vtělití*« dává nejen jediné možný smysl, rovná se nejen Výkl. I. 7: »věřiti v boha jest . . . jeho údom *se vtělití*« a j., nýbrž i lat. text Husův »de mandatis Dom.« (Op. I. 29^b) svým: »hoc enim est in Deum credere . . . membris eius incorporari« ukazuje jasně, že rkp. vídeňský má čtení chybné. Atd.

***)) Omyl ten přišel odtud i do Zitte-Sommra 304 a j.

2. Obsahem (zlomku zachovaného) jest výklad, co jest to víra, o víře v Boha, co je církev a víra v ni, o obcování svatých a blahoslavenství věčném. Schází však začátek, asi $\frac{1}{2}$ celého spisku.

3. Rozdělení po kapitolách zde ještě není.

4. Inc. není zachováno; rkp. náš počíná: »ale ta viera toliko«, dle »starého seznamu« počínala se knížka: »Spasitel cirkvi svaté, kteráž jest sbor«; *expl.* aby té radosti dosáhl, království nebeského. Jehož nám rač dopomáhati otec i syn i duch svatý vše jeden Hospodin. Amen.

5. Původství Husovo nemá jiných svědectví, nežli jak ze spisu samého vybrati lze. E. III. 320—321 vypočítává některé neshody, vytýká »předpeklí« (m. Husova prý »očistec«) »protož — prý — nemůžeme jeho s jistotou za práci Husovu vydávati.« Ukazuje také — správně — že »nezdá se, že by to byl týž traktát, jenž dle nadřecného seznamu se počínal slovy »Poněvadž jakož dí apoštol«, ale nesprávně dí, že »Jungmann v Literatuře i jiní jemu ten článek připisují.« J. zajisté pod č. III. 608 i) svým »rkp. v Mus.« myslí, jak ihned patrno, zase jen »starý seznam« (a co dále v tom čísle uvádí, je obě chybné: »odpověď na otázku« ... je Quaestio de credere a »Dvanáct článkův« již v Post. výslovně připsáno jinému) a totéž platí o č. 812 b) »rkp. v Mus.« Těmito slovy pravidelně J. cituje zmíněný »starý seznam«, nikoliv text nám zachovaný. Že pak Kalend. českobratrský, 1850, str. 43 pod č. 13. téhož omylu se dopouští, nevadí. S E. 3. 321 patrně souhlasí Jk. Rk. I. 281, počítaje text »o víře, její článcích ...« za ztracený a textu našeho dovolávaje se pouze ke srovnání. Ale důvody E. správně vyvrátil A. 265 (doloživ z Husa i »předpeklí« a zavíraje úvahu svou: »едвали Эрбенъ имѣлъ основаніе заподозрѣвать принадлежность этого отрывка Гусей«), jehož důvody daly by se ještě rozmnožiti: E. III. 293 na př. rkp. »obec fpaffygyczych« čte »spicích«, proti Husově terminologii; ale zajisté lépe jest čísti »spajících« a tím je shoda s Výkl. I. 25; taktéž »sv. Matěj« (m. Matúš) (str. 292) vyskytá se ve Výkl. I. 20 atp.; rovněž tak výklad o »drahách« III. 295 = Výkl. I. 27; taktéž sloveso *voliti* (= velle; v. ČČM. 1898, 235 až 236) atd. Proto není nejmenší pochybnosti, že text tento pochází od Husa. A ježto z neznámých nyní kusů »starého seznamu« zbývá nám jediný spis, jenž by mohl býti s naším totožný (— spis o víře zajisté, jež Erben stotožňovati zakazuje, je katechismus č. 18), totiž »Výklad menší obzvlášť též na páteře« (zač.) »Spasitel cirkvi svaté, kteráž jest sbor« — a obsah s tím se shoduje, nutno pokládati zlomek tento *za spís dosud za ztracený pokládáný* (J. III. 608 i), Jk. Rk. I. 281).

6. Čas složení dle všeho náleží mezi »Provázek«, s nímž se na mnoha místech shoduje a mezi Výklad, jehož první kapitoly (1—25) jsou rozšířené zpracování prvních částí našeho traktátu. Nutno tedy klásti složení jeho do července-srpna 1412.

7. Rukopisně zachován pouze v kodexu musejním IV H 30, f. 1^r—23^v; na začátku však scházejí čtyři listy (v. E. 3. 320), což činí nejvýš $\frac{1}{7}$ textu, ježto první list byl zajisté ozdobně proveden.

8. Tištěn 1868 u E. III. 291—299 mezi »spisy pochybnými« (str. 321, 341, 343 a j.).

10. Pramenem byl zajisté »Provázek«, zejména jeho druhá část; užito jistě i spisů Viklifových; spis sám pak byl pramenem velikému Výkladu.

11. Zmínky o spise tom mimo uvedené právě nejsou žádné; tak působil E-ův odsudek; důvody A-ova zůstaly neznámý i Nku. v Lfil.

B. Traktaty drobnější.

Zde vypočítávají se pouze traktáty, jež snad jsou původní a mají účel mravoučný; jsou to traktátky vesměs z doby blíže nesnadno určitelné; také zdá se, že příliš mnoho spoléhají na nějaké vzory latinské.

Jsou to traktatky »o sedmi smrtedlných hříších«, »o devíti kusech zlatých«, »o božím těle«, »o manželství« a »o odúmrtí«.

8. O sedmi smrtedlných hříších.

1. »O sedmi smrtelných hříšiesch« nadepsán jest traktát tento jako 6. kapitola většího spisu v rkpe Kruml.; taktěž v tiš. Postille.

2. Obsah v. A. 260, Nk. 128, Nk. Lfil. XXIII. 55—61, F. 156—157.

3. Rozdělen v sedm stručných odstavců, popisujících jednotlivé hříchy.

4. Inc. Prvý hříech. Pýcha jest kořen i počátek ... *expl.* ... a budeš dobře činiti. Amen.

5. Původství Husovo jest zde velmi nejisté: veškeré důkazy — nejsou ani hojně ani pevně — sestavil Nk. v Lfil. XXIII, 1896, 56—61:

α) na spisy Husovy jiné (nebo opačně v jiných na tento spis) narážek není; rovněž jsou jen velmi slabé a nejisté narážky dobové a osobní;*) nanejvýš dokázáno, že thema bylo Husovi oblíbeno;

β) Husovi připisuje text tento Postilla z r. 1563: »traktát ... téhož M. J. H. mučedlníka božího« f. 238^v; jinak nikdo ze starších, novější svorně všichni. Mínění J. Lit. 52, že by byl H. dal napsati tento traktat v Betlemě na stěny, je očividné zmatení s traktatem »o šesti bludích«.

6. Čas složení možno určit jen negativně. Před r. 1408 klade jej Jk. R. I. 273, 279; »z mladších let« pochází dle Nk. 128, 224; ještě lépe dle A. 260: »оно относится къ первымъ годамъ XV. столѣтія«; do r. 1402—1407 nutí klásti i neohebný jazyk.

7. Rukopis pouze jeden: Mus. sign. III B. 10 f. 239^v—251^v.

8. Tištěno: 1563 v Post. f. 238^v—243^v (a 1592 t.) dle textu neznámého;

1868 u E. III. 178—190 (dle textu Postilly),

1870 »Duch« 143—164 (dle textu Erbenova),

1896 v Lfil. 1896, XXIII., 61—72 (v diplom. opise dle rukopisu).

9. Překlada není; dle E. 3. 340 je v Opp. I. traktát »de tribus hostibus hominis etc.« (v. níže č. XIV.) »krátký a velmi chatrný výtah« z textu našeho; avšak text ten kostnický je samostatné zpracování téhož thematic a shody jsou jen takové, jež z věci samé vyplývají.

10. Pramenem byl zajisté nějaký spis latinský. V rkpe traktatec náš je 6. kap. většího díla: »kterak má člověk znamenati své hříechy«; z toho souzeno, že by i snad celý ten větší traktat mohl býti dílem Husovým; v. Nk. I. c.; avšak domnění toto jest mylné; spíš ještě lze souditi opačně.

11. Zmínky jsou dosti řídké: J. III. 608 o), Jk. R. I. 273, 279, F. 156—157, Vk. 85 (zde mylně spojuje se traktat ten v jedno s traktatem následujícím).

9. Devět kusů zlatých.

1. »Kusy zlaté« slovou nebo »artikule zlaté« v textu samém; v pozdějších nadpisích »devět kusuov zlatých« dle počtu.

2. Obsah v. Nk. 127, F. 157—158, Sab. 491.

*) Nk. t. 56 uvádí i z E. 3. 340 shodu s traktatem »de septem peccatis mortalibus« v Norimb. Op. ²I. 45; ale tento traktat je totožný s uvedeným dříve »De tribus hostibus hominis et septem pecc. mort.«; E. pouze nedůkladně cituje. Chyba ta přešla odtud i do F. 157.

3. Rozdělení velmi jednoduché: vždy uveden doslovně „kus zlatý“, pak o něm stručně vyloženo.

4. Inc. První artikul aneb kus zlatý jest tento ... (toto se změnou *druhý* ... opakuje se až do konce) *expl.* nemůž se líbiti Bohu.

5. Původství Husovo opět velice nejisté, ač ovšem v jiném smyslu než při traktatu předešlém:

α) Svědectví ze spisu samého nelze vybrati téměř žádných; za to

β) je hojné svědectví vnější: *inc.* rkp. č. 1. 2.: v rkp. č. 1. dokládá to pozdější přípisek, v rkp. č. 2. zapsáno současnou rukou: »Pocitivý v Kristu Ježíši a v naději Boží mučedník a svatý velebný M. J. Hus z pokolení českého těchto devět kusuov složil, kteréž jest i zlatými nazval«; taktéž je přičítá Husovi »starý seznam«; rovněž zpěvník Táboorského z r. 1576, 1577 v písni »Pozorujte, všickni věrní« atd.; novější vydavatelé svorně. Ale svědectví tato nestačí úplně; mámeť totiž stručnější ještě redakci, než jak v obsahu vyloženo a tuto redakci máme také latinsky. Podle všeho (srovnej podobný postup u traktatu »o šesti bludích«) se podobá, že kratší recenze je původně latinská, česká pak že je překladem této latinsky původně mnohem kratší redakce.

6. Čas je rovněž nejistý. Do první doby Husovy činnosti klade Nk. 127, z doby před r. 1408 pochází dle Jk. R. I. 273, 279, do r. 1412 klade jej A. 259. Mně zdá se, že nutno jej klásti později než traktat předešlý, rozhodně po r. 1408; 1408—1411 zdá se mi čas nejvhodnější.

7. Rukopisy zachovány tři:

1. Pařížský, fonds slave, no. 29, f. 245 nn.;

2. Mikulovský, sign. II. 159 (opis jeho v MZA sign. R III ¹³/₂₁; ve zprávě o tom opise v ČMM. XIX. 166 mylně uvedeno „sedm zlatých k.“);

3. Olom. sign. I E 34 fol. 57^v; jen stručně, bez výkladu ke kusům.

8. Tištěn často:

1563 v Postille, f. 230^r—232^r (s mnohými změnami) (i v 2. vyd. 1592),

1868 u E. III. 147—151 dle rkp. č. 1.,

1870 v »Duch« str. 61—69 dle vyd. E. (1875 částečně T. III. 452—453),

1898 u F. 157—158 (v kratší redakci).

9. Překlad latinský v rkp. Mik. sign. II. 24 (v. Dk. AÖG. XXXIX. 458), stručného textu v Antiqua et constans confessio 1574 f. 52 je vlastně originalem; v. shora.

10. Pramen (mimo text lt. uvedený) neznám.

11. Zmínky: DG.^a 148, J. III. 608^a, A. 259, Jk. R. I. 279 ...

10. O božím těle.

1. »Řeč o božím těle velmi dobrá« nadpisují texty obyčejně tento krátký článek.

2. Obsah: výklad toho »co zlého a škodného dlouhé nepřistúpanie k tělu božiemu přivodí.«

3. Rozdělení: 14 řádků o desateré škodě.

4. Inc. Že ty dobré věci ... *expl.* nevonělo nic dobrého.

5. Původství Husovo je téměř jisto;

α) vyskytá se v rkp. a tiscích po »kázání o těle božím« jistě Husově; rozčlenění na 10 shoduje se s druhým dílcem tohoto kázání; srovn. i závěrek Op. I. 41²;

β) za Husův vydává sousedství spisů Husových v rukopisech a dále svědectví vydavatelů Postilly; E. III. 339 dříve pouze: »zdali náleží Husovi, nebo komu jinému, nelze rozhodnouti;« Prusík VUS 1887, 121 odmítá autorství Husovo; ale, snad, neprávem.

6. Čas stejný jest s napsáním kázání o těle Božím; tedy možno klásti do června r. 1413; v. níže č. 24.

7. Rukopisy dva:

1. Musejní sign. IV H 30, f. 76^r;
2. Plzeňský, list přídeštní (v. VUS. 1887, 121).

8. Tištěno:

- 1563 (a 1592) v Postille, f. 200^v;
- 1564 v Postille, fol. 182^r;
- 1868 u E. III. 339.

11. Zmínky jiné, mimo citované, není; odsudek Erbenův i zde působil.

11. O manželství.

1. »O manželství« jest název rukopisný i patrně Husův; srovn. lt. spisec »de matrimonio«.

2. Obsah u A. 260—261, Nk. 128—129.

3. Rozdělen na dvě části: v první po krátkém úvodu o trojím dobrém, ženy se nedotýkati a o trojí škodě, jež z dotýkání její povstává; v druhé vykládá se v sedmi oddílech o manželství; krátký závěr, aby »tato zpráva« byla lidu kázána.

4. Inc. Poněvadž manželstvo jest . . . *expl.* svatý duch, vše jeden hospodin. Amen.

5. Původství Husovo dosti jisto;

α) přímých odkazů na spisy, osobu a dobu Husovu sice není, ale je mnoho shod s Husovým výkladem lat. na I. Kor. 7. kap., dále s textem kostnickým »de matrimonio«;

β) připisuje jej Husovi »starý seznam« a rukopis; novější někteří kritikové mýlí se s překladem spisku kostnického, v. níže.

6. Čas jistě z konce Husova působení; A. 261 sice míní, že před r. 1412, ale mylně, ze závěrku nutno souditi na dobu exilu, proto správněji klade E. III. 331 do r. 1413—1414 (s ním shoduje se Nk. 129) a ještě lépe Jk. R. I. 280 do r. 1414. V první polovici t. r. vznikl asi nejspíše.

7. Rukopis jediný víd. dvorní knih. 4557 fol. 106—118. Mylně J. III 608 e) (a jiní dle něho) uvodí »rkp. v Mus.«; je to opět chyba zaviněná »starým seznamem«. Srv. E. III. 330—331.

8. Tisk jediný: 1868 u E. III. 197—211 dle rukopisu; mylně uvodí J. III 608 e) tisk Post.; tam otištěn překlad (cizí) textu kostnického »de matrimonio«; rovněž tak mylně Jk. R. I. 280 vydání Kadoverossovo z r. 1594: taktéž překlad kostnického textu. V. více níže.

9. Překlada není; zejména není jím text kostnický.

10. Pramenem byl »sv. Pavel v sedmé kapitole k Korintóm, na jehož sem řeči písmo toto založil« (III. 210); ale ještě spíše vlastní Husův výklad na I. Kor. 7. kap., z něhož jsou i tu i v textu kostnickém četné reminiscence. Srv. Jk. Rk. I. 280.

11. Zmínky: J. III. 608 e), Jk. R. I. 280, A. 260—261, F. 186.

12. O odúmrtí.

1. »O brání odumrtí« nazývá Hus sám svůj traktát; mívá také nadpis »zrcadlo světských pánuov o nápadech odúmrtí« anebo »o braní nápadův odumrlých věcí«; kratčeji zove se obyčejně »o odúmrtí«.

2. Obsah v. Nk. 128, Sab. 476.

3. Rozdělení: složeno ve způsobě listu; po stručném úvodu vykládá o braní a nebrání odúmrtí, k tomu připojuje radu ve příčině soudů a ubrmanství.

4. Inc. Pán Bóh rač tvů žádost . . . *expl.* Tohoť pán Ježíš pomoz, požehnaný na věky!

6. Čas velmi nejistý; za plod první činnosti pokládají Hfl. 133, 142, Ds. 66, 126, Nk. 224 a j.; po r. 1409 klade jej A. 260; do r. 1414 klade Jk. R. I. 277, do jehož první polovice, zdá se, traktat ten vskutku náleží.

5. Původství Husovo je dosti pravděpodobné:

α) přímého svědectví sice není; ale jazyk i sloh, myšlenky i stavba spisu shodují se se spisy Husovými jinými; to potvrzuje

β) »starý seznam« a rkp. č. 1. f. 105^v: »skládání M. Husi svatě paměti«; vydavatel 1587; novější kritikové svorně.

7. Rukopisy zachovány tyto:

1. Videňské dv. knih. 4557 fol. 102^r—105^v (necelý; bez začátku);

2. Třeboňský, sign. B 3 fol. 160—164;

3. Olomucký, sign. I E 34 fol. 54^v—57^r (kopie jeho z r. 1845 je v MZA pod sign. R III ¹³/₁₈; v. ČMM. XIX. 166).

8. Tisky: 1563 Postilla, f. 251^r—252^v (i 1592);

1587 při Veleslavínovu Hospodáři;

1868 u E. III. 191—196 (dle rkp. č. 1. 2. a Post.);

1870 v Duch 69—79 (dle vyd. E.);

1876 v Jir. Anthol. II³, 5—7 (jen část).

11. Zmínky jsou dosti hojné: J. III. 608 *q*), Jk. Rk. I. 280, A. 260, Sab. 476, F. 182 (vykládám onoho »přítele« na pana z Ústí) . . .

C. Překlady a zpracování.

Z těch nejdůležitější jest revise bible, ačli se připisuje — a Jireček silně tomu odporoval — Husovi právem; největší je »výklad písniček«, nejzáhadnější pak svým textem obojí »Zrcadlo člověka hříšného«. Sem by náležely ovšem ještě překlady písní atp., avšak pro lepší přehled uvádějí se mezi ostatními původními.

13. Výklad písniček.

1. »Výklad na piesničky, jenž slovů Šalomúnovy« nazývá rubrikator textu dílo samo; obyčejně užívá se názvu kratšího: »výklad písniček«.

2. Obsah v. Nk. 125—126, A. 257—258, F. 156.

3. Rozděleno dle textu: po obšírném úvodě (glossy?) následuje komentář na 8 kap. Písň písní, vždy verš a obšírný výklad.

4. Inc. Ciesář a král . . . *expl.* dobrá vóně sme. Amen.

5. Původství Husovo celkem málo jisté:

α) ze spisů Husových uvádí A. 258 doklad z Výkl. I. 25, jež možná tímto způsobem vyložiti; jinak nic; za to dosvědčuje původ Husův

β) »starý seznam«; také svorně noví kritikové.

6. Čas složení hledán jednosvorně v první době činnosti Husovy; za »jeden z prvních spisů« má jej Nk. 126 (a dle něho Vk. 85 a j.), do doby kolem r. 1400

»первоначальной его университетской преподавательской деятельности« klade jej A. 258, za nejstarší dílo Husovo má je Jk. Rk. I. 273, 270 atd. — zajisté správně. Patrně stopy toho jsou v jazyce i narážkách; možno tedy klásti do r. 1403—1407.

7. Rukopis jediný: musejní, sign. 2 H 21 fol. 1—155.

8. Tisk pouze Erbenův, III. 1—103.

10. Pramenem patrně text latinský, jehož dílo Husovo jest buď překladem anebo vzděláním; v. E. III. 333, Nk. 125*), 226 (zde srovnáván kodex univ. knih. sign. X F 20).

11. Zmínky: J. III. 812 c), Jk. R. I. 279, Š. DŘ³...

14. Větší Zrcadlo.

1. »Zrcadlko hříechuov« nazývá Hus sám tento překlad, také slove »zrcadlo sv. Augustina« nebo »zrcadlo člověka hříšného větší« nebo »zrcadlo hříšníka«; obyčejně kratším názvem »větší zrcadlo«.

2. Obsah: v. Nk. 126—127, Sab. 475—476 a j.

3. Rozdělení originalu na kapitoly v překladu Husově nezachováno.

4. Inc. Najmilejší! Poňavadž v cestě jsme ... *expl.* skrze Pána našeho milého J. Kr. Amen.

5. Původství Husovo jest bezpečné a přec dosti omylů se zde naskytá.

α) Přímých svědectví není; jazyk a sloh Husův;

β) »starý seznam« dí: »Zrcadlo sv. Augustina přeložil a rozmnožil«; vydavatel z r. 1547 dí: »knížky, kteréž jest sepsal sedě u vězení v Konstanci«; tradice celkem svorná. Ale vznikají často omyly vzhledem k tomu, že jsou jiné starší překlady a že text za Husův vydávaný bývá neoprávněně měněn a interpolován. Patrně mylné jest ovšem mínění Menčíkovo,*) jenž v ČČM. 1897, 77 přičítá Husovi latinský original, který přec náleží sv. Augustinovi; rovněž tak mylné jest mínění, že by byl překlad starší, štitenský, v rkp. univ. knih. XI C 3, pak v rkp. Mik. II. 159 zachovaný, práci Husovou (srvn. Jgm. II. 123 a Dk. AÖG. XXXIX, 458, Jk. Rk. I. 279) — takový překlad jest i vydán tiskem 1590, 1786; konečně stejně mylné jest připisovati text Postilly Husovi (jako činí Jgm. III. 608 f) anebo zase vůbec pro odchylky tohoto tisku mu překlad tento upíratí (jako činí Sab. 475—476). Celkem správně věc již vyložili Vo. SN III 987, E. III. 321, 340, Jk. Rk. I. 273, 280 a j.

6. Čas sepsání jest téměř ještě spornější nežli text sám. Do r. 1412 klade E. III. 343, A. 259, Nk. 127 a j.; před r. 1408 zase Jk. Rk. I. 273, 280; do r. 1415 konečně vydavatel z r. 1547, v čas vězení v Kostnici. Tento poslední údaj není správný, neboť Hus neměl v žaláři knih, nemohl tedy překládati sv. Augustina; do starší doby klásti vadí vybroušený sloh: možno vzhledem k němu i jiným narážkám položití spis do první polovice r. 1412.

7. Rukopisy zachovány dva (mylně sem se čítají rkp. XI C 3, XVII. G. 8, Mik. II. 159):

1. Mus. sign. IV H 30, fol. 24—54 (na zač. a na konci vytrženy 3 listy).

2. Univ. sign. XVII. B 6 fol. 73—77 (text změněn).

8. Tisky (mylně se uvádějí tisky z r. 1590, 1786; rovněž otisk v Post. 1563

*) Text jeho má opět mylná čtení: vytýká na př., že v č. překl. přidáno »jakož die sv. Pavel«, v orig. však vyd. Pařížské 1586 str. 437 b) správně stojí: »teste apostolo«; rovněž místo »presbyterorum« stojí v originále (l. c. 438 b) »parentum« atd. Dodatečně poznamenávám, že k mínění Mkovu přistupuje Ný v ČČH. V. 26.

f. 232^v—238^r [a 1592] »jest práce jiná, pozdější, Husovi neprávě připsaná« E. III. 321, 340, Vo. SN III. 987 atd.).

1547 v Ml. Boleslavi u V. Austského (ex. v Museu sign. 25 E 17) (text měněn).

1572 nové vydání textu z r. 1547 (cit. J. III. 608 f); mně není známo.

1868 u E. III. 131—141 (dle rkp. č. 1. 2.).

10. Pramenem je »Speculum peccatoris«, připisované (právem?) sv. Augustinu. (Pařížského vydání spisů sv. Augustina z r. 1586 díl IX. str. 437 b—439 b.) Překlad je namnoze doslovný, ale přizpůsoben tehdejšími poměry.

11. Zmínky u J. III. 608 f) (a ještě omylem podruhé 884), Jk. R. I. 273, 280, A. 259, Sab. 475—476, Nk. 126—127, Vk. 89, F. 157 ...

15. Menší Zrcadlo.

1. »Zrcadlo hříšníka menší« bývá nazýváno obyčejně, ač vlastní název jest »o potupení světa« dle hlavního obsahu, někdy také »o poznání sebe«, dle první části textu; rukopis nazývá »zrcadlo křesťana«, »starý seznam« »zrcadlo člověka hříšného menší«.

2. Obsah v. A. 259, Nk. 127, F. 157.

3. Rozdělení jest jednoduché: po stručném úvodu jdou 2 kapitoly — o poznání sebe a o potupení světa; čtyřřádková výstraha celé dílko dokončuje.

4. Inc. *Že ižádnému nelze ... explic.* na věky v království nebeském. Amen.

5. Původství Husovo velmi nejisté; mimo jazykové a slohové důvody je to jen svědectví »starého seznamu«, dle něhož se přisuzuje. Menčík (ČČM. 1897, 77) přisuzuje vůbec text ten osobě cizí, Husovi přikládá jen text latinský; avšak text tento je starší.

6. Čas rovněž neurčitý; před r. 1408 klade Jk. Rk. I. 273, 279, taktéž za »jeden z prvních plodů spisovatelské činnosti Husovy« pokládá Nk. 127 (s ním Vk. 85); naproti tomu do r. 1412, po »zrcadle větším« klade jej A. 259, zajisté právem.

7. Rukopisy: jediný celý univ. XVII B 6, f. 59^v—61. Mylně zase J. 608 g), že rukopis v Museu; opět omyl s rukopisným seznamem. Jiný překlad necelý opět obsahuje rukopis Mik. II. 159 (v. Dk. AÖG. 39, 458).

8. Tisk jediný: 1868 u E. III. 142—146 (142—144 »O poznání sebe«, 145—146 »O potupení světa«; v obsahu uvedeno »o potupení světa« zvlášť — zvlášť také uvádí Jk. Rk. I. 279).

10. Pramenem text latinský (v rkp. Víd. dvorní knih. č. 1659), jež přičítá Menčík jako dílo původní Husovi (ČČM. 1897, 77), avšak mylně. Text český, v rukopise dosti vadném zachovaný, překládá někdy chybně.

11. Zmínky: J. III. 608 g), 873 e), 883; Jk. Rk. I. 279, Vk. 85, E. III. 334 (na str. 344 ze správné zprávy Jgm. (873 e): »3 listy [= folia] mezi jinými Husovými spisy rkp. bibl. Mikul. 159« v. shora) učinil omylem »tři listy«.

16. Oprava bible.

2. Oprava bible, pokud Hus ji provedl, týče se jednak asi obnovení jazyka, pak srovnání a opravení dle textu latinského, konečně jejího sepsání novým pravopisem. O tom zpravuje Hus krátce čtenáře ve zvláštním úvodě.

4. Inc. (jen úvod:) Opatrnost, ktož budeš čísti ... *expl.* místo latíně locus etc.

5. Původství Husovo uznává se obecně, ale různě se omezuje. D. G. 345—346 (v podstatě totéž i ²131, ³189) dí: »wenn einige Hussen für den Urheber der böhm.

Bibelübersetzung halten, so irren sie freilich sehr . . . es kann aber wohl sein, dass er mit Hilfe anderer Magister die vorhandenen einzelnen Theile geordnet . . . manche Ausdrücke verbessert«; totéž v podstatě posledně Ds. 126: »il corrige les diverses parties de la Bible, qui avaient déjà été traduites en tchèque«. Namnoze obranně proti Jiřečkovi, jenž to upíral, píše Š. DR³, 179—180¹⁾ P. *) III 1³ 167—168, Tk.³ 37, 56—57, Sab. 490, Nk. 130—131, Tř. OSN VI 290, Vk. 89, 231, A. 263, Ný OSN XI. 912a, F. 172 a j. Všichni tito přijímají tu větší tu menší činnost opravnou a ovšem i onen úvod uznávají za Husův. Proti tomu Jk. v ČČM. 1863, 327, 1864, 386 nn., 1872, 385 nn., Rk. I. 281, II. 117 a j. Formuloval své mínění takto: »Hus s úpravou písma sv. se nezanašel, načež žádného staršího svědectví není . . . tudíž ovšem odpadá i domněnka, jakoby předmluva . . . byla složena od Husa«; posledně mínění toto vyslovil v ČČM. 1877, 629, kde zmiňuje se podrobněji o některých přípiscích bible t. zv. Litoměřické (v. o nich nyní v Lfil. 1898, 94—96). O věci té jest těžko se vysloviti, zejména uvážíme-li, že bible Litoměřická, při jejímž prvním díle jistě Hus nějaké, sebe skrovnější, účastenství měl, podává překlad starý, první recenze. Zatím, dokud nepřidruží se k této otázce vydání staročeské bible a revise celé otázky biblické zároveň s užitím textů biblických nově objevených, nemožno jistě říci více, než že Hus při revisi bible nějaké účastenství měl a že ona předmluva snad pochází od něho.

6. Čas bylo by možná již spíše určit; z r. 1411 pochází totiž I. díl bible Litoměřické a jen v letech ještě 1412 a 1413 měl Hus možnost a prázdneň, dílem takovým se zabývat. Pocházelo by tedy z let 1411—1413; tak soudí i A. 263; E. i Nk. kladou rovněž s tím souhlasně do r. 1412, Š. méně správně klade do 1413—1414.

7. Rukopisy **) onoho úvodu (bible XV. stol.) známy jsou dva:

1. Šafhauský, v městské knihovně.

2. Musejní, sign. IV B 12, f. 365.^b

8. Tiskem ona předmluva vydána

1857 dle přepisu P. u Š. O. 44 (v diplomatickém opise).

1868 dle vyd. Š. u E. III. 260 (v transkripci).

D. *Spisy dogmatické a polemické.*

Z těch uvádějí se zde oba katechismy a knížky proti knězi kuchmistrovi¹⁾ jakožto dílka čistě příležitostná, zmínka pak učiněna i o abecedě, jež původně byla zajisté integrující částí spisu latinského »de orthographia«, avšak později úplně osamostatněla.

17. Jádno.

1. »Jádno učení křesťanského«, jak nazváno Erbenem, slove v rkp. kratěji »*Naučení křesťanské*«, anebo »Otázky i odpovědi pravého křesťana o božských mocích«; obyčejně bývá zváno prostě »Jádrem« anebo »katechismem«.

2. Obsah v. A. 263, Nk. 130, F. 187.

*) »Vyjádřil se k bibliotekáři Šafhuzskému v radostném rozechvění, že jest to biblí Husova.« Dobias ČH. I. 1881, 65.

**) Rukopis oněch přípisků je bible Litoměřická; otiskl je Jk. ČČM. 1877, 628 (taktéž otištěny v Lfil. 1898, str. 95: po obakrát věrně), kdež i zpráva o biblí samé, kterou psal písař Matěj Jakubův, syn téhož Jakuba (dle Jka.), jehož H. z vězení ještě listem vzpomínal.

3. Rozděleno na čtyři oddíly: předně o bohu, za druhé o církvi, za třetí o rozmanitých věcech duchovních, konečně o hříchu a pokání; A. 263 míní, že činí celek s abecedou (to i Š. O. 39) a s mravními průpověďmi. Míňení to opírá se hlavně o to, že někde v rukop. s abec. i mravn. průp. text náš vskutku spojen; ale pravděpodobně velice není. Část čtvrtá bývá někdy oddělována pod titulem »o hříchu«.

4. Inc. Bóh jest dobré, nad něž ... *expl.* po smrti u věčné radosti. Amen.

5. Původství velice pravděpodobné, ačkoli nedosvědčeno jinak, nežli shodami vnitřními (tu mnoho shod s výkladem a následujícím katechismem) a sousedstvím (v rukopisech) jiných spisů Husových. Přímých svědectví jiných však není. Původství Husovo tušil již D. G³ 192: »ob der Unterricht auch Hussen zum Verfasser habe, kann ich nicht entscheiden«, ještě určitěji J. Historie literat.² str. 58 pozn. 1.; důkaz podal teprve Š. O. 39*) dle něhož ustanoven spisek ten »žákům za katechismus a snad i za sbírku průpovědí k psaní«, s nimž se shodují pak E. 3. 343, T. III 548, Jk. Rk. I. 280, Nk. A. Vk. a j.

6. Čas určen je v rukopise č. 2. »L. B. 1414 V Ústí, den sv. mučedníkův Jana a Pavla« (= 26. června); není proti němu z díla samého námitek; tak soudí E. III. 340, T. III. 548, Jk. R. I. 280, Nk. 130 atd., pouze A. 263 soudí, že z doby před r. 1412.

7. Rukopisy zachovány tyto:

1. Ve dvorní knih. č. 4935, f. 74^v—80^r (s abecedou; v Tab. III. 427 rozděleno na dvě části: a) 74^v—76^v Alphabetum čech. et sententiae de Deo etc. a b) 77^r—80^r Tractatus de peccato čechicus Inc. hrziech gest nedostatek ... *expl.* wede lidi w wsse-like smilstwo).

2. Budyšínský rkp. No. 42; (s abecedou).

3. Univ. sign. XVII B 6 f. 61^v—62^r.

(V MZA. sign. R. III. 13/40 — srv. ČMM. XIX. 165 — je též spisek: M. J. Hus ,O hříchu', opis prý z kod. bibl. Mikulovské XV. stol.; Dk. ve svém popise její v AÖG. XXXIX toho nijak nevzpomíná; neníli to tedy některé ,zrcadlo', mohl by to býti druhý díl našeho spisku, již v rkp. Vídeňském 4935 oddělený; P. III. 1³ 164 pak tvrdí,*) že je »k dobrému bývalých svých posluchačův dal napsati na stěnách kaply betlemské« (?)

8. Tisky:

1857 začátek diplomaticky věrně dle rkp. č. 2. Š. O. 40.

1868 celé (avšak dle rkp. č. 3) E. III. 255—258.

1870 ,Duch' str. 1—6 (dle textu E).

9. Překlad v. při textu následujícím.

10. Pramenem byl patrně Výkl. větší a Výklad víry; Hus však s dílkem tímto nebyl spokojen; skoro každý rukopis má poněkud text změněn, až konečně H. odhodlal se k nové redakci, zde následující.

18. Katechismus.

1. Titul týž, jako u spisku předchozího.

2. Obsah: poučení podobná sice, ale přece různá od textu předešlého.

3. Rozdělen na otázky a odpovědi; napřed o víře, pak bohu, církvi, víře v Boha, lásce k bližnímu a o přijímání nejsv. svátosti oltářní.

4. Inc. Že bez viery žádný nemóž spasen býti, jakož die s. Pavel k židům ... *expl.* buď chvála na věky věkoma. Amen.

*) Neníli to omyl se spisem »o šesti bludích«?

5. Původství Husovo poznal již ŠO. 39; dokázal P. Dc. XII—XIII.; rovněž za spis »dle vši podobnosti Husův« pokládal Jk. Rk. I. 281; avšak E. III. 344 i Š. O. 39 pokládali dílko toto za totožné s dílkem předchozím, ovšem nesprávně; a E. opět s Jk. Rk. I. 281 lišili od tohoto dílka spis, uváděný v »starém seznamu« takto: »O víře a její člancích a o stránkách církve svaté: »Poněvadž, jakož dí apoštol k židům«, pokládající jej za ztracený, opět neprávem; *inc.* poněkud sice změněné, jest u obou totožné a taktéž obsah. Jest tedy původství Husovo, mimo shody P. vytčené, dosvědčeno ještě »starým seznamem«. Ovšem dílko naše jest patrně druhou redakcí textu předchozího, jistě o něco pozdější.

6. Čas právě určen původstvím; spisek náš dokonalejší formou hlásí se za pozdější dílka předchozího; ježto poslední měsíce r. 1414 k tomu nezbyvají, nutno složení jeho položiti do července 1414.

7. Rukopisy zachovány dva:

1. Vídeňské dvorní knih. č. 4557 fol. 211—215 (s pozd. přípisem).

2. Roudn. knih. sign. VI Fg 60 f. 100^v—103^r (text poněkud odchylný).

8. Tisk jediný u P. Dc. 703—707 dle rkp. č. 1. (interpolaci jeho na str. 707 až 708).

9. Překlad latinský u P. Dc. 708—712;

německý u J. Müllera: Die deutschen Katechismen der böhm. Brüder 1887, str. 90—95 (v Monumenta Germaniae Paedagogica VI.; Berlín).

10. Pramenem byl opět Výklad větší a Výkl. viery; a v největší míře předchozí »Jádro«, jehož spisek náš je pouze druhou redakcí. O tom svědčí celý habitus našeho dílka.

11. Zmínky jsou velmi skrovné: P. Dc. XII, Nk. 130, F. 187.

19. Knížky proti kuchmistrovi.

1. »Sepsanie . . . proti knězi kuchmistrovi« nazývá spisek tento »explicit« jediného tisku, »knížky . . . proti knězi, kterýž pravil i zapřisáhl, řka: že Hus horší než který ďábel« vykládá o nich »incipit« tisku.

2. Obsah v. Nk. 129—130, F. 187, Vk. 97.

3. Rozdělení: v úvodě vzkaz, jak s dílem naložiti, pak vyvrácení kněze kuchmistrova tvrzení (tvrzení jeho jest buď kacířství, což dovozuje Hus 15 důvody, anebo hřích smrtedlný, což dotvrzováno zvláště širokým výkladem o Husově při s papežem a o klatbě); konec textu schází (a scházel již patrně 1509, kdy byl vytištěn).

4. *Inc.* Toto sem psal já . . . *expl.* zbavením a pod pokutú.

5. Původ Husův úplně bezpeč:

α) Hus sám v *inc.* a uvnitř textu několikrát jmenem se uvádí; dokládá se svých spisů; svých appellací str. 251, 252, svého traktatu o šesti bludích 253 atd.; celý vůbec spis nemůže míti jiného původce než Husa;

β) Husovi připisuje *inc.* a *expl.* tisku.

6. Čas taktéž bezpeč; v tisku sice udán r. 1406 (a toho mylně se drží J. II. 152, a ještě ŠDR³ 214), ale již z úvodních slov patrné, že »písmo« psáno po odchodu Husově z Hrádku a z Ústí, tedy nejspíše na Krakovci, nehledě ani k tomu, že se v slovně dovolává spisku »o šesti bludích« z r. 1413. Proto také E. III. 254 (a po něm A. 262, T. III. 549, Jk. Rk. I. 277, 280, Nk. 129—130, Vk. 97, F. 187 atd.) správně položil sepsání do r. 1414, možno ještě dodat, že asi do srpna-září t. r.

8. Tisk z r. 1509 (unikum Musejní; sign. 25 E 16 v. Ptr. VČA. III. 211 a E. III. 335), jehož nový otisk pořídil 1868 E. III. 241—254 (a dle něho opět 1870 Duch

79—101), jest jediným pramenem našich znalostí tohoto textu. Bohužel, tisk je někde nesprávný a ke konci necelý: patrně již jeho rukopis byl necelý.

10. Pramenem byly patrně spisek o šesti bludích, pak Postilla, na něž jsou četné narážky; spisek sám byl zase pramenem k lat. »Ordo process.«, o němž níže.

11. Zmínky u J. II. 152, Jk. Rk. I. 277 (pokládá za list), A. 262, Vk. 97, Ný. OSN. XI, 913b, F. 187, A. Wratislaw, J. Hus, 364—365.

20. Abeceda.

1. »Abeceda« slove po česku, v latinském rukopise pak »alphabetum«.

2. Obsahuje písmena abecedy s názvy jich a výslovností; jinak v. ŠO. 32 a j.

3. Rozdělena jako naše, jen že písmeno *ch* položeno do zadu; na konec připojeno několik slov závěrečných.

4. Inc. A bude celé ... *expl.* požehnaný na věky.

5. Původství Husovo zajištěno jeho předmluvami při Výkl. a Post.; pak při bibli; konečně svědectvím slabikáře z r. 1547, f. A. III. (v. Dobrovský Durichovi 4. listop. 1788 u Ptr. Dopisy Dobr. Dur 1895, 83—84). Proti tomu jaksi Menčík v ČČM. 1897, 77, kde však myslím stárí rukopisu zmíněného se přeceňuje. Ostatně více vyloženo při »orthographii«, jejíž částkou zajisté »Abeceda« původně byla.

6. Čas složení velmi nejistý; o celém tom sporu v. níže při Orthographii; dle důvodů tam vyložených náleží do r. 1411.

7. Rukopisy zachovány tyto:

1. Třeboňský, sign. A 16 (při »Orthographii«).

2. Vídeňský, dvorní knih., č. 4310 (na obalu; dle domněni Menčíkova v ČČM. 1897, 77 předhusovská).

3. Vídeňský, dvorní knih., 4935 f. 74^v (»nejstarší, přepsaná nepochybně z původního rukopisu Husova« Š. O. 32).

(4. nyní neznámý, rovněž Víd. dvorní knih. znal Durich: v. D. G. 346, ²132, ³190—191 (»Durich fano es in zwei alten Handschriften der Kais. Hofbibliothek«.)

8. Tisky jsou velmi časté; nejstarší

1547 slabikář Prostějovský u Günthera (podává dosud nejspřávnější celkem text, ač ani ten není bez chyby).

1818 D. G. ³ 190—192 (jen jména písmen).

1851 J. III. 1^a dle D.

1851 Kalendář českobratrský na r. 1851 str. 40.

1857 Š. O. ^{*} 13, 39 (s kollací textů č. 1. 3. a vyd. z r. 1247; nejlepší dosud; věrně).

1868 E. III. 261 (dle vydání Š.)

1898 F. 155 (dle vydání Š.) a j. často.

10. Pramenem byla patrně Orthographie, jejíž výsledkem a základem byla; sama abeceda pak později byla vzorem jiným českým (o abecedě v Diurnálu z r. 1588: Adam Božj ctitel čest dal ... v. Gebauer, Hist. Mluvnice, I. 14^{*}) i poiským (v XVI st.: Adam byl caly cyas cialo atd.) a ještě v XVIII. stol. učili se žáčkové podobným abecedám (Dý Durichovi I. c.).

11. Zmínky přehojné; téměř všude, kde o Husovi se mluví; Jgm. III. 1a, Jk. Rk. I. 279, D. G. I c, A. 263 (míní, že činí celek s Jádrem), ŠDR³ 182, Nk. 131 atd. Avšak úplně vyjasněna věc dosud není; o textech jí psaných v. ŠO. a j.; I. však mají pouze Post. Mus. a bible Boskovická.

^{*}) Otiskem ze Slav. Bibliothek, II., 173.

E. Kázání česká.

Česká kázání Husova, pokud je Hus zpracoval ve veliké dílo souborné po vzoru Viklifově, byla zmíněna již shora (v. č. 2.). Avšak kromě nich zachováno ještě mnoho kázání jednotlivých, zejména některá sváteční kázání v tiš. Postille. O těch praví E. III. 338—339: »že by všechny tyto věci od M. J. Husi byly složeny a sepsány, jakož vydavatel Postilly praví, těžko jest uvěřiti, hledímeli k tomu, že v žádném rkpe Post. nic toho se nenalézá«; ale od doby Erbenovy byla nejenom nalezena některá kázání česká zvláštní (jakož E. sám musil z nich dvě přijmouti za pravá, vzhledem k rukopisům a »starému seznamu«), nýbrž i nalezeny byly sbírky latinských kázání svátečních. A v těchto latinských kázáních nalézáme mezířádkové přípisky české, tak že tvoří spolu s lat.-českými kázáními wilherinskými celý přechod od textu latinského k textu Postilly. Z té příčiny jsou zde taková kázání, kde jest i jinak dostatečné svědectví, přijata za Husova. Kromě nich pak jsou zde ostatní kázání porůznu zachovaná počítána; při kázáních pojatých do Postilly jsou připojena pouze udání nová, pro ostatní odkazují do Postilly samé.

21. Kázání na sv. Trojici.

4. Inc. V ten čas bieše... (výkl. sám počíná: Slaví dnes cierkev)... *expl.* požehnaný na věky.

6. Čas velmi nejistý; zajisté asi z doby starší, před Postillou; Ptr. klade 1403 až 1407.

7. Rukopisy zachovány dva: (mimo rkp. Postilly; v Post. je to čtení 33.).

1. Rukopis č. 122 f. 99^v—100^v (ostatek nedopsán; jen zlomek = II. 227—230).

2. Vídeňský, dvorní knih. č. 4270 (jen zlomek = E. II. 228—229).

8. Tištěno při Postille; kromě toho

1890 ve věrném přepise u Ptr. VUS. 1890, 382—385.

11. Zmínky (zároveň o kázání následujícím) hlavně od Ptr. VUS. 1890, 355 nn., proti němuž vyslovil se Nk. v progr. Akad. gymn. v Praze, 1894, str. 9, ale neprávem. Srovn. i F. 149.

22. Kázání na posvěcení chrámu.

2. Obsahem je dvojí kázání; předně homilie na evang. Lukášovo kap. XIX. v. 1—10, druhé pak kázání na thema z ev. Janova, kap. X. v. 22 (ale o tom tematě mluví se jen v úvodě, pak se vrací k tematě z Luk. XIX., v. 5: »hodie in domo tua oportet me manere«); obojí kázání bývá spojeno.

4. Inc. V ten čas vyšed Ježíš... (vlastní výklad 1. kázání začíná slovy: Svaté toto čtenie... a končí slovy: nebeskú radost dáti; kázání pak 2. počíná slovy: Stalo se jest posvěcenie v Jeruzalemě a zima bieše; tak píše sv. Jan... a končí:) *expl.* té chvály rač dopomoci etc.

6. Čas rovněž nejistý jako shora; Ptr. rovněž do l. 1403—1407.

7. Rukopis (mimo Post., kamž čtení naše pojato jako čtení 58. a 59.) jediný: Wilherinský, č. 122, fol. 87^v—99^r.
8. Tištěno (mimo Post.)
1890 ve VUS. 1890, 357—382 (ve věrném opise, s varianty z rkp. Post. č. 1.).
10. Pramenem byla starší Postilla sváteční (v. F. ČČM. 1898, 169); samo zase pramenem pro českou Postillu.

23. Kázání na 13. neděli po sv. Trojici.

1. »Kázání o člověku, který sstupoval do Jeruzalema« mívá toto kázání obyčejně titul podle předmětu, obsaženého v evang. na tento den.
2. Obsah poněkud jiný, než v Post. II. 327—339; srovn. Nk. 124, F. 184 a j.; jest však stejně homilie vyšší na thema Luk. kap. X. v. 30 (vzhledem k homilii nižší na Luk. X. 23—37, již jest text; pojatý na uvedené místo do Postilly jako čtení 46.) jako zmíněné pod č. 22. kázání druhé na posvěcení kostelní vzhledem ke kázání prvnímu.
3. Rozděleno jest kázání ono dle úvodu, v němž vytýká se paterý zřetel: »odchod, pád, obľúpenie, ranenie i odpolu mŕtvenie«.
4. Inc. Prosi jeden člověk . . *expl.* milostivého P. Kr. Amen.
5. Původství Husovo jest bezpečné:
a) Hus sám v Post. II. 335—336 kázání tohoto se dovolává »jakož sem psal o tom člověku jedno kázanie zvláště a široce«; a opět *inc.* našeho textu zřejmě se vztahuje na zmíněná slova Postilly;
b) rovněž tak dosvědčuje původství »starý seznam«, vydavatelé Postilly norimberské 1563, E. III. 343, Nk. a j. Ovšem J. III. 842, uváděje náš text, původství Husova ještě neznal, ale jeho mlčení nelze vykládati za popírání.
6. Čas složení dosti nejistý; jistě před Postillou. E. klade (III. 343) na 10. září r. 1413; toho dne připadala 13. neděle po sv. Trojici. Ovšem, kázání samo teprve tu neděli složeno nebylo, ale datum samo, řekněme tedy »k 10. září« je velmi pravděpodobno.
8. Tisk Postilly Norimberské (1563, f.) je nám jediným pramenem tohoto textu; z něho otiskl kázání naše E. II 428—434.
10. Pramenem byl Viklif; kázání samo pak bylo pramenem české Postille.
11. Zmínky: J. III. 842 (nevěda, že kázání to je Husovo), Jk. Rk. I. 280, Nk. 124 a j.

24. Kázání na den památky Božího Těla.

1. »Na den památky večere Páně« přichází toto kázání (dvoji) v Postille Norimb.; »na boží Tělo« uvádí »starý seznam«, »na den památky Božieho Těla« je uvádění v textu obyčejné a známé.
2. Obsah jest homilie na slova ze sv. Jana kap. VI. v. 55—58, týkající se hlavně řádného přistupování ke stolu Páně.*)
3. Rozdělena jest takto: po úvodu výklad, že tělo Kristovo je pokrm a krev nápoj, že každý má řádně ho požívat; trojí pak jest to požívání, rovněž jako trojí jest jeho překážka. Z řádného pak požívání vyplývá desatero užtků.

*) Tu, jakož i níže, hleděno jen k *prvnímu* kázání Postilly, f. 179^v—182^r; kázání *druhé* »o přijímání těla a krve Páně« t. f. 182^r—189^v, do něhož vložen řád posluhování večerí Páně, je zde opomenuto.

4. Inc. V ten čas řekl... (vlastní výkl. počíná se slovy: že Kristus Pán...) *expl.* dopomáhej otec, syn, duch sv. na věky.

5. Původství*) Husovo dosvědčeno dosti bezpečně:

α) Hus sám slibuje ve Výkl. I. 331: »a tuto měl bych něco psáti o tělu Kristova přijímání, ale dluho by bylo, protož toho nechám do jiného času; než toto viem, že zlé jest velmě přijímati nedůstojně« etc.; s tím kázání naše se shoduje. Rovněž tak ve příčině »obludy« shoduje se i s výkladem o sedmi smrt. hříších (III. 188) a s quæst. č. XVIII.; desatero požitků pak rovněž tak s »řečí o těle Božím« v. č. 10.

β) Husovi přičítá »starý seznam«, pak »již jeden utrakvista**) v odpovědi na matrikát Bosáka 1496 se na ně odvolává« J. (z D. G.³ 225—226), roku 1545 vydavatel a překladatel P. Bydžovský, 1563 vydav. Postilly atd. V novější době D. J. E. A. Jk. Nk. . . Pouze v jednom liší se novověcí kritikové od starších vydavatelů; *druhé* ono kázání, spolu s vloženým »řádem posluhování večeri Páně pod obojí způsobou« nepřijímají za dílo Husovo, právem. Místo dvojího kázání Postilly mluví se zde o jednom.

6. Čas složení není ovšem určitý; E. III. 322, dovolává se právě zmíněného místa ve Výkl. I. 331, kde Hus teprve v budoucnosti slibuje toto sepsání, klade je (tamže a též str. 343) »ke dni 22. června 1413« (toho dne bylo Božího Těla); s ním shodují se Jk. Rk. I. 280, Nk. 130, F. 186 a j. Proti tomu míní A. 260, že kázání naše vzniklo „несколько раньше“, ale důvody jeho nedostačují. Po sepsání Postilly nedělní (ke dni 7. června 1414) zajisté není možno naše kázání klásti, taktéž ne do r. 1412, zbývá tedy vskutku jen rok 1413.

7. Rukopisy zachovány dva:

1. Musejní sign. IV H 30, fol. 74—75 (schází začátek).
2. Plzeňský, v městsk. Museu, na přidešti (jen konec = E. III. 176—177).

8. Tisků jest několik:

- 1545 vyd. P. Bydžovský, spolu s překladem německým;
- 1563 (a 1592) v Postille norimberské, f. 197^v nn.;
- 1564 (f. 177^v—182^r) v Postille pražské;
- 1868 u E. III. 170—177 (dle rkp. č. 1. a Postilly).

9. Překlad německý připojil již 1545 Pav. Bydžovský ke svému vydání, jež připsal Duchkovi Chmelíři, milovníku a shromažditeli spisů Husových.

10. Pramenem zajisté byly spisky Husovy latinské o těle Kristově, jichž máme zachováno dvě, i nezachovaná nám starší kázání latinská. Podrobného prozkumu však dosud není.

11. Zmínky jsou hojné: D. G.² 144, J. III. 841 a), Jk. Rk. I. 280, E. III. 321—322, A. 259—260, Nk. 130. Srovn. Komenský, Ohlášení proti Mart, 1635, 135.

25. Kázání o umučení.

1. »Kázání o umučení Pána našeho« sluje v rukopise samém.

2. Obsah v. D. LN. 69, ČČM. 1851, II. 75 atd.

3. Rozdělení neznámo.

4. Inc. Ztáhl jest ruku Abraham... (vlastní výklad slovy: A příleží dobře umučení Pána našeho J. Kr., nebo dí sv. Augustin...) *expl.* dřevo živé, otce i syna i ducha sv. Amen.

*) K tomu J. III. 608 a) uvodí i »učení o večeri Páně, tišť. v Norimb. 1583«; o tom spise, J. uvedeném, dí E. III. 322 »zdali týž spisek jest, nelze určit, neb ho není před rukama«. Jk. Rk. I. 281 počítá již správně mezi »nepravě přepisované«.

**) V. místo to v Manualníku Korandově f. 52^v (vyd. Truhlářova str. 64.).

5. Původství Husovo dosvědčuje kodex: »počíná se kázání převelmi utěšené M. Jana Husi dědiče českého«; také výňatky známé mínění tomu neodporují.

6. Čas, při neznámosti textu, těžko určovati. Nejlépe se hodí r. 1413—1414.

7. Rukopis jediný brněnský (dříve štokholmský) v MZA sign. R. IV 15 (63 stran).

8. Tiskem dosud nevydáno.

11. Zmínky u D. LN. 69; odtud u J. III 841 b), novější v ČČM. 1851, II. 75, Dk. Forschgn. 1851, 147 nn., Jk. Rk. I. 280, F. 186 a j. Ještě E. III. 326 bylo kázání toto záhadné.

26. Kázání na den narození Božího.

1. »Na den slavný narození Božího« nadpisuje toto sedmero kázání Postilla norimberská.

2. Obsah: sedmero kázání tohoto dne konaných.

3. Rozdělení: 1. úvodní slovo na thema Apoc. XIX.; f. 153—155; 2. »výklad« na evangelium na první mši (na Luk. II.) f. 155—159^v; k tomu 3. »kázání« f. 159^v—160^v a 4. »kázání po oběd« 160^v—165^r; pak následuje 5. »výklad« na druhou mši (na Luk. II.) f. 165^v—166^r, k tomu 6. »kázání sv. Bedy na též evangelium« 166^r—167^r; konečně 7. »výklad« na »veliké mši« (na Jana I.) f. 167^r—173^r.

4. Inc. Radujme se a veselme se... *expl.* jenž jest požehnaný Buoh na věky Amen.

5. Původství Husovo aspoň u některého je úplně jisté, u ostatních pravděpodobné. Nutno zde zvláště srovnání s kázáními latinskými, nejsouli snad jen překladem. Pro všechny dosvědčuje původ vydav. Postilly 1563, (1592) a 1564: »vejkladové na evangelia... od M. J. Husi z Husince, mučedlníka Božího, složená (!) a sepsaná (!).« Ostatně srovn. i kázání Augustinovo, uvedené níže, č. 40.

6. Čas nemožno blíže určit: 1411—1414 stejně nabízejí dobu.

8. Tisky Postilly jsou jediným naším pramenem (1563, 1592; taktéž 1564 f. 153 až 173^r), nového otisku není.

10. Pramenem jistě byla starší latinská kázání, ani tu není však zkoumání.

27. Kázání na svátky Mariánské.

2. Obsažena jsou v Postille (1564) celkem *tři*: »na zvěstování P. Marie« fol. 196^r—200^r; »na navštívení P. Marie«, f. 200^r—205^r a »na nanebevzetí P. Marie« 205^r až 207^r. Prvé počíná (po evang. sv. Luk. I. 26—38) slovy: »Toto sv. evangelium drží církev sv.« a končí se: »naplniti tu vuoli skutečně byl hotov. Amen«; druhé (po evang. Luk. I. 39—56): »Tohoto evangelia smysl k tělesnému rozumu...« a končí se: »v práci a pokoře a potom v odplatě bydlá věčného«, a třetí (po evang. Luk. X. 42) počíná »Toto evangelium položeno jest...« (konec v. níže).

4. Inc. Poslán jest anděl Gabriel... *expl.* jeden Hospodin všemohoucí. Amen.

5. Původství Husovo dosvědčují opět vydavatelé Postilly; je mnoho shod s Postillou latinskou; jedno kázání podobné zachováno v rkpe. mus. IV H 30; všechna evangelia zde uvedená mají podobné meziřádkové opravy a výklady jako evangelia uváděná v Postille české; jazyk i sloh Husův; některé glossy české v rkp. Post. I E 45 shodují se s naším textem; zdá se tedy původství bezpečné.

6. Čas asi jako shora: 1411—1413; zajisté až po Postille latinské.

7. Rukopis musejní sign. IV H 30, f. 117—155 obsahuje též »řeč na zvěstování

Matky B. a příšče našeho milého J. Kr.« ale dle E. III. 323—324 »nepochází z péra Husova a také dokonce se liší od kázání v Post. (1563) f. 146.« To by sice mnoho neznamenal, ale k potvrzení původství třeba by bylo silnějších důkazů.

8. Tiskem vyšla kázání tato pouze v Postille 1563 (a 1592) (norimberské) a 1564 (pražské); nového otisku není.

10. Pramenem byla jistě starší latinská kázání i Postilly i Lekcionáře; ale není pochyby, že sama byla opět pramenem české Postilly.

28. Kázání sváteční.

1. »Počínají se vejkladové na evangelia, kteréž se při slavnostech některých svátkuov od věrných křesťanuov čtau«, tak nadpisuje Postilla (pražská 1564, f. 138^v, norimb. 1563 f. 146 . . .) tato kázání sváteční, jež někdy krátce slují »druhý díl« Postilly.

2. Obsahuje tento »druhý díl« (mimo zmíněné již *dvoji* kázání o večeři Páně *troji* kázání Mariánské a *sedmero* kázání na den Narození Božího) celkem *sedmero* kázání na svátky svatých a světic (úhrnem tedy [7 + 12] *devatenáct* kázání svátečních).

3. Rozdělena jsou mezi kázáními, uvedenými pod č. 24. 26. 27. takto:

α) na sv. *Ondřeje* fol. 138^v—143^v (dle Post. 1564).

β) » » *Mikuláše* fol. 143^v—148^r.

γ) » » *Tomáše* fol. 148^r—153^r (pak následuje č. 26. .)

δ) » » *Jana Ev.* fol. 173^r—177^v (pak následuje č. 24.).

ε) » » *Martina* fol. 189^r—196^r (pak následuje č. 27.).

ξ) » » *Alžbětu* fol. 207^v—210^v.

η) » » *Kateřinu* fol. 210^v—214^v;

evang. většinou končí obvyklým závěrkem: »živ jest a kraluje s Otcem i Duchem svatým Buoh na věky věkův požehnaný«.

4. Inc. Svaté toto evangelium píše sv. Matouš . . . *expl.* Buoh na věky věkův požehnaný.

5. Původství Husovo zaručují, aspoň u některých, *inc.* (»od M. J. Husi z Husince složená a sepsaná«) a *expl.* »konec Postylle Mistra Jana Husy« připojená v Postille tištěné; dále shody s Postillou latinskou; kázání α) shoduje s kázáním č. XLVIII. Postilly lat., kázání β) s č. XLIX atd.; meziřádkové vysvětlivky v textu evangelia nalézáme v textu kázání ξ) tak jako v Postille české; také sloh a jazyk je husovský; proto jistě aspoň některé pochází od Husa.

6. Čas nejistý; možná, že složena až po Postille české, tedy v letech 1413—1414; avšak před určením nutno srovnati s kázáními latinskými.

8. Tisk pouze v Postille, norimberské (1563 a 1592) i pražské (1564); v pražské nalézáme je na listech 138^v—214^v (podrobnější výčet v. č. 3.).

10. Pramenem i zde byla starší latinská kázání a některá Viklifova; jinak zase sama byla asi pramenem k některým listům.

F. Veřejná prohlášení.

Ke kázáním formou nejblíže se řadí tři veřejná prohlášení, jež od Husa máme zachována. Bývají obyčejně uváděna mezi listy (M., P. Dc. a j.), Hus sám o jednom z nich užívá slova »list« (v Dc. str. 68), ale tón jejich je přec odchylný a proto — vzhledem k jich pendantům latinským

— uváděna jsou zde zvlášť. Bylo jich jistě více (v. ještě níže mezi ztracenými) avšak nám zachována pouze prohlášení určené synodě ze 6. února 1413 a veřejná vyhlášení z konce srpna 1414.

29. Prohlášení synodě.

1. »Proti radě doktorské« nazváno (Husem samým) prohlášení toto v rukopise; »synodě pražské« bývá obyčejně nadpisováno.
2. Obsah v. Dc. 52, M. 105.
3. Rozdělení řídí se dle jednotlivých žalob protivníků.
4. Inc. Kteří jsú českú zemi ... *expl.* hanebná jmá zavržena býti.
5. Původství: patrnó z obsahu, svědčí rkp. Srvn. Ný 33.
6. Čas z obsahu dosti patrný; z doby krátce před svoláním synody 6. února 1413; srovn. Ný I. c.
7. Rukopis jediný: Víd. dvorní knih. č. 4941 f. 26.
8. Tištěno: 1869 u P. Dc. 52—53 (jako č. 25).
1891 u M. 105—107.
9. Překlad latinský u P. Dc. 53.
10. Pramenem bylo patrně latinské prohlášení Husovo (v. č. LVII.); sám text náš byl pramenem traktátu 'De ecclesia', jak svědčí místa paralelní.
11. Zmínky: Ný 33.

30. Vyhlášky poslední.

2. Obsahem dvojí této vyhlášky jest vyzvání, aby se žalobníci Husovi projevíli buď zde buď před koncilem; Hus že jest ochoten odpovídati; v. T. III. 552—553.
3. Vyhláška jest *dvojí*: první starší, druhá pozdější.
4. Inc. α) *první* vyhlášky: Já mistr Jan z Husince všemu království ... *expl.* mů vinú neschází; β) *druhé* vyhl.: Králově Mti i Králové ... *expl.* pravdú zvítěziti.
5. Původství patrnó již z *inc.* a z obsahu textu.
6. Čas složení u *první* určen vyhláškou latinskou současnou (= 26. srpna 1414*) = dominico proximo post festum S. Bartholomaei, u *druhé* určen zmínkou o marné intervenci ze dne 27. srpna u arcibiskupa a zase nezmíněním o vysvědčení inkvizitorové od 30. srpna: tedy pochází z 28.—29. srpna 1414; obě Hus 1. září posílá Zikmundovi. První vyhlášku Hus dal 27. srpna přibiti na chrámy a kolleje, hrad královský i palác arcibiskupský, domy panské i knížecí (»rozlepal sem mnoho listův«), také rozeslati svým příznivcům šlechtickým na českém venkově i mimo zemi, do měst i do kostelíků, aby je čtli s kazatelen (»rozeslal sem mnoho listův«); *druhou* vyhlášku (v níž zmiňuje se o *první*) dal přibiti na dvěře králova paláce staroměstského.
7. Rukopis (obou) Mladenovicův (Mus.; p. 17, 18)
8. Tištěny: 1856 Hfl. I. 117—119.
1868 E. III. 275—277.
1869 Dc. 67—69; 1870 Duch 174—176.
1891 M. 127—129.

*) Ný 43 omylem datuje 26. června.

9. Překlad (obou): latinský 1537 v Epp. B 3^r—4^v; 1558 v Opp. I. f. 2^r—^v;
 » 1698 Seyfrid 42—45; 1869 Dc. 67—69;
 německý: Hfl. I. 116—118.
10. Pramenem byla vyhláška latinská; srvn. Ný v ČČH. II. 15.
11. Zmínky přehojné; v. J. III. 552—553; A. 265 (směšoval však s vyhláškou latinskou).

G. Listy české.

Listů českých bývá počítáno obyčejně 20; *tři* právě uvedená prohlášení bývají počítána k následujícím zde 17 listům, z nichž *dva* jsou latinsko-české a z nichž posl. Ný. přiřazuje k č. LXXII. *l. d.* Listy jsou tu kratší, tu delší — od několika řádek drobného letáčku do několika stran apoštolských epištol. Zde jsou srovnány chronologicky a pro lepší přehled rozděleny ve tři skupiny: listy z exilu, list rozluční a listy z Kostnice.

31. Listy z exilu.

Celkem zachováno jich pět; jsou probírány po jednotlivu:

- α) 1. »Pannám u Betléma*)« nynější správnější nadpis, než starší »klášternicím«.
2. Obsah v. u N. 42—43 a j.
4. Inc. Milost svú a potvrzenie . . . *expl.* . . . M. J. Hus kněz nestatečný.
5. Původství jisto obsahem i formou.
6. Čas velmi nejistý; Ný. 42 klade do r. 1412—1413.
7. Rukopis nynější známý jest pouze kopie z r. 1843 v MZA pod sign. R III 13/19; prý učiněna z rukop. knihovny Mikulovské (u Dk. v popise jejím se kodex takový nevzpomíná. U P. Dc. 8: »e cod. MS. archivi marchionatus Moraviae«).
8. Tištěn 1868 u E. III. 269—270; 1869 u P. Dc. 7—8 (= č. 3.);
 1870 Duch 164—166 (dle E.); 1891 M. 12—13 (dle P. Dc.).
9. Překlad latinský v Dc. 8—9.
11. Zmínky: J. III 873 *d*), Jk. Rk. I. 281. Ný. 42—43.
- β) 1. »Pánům a úředníkům« obyčejně bývá nadpisován, dle vlastního titulu Husova.
2. Obsah a rozbor v. Ný 31—32, Los. AÖG. LXXV, 307—308.
4. Inc. Prospěch ve všem dobrém . . . *expl.* v své milosti potvrditi.
5. Původství jisto obsahem.
6. Čas určen v *inc.* rukopisném na čtyry suché dny před narozením Páně 1412 (= 14. prosince 1412; v. Los. AÖG. LXXV, 307—308 pzn.); proti datu tomu není námitek, přijímá je T. III² 532, M. 73 pzn., Ný 31 . . , ale ovšem dopis sám psán o něco málo dříve (P. Dc. 22 omylem klade 1411, Jk. Rk. I. 281 mylně 1611).
7. Rukopis Vídeňský 4941 f. 25^r—26^r.
8. Tiskem vyšel 1869 v Dc. 22—23 (= č. 11), 1891 u M. 72—73.
9. Překlad latinský 1869 v Dc. 23—24.
11. Zmínka: Ný 31—32, Jk. Rk. I. 281 Los. AÖG. LXXV, 307—308.

*) Tak určil již Jk. Rk. I. 281.

- γ) 1. »Plzeňským« — v textu samém stč. »Plzňanóm«.
2. Obsah v. Ný 16—17, A. 264; skládá se vlastně z listu samého a samostatně téměř doušky.
4. Inc. Dobrým setrváním ... *expl.* stvořitelem pomáhaj! Amen.
5. Původství patrno z obsahu.
6. Čas nejistý: do r. 1413 kladl E. III. 270, Duch 166; správně do r. 1412 P., A. 264 a j., což Ný 16—17 zužuje ještě více — do počátku května 1412.
7. Rukopis univ. knih. sign. XI D 9 fol. 66—69^v.
8. Tištěn: 1868 u E. III. 270—274, 1869 v P. Dc. 24—27 (= č. 12); 1870 v Duchu 166—171 (dle E.), 1891 u M. 61—65 (dle P. Dc.).
9. Překlad latinský v Dc. 27—30.
11. Zmínky: J. III/609 a), Ný 16—17, F. 172.
- δ) 1. »Pražanům«, název obecný; »páni milí a mistři« oslovuje adresaty Hus sám.
2. Obsah v. A. 264—265, Ný 23—24.
4. Inc. Bóh s Vámi, páni milí ... *expl.* ... nepřekáželi vašemu úmyslu.
5. Původství bezpečné obsahem.
6. Čas: do r. 1412 kladen souhlasně; Ný 24, 27 klade do října, A. 264 do prosince t. r.; domnění Ného je pravděpodobnější.
7. Rukopisy známy jsou čtyři:
1. Pražský křižovnický XXII A 4, p. 214—218 a p. 433—436;*)
 2. Budyšínský č. 51, fol. 147^{r-v};
 3. » č. 42 (?); srv. E. III. 332;
 4. Vídeňské dvorní knih., č. 4935 fol. 73^v—74^r.
8. Tištěn: r. 1563 (a 1592) v Post. norimb. f. 244^{r-v};
- 1564 v Post. pražské, fol. 215^{r-v};
- 1848 v ČČM. I. 404—405; 1866 u Sab. 479—480 (dle ČČM.);
- 1868 u E. III. 274—275; 1869 P. Dc. 34—35 (č. 16);
- 1870 Duch, 172—173 (dle E.); 1891 M. 81—82 (dle Dc.).
9. Překlad latinský 1558 Opp. I. 59 (275); 1869 v Dc. 35—36;
- francouzský 1846 Bnch.; angl. Mck.
11. Zmínky: J. III/135 c α); A. 264—265; N. 23—24.
- ε) 1. »Pražanům«; »najmilejšie bratřie a sestry« zove adresaty Hus sám.
2. Obsah v. Ný 39, Nk. 131.
4. Inc. Milost a pokoj ... *expl.* v nebesiech nepřestávajce. Amen.
5. Původství Husovo nemá (mimo zařazení rukopisu) jiného svědectví, než v podobnosti slohu a jazyka.
6. Čas rovněž tak nejistý: do r. 1413 klade E. III. 299, 333, Duch 196; do r. 1414 P., což Ný 39 zužuje na dobu krátce před odchodem do Kostnice.
7. Rukopis jediný: křižovnický XXII A 4, p. 419—422.
8. Tištěn často: 1848 v ČČM. I. 406—408; 1866 Sab. 481—482 (dle ČČM.).
- 1868 E. III. 299—300; **) 1869 Dc. 64—65 (= č. 32);
- 1870 Duch 196—198 (dle E.); 1891 M. 123—124 (dle Dc.);
- 1895 Kovář 49—51 (dle E.).

*) Poprvé pod titulem *kázání*; v. Polívka, Dvě povídky, 97; mylně tedy Ný 23 **)

vykládá věc tu jako novum.

**) Mylně tedy Nk. 131 počítá list tento mezi neznámé Erbenovi.

9. Překlad německý 1849 Mikovec;
» latinský Dc. 65—66.

11. Zmínky na m. u.

32. List rozluční.

1. »Přátelům v Čechách« obyčejně se nadpisuje; »věrným a milým bratřím i sestrám« adresuje sám Hus, »Pražanům« nadpisuje Ný 86.

2. Obsah v. Ný 43.

4. Inc. Mistr Jan Hus, v naději kněz a sluha Pána J. Kr. . . . *expl.* v radosti nebeské budeme přebývati. Amen.

5. Původství patrné z *inc.* i obsahu; dále o něm svědčí Husovo dovolávání se ho v listech dalších (Dc. 84, 89) a v odpovědi Pálči (Dc. 224); konečně Mladenovic 244—245, 274; mylně však E. III. 344 sem vztahuje slova »starého seznamu« — míněť list Dc. č. 23.

6. Čas udává datum: »1414 post festum S. Wenceslai in recessu ad Constantiam« (= 1.—10. října t. r.); P. III 1^a 182 a M. 132 klade do 10. října, právem-li?

7. Rukopisy (mimo rukopisy Mladenovice ještě tyto):

1. Křižovnický sign. XXII A 4, p. 428—433;

2. Mikulovský, sign. II 24.

8. Tisky velice hojné: 1848 ČČM. I. 405—406; 1866 Sab. 480—481 (dle ČČM.). 1868 V. II. 221—223; 1868 E. III. 277—278; 1869 Dc. 71—72 (č. 37); 1870 Duch 176—179; 1876 Spiess, Výbor 15—16; 1891 M. 132—134; 1895 Kovář 33—35.

9. Překlad latinský již záhy po napsání; byl sfalšován a působil Husovi nesnáze u koncilu (v. listy Husovy v Dc. 84, 89; srovn. i Mladenovic 244—245, 274); jiný překlad 1537 v Epp. B 7, 1558 v Opp. I 57 (*72); ještě jiný konečně v Dc. 73;

německý 1624 Walpgr 207—210, 1849 Mikovec; 1866 K. 442—443;

francouzský 1846 Bnch, angl. Mck.; Wratislaw, Hus, 1882, 366 . . .

nč. z němč. Sommer 1850, str. 305—307.

11. Zmínky hojné: B. 380—381, J. III. 135 c β), P. III. 1^a 182, M. 132.

33. Listy ze žaláře.

Zachováno jich celkem deset, jeden z 19. ledna, ostatní všechny z června 1415; k nim můžeme připočísti jako jedenáctý list z Kostnice ze dne 16. listopadu. Tehdy Hus sice ještě nebyl v žaláři, ale list ten ve sbírkách rukopisných bývá počítán mezi listy ze žaláře. Jsou to tedy:

α) 1. »Věrným Čechům« nadpisuje jej P., lépe Ný. 87 »přátelům v Čechách«; Hus opět, jako č. 32, »věrným a v Pánu Bohu milým bratřím i sestrám«.

2. Obsah v. Hef. VII. 66.

4. Inc. Věrným a v Pánu Bohu milým . . . *expl.* Mistr J. H. kněz a sluha Boží v naději.

5. Původství patrné z obsahu i podpisu.

6. Čas podává datum: »psán list v Konstanci na den sv. Otmaru« (= 16. listopadu 1414).

7. Rukopis (mimo text Mladenovicův) opět

Křižovnický sign. XXII A 4 p. 422—426.

8. Tištěn 1848 v ČČM. 1848, I. 401—403; 1856 Hfl. I. 134; 1862 Hus I. 43; 1866 Sab. 477—478 (dle ČČM.); 1868 E. III. 279—280; 1869 Dc. 81—82 (= č. 43.); 1870 Duch 179—181 (dle E.); 1874, Hus, 220; 1891 M. 144—146 (dle Dc.); 1895 Kovář 35—37 (dle E.).
 9. Překlad latinský 1537 v Epp. C 7—8; 1558 Opp. I. 58—59 (75); (nový) 1869 v Dc. 82—83; německý 1624 Walpgr 237—239, 1849 Mikovec; francouzský 1846 Bnch., angl. Mck.
 11. Zmínky: Ný. 44, K. 456.
- β) 1. »Pražanům« nadpis obecný; Ný 87 »do Čech«.
2. Obsah v. u P., Ný 51.
 4. Inc. Pán Bóh rač . . . *expl.* v sobotu ten den před sv. Fabianem«.
 5. Původství patrné z obsahu listu.
 6. Čas určen datem: »ten den před sv. Fabianem« (= 19. ledna 1415; ale tak pouze v rkp. Mus. VIII F 38 p. 37; rkp. křižovn. má »den sv. Šebestiana a Fabiana« = 20. ledna 1415).
 7. Rukopis (mimo Mladenovicův) opět jen Křižovnícký XXII A 4, p. 426—428.
 8. Tištěn 1848 v ČČM. I. 403—404; 1856 Hfl. I. 144; 1866 Sab. 478—479; 1868 V. II. 223—224; E. III. 280—281; 1869 Dc. 83—84 (= č. 44); 1870 Duch 181—182 (dle E.); 1891 M. 149—150 (dle Dc.); 1895 Kovář 38—39.
 9. Překlad latinský 1537 v Epp. J 6—7; 1558 v Opp. I. 60 (76); (nový) v Dc. 84; německý 1624 Walpgr 253—254, 1849 Mikovec; francouzský 1846 Bnch., angl. Mck., Lützow, Hist. of Boh. Lit. 1899, 134.
 11. Zmínky: J. III. 565. Jk. Rk. I. 281.
- γ) 1. »Panu Škopkovi« nadpis obecný; »urozenému panu Jindřichovi z Dubé« adresuje Hus sám.
2. Obsah v. Ný. 70; k listu přiložena báseň (v. č. 35.).
 4. Inc. Urozenému panu . . . (vlastní list teprve slovy: Již tě, pane milý . . .) . . . *expl.* věčnou radost a přiezeň (báseň přiložená končí se slovy: a skonati v Bohu Amen).
 5. Původství Husovo patrné z obsahu i podpisu básně.
 6. Čas určen dopisem následujícím; patrně z počátku června 1415; k dodání však odevzdán teprve 9. června 1415.
 7. Rukopis jediný: Víd. dvorní knih. č. 4902 fol. 90.
 8. Tištěn 1869 v Dc. 111—112 (= č. 68); 1891 M. 193 (dle Dc.).
 9. Překlad latinský 1869 v Dc. 112—113.
 11. Zmínka v. Ný 70.
- δ) 1. »List Škopkovi« obecně nazýván; »domino Henrico Škopek« adresuje Hus sám.
2. Obsah týž, jako v listu předchozím.
 3. Rozdělen na dvě části: 3 řádky latinské (adresované vlastně přátelům Kostnickým), 5 řádků českých; v řádcích latinských dovolává se listu dřívějšího.
 4. Inc. Domino Henrico Škopek . . . *expl.* před svatým Vítem v čekání smrti.
 5. Původství Husovo bezpečně obsahem i odvoláním na list předchozí.

6. Čas udán v datu: »psán list v neděli před sv. Vitem« (= 9. června 1415) a není proti datu námitek.

7. Rukopisy (mimo Mladenovice) zachovány tři:

1. kapitulní sg. N XLVIII. f. 80;
2. vid. dvorní knih. č. 4524 fol. 39;
3. » » » » 4902 fol. 92.

8. Tištěn: věrně 1868 u E. III. 281, 1869 Dc. 113;
1870 Duch 182 (dle E.).

9. Překlad: s překladem č. části do lat. 1537 Epp H₁, 1558 Opp. I 70 (²⁹⁰);
s překladem lat. části do češt. 1891 M. 194;
překlad německý 1624 Walpgr 488;
1846 překl. francouzský Bnch., angl. Mck.

11. Zmínka Ný 69–70.

ε) 1. »Věrným Čechům« titul obecný, i Husem užívaný: »všem věrným Čechům«; P. Dc. 115 »universo Bohemiae populo«.

2. Obsah v. B. 495, Hfl. III. 116–117, Hlf. 206–207, Ný 70–71...

4. Inc. M. Jan Hus, v naději sluha Boží, všem věrným Čechům... před svatým Vitem po dobrém anjelu.

5. Původství Husovo bezpečno z obsahu. Proti němu (jakož vůbec proti původství všech 4 listů, Lutherem vydaných) jen 1547 »Warhafftige Historia« fol. G_{2v}

6. Čas udán v datu: »v pondělí před sv. Vitem po dobrém anjelu« (= 10. června 1415) i není proti němu námitek; některé rkpp. mají čtení jiná, ale datum zůstává stejné: rkp. č. 1. »po dobrém poslu«, rkp. č. 3. »po dobrém anjelu Božím«, č. 5. »po dobrém Němci« (což hodí se i na sv. Bonifacia 5. června).

7. Rukopisy (mimo text Mladenovicův ještě):

1. Pražský univ. sign. XI D 9 f. 215–220;
2. » kapitulní, sign. N 48 fol. 97;
3. » křižovnický, sign. XXII A 4, p. 400–405;
4. Freiberský gymn. knihovny;
5. Vídeňské dvorní knihovny č. 4557 fol. 145^v;
6. » » » č. 4902 f. 102.

8. Tištěn (při vydání z r. 1495 Passionalu; ex. v Jeně?)

1563 (a 1592) v Post. norimb. f. 244^v–245^r; 1564 v Post. pražské f. 215^r;
touže asi dobou v životopise Heremitově BIII–Bv;
1848 v ČČM. I. 413–415; 1850 Č. MV. 97–98; 1866 Sab. 485–486 (dle ČČM.);
1868 V. II. 226–228; E. III. 231–283; 1869 Dc. 115–116 (= č. 71);
1890 Hlasy ze Siona, XXX., 92–93; 1862 Hus II. 51–52; 1874 Hus V., 231;
1870 Duch 183–185 (dle E.); 1891 M. 197–198 (dle Dc.);
1895 Kovář 39–41; 1898 Grim³ 12–14; F. 189 (z něho Čas ³/₇ t. r.).

9. Překlady jsou velice hojné:

lat.: 1536 Luth. v Tres epistolae A_{8v}–B_{2v}; 1537 Epp. D₁;
1558 Opp. I. 60 (též v druhém vydání 1715 fol. 76); 1556 Acta mart. 127–130;
1869 Dc. 117–118;
nč. z němč. Sommer 1850, 258–261; odtud Havlíček (II. 314–316).
něm.: 1537 Mrt.; 1624 Walpgr 515–518; 1849 Mikovec;
frc.: 1846 Bnch., 1878 Ds. 158;
angl.: 1846 Mck., 1873 G. II. 17–19, 1899, Lützwow, Hist. Boh. Lit. 135.

11. Zmínky hojné: J. III. 135 c 7) (δ) (a opět 609^c), Hef. VII. 172...

ς) 1. »Panu Škopkovi« nadpis obecný.

2. Obsah v. Ný 71.
 4. Inc. Pán Bóh buď *expl.* svatý zákon trpím.
 5. Původství Husovo patrné z obsahu.
 6. Čas udán v závěrku: »feria V ante diem scti Viti« (= 13. června 1415)
i není námitek.
 7. Rukopisy (mimo Mladenovicův) tyto tři:
 1. Pražský kapitulní N 48, f. 75;
 2. Vídeňský č. 4524 fol. 82;
 3. Vídeňský č. 4557 fol. 153.
 8. Tištěno 1868 u E. III. 283—284; 1869 u P. Dc. 118 (= č. 72);
1870 v Duch, 186; 1891 u M. 199—200.
 9. Překlady zachovány
latinský 1537 v Epp. F₁; 1558 v Opp. I 65 (*83);
1869 v Dc. 118—119; nč. z němč. Sommer 1850, 261—262;
francouzský 1846 Bnch., angl. Mck.
 11. Zmínky Ný 71, Hef. VII. 172 a j.
- §) 1. »Věrným Čechům« název obecný; Hus sám: »všem věrným«.
2. Obsah v. Hlf. 203—204, Hfl. III. 117—118.
 4. Inc. Mistr Jan Hus, v naději sluha Boží . . . *expl.* pro boží pravdu jest stát.
 5. Původství Husovo bezpečno z obsahu; citují v XVI. stol. Blah. Gr. 102, 245; v lat. překl. Antiqua et constans confessio, praef. f. 5^r; popírá jen »Warhafftige Historia« z r. 1547, tvrdíc, že je list ten »ganz und gar des Mart. Luthers geticht«.
 6. Čas udán v datu: »na sv. Jana Křtitele« (= 24. června 1415); není proti němu námitek (ač v rkp. č. 3. schází).
 7. Rukopisy (mimo Mladenovice) zachovány tyto:
 1. Pražský univ. XI D 9 fol. 215—220;
 2. » kapit. sign. N XLVIII f. 94;
 3. » křižovnický XXII A 4 p. 406—412;
 4. Freiberský v gymn. knih.;
 5. Vídeňský, dvorní knih. č. 4557 fol. 142;
 6. Vídeňský, dvorní knih. č. 4902 fol. 103.
 8. Tištěn: (již 1495 přílohou k Pass.; ex. v Jenč?)
1563 (a 1592) v Post. norimb. f. 245^r—246^r; 1564 v Post. pražské, f. 216;
touž asi dobou v životopise Heremitově B_{5v}—7^v;
1848 v ČČM. I. 408—410; odtud 1866 u Sab. 482—483;
1868 E. III. 284—286; 1869 Dc. 131—133 (= č. 83);
1870 Duch 187—190; 1891 M. 217—219 (dle Dc.); 1874, Hus V., 228—230;
1895 Kovář 42—45.
 9. Překlady latinský: 1536 u Luth. Tres epp. A_{5v}—A_{8r}; 1537 Epp. D₄.
1558 Opp. I. 61 (*78); 1869 Dc. 134—135; 1556 Acta mart. 132; 1559 Fox
II. 17—19;
německý 1537 Mrt., 1624 Walpgr 489—494; 1849 Mikovec;
francouzský 1846 Bnch., 1858 (u výtahu) Aubé (611—612);
anglický Mck.; Wratislaw, Hus, 1882, 368—371.
nč. z němč. Sommer 1850, 191—195.
 11. Zmínky Jgm. III. 135 c γ) (β) (a ještě 609^c), Jk. Rk. I. 231, Ný 78.
- γ) 1. »Věrným Čechům« obyčejný nadpis; tak i Hus.
2. Obsah v. Hfl. III. 118—119.
 4. Inc. Mistr Jan Hus v naději sluha . . . *expl.* můž mč sprostiti.

5. Původství Husovo jisté z obsahu.
6. Čas oznamuje datum: »v středu po sv. Janu Křtiteli« (= 26. června 1415); datum 25. června u Hfl. III. 118 jest omyl.
7. Rukopisy (mimo Mladenovice) známy tyto:
 1. Pražský univ. XI D 9 f. 215—220;
 2. » kapit. N XLVIII fol. 93;
 3. » křižovn. XXII A 4, p. 412—417;
 4. Freiberský (gymnas. knih.);
 5. Vídeňský, dvorní knih., č. 4557 [P. Dc. 139 omylem 4547] f. 140^v;
 6. » » » » 4519 f. 168^r;
 7. » » » » 4902 f. 105.
8. Tištěn 1563 (a 1592) v Postille, f. 246^{r-v}; 1564 t. f. 217; 1848 ČČM. I. 410—412; odtud 1866 Sab. 483—484; 1869, Orloj, str. 29; 1868 E. III. 286—288; 1869 Dc. 137—139 (= č. 85); 1884 Hus V. 222; 1870 Duch 190—193; 1891 M. 225—227; 1895 Kovář 45—47.
9. Překlad latinský 1536 Luth. Tres epp. A_{3v}—A₅; 1537 Epp. D₃; 1558 Opp. I. 60 (²71); 1869 Dc. 139—140; francouzský 1846 Bnch., angl. Mck., Wratław, Hus, 1882, 371—373. německý 1537 Mrt., 1624 Walpgr 494—497; 1849 Mikovec.
11. Zmínky: J. III. 135 c γ) (α) (a omylem ještě 609^c), Ný 79, Jk. Rk. I. 281.
- 9) 1. »Věrným Čechům« nadpisováno obecně; »milí a věrní přátelé« adresuje Hus sám.
 2. Obsah v. Hfl. III. 119.
 4. Inc. Bóh s Vámi. Měv . . . *expl.* ve čtvrtek před vigilií sv. Petra u večer [P. Dc. 141 vynechal slovo »ve čtvrtek«].
 5. Původství úplně jisté.
 6. Čas určen zmíněným explicit: »dán list ve čtvrtek před vigilií sv. Petra u večer« (= 27. června 1415; Hfl. III 119 píše 28. června, omylem).
7. Rukopisy (mimo Mladenovice) jsou tyto:
 1. Pražský univ. XI D 9 fol. 215—220;
 2. » kapitulní N. XLVIII f. 97;
 3. » křižovnický XXII A 4, p. 417—419;
 4. Freiberský (v gymn. knih.);
 5. Víd. dvorní knih. č. 4557 f. 144^v;
 6. » » » » 4902 f. 106.
8. Tištěn (1495 při Passion.; ex. v Jeně?). 1563 (a 1592) v Postille norimb. f. 246^v—247^r; 1564 t. f. 218; 1598 v Životopise u Palmy f. C_{3v}—_{4v} (ex. i v Strengnäs Dk. Forsch. 348) 1848 v ČČM. I. 412—413; odtud 1866 Sab. 485; 1868 E. III. 288—289; 1869 Dc. 140—141 (= č. 86); 1870 Duch 193—194 (dle E.); 1874, Hus V. 230—231; 1895 Kovář 48—49, 1891 M. 228 (dle Dc.);
9. Překlady: latinský 1536 Luther, Tres epp. B₃—B₄; 1537 Epp. D₇; 1558 (a 1715) Opp. I 62 (²79); 1869 Dc. 141—142; nč. z němč. Sommer, 1850, 276—277; německý: 1537 Mrt., 1849 Mikovec; francouzský: 1846 Bnch.; anglický: 1846 Mck., 1874 G. II. 23—24.
11. Zmínky: J. III. 135 c γ) (γ) (a ještě mylně 609^c), Jk. Rk. I. 281.

ι) 1. »Václavu z Dubé« nadepsán u P. a j.; Ný 80—81 však list tento přibírá k č. LXXII. λ δ a adresuje jej panu Janovi z Chlumu.

2. Obsah v. Ný 80—81. List sám je způly latinský, způly český.

4. Inc. Valde gaudeo . . . *expl.* Petri et Pauli ad cenam.

5. Původství Husovo úplně bezpečné.

6. Čas určen datem: »in die sanctorum Petri et Pauli ad cenam« (= 29. června 1415).

7. Rukopisy zachovány tyto (mimo Mladenovicův):

1. Pražský kapitulní N XLVIII fol. 75;

2. Vid. dvorní knih. č. 4524 f. 82;

3. » » » » 4557 f. 152.

8. Tisky známy tyto: 1868 E. III 289; 1869 P. Dc. 146 (= č. 90);

1870 Duch 194—195 (dle E.);

9. Překlad český (částečný) 1891 M. 233—234;

latinský (částečný) 1537 v Epp. E₈, 1558 Opp. I 65 (*83);

1869 Dc. 146 (v pozn.);

německý: 1624 Walpgr 500—501;

francouzský 1846 Bnch., angl. Mck.

11. Zmínky: Ný 80—81.

ιι) 1. »Práteleům v Čechách« obyčejně se nadpisuje; může vzniknouti však otázka, není-li druhou polovicí listu snad nutno oddělit, jako dopis samostatný.

2. Obsah v. Ný 81.

4. Inc. Bóh s Vámi a rač . . . *expl.* byli ustaviční v Božie pravdě.

5. Původství Husovo úplně bezpečné.

6. Čas určen v datu: »in die Ss. app. Petri et Pauli« (= 29. června 1415).

7. Rukopisy (mimo text Mladenovicův) jsou jen dva:

1. Vid. dvorní knih. č. 4524 f. 82;

2. » » » » 4557 f. 152.

8. Tištěn 1868 u E. III. 289—290; 1869 v Dc. 147; 1870 Duch 195—196;

1891 M. 234—235 (dle Dc.).

9. Překlad latinský 1537 v Epp. F₁, 1558 a 1715 v Opp. I 65 (*83);

latinský 1869 v Dc. 148;

německý 1624 Walpgr 521—522;

nč. z něm Sommer 1850, 281—282;

angl. Wratislaw, Hus, 1882, 373—374; Mck.

francouzský 1846 Bnch.

11. Zmínky: Ný 81.

H. Básnické pokusy.

Hus pokoušel se i s větším, menším štěstím v básnictví — latinském i českém. Užíval (v latině) obojího principu — časoměry i přízvuku; v češtině řídil se pouze přízvukem. Skládal nejen hexametry daktylské dle vzorů tehdejších (ovšem hlavně v překladech), nýbrž i verše trochejské (srovn. o jeho veršování mou úvahu v ČČM. 1898, 230—233, kdež citována i starší literatura). A tak básnická jeho činnost (Krummel ji str. 550 marně hájil bratrskou předmluvou z r. 1550) prostírá se hlavně na *překlady*

naučných hexametrů, *písně* příležitostné (zachována jediná) a *zpěvy* ko-
stelní. Bratři 1594 ke konci kancionalu o jeho písních dí:

»opposuitque pios cantus ululatibus illis,
quos facit Ausonii turba ministra lupi.«

34. Mravoučné hexametry.

1. »Mravné průpovědi« bývají obyčejně zvány tyto veršíky, připojené v rkp. k jiným spisům H.-ovým. O sobě vyskytá se jich 4—13; kromě těchto samotných jsou ještě jiné, ve spisech H.-ových roztroušené, jichž sbírku jsem podal v ČČM. 1898, 231—232.

2. Obsahem jsou naučení mravná, zejména vzhledem k manželství.

3. Rozdělení: prvních 5 (Čest . . . Asmodeus všecky) jsou průpovědi jednotlivé, nesouvislé; dalších 5 (Pro čtyři . . . viny všední) jest věnováno stavu manželskému, poslední 2 výstraže od smilství. Vyskytají se porůznu; buď posledních 7 zvlášť, neb ve spojení s předchozími, aneb konečně jednotlivé verše zvlášť.

4. Inc. Čest, ctnost, stud a bázeň . . . *expl.* v všeliké smilstvo.

5. Původství Husovo úplně jisté není; vyskytají se sice veršíky ty po spisech Husových, některé i v nich, ale možný by byl i výklad, že jsou pozdější, cizí překlad z veršů H.-em citovaných. Ale vzhledem k jistým zvláštnostem veršovým zdá se výklad první snadnějším; Š. pokládal je za cvičení, uložená žákům.

6. Čas velmi nejistý; zdá se, že až v r. 1413—1414; srv. Š. O. 40. Že Sab. 490 klade je do r. 1374, jest omyl, vzniklý neporozuměním výkladu Palackého (v. P. III. 1^a, 168, pozn. 242).

7. Rukopisy (mimo jednotlivé traktáty)

1. Víd. dvorní knih. č. 4557 f. 215 (v. 1—12.);

2. » » » č. 4935, f. 80^r (v. 6—12).

8. Tištěno 1818 u D. G.³ 192 (jen v. 11. 12.); 1851 u J. Lit.² 58 (v. 6—12., dle rk. č. 2.)

1857 ve Slav. Biblioth. II. 192 (a odtud v Š. O. 40; diplomaticky věrně).

1868 E. III. 259 (dle vydání Š.); 1893 v Lfil. XX. 60—61;

(v parafrastickém výkladu 1563 [a 1592] v Postille f. 250^v).

10. Pramenem byly latinské verše moralisující; pro vv. 1.—5. neznám originalu; v. 6.—10. cituje v originalu při podobných příležitostech H. sám (v. Opp. I. 33^r, II. 101^v); v. 11.—12. (z Alana) cituje rovněž tak příležitostně Hus v Opp. II. 99^v. Překlad český je doslovný.

11. Zmínky o nich Nk. 133 (»pokoušel se s nezdarem o hexametry, jakýmiž měly býti«) a j.; v. výčet v Lfil. I. c. 60—62, doplněný a rozšířený v ČČM. 1898, 230—231.

35. Píseň Škopkovi.

1. »Cantus« nazývá ji H. sám v listě (v. č. 33 δ), poslaném p. Jindřichu Škopkovi z Dubé.

2. Obsah: celkem 23 vv. rýmovaných.

4. Inc. Tu po smrti my shledáme . . . *expl.* a skonati v Bohu. Amen.

5. Původství dosvědčeno v básni samé, listem č. 33 δ, a rkp.

6. Čas: složena v době před 9. červnem 1415 »composui illum cantum, quando fui otiosus«, což může se vztahovati na měsíce duben—květen 1415.

7. Rukopis jediný; víd. dvorní knih. č. 4902 f. 90.

8. Tištěna: 1869 v Dc. 112, 1891 u M. 193;

1898 v Osvětě, 469

11. Zmínky o ní, ještě neznámé, u D. G.^a 228 (dle chybného vydání Opp. nazývá adresata „Snopek“), J. III. 36^b a j.; Nk. 132—133 ji čte mylně (v Dc. totiž řádky místo pod sebe, vytištěny vedle sebe a Nk. čte tedy za sebou polovice veršů, ač již (Karafiátův) M. J. Hus ²⁴⁶ četl správně) a prohlašuje proto za nesmyslnou; ovšem neprávem. Tutéž výtku, ovšem se svého stanoviska, činí Ký (ve Vlasti X. 541; ten zase dle vyd. Marešova, jenž ji vytiskl rovněž tak jako P.); prý H. dříve skládal pěkné písničky, »ale písničky ty skládal *dřívě*, dokud totiž nebyl s církví v takovém rozporu«, tato písnička však je nesmyslná (čtena totiž jen polovice řádků). Omyl ten opraven mnou v Osvětě 1898, 469.

37. Zpěvy kostelní.

a) 1. »Jezu Kriste, štědrý kněže« nazývána bývá dle svého začátku.

2. Obsah v. Nk. 132, 136,

3. Rozdělena na 21 sloh čtyřveršových; první tři verše mají týž rým, čtvrtý verš pravidelně zní: »z tvé milosti«.

4. Inc. Jezu Kriste, štědrý kněže ... *expl.* z tvé milosti.

5. Původství Husovo je zde jen částečné; píseň sama je daleko starší, což dokazoval již Hanka v Abh. d. kōn. böhm. Gesellsch. d. Wissensch. IV. Folge, Bd. 58 (1855) podle textu XIV. stol., zachovaného v rukopise Trnavsko-Ostřihomském, jež otiskl J. Jireček ve Světozoru Slov. Nov. 1855, 41; důkaz ten doplněn později otištěním textu kapitulního z r. 1398 ve V. II. 22 a vyšnobrodského z poč. XV. stol. v ČČM. 1885, 567; tím dokázáno bezpečně, že píseň sama je daleko starší; r. 1406 povolena synodou (Hfl. Conc. Pragensia 52). Avšak záhy patrně Hus užil první její slohy, přepracoval a rozšířil ji a tak píseň ta, ve zpracování Husově, již 1409 zakazována; ještě později opět zkrácena a všelijak měněna: v. výklad o tom u Jk. Rk. I. 281, Hymnologie 3—4, 47, 89—92, Konrád I. V tomto smyslu je původství Husovo úplně jisté; tak nejspíše nutno vyložit jeho narážku v Post. II. 132; tak připisování Husovi v kancionalech bratrských atd.

6. Čas složení asi mezi lety 1406—1409; k tomu vedou i narážky Husovy i zákazy synod pražských. Vk. 85 klade ji ještě před r. 1408, sotva správně.

7. Rukopisy známy dva:

1. Musejní sign. 2 C 7 fol. 53 (s notami);

2. Ochranovský (opis pozdějšího tisku).

8. Tištěna častokrát: 1530 v kancionálu Lilečském;

1564 u Jana Kantora (s překl. latinským);

touže asi dobou v kanc. Habrovanském (Jk. Hymn. 22—23);

1561 v kancionálu Bratrském (a nových jeho vydáních 1564, 1576, 1581, 1582, 1594, 1598);

1615 v obnoveném vydání téhož kancionálu (a jeho otisku 1618);

1606 v kancionálu Závorkově (a jeho otisku 1620);

1659 v » Komenského;

1868 u E. III. 262—264 (dle kanc. Br. z r. 1576 = 1561);

1870 v Duch 7—9 (dle E.);

1878 u Jk. Hymnologie 90 (dle rkp. č. 1. s variantami);

1893 u Grima^a 117 (dle Hymnologie).

9. Překlad latinský pod titulem: »Jesu Salvator optime« jest v Antiqua et constans confessio 1574, f. 46^r—47^r a již ve vydání J. Kantora z r. 1564. Výklad Nk.

223 zakládá se na neporozumění a popletl jednotlivé texty (píseň »O spasiteli Ježíši« je překlad písně »Jesus Christus, nostra salus« atd.).

10. Pramenem byla píseň staročeská z konce XIV. stol.; v. pod 5.

11. Zmínky jsou hojné: J. III. 36^a, E. III. 341. F. 153 (namnoze mylně, dle Nka. 223, Vk. 85 (taktéž) a j.

β) 1. »Ježíš Kristus, božská múdrot« nazývá se tato píseň obyčejně dle *inc.*

2. Obsah v. Nk. 227, 132.

3. Rozdělení: 16 sloh čtyřveršových o dvou rýmech sdružených.

4. Inc. Ježíš Kristus, božská múdrot . . . *expl.* budiž tobě věčná chvála. Amen.

5. Původství Husovo jisté; svědčí o něm Šturm, Rozsouzení, II. 75. Bratři v Obraně proti němu 184, v kancionalch a j. Ostatně ukazuje i srovnání s lat. »Jesus Christus nostra salus.«

6. Čas týž asi jako u předchozí; byla zajisté určena posluchačům betlemským.

8. Tištěna 1561 v kancionalu bratrském (v. i otisk 1564, 1576, 1581, 1583, 1594, 1598);

1564 u Jana Kantora (odchylně);

1615 v novém vydání bratrského kancionalu (a 1618);

1659 v kancionalu Komenského;

1868 u E. III. 264—266;

1870 Duch 10—12.

10. Pramenem byla zajisté nějaká píseň latinská; dále jsou mnohé shody s písní »Živý chlebe«, ač nelze určití, odkud která vzata. Píseň »Jesus Christus« však, zdá se, je složena podle naší, mylně Nk. 227 »dle svého originalu latinského«.

11. Zmínka jest u J. III. 36 a β; Jk. Rk. I. 281; Nk. 132, 227; Vk. 85, F. 153.

γ) 1. »Králi slavný« sluje obecně dle *inc.*

2. Obsah v. Hfl. II. 230—232.

3. Rozdělena na 6 sloh (po 5 verších).

4. Inc. Králi slavný, Kriste dobrý . . . *expl.* ukrutnost i spravedlivost.

5. Původství Husovo bezpečné; dosvědčuje Táborský 1573 v rkp. č. 2.

6. Čas týž asi jako u písně α; i ona asi určena posluchačům betlemským.

7. Rukopisy zachovány dva:

1. Musejní sign. 2 C 7 fol. 70; (s notami).

2. Kancional z r. 1573 v archivu městském v Praze (s notami).

8. Tištěno 1868 E. III. 268; 1870 Duch 16 (z E.).

9. Překlad německý, prosy i textu od E. otiskl Hfl. II. 230—232.

10. Pramenem byla píseň latinská »Rex glorie, Christe pie« zachovaná v rukopise mus. knih. XII F 14 a vydaná Drevesem Cant. bohem. 1886, 48; Hus jen přeložil. Sama byla opět pramenem prosy Jana Táborského.

11. Zmínky v. Jk. Hymnol. 53, Nk. 132, 227. F. 153, Vk. 85 atd. (Duch 16 pokládá píseň tuto za modlitbu, jako kterou ji otiskl Erben, ač věda, že píseň).

δ) 1. »Navštěv nás« přijatý název dle titulu.

2. Obsah v. Nk. 226—227.

3. Rozdělení: devět sloh čtyřveršových o dvou rýmech sdružených.

4. Inc. Navštěv nás, Kriste žádúci . . . *expl.* uchovejž nás, Kriste! Amen.

5. Původství Husovo bezpečné; tak nejlépe vykládá se narážka v Post. II. 132, to dosvědčuje i rukopis. Proti tomu postavil se Jk. Hymnol. 59, maje to za »mýlku«; ale sám na str. 4 t. a v Rk. I. 281 přikládá »poslední dvě slohy« Husovi; výklad jeho

ovšem jest správný, že totiž píseň sama je starší, ještě ze XIV. století; neboť vyskytá se již v rukopise Modliteb (sign. univ. knih. XVII. F 30, č. XLVI, f. 62^r; v. o ní F. 89 a o textu Modliteb ČMF IV, 43, 194), odkud ji s variantami rukop. č. 1. otisk Konrád, Dějiny I. (9) — (11). Avšak přepracování samo bývá v tiscích pravidelně delší než text starý a konec ten shoduje se (až na poslední verš) s písní „Jezu Kriste“ (v. Nk. 227); proto přepracování ono jistě jest Husovo již z toho důvodu, že synodou 1409 zakázána. Srovn. Nk. 132, 226—227.

6. Čas asi týž jako u předchozích.

7. Rukopis jediný Musejní II C 7 fol. 54 (i s notami) (první strofa i v rkp. Postilly).

8. Tištěno 1531 v kancionale Miřinského (a v jeho otiscích 1567, 1577 od Táborského);

1559 v kancionale Olomuckém;

1606 v kancionale Závorkově (nový otisk 1620);

1881 u Konráda I. (9) — (11).

10. Pramenem byla píseň staročeská; v. shora při původství.

11. Zmínky u E. III. 345 (ještě ji pohřešoval), Nk. 132, 226—227, F. 153 atd.

ε) 1. »Vstalť jest Bóh« opět název obecný dle počátku.

2. Obsah v. Nk. 227.

3. Rozdělení: obsahuje 10 sloh.

4. Inc. Vstalť jest Bóh z mrtvých svú mocí ... *expl.* bez skonání.

5. Původství Husovo bezpečné; tak nejlépe se vyloží narážka v Post, II. 132 (E. III. 345 právě dle té narážky ji ještě pohřešoval), ač Jk. Hymn. 82 nepokládá ji tak výslovně za Husovu, jako v Rk. I. 281. Srovn. Nk. 132 (kde mylně se uvádí, že dosud netištěna), 227 a j. Ovšem — Husovi jen přepracování náleží.

6. Čas asi týž jako u předchozích.

7. Rukopisy dva: 1. Musejní sign. II C 7 fol. 76.

2. Univers. sign. XI C 8.

8. Tištěno 1531 v kancionalu Miřinského (a 1567, 1577 v otiscích Táborského).

1599 v kancionalu Olomuckém; 1583 a j.

1878 Jk. Hymnologie 82 (jen začátek), 1893 Konrád, Dějiny posv. zpěvu staročeského, II., str. 39 (rovněž jen začátek).

10. Pramenem byla opět píseň staročeská, zachovaná v kanc. Vyšebrodském č. 42; domnění, že by i stará píseň pocházela od Husa, nelze držeti. Starší tuto píseň, tříslahovou, otiskl Konrád, Dějiny, II. 39 — Husovi náleží opět jen přepracování.

11. Zmínky u Konráda I. II., Nk. 132, 227, Vk. 85, F. 153, Jk. Rk. I. 281, Hymnologie 82.

ξ) 1. »Živý chlebe« opět dle počátku.

2. Obsah v. Nk. 227.

3. Rozdělena v 17 sloh 4veršových (první dva verše bývají psány na jeden řádek).

4. Inc. Živý chlebe, kterýžs z sebe ... *expl.* daj požití věčné. Amen.

5. Původství Husovo dosvědčují kancionaly bratrské, rovněž tak zpráva Blahoslavova: »praví tak, že Mr. J. Hus i latinskau i českau udělal« (v. Jk. Hymnologie 86). Avšak vedle této písně vyskytá se také jiná, nově přeložená z textu latinského; v. při písni latinské.

6. Čas patrně dřívější, než písně předešlé, ač asi před r. 1406 sotva lze položit.

7. Rukopis jediný (z tisku) Ochranovský sign. AB. II. 1, 15.

8. Tištěna 1561 v bratrském kancionalu (a 1564, 1576, 1581, 1583, 1594, 1598);

1615 v bratrském kancionalu nového zpracování (a v otisku 1618);

1659 v bratrském kancionálu redakce Komenského;
 1868 u E. III. 266—268 (dle kanc. z r. 1576 = 1561);
 1870 Duch 13—15 (dle E.).

9. Překlad (?) latinský: »Vivus panis« (?) v. mezi písněmi latinskými.

10. Pramenem byl nejspíše nějaký text latinský, možná vlastní text původně byl latinský; v. níže při »Vivus panis angelorum«.

11. Zmínky: J. III. 36 a 7), Jk. Rk. I. 281, Hymnologie 86, F. 153, Vk 85, Nk. 132, 227.

β) Spisy ztracené.

O některých spisech nyní ztracených máme zprávy bezpečné jednak od Husa samého anebo jeho vrstevníkův, anebo od pozdějších autorů. Při zprávách tohoto druhu možno ovšem souditi jen více méně pravděpodobně; o některých za ztracené zde položených aspoň mohou vzniknouti pochybnosti.

[36 a. Výklad menší na páteře,

obyčejně dle »starého seznamu« uváděný, počínající slovy »Spasitel církvi svaté, kteráž jest sbor«, jest asi jen mylně uváděn za ztracený (E. III. 329, Jk. Rk. I. 281 a j.); podle všeho nutno jej stotožniti s »Výkladem o víře«, v. zde č. 7. Tam také opraveno mínění J. III. 812^b, jakoby rukopis choval se v Museu. Rovněž tak asi jen nějakým omylem bude

36 b. O církvi,

uváděné rovněž dle »starého seznamu«, jenž uvádí »o církvi takové, jakové latině sám vydal« (v. J. III. 608 m), E. III. 344, Jk. Rk. I. 281 atd.). Zpráva »starého seznamu« ostatně ani výslovně spis český Husovi nepřipisuje, a není rovněž jisto, minili kázání či traktat. J. na u. m. dodává ovšem mylně »snad to samé, co o Jednotě církve tištěno bez r. a m.« (to jest omyl, v. níže) a »pak o církvi svaté při Post. 1592« — rovněž jen omyl.]

37. O panenství

však zdá se, že je spis vskutku ztracený. »Starý seznam« uvádí »O panenství«, zač. »Anno panno, choti Jezu Kristova« — zmínka, vzhledem k listu »pannám« (v. č. 31. a), nijak nepravděpodobná a shodující se s příslušnými místy Výkladu a Svatokupectví. Není však jinak po traktátu tom nejmenší stopy: E. III. 344 mylně se domníval, že J. III. 608^k svým »rkp. v Mus.« minil nějaký rkp. musejní; jako již často, opět J. miní jen onen rukopisný seznam. Jk. Rk. I. 281 pokládá traktátec ten za list, ale rovněž za ztracený. O čase, obsahu atd. nelze říci nic.

38. Překlad Trialogu.

O překladu tom máme zprávu bezpečnou u Štěpána, převora Dolanského, v jeho »epistola ad Hussitas«. Tento dí (u Peza, Thes. anecdot., 4, II., 527): »transscriptum Wicleff Trialogum maledictionis olim marchioni Jodoco et aliis viris notabilibus, aliis autem laicis et mulieribus *translatum bohemicè* pro magno munere transmisit.« Zpráva tato je docela věrohodná, Štěpán zajisté některé texty tohoto »tradilogus«, jak jej nazývá, sám viděl; za takovou ji pokládají Cochl. D. G.² 132—133, ³189, J. Lit.² 52, II. 151, P. III. 1³ 121 (omylem cituje Pez III. m. IV.) a IV. 1. 108 (překlad ten měl prý i Chelčický), Hfl. 159 (mylně nazývá však Jošta Prokopem), Jk. Rk. I. 281, Tadra Kulturní styky 168, F. 166 a j. Avšak rukopis díla toho nám nezachován; J. II. 151 uvádí sice »rukopis u Bočka«, ale rkp. ten patrně jest totožný s rkp. MZA XV. stol. sign. XII. i. 14 »Hussi et Wiklaffi tractatus, regi Poloniae et duci M. ducatus presentatus« (v. ČMM. XIX. 166), jenž jest latinský. Jen citaty Chelčického, jsouli z tohoto překladu, mohou nás o něm poučiti. Že překlad ten učinil spolu s Jeronymem, vysvitá ze zprávy o vyšetřování Jeronyma v Kostnici. Čas překladu klade J. II. 151 do r. 1402; i když zrovna s tím rokem nesouhlasíme, tolik jisto jest, že učiněn před r. 1408; možno tedy překlad Trialogu*) položit do 1403—1407.

[38 a. Listy

ztraceny sice mnohé; v. při latinských; ale nelze na jisto dokázati, že by některý ze ztracených, n. př. Jakoubkovi, Pražanům a j. byl český, ač pravděpodobnost jest dosti veliká. O listech, jež za ztracené pokládal E. III. 344, ukázáno níže, že jsou vskutku zachovány, ač ne originaly.]

39. Píseň nešporní.

H. sám v dopise pannám (v. č. 31. α) dí: »posielám Vám piesen, kteráž zpievána [móž býti] na nešpoře panen svatých, abyste slova váziece radost v srdci měly a ústy zpievaly, ale aby mužie neslyšeli« (E. III. 270); dle toho píseň tuto (nyní ztracenou) Husovi připisovali E. III. 345, Nk. 133, Ný. 42 a j. a jen omylem tuším Jk. Rk. I. 281 zařadil ji mezi »nepravě připisované.« Z písní shora uvedených mohla by to býti jen píseň »Králi slavný, Kriste dobrý« (č. 36 γ), ač nezdá se valně; ze staročeských

*) »Trialog«, z nejslavnějších prací Viklifových, nazýván obyčejně Summa Summae (Viklif totiž složil své nauky ve veliký soubor 12 knih, zvaný »Summa theologiae«), obsahuje »dialogorum libri quattuor«, k nimž připojeno »supplementum« sive »de dotatione ecclesiae«; »trialogem« slove, že v něm vystupují 3 osoby: »Alithia« nebo »solidus philosophus« »loquitur«; proti ní »Pseustis« anebo »infidelis captiosus« »obicit« a konečně »Phronesis« nebo »subtilis theologus« »decidit veritatem«. Vydán 1525 v Basileji, 1753 ve Frankfurtu a v Lipsku, konečně 1869 G. Lechlerem v Oxfordě (str. VIII. + 475; »trialog« str. 37—404, »supplementum« str. 405—456).

pak písní duchovních známe pouze jedinou tohoto obsahu: je to píseň »Reyčko panenská, v tisících sebraná jedenácte«, otištěná poprvé 1601 Rozenplutem v jeho kancionálu (v. Jk. Hymnol. 72) — ale ta rozhodně není Husova.

γ) Spisy nejisté.

Někteří spisovatelé připisují výklady některé a traktatce Husovi tu s větší tu s menší pravděpodobností; kde i mně zdá se, že traktaty ty snad mohou náležeti Husovi, uvádím je zde, v tomto oddělení, ostatní odkázány do oddělení následujícího.

40 a. Traktatce makaronské.

Traktatce latinsko-české, proložené textem českým (hlavně překlady bible 2. Makk. XII. 43—46; Sof. I. 8—18), zachované v rkpp. vid. dvorní knih. č. 4270 a 4271 otiskl a přičetl Husovi Mk. v Rozmanitostech I. 55—57.

40 b. Traktat o almužně.

Úryvek, počínající slovy: »S. Řehoř píše v dekretiech« a končící »jedne to, což dáš ztratiti«, shodný nápadně s některými místy traktatu »o svatokupectví« nalezl v rkp. Olom. stud. kn. sign. I. E. 34 fol. 77 a Husovi přičetl V. Tille, VČA. IV. 443.

40 c. Páteře zlých a dobrých lidí.

Tyto oba drobné traktatky objevil v rkpe. Olom. stud. knih. sign. I. E 34 f. 58 A. Boček, opsál pro MZA (opis jeho pod sign. R III. 13./17. R. III 13./23. chová se tam dosud; v ČMM. XIX. 166) a přičetl Husovi (v. J. Lit.², Dodavky, 38^b). Proti tomu Jk. Rk. I. 281 položil mezi »nepravě připsané«; Tille ve VČA. IV. 443 však nerozhoduje; tam také obsah.

40 d. Kázání na den narození Páně.

Toto kázání, přeložené ze sv. Augustina (vl. Lva), počínající slovy: »Svatý a žádostný . . . *expl.* na věky věkův Amen« objevil v rkpe Plzeňském p. 404—406 (a vydal ve VUS 1887, 133—136), popsal a Husovi přičetl Fr. X. Prusík (VUS. 1887, 133); tam lze snad ještě některá jiná kázání Husovi přičítati (v. t. str. 118—120), ale s pravděpodobností ještě menší než toto. Srovn. ostatně č. 26.

40 e. Výklad na pašiji.

»Výklad M. Jana Husi na pašiji vedlé sepsání sv. Jana v XVII. kap.« tak nadpisují Postilly (norimb. 1563 a 1592, pražská 1564 fol. 130^r) dílko dosti obšírné (fol. 130^r—138^r), počínající se po evangeliu slovy: »Do

té zahrady před tím často byl vcházet... a končící slovy »dokavadž jeho z mrtvých vstání neuzřela«. Podobný text obsahuje také rkp. Mus. sign. IV. C 18, fol. 196—200, 227—233 (v. E III. 326), jež sice E. rozhodně zamítá, ale jež přece bude nutno srovnati nejen s textem naším, nýbrž i s lat. »Gesta Christi« a »Passio Christi«.

40 f. Naučení o přijímání.

»Proč chceš přijímati tělo Božie« nadpisují se tyto výklady v rkpp. víd. dvorní knihovny č. 4270 str. 13—14 a 4556 fol. 228^r; obsahují dvanáct užitků z toho vzházejících, počínají se slovy »Proto abych umučenie svého těla« ... končí se slovy »život věčný měl a tak královstvie Božie«; objevil a otiskl Mk. Rozmanitosti I. 56. Nutno srovnati zvláště s kázáním č. 24 a s »řečí o Těle Božím«, v. č. 10.

[40 g. O hříchu

v MZA jest asi jen část Zrcadla; v. č. 15.]

δ) Spisy mylně připisované.

Pod tímto záhlavím uvádějí se nejen texty cizí, Husovi mylně připisované, nýbrž i cizí zpracování textů Husových (překlady české, nové redakce atp.) a části textů Husových, jež mylně bývají osamostatňovány. Jest těchto *ὁμολογουμένως νόθα* počet veliký a spokojují se proto důkazem pokud možná nejkratším a nejstručnějším. Srovnány jsou abecedně.

1'. S. Bernarda, Boj ctností . . ; překlad staročeský (vydaný mnou v ČMF III. 137 nn.) připisují Husovi sám (t. a v Nár. Listech 17. září 1897, ranní vyd., str. 3 e) — nesprávně.

2'. »Boha, jenž jest ve výsosti«, píseň staroč., připisuje Husovi rkp. Ochranovský č. AB II. 1. 16; mylně; náleží Táborskému, v. Jk. Hymnologie 41.

3'. »Kázání« počínající slovy »Bóh s Vámi« nadpisuje rkp. křižovnický mylně opis listu č. 31. δ.

4'. »Kázání o vysvětlení víry«, uváděné J. III. 841 c, E. III. 345 a j., jest jen »sermo de fidei sue elucidacione«; omyl vzniklý z Kš. 66 (který neporozuměl O. 98, jež výslovně se dokládá Op. I. 48) opravil již Jk. Rk. I. 279.

5'. »Krátký a užitečný výklad na 12 článků víry apoštolské« připisuje J. III. 608 i Husovi, ač již vydavatelé Postilly (1563, f. 253^r—261^r) praví: »z písem sv. sebraný skrze jednoho muže v písmě svatém zběhlého nyní z latinské v českaui řeč přeložený«. Omyl opravil již Jk. Rk. I. 281.

6'. »Kristus věčné radosti«, píseň stč., připisuje Husovi odpověď utrakvistů 1563 (v. Zap-Kořán, Českomor. kronika, IV. 233); není Husova; v. Jk. Hymnol. 55.

7'. »Kterak má člověk znamenati své hříechy«, v rukopise t. zv. krumlovském, jistě nepochází (mimo kap. 6.) od Husa; připisuje Nk. Lfil. XXIII. 56 nn.

8'. »List Havlíkovi, Jakoubkovi a Kobertovi (sic) hospodáři« z Konstancí 1415; cituje dle vydání z r. 1459 Štelcar 1592 (v. o tom citatu Hš. ČČM. 1864, 280—281, Quellenkunde, 51—52, Dod. II. 22 a j.; J. III. 135 c γ) (ε); D. BL. I. 148; Jul. Koráb, Vývoj knihtiskařství 1880, 8—9 atd.), z něho má zprávu tu Kš. 67 a pak novější biblio-

grafové. Bývá tu dvojí spor: vydání z r. 1459 pokládá se za omyl Štelcarův (D. myslil na listy, přivázané k Pass. z r. 1495), ale, trvám, neprávem (v. F. 259); a druhý spor týče se, což právě nás zde zajímá, původství Husova. Někteří pokládali za Husův, jiní (jako Hš. na u. mm., Jk. Rk. I. 281 a j.) Husovi upírali; avšak věc má se poněkud jinak. Nemáme svědectví o listu Husově Jakoubkovi, Havlíkovi a Robertovi (Štelcar zajisté omylem *Kob* —) tohoto obsahu; za to však víme, že Hus Robertovi sepsal spisek »De sacramento corporis et sang. Domini« a ještě dříve »De sanguine Christi sub specie vini sumendo«: tento spisek pak že Jakoubkovi i Havlíkovi doporučil buď přímo anebo nepřímou; ježto pak tohoto traktátu »de sacram. corp. et sang. Domini« dokládá se v doslovu k Provázku třípramennému vydavatel Pavel Bydžovský přímo jakožto »písma Robertovi« (uvádí citat, který shledáváme v Opp. I. 40^r ř. 5—6 zdola*), není pochyby, že list zmíněný není než český překlad zmíněného (anebo zmíněných) sepsání a snad že byly k němu přidány ještě úryvky překladu dvou psaní níže zmíněných (v. č. 8', 11' [ten jaksi adresován Havlíkovi i Jakoubkovi], zde níže).

8'. List »Jak veliké bláznovství« etc. uveřejněný v Post. 1563, 1564 a j. úvodem, pokládá E. III. 338 za podvržený; omylem; je to překlad závěrku listu »Gratiosissimi Domini« (v. Dc. č. 78), doslovný, ovšem nikoli původně český.

9'. Listy: »M. Jan Hus, kněz a sluha...« dva cituje »starý seznam«. E. III. 344 pokouší se aspoň u jednoho o stotožnění s č. 32, ale neprávem. Neboť 1. »list jiný veliký: Mistr J. H. kněz a sluha etc.« jest překlad (necelý) listu latinského (Dc. č. 17), otištěný v Post. 1564, f. 218^v—220^v; 2. »jiný M. J. H. etc.« jest opět překlad, nám nezachovaný, listu latinského (Dc. č. 23) — to patrně obojí z toho, že teprve pak uvádí se list z Kostnice a že mezi nimi uvedený list (č. 10') jest patrný překlad z téže sbírky listů k Pražanům. Oba tedy jsou jen překlady.

10'. List: »M. Jan Hus, nestatečný sluha Boží« uvádí opět »starý seznam«; E. III. 344 domnívá se, že »dokonce není znám«; jest však patrně zase překlad listu latinského (Dc. 24) počínajícího slovy: »M. J. Hus, inutilis servus Dei, omnibus electis« etc.

11'. List »Nejmilejší«, otištěný v Post., pokládá E. III. 338 za podvržený; opět nezcela správně; jest překlad listu latinského (Dc. č. 80 »Dilectissime frater«).

12'. Listy (tři) o potupení světa: jest jen omyl E. III. 344 ze správné zprávy J. o Zrcadle menším; v. č. 15.

13'. List o přijímání pod obojí: jest opět omyl E. III. 344—345; v. zde »proč přijímáme« etc.

14'. List: »Pokoje od hříchů«, uváděný »starým seznamem« dle E. III. 344 jest »dokonce neznám«; avšak je zase překlad listu latinského (Dc. č. 92) a jest otištěn v Post. 1564 fol. 220.

15'. List veliký pod pečeti etc. o vyznání víry mylně uvádějí J. III. 135 b, E. III. 345 a j.: uvádí se mylně ze Šturma 382 etc.; jest jen neporozumění, text byl latinský, je to veřejné prohlášení Husovo z r. 1411, 1. září (v. Dc. č. 9.); širší výklad v. níže.

16'. List Wycheův**) v českém překladě zachovaný v rkp. Bolesl. a univ. knih. III G 16 fol. 84^r (original v rkp. univ. knih. IX B 1, otištěn v Opp. I. 101, Hfl. II.

*) Totéž dosvědčuje i citat, jež uvádí Manualník Korandův f. 161^r vyd Truhlářova str. 181): »M. J. Hus mezi jiným psaním svému hospodáři napsal toto« — citat pak následující = Opp. I. 39^v; J. Truhlář omylem v pozn. dí, že »listu takového nezná ani E. ani P.«

**) Počíná se slovy: »Zdrawye a czozzkoliwyek wymyffleno muozz byty wtrzewach...«, končí se (f. 85^a): »waff sluha zadagye wpraczy biti towarzysz Rikard wicz naymenffly zknezy« [= infimus sacerdotum; u Hfl. mylně 'infirmus'].

210—212) připisován opět dvojako mylně Husovi. Rukopis univ. připisuje totiž původství i pisatelství Husovi »epistola Mag. J. Huss de carcere missa« a dle něho i J. III. 135 c γ) ε); tento patrný omyl opravil E. III. 333, Hš. Dod, II. 22 [omylem přičítá tedy N. 29 nálezu sobě]; list je Wycheův, nemůže tedy býti Husův. Ale překlad by mohl býti Husův, neboť dí o něm sám (Dc. 12): »sic exarserunt Christi fideles in ipsa epistola, quod rogarunt me, ut ipsam transponerem in linguam nostre gentis«; leč ani překlad není Husův; E. III. 333 dí správně »pozdější překlad«.

17'. Litoměřické bible vysvětlivky připisoval Jk. a Vk. Husovi; avšak v. nyní Lfil. 1897, 94—96 a zde č. 16.

18'. Modlitbou bývá chybně nazývána pís. č. 36 γ); v. t.

19'. »O Antikristu« skládání mylně vyvozuje z Post. II. 11 Nk. 217: »podobného spisu českého však neznáme«; Nk. podobně jako E. III. 336 dovolává se také místa Výkl. I. 393, kdež Hus slibuje napsati cosi o Antikristu. Ný 27**) uváděje ještě místo z Dc. 40 správně dí, že nelze souditi o zvláštním spisu; neboť, čehož Ný neuvedl, ony »knížky české i latinské«. o nichž Post. II. 11 mluví, je 6. kapitola de excommunicatione v traktatu »o šesti bludích«.

20'. »O církvi, takové, jako latině sám napsal« uvádí sice »starý seznam«, ale nejspíše mylně, v. zde č. 36 b; J. a E. dovolávají se také ještě, že prý tištěno; ale to je omyl, pošlý z Kš. 67, který neporozuměl O 100 (tam se cituje lat. text).

21'. »O desateru božiem přikázání« je (ztracená nyní) 10. kapitola traktatu »Kterak má etc.« v. zde č. 7'.

22'. »O dvanácti užitiach z přijímanie hodného těla a krve Pána Jezu Krista« v rkp. 4557 fol. 90^r—97^v, otišt. u Mk. Rozm. I. 57—65, Dobiáše, Čas. hist. I. 60—64 — připisuje Husovi Mk. t.; nepřipisuje J. III. 624, Dobiáš 52 a j. Srovnej však E. III. 177, I. 331 a zde č. 40f.

23'. »O jednotě církve« uváděné J. III. 608 m, E. III. 345 je spis latinský; opravil Jk. Rk. I. 279. Omyl vznikl opět z Kš. 67, jenž neporozuměl O. 100, kde se dokládá Martinus výslovně textu lat.

24'. »O manželství« vyd. Post. 1563, f. 249^r—250^v (»Prosíš, najmilejší«) a také Kadaverosem 1594 (J. III. 1470, 1773) — jest *překlad* kostnického spisku »de matrimonio« (»Petis carissime«) v. XII c α) Tohoto textu opět dokládá se Kš. 67 neporozuměním O. 105 (kde výslovně se citují Op. I. 33). U J. a j. mylně popleten s českým původním textem »o manželství«, v. č. 11.

25'. »O modlitbě« knihy předpokládá J. III. 608 n, Jk. Rk. I. 281 a j. dle citatu v Postille II. 315; ale citat ten = Výkl.; v. shora č. 1. oddíl 5.

26'. »O poslušenství kostela římského« v rkp. víd. dv. knih. 4935 f. 125^r—146^v připisují Husovi mylně Tab. III. 427; srovn. J. III. 627. Jeť značně pozdější.

27'. »O poznání a milování Boha« mylně uvádějí J. III. 606 l a E. III. 345; omyl (k němuž opět je svedl Kš. 67, jenž neporozuměl O. 99, dokládající se výslovně Opp. I. 35) opravil již Jk. Rk. I. 279; jest to Husův spis lat. De cognitione et dilectione Dei, č. XIII.

28'. »O pravé povinnosti« [člověka Jgm. III. 873 b a E. III. 345, křesťanské Kš. 67] jest opět omyl Kšův, neporozuměním O. 104 (dokládající se lat. Opp. I. 154). Správně již Jk. Rk. I. 279; je to spisek »de quinque officiis sacerdotis«.

29'. »O pravém potupení světa« v rkp. Mik. dle Jk. Rk. I. 281 »nepravě připisováno«; v. č. 15.

30'. »O přijímání krve« v rkp. Mus. I H 28 mylně v starším katalogu připisováno Husovi; dokládá se koncilem basilejského.

31'. »Ó spasiteli Ježíši« přičítá Husovi mylně O. 436, rkp. Ochranovský AB. II. 1. 16, Jk. Rk. I. 231, Nk. a j.; jest Lukášův překlad písně Husovy latinské: *Jesus Christus etc.*

32'. »O utrpení Páně« opět chybně připisuje Nk. 223; je to píseň »Jezu Kriste, štědrý kněže«.

33'. »O víře a její člancích...« uvádí »starý seznam«; dle něho mylně J. III. 608 i, E. III. 344, Jk. Rk. I. 281 a j.; jest katechismus, v. č. 18.

34'. »O zkáze, pocházející z ustanovení lidských« jest opět omyl Koniášův (Kš. 67 neporozuměním O 104, jež výslovně dokládá se Opp. I. 443), ježž přejal J. III. 873 c a ještě 1891 M. VII., ačkoli omyl již opravil Jk. Rk. I. 279. Rovněž mylně se domníval E. III. 330, že snad to jest »napomenutí kněžstvu« přeložené Anxiginem. Jest to latinské »de perniciie tradicionum humanarum« (v. o něm mezi latinskými).

35'. »Obecné všech křesťanů naučení« uváděné dle Šturma od J. III. 812 a a E. III. 328 jest pouze katechismus bratrský (= J. IV. 1229, 1487) v. Jk. Rk. I. 280,

36'. Obrana mandatu krále Václava: Sab. 469—471 a po něm Pypin-Kotík, II. str. 320, uvádí ji jako »obšírný spis český«; je to však spis latinský »Defensio mandati« a omyl Sabinův vznikl nepozorným čtením Hlf. 75, kde sice mluví se o »spisu českém« ale, jak přirozeno, míní spis *od Čechů* sepsaný.

37'. »Odpověď na otázku, co to jest věřiti« jest opět omyl Kš. (67; neporozuměl O. 100, jež se výslovně dokládá Opp. I. 169), ježž přejal J. III. 608 i; omyl opravil Jk. Rk. I. 279; míní se »Quaestio de credere«.

38'. »Odvolání ke Kristu« zachované v rkp. Boleslavském jest pozdější překlad latinské Husovy *appellace ad Iesum Christum*; mylně J. III. 135 b za spis Husův.

39'. »Otče Bože všemohúcí« píseň staročeská, v mnohých rukopisech i tiscích zachovaná, připisována Husovi Citharou Třanovského 1636 fol. 371 a Š. DŘ.^a 186; ale mylně, v. Jk. Hymnol. 64. Omyl vznikl nejspíše tím, že zpívána tak, jako Husova, *Jesus Christus nostra salus*.

40'. »Proč nyní lidé pravdy nesmějí zjevně vyznávat« otišť. 1563 v Post. 229 r přidavkem k traktatu o šesti bludích; že nenáleží Husovi v. E. III. 340.

41'. »Proč přijímáme pod dvojí způsobu tělo a krev Pána Krista«; rkp. v Mikulově, zprávu dle Bočka J. III. 608 p), kteříž oba připisují Husovi. E. III. 344 mylně ze zprávy Jgmovy učinil *list*, omyl opravil Dk. AÖG. XXXIX, 457 (»wird fälschlich dem Mg. Huss zugeschrieben«) a Jk. Rk. I. 281 (dle něhož »připisováno nepravě«).

42'. Smír mezi arcibiskupem a Husem; otišť. Pelclem a pak v Dc. 437—439 (»Najprvé což . . . jedenadctého«) připisuje mylně J. III. 135 a; jsou cizí podmínky.

43'. »Učení o večeři Páně« tišť. v Norimb. 1583 uvádí za Husovo J. III. 608 c); omyl opravil Jk. Rk. I. 281.

44'. Úvod k Výkladu většímu na páteře — odtrhuje od Výkladu J. III. 1 b, ale patrně neprávem; v. zde č. 1.

45'. »Výklad na první epištolu sv. Petra« jest opět omyl J. III. 812 a (E. III. 345 nerozuměje náležitě textu Jgmovu hledá v knih. Olomucké), vzniklý nedorozuměním Koniášovým. Tento (Kš 67) neporozuměl textu O. 104 (kde výslovně cituje se text latinský Opp. II. 161); omyl opravil Jk. Rk. I. 279; ale omyl ten (a ostatní zde uvedené) opakuje ještě 1898 Vk. II. 59, pravě, že Koniáš uvádí u Husa »všecky známé tehdy spisy další«: největší část těch textů Kš. vůbec neviděl. Jest latinský spis Husův: »in Canonicas«, č. XXXV.

46'. »Výklad na žalm 118.« jest opět omyl Koniášův (Kš. 67), neporozuměním O. 100 (cituje se text latinský Opp. II. 279). J. toto udání Kšovo patrně přehlédl. Jest latinský spis Husův »Enarratio Psalmorum...«, č. XXXI.

47'. »Výpisky o manželství« v rkp. víd. 4557 fol. 118—122, začínající slovy: »Die S. Augustin . . . neumie nehořeti. To S. Řehoř« »nejsou prací Husovou« E. III. 331.

48'. »Vyznání víry na listu poselacím« jest omyl J. II. 135^b (taktéž E. III. 345) vzniklý neporozuměním Šturmovi, jenž dovolává se latinského vyhlášení Husova ze dne 1. září 1411; v. mezi lat. č. LIV.

49'. »Zpráva, jak sněm Konstantský o večeri Páně nařídil«, uváděná u J. III. 609, jest omyl; v. Jk. Rk. I. 281.

50'. Zrcadlo větší, tak jak vydáno při Postille norimberské, jest práce cizí, Husovi nesprávně připisovaná. Omyl dřívějších opravili E. III. 340 a j., Vo. v SN. a j., Jk. Rk. I. 281.

VI.

SPISY LATINSKÉ.

a) Spisy zachované, Husovi bezpečně připisované.

A. Traktaty obšírnější.

Ve spisování latinském patrný je rozdíl mezi činností Husovou a Viklifovou, rozdíl, který správně uznamenal již Lechler. Kdežto u Viklifa hlavní činnost spisovatelská a nejbezpečněji zaručená jest latinská, jest u Husa hlavní literární činnost česká. Kdežto Viklif traktátky své anglické pracoval jen mimochodem a letmo, pracoval Hus podobně traktáty své latinské. Mezi latinskými spisy zajisté nenalézáme žádného, jenž by se mohl rovnati rozsahem a vypracováním »Výkladu« nebo »Postille«; ani »de Ecclesia« ani »Lekcionář« ani »Super Sententias« nemohou s těmito českými spisy soupeřiti, přese všechnu svou vypracovanost a uhlazenost. Ovšem počtem a rozsahem jsou větší a četnější — také obsahem pro přesnou formulaci myšlének velice jsou důležité.

I. De corpore Christi.

1. »De corpore Christi« jest název obyčejný; rkp. č. 6 nadpisuje: »de modo existendi Jesu Christi in eucharistia«; v textu samém též »de sacramento corporis Dominici«. Vk. 83 mylně uvádí titul: »de corpore Cristi in sacramento altaris«.

2. Obsah v. Wpgr. 95—96, Sab. 459—460, T. 139—140, B. 136—137, K. 160—161, Vk. 83—84, Nk. 218, Neander 516—517, L. 138 a nn.

3. Rozdělení jest jen věcné: po výkladě thematu vyvrací se tu šíře, tu kratěji pět pochybností.

4. Inc. Impugnantibus verba evangelii . . . *expl.* resuscitabo in novissimo die. Amen. Jen rkp. 10. (13. 14.) přidává 156^r a: »Ecce duo ultima, propter que spiritualis et sacramentalis manducatio divini corporis a Cristi fidelibus est iugiter observanda. Istud pensans Innocencius 156^r b Hec cum reverencia et intencione informacionis simplicium collegi, ut concorditer cum sanatis crederent et non maliciose ac inaniter decertarent etc.«

5. Původství Husovo bezpečno; svorná tradice, opírající se hlavně o slova Husova v Opp. I. 39^v »in libello, in sermone de corpore Cristi, quem scripsi primo anno praedicationis meae, qui fuit, ut aestimo, A. D. 1401;« vnitřní svědectví hojná; explicit rkp. č. 8: »anno Domini 1401 scriptus hic tractatus a sancto viro Mag. J. Hus, combusto in causa veritatis Jesu Cristi in Constantia A. D. 1415, die 6. mensis Julii« etc.; není vůbec pochybností. Rkp. č. 10 dí: »sermo mgri J. Huss ad populum de corp. Cr.« Hus sám se dokládá dvakrát v »Super IV Sent.«

6. Čas je za to dosti nejistý. Lze tu rozeznávat předně kritiky, kteří přijímají svědectví Opp. I. 39^b, právě uvedené, naprosto: to je n. př. T. III. 450 (jenž tím opravuje starší své mínění [vyslovené v T. 139 »téhož roku 1403 sepsal traktat . . .«, držené Sab. 459, Nk. 218, Orlojem 1869, 13—14 a j.], kdy kladl traktat ten do r. 1403), Fd. 102a, B. K. a j., pak kritiky, kteří datování pouze upravují: Lr. II. 257 — vzhledem k ustanovení Husa za kazatele v kapli Betlémské 1402 — klade do r. 1402; Neander VI. 516—517 klade do doby kolem r. 1412; — a konečně možno svědectví obojí — i Opp. i rkp. č. 8. — pokládati za irrelevantní. Neboť svědectví Opp. mluví o »sermo«, zač traktát náš se nevydává; svědectví zase rkp. č. 8 — jak už správně T. poznamenal — může býti prostě vzato z Opp. A podrobnější rozbor a shody s díly jinými zabraňují stotožňovati spis náš s dílem zmíněným v Opp. (v. ostatně ještě níže) a tedy klásti dílo to do r. 1401 (Lechlerovo mínění o r. 1402 vyvrátil Tomek), do prvních prací Husových: a správně kodex č. 11 dí: »et sic est finis sermonis magistri Hus, quem fecit in die corporis Cristi coram clero et communi populo in boemico. Anno domini M^oCCCC^oVIII^o«. Patří tedy do 14. června r. 1408.

7. Rukopisů hojnost veliká:

1. Univ. knih. IV H 7 fol. 1^r—8^r;
2. » » V E 16 fol. 104^v nn.;
3. » » V E 28 fol. 134^r—140^v (z XV. stol.);
4. » » V F 7 fol. 149^r nn.;
5. » » VIII F 2 fol. 66^r—73^v (XV. stol.);
6. » » VIII G 34, fol. 63^v (jen začátek až po slova: »quocienscumque manducabitis«; ostatek — šest listův — utrženo);
7. Univ. knih. X H 17 fol. 25^r—31^r (s česk. příp.; na konec: »stojí za zlato, kdož dobře přečte tento traktat;« z XV. stol.);
8. Univ. knih. XI E 3 fol. 92^r—68^v (u T. III. 450 omylem tisku XII E 3; u Nka 240 mylně uvedeno z katalogu úředního č. VIII G 32; je to Viklef);
9. Olomucký, stud. knih., sign. I E 34 fol. 118^r—125^v;
10. Vídeňské dvorní knih. č. 3930 fol. 150^v—156^r (z r. 1412); v. shora 4;
11. » » » č. 4294 fol. 157^r—180^v (z XV. stol.);
12. » » » č. 4483 fol. 169^r—174^v (XV. stol.);
13. » » » č. 4509 fol. 135^r—141^r (XV. stol.); (přídavek pod v. č. 10.);
14. » » » č. 4515 fol. 159^r—166^r (XV. stol.); (přídavek pod v. č. 10.);
15. » » » č. 4916 fol. 63^r—68^r (z r. 1415);
16. » » » č. 4936 fol. 189^r—196^r (XV. stol.);
17. » skotského kláštera sign. 50 e 7 fol. 181^r—185^v.

8. Tištěl. v Opp. I. 163^r—167^r (*202a—207b);

10. Pramenem z části byl Viklif, de eucharistia, Trialog. a Decretale Gregor. IX. »so dass man wohl annehmen muss, er habe diesen Traktat, nachdem er Wiklifs Schriften kennen gelernt, einer Überarbeitung unterzogen« Los. *) 253—254; týž, W. de euchar., 1892, str. L—LII.

*) Mínění toto, zakládající se na datu 1401, je nyní zbytečné.

11. Zmínky hojně: F. 151, Wratislaw Hus 93, Sfr. 289, Nk. 218 (mylně), L. 138—139, Jk. Rk. I. 273, Vk. atd.

Pozn. V. o poměru ke spisům jiným ještě č. XVI. a XXV.

II. De sanguine Christi.

1. De sanguine Christi je název obecný; správnější jest úplnější »de omni sanguine Christi glorificato«; rkp. č. 1. nazývá: »de existencia reali sanguinis Cristi«; rkp. č. 7. zase »de signis apparentibus circa sacramentum altaris«. Text sám vlastně je quaestio na thema: »utrum Christus omnem sanguinem, qui de corpore suo effluxit, in eodem corpore hora resurrectionis glorificavit«.

2. Obsah v. Wpgr. 94—95, P. III, 1^a 86, Hef. VII. 33, G. I. 88—89, Ds. 74, Sab. 452—454, Vk. 83, F. 154, Nk. 218, D. 128—136, K. 163 nn. a j.

3. Rozdělení jest obvyklé v kvestiích: thema, supposice, konkluse etc.

4. Inc. Noto, quod Christus sanguinem . . . *expl.* diaboli postmodum iugulabunt.

5. Původství Husovo bezpečné; vnitřní důvody srovnané s ostatními spisy jeho; dovolává se díla toho v »Explic. ep. ad Cor.« (Opp. I. 87^a): »de quo [scripsi multum in tractatu de sanguine Cristi.« Vnější jiná svědectví n. př.: rkp. č. 4 má f. 159^v inc.: quaestio mag. Hus, f. 87^v: »finitur determinacio . . . per reverendissimum Mg. Joh. Huss de Hussynecz, sacre theologie professorem« atd. — není vůbec pochybností.

6. Čas dosti určen v expl.: »fuit approbata*) per universitatem et archiepiscopum Pragensem« a z obsahu; vidno, že až po vyšetření zázraků wilsnackých, tedy do doby kolem r. 1405, kdy vyhlášen zákaz synodální. Do r. 1405 klade T. III. 448, do r. 1407 Nk. 218, Sab. 454, F. 154 . . . patrně asi r. 1405—1407 bezpečen. Klade-li Vk. 83 spis náš do r. 1401 za »první důležitější práci literární« je to patrný omyl s traktatem č. I. Do r. 1403 klade Czerwenka, Gesch. d. evang. Kirche, 1869, I. 63; Fd. 102 b, mylně; do 1403—1404 K. 162—163, mylně.

7. Rukopisy přehojné:

1. Univ. knih. V F 7, fol. 132^v—149^r (z XV. stol.; v katalogu — odtud pak vzato do Nk. 240 — omylem sign. V F 6);

2. Univ. knih. VIII F 2, fol. 1^r—14^v (XV. stol.);

3. » » X H 17, fol. 140^r (výtah: »sufficit hic; vide alias copiose«);

4. » » XIII F 21, fol. 159^v—161^r a 76^v—87^v (mylně svázáno);

5. Víd. dvorní knih. č. 3930, fol. 156^r—169^r (z r. 1412);

6. » » » » 4294, » 181^r—189^v (XV. stol.; necelý);

7. » » » » 4395, » 286^r—293^r (XV. stol.; rozpadává se vlhkem);

8. » » » » 4453, » 345^r—357^r (XV. stol.);

9. » » » » 4515, » 137^v—151^v (XV. stol.);

10. » » » » 4518, » 66^r—76^r (XV. stol.);

11. » » » » 4692, » 201^r—213^v (XV. stol.);

12. » » » » 4933, » 111^v—128^r (XV. stol.);

13. » » » » 4936, » 196^r—208^v (XV. stol.);

14. Wolfenbüttelský, sign. Helmst. 669 fol. 152^r—166^v (z r. 1417);

(Mylně uváděn rkp. univ. knih. V F 6, v. při č. 1.)

8. Tištěn v Opp. I. 154^v—162^v (2l. 191^a—202^b);

V Opp. při *inc.* je poznamenáno: »hic libellus saepius in Papatu recusus, sed sine nomine Hus«; exempláře podobného však není a Denis správně poznamenává,

*) Ale rkp. č. 12 dí f. 128^v »reprobata a Domino archiepiscopo et ab universitate Pragensi ante eius destructionem«.

že vydavatelé Opp. zmýlili se asi traktatem Sixta IV. téhož jmena, tištěným v Římě a v Norimberce.

9. Překlad německý ve »Vermischte Schriften« 1784, str. 173—241.
10. Prameny: »zeigt deutliche Spuren wiklifscher Einflüsse« Los. 102.
11. Zmínky: Orloj 1869, str. 15; Neander VI. 454—458, Wratislaw, Hus 91, P. Z. M. Jan z Husince 16, Sfr. 288, L. IV—V., Jk. Rk. I. 273, Vk. Nk. a j. l. c

III. De ecclesia.

1. De ecclesia název Husův a obecný.
2. Obsah znám v mnoha výtazích: český Hlf. 148—154 (z něho Sab. 460—464), T. 221—225, III. 540, německý Neander VI 573—586, Hlf. Hus u. Hieronymus 284—289, K. 336—351, Hef. VII. 54—56, B. 307—351; Czerwenka I. 89—92, francouzský Ds. 126—127, Aubé 600—603 . . . , angl. G. I. 224—252, Wratislaw, Hus, 339 348, Lützow, Bohem. Litterature, 117—121.
3. Inc. Cum quilibet viator . . . *expl.* aliis in posterum disserendis.
4. Rozdělen jest na 23 kap. (jako spis Viklifův), k nimž přidán obšírný rejstřík.
5. Původství Husovo ovšem úplně bezpečné: slibuje své dílo ve Výkl. I. 26, dovolává se již hotového v odp. artic. Pálč. 204 a j., v Post. II. 39, 63, 175 . . . v odp. Pálči a Znojmovi atd. Rovněž prohlašuje za své u Mladenovice 274—275 atd. atd.; svorná tradice; rkpp. dokládá se Manualník Korandův f. 55^r (J. Truhl. 67), O. 100 a j. Z tohoto traktatu hlavně sestrojena žaloba koncilu.
6. Čas z nárazek téměř bezpečný; vznikl asi v dubnu a květnu 1413 na Kozím, odtud přenesen do Prahy, kde 8. června*) dodiktován: Los. 141—142 (Ný. 39 omezuje na květen). Bnch. v Lettr. mylně klade před odpověď Pálči a Znojmovi. Srovn. i Los. AÖG. LXXV. 315 nn.
7. Rukopisů (autograf spálen v Kostnici) hojnost:
 1. Univ. knih. IV H 19, fol 1^r—95^v z. r. 1414 (na deskách — mylně — napsáno: »probabiliter Hussi manu«);
 2. Univ. knih. V E 16 f. 1^r nn. (XV. stol.);
 3. Univ. knih. V G 11, f. 1^r—111^v, index 122^r—128^v (explic. jeho otiskl T. 121—122 [odtud Nk. SH. IV. 303—304], Los. AÖG. LXXV, 316 a j.);
 4. Univ. knih. X F 20 f. 1^r—116^v;
 5. Boleslavský kodex (bez titulu a listu indexu); v. D. BL. I. 133, N. 26.
 6. Vídeňsk. dv. knih. č. 3936, f. 26^r—92^r (index vzadu);
 7. » » » » 3937, » 16^v—86^v » » ;
 8. » » » » 4308, » 15^r—88^r » napřed); prý z r. 1412.
 9. » » » » 4511, » 1^r—100^v » » ;
 10. » » » » 4512, » 51^r—138^r » » ;
 11. » » » » 4519, » 1^r—107^r » » ;
 12. » » » » 4521, » 1^r—119^v (z XV. stol.);
 13. » » » » 4546, » 30^r—57^v z r. 1471 (ale jen zkrácený; inc.: Cum secundum Augustinum . . . *expl.* et eum imitandum).

8. Tisky známy tyto:

1520 »Liber egregius de unitate ecclesiae« (sign. mus. XLIV C 20); v Praze;
 1524 (?) pod titulem: Paulus Constantius De causa bohemia (index a text: a—ZZv.); vydání Brunfelsovo; ex. knih. univ. 21 B 134. Sfr. 127 míní, že vyšlo 1522 v Basileji;

*) V explic. rkp. č. 3. určeno: »proxima feria V. ante festum S. Spiritus.« T. III 540 omylem tisku udává l. 112 (m. 111^v) a 8. červenec (m. červen).

1558 v Opp. I. 196^v—255^r (bez indexu);

1715 v Opp. I. 243^a—318^b (bez indexu).

9. Překladů vlastních není; obšírné však výtahy, namnoze vlastními slovy; v. odd. 2. O domnělém českém překladu v. shora č. 20'.

10. Prameny ukázal první Los.; dle něho »unter allen Traktaten keiner so wörtlich aus Wicl. herübergenommen« (152) »in dogmatischen Theilen kaum eine Zeile, die nicht aus Wiclif stammt« (141—142). Prvá polovice má hlavním pramenem W. De ecclesia, druhá zase W. de potestate Papae (v. Los W. de eccl. XXVI—XXVII, a MGD. XXIV, 397—409); kromě toho jsou drobnější shody s W. de Christo et suo adversario Antichristo Los. 189—188, s Trialogem t. 223—224, de ordinibus eccl. t. 227—228, de fide catholica t. 233—235, responsio ad argum. cuiusdam emuli veritatis t. 227—238, de prevaricatione 239—240, de citacionibus 240, sermones 241, de civili dominio 241—242, de officio pastoralis t. 251; de religionibus vanis monachorum (dle Buddensiege »nahezu wörtlich«) Los. HZ. 1885, 58—59 . . .

11. Zmínky jsou přehojné; bývá obyčejně pokládáno za hlavní dílo Husovo: Jk. Rk. I. 276 (»hlavní své dílo« tak i Z. Winter, Život církevní 5.), Los. 161, Lr. II. 185, B. 307, Hfl. I. XXXV., Los. AÖG. LXXV., 317 (»die einzige seiner Schriften, die wirklich reformatorische Züge hat«), Neander VI. 572 (»das Wichtigste unter seinen Werken«), v. d. Horst 32—33 (»tractatus celeberrimus«), Cochl. 63, Fd. 103 n., Wratislaw, Hus, 207, Schindler Hus 61—63, Vk. 92—93, Nk. 214, K. 336 (»Hauptwerk«), Ds. 127, a j.

Pozn. Dle thematu navrženého v kap. 5. (Opp. 205^r) — vyskytajícího se ostatně již v homiliích Karla IV. — zpracoval pak Chelčický svou »Síť víry«.

IV. Contra Stanislaum de Znoyma.

1. »Responsio ad scripta Mag. Stanislai de Znoyma« je nazýván spis ten v rukopisech; kratěji zve se »replica contra Stanislaum«, Hus sám nazývá dílo »tractatus contra scripta Stanislai.«

2. Obsah v. Los. AÖG. LXXV. 322—323, 331 (»sorgsam gegliedert«), Neander VI. 587—592, B. I. c., K. I. c., Hef. VII. 56 a j.

3. Rozdělena na dvanáct kapitol.

4. Inc. Iam restat ad scriptum . . . *expl.* frequentibus sunt conscripta.

5. Původství Husovo bezpečně zjištěno:

α) celý obsah jasně svědčí; dovolává se spisu »de Eccl.« f. 274^v, 302^r a j., dovolává se v odp. Pálči 222; u Mladenovice 275; v dopise Kardinálovi: »tractatum dum rescribent contra scripta Stanislai, dirigam vobis« (Dc. 27) atd.; z tohoto traktátu vybráno 6 artikulů žalobních: v. Hef. VII. 165;

β) rkpp.; žaloby; svorná tradice.

6. Čas dán opět okolnostmi; psán jistě po traktátu de Eccl., a po Stanislavově spise »Alma et venerabilis«. Tento klade Los. AÖG. LXXV, 322—323 na červenec 1413 »sotva správně« Ný 38; Ný 38—39 klade do června 38—39. Srovn. Czerwenka I. 89.

7. Rukopisy jen tři:

1. Univ. knih. III. G 6 fol. 74^v—161^r (XV. stol.);

2. » » V G 9 fol. 1^r—53^r (» »);

3. Víd. dvorní knih. č. 4673 fol. 17^r—38^v (necelé).

8. Tištěn

1558 (a 1715) v Opp. I. 265^r—302^r (*331^a—365^b).

10. Pramenem byl spis »de Ecclesia« a spis Stanislavův »Alma et venerabilis« (otištěn u Los. AÖG. LXXV, 361 nn.); jinak neznámo.

11. Zmínky přehojné: Nk. 215, F. 183, Vk. 92, Fd. 103 p, Schindler, Hus 63, Dr. F. A. L. Slušnoli zvatí J. Husa mučeníkem za pravdu 16, L. B., K.; kromě toho zmínky (jakož i o č. III. V. a VI.) v dějep. dílech o konc. kostnickém a Husovi.

V. Contra Páleč.

1. »Responsio ad scripta Mag. Stephani Palecz« je název rukopisný; »replica contra mag. Steph. Palecz« bývá obyčejně nazývána.

2. Obsah v Los. AÖG. LXX, 330—331, Nk. 215—216.

3. Rozdělením připíná se úplně ke spisu Pálčovu, jež vyvrací.

4. Inc. Quia magister Stephanus *expl.* cum suis adherentibus debent sequi. Amen.

5. Původství Husovo bezpečně zjištěno:

α) jasný výklad osobní; dovolává se spisu de Eccl. (^{329a}), odkazuje k budoucímu »contra VIII. doctores« (^{328a}) atd.; na spis sám se odvolává v odp. Pálči 222, u Mladenovice 275 a j.; lituje výrazu »fictor« Dc. 136—137; odtud vybráno 7 artikulů žalobních: v. Hef. VII. 163;

β) rkpp., žaloby, tradice.

6. Čas: složen po spise de Eccl., před dílem »contra VIII. doctores«; někdy v červenci—srpnu 1413. Czerwenka I. 89.

7. Rukopisy:

1. Univ. knih. III G 6 fol. 62^r—73^v (v. popis Los. AÖG. 75, 292—293);

2. Vídeňské dvorní knih. č. 4673 fol. 46^r—53^r.

8. Tištěno jen

1558 (a 1715) v Opp. I. 255^v—264^r (^{318a}—331^b) Oprava textu Neander VI. 579.*)

9. Překlady není; jen výtahy u B. a K.

11. Zmínky hojně: F. 183, Vk. 92, Nk. 215, Fd. 103°, Schindler, Hus, 63*, Dr. F. A. L. Pan Dr. E. Gréger etc. 17, Jan Hus a svoboda 28—29, L., B., K. a j.

VI. Contra octo doctores.

1. »Refutatio scripti octo doctorum theologiae« zní název rukopisný; kratčeji bývá psáno »contra scripta VIII. doctorum« nebo »replica contra VIII. doctores«; ještě kratčeji konečně »contra (octo) doctores«.

2. Obsah v. Los. AÖG. LXXV, 305, 322—323; G. I. 293—294, T. III. 540, F. 183, Lenz, Vlast, 1899, 679—680.

3. Rozdělení: kap. 1.—17. pořadem dle spisu fakulty (u Los. AÖG. 304 omylem 19 kap.).

4. Inc. Superest octo doctorum *expl.* quod est in principio solutum. Amen.

5. Původství Husovo bezpečně zjištěno:

α) vnitřní důvody jasně svědčí; Hus dovolává se trakt. de Ecclesia, contra indulgent.;

β) rkpp., žaloby, svorná tradice.

6. Čas dosti určen. T. III. 540 klade sice před »de Eccl.« — ale patrně mylně; dle úvodu již nutno položit traktat ten i za odpověď Pálči a Znojmovi; srv. Los. AÖG. I. c.; doba ta jest asi srpen 1413.

7. Rukopisy jako při č. IV:

1. Univ. knih. III G 6 fol. 116^v—168^r;

2. Univ. knih. sign. V G 9 fol. 53^r–114^r;

3. Víd. dvorní knih. č. 4073 f. 59^v–87^r.

8. Tištěno jen

1558 (a 1715) v Opp. I. 292^r–334^r (*366^a–408^b).

10. Pramenem byl W. de Christo etc. Los. 197, de civili dominio t. 242; podnětem spis fakulty, sepsaný (čehož Hus neznal) Štěp. z Pálče, t. zv. „tractatus gloriosus“; otiskl jej Los. AÖG. LXXV, 333 nn.

11. Zmínky hojně: Hef., B., K., Bnch. Les réform^e I. 159–160, Fd. 103 g.

VII. De sex erroribus.

1. „De sex erroribus“ je název Husův a obecný; dle obsahu bývá v rkpp. též zván: „auctoritates patrum“.

2. Obsah v. č. 4., Hlf. 155, T. 221, Nk. 216–217, F. 183–184.

3. Rozdělen na 6 kapitol (více viz při č. 4.) s úvodem a s indexem.

4. Inc. Scripta sunt haec... (vlastní text teprve slovy: Augustinus super Genesim...)... *expl.* effugiant sempiternam. Amen. Některé kodexy mívají české přípisky, jiné mívají text odchylný – rkp. č. 7 nemá úvodních 20 řř; rkp. č. 5 má před tím volná excerpta — a takových excerpt je velmi mnoho.

5. Původství zjištěno bezpečně:

α) Hus sám se ho dokládá v Post. II. 11, 206, 342; v de Eccl. (tu spisek ten cituje někdy pod názvem »de excommunicatione« 309^v) a j.; výklad ostatně jasně odkazuje k Husovi; »cura ipsius Pragae parietibus Bethlehemiticis inscriptum A D 1413« dodávají Opp. k titulu podle vlastních výroků jeho.

β) rkp. č. 1. 5., tradice svorná atd.

6. Čas určen dosti bezpečně; v. výklad při spisech českých č. 4.; sepsán »před 21. červnem téhož roku 1413; později jej sepsal s hojnějšími výklady česky« Nk. SH. IV, 302. Patrně vznikl někdy v dubnu–květnu 1413, současně asi s »de Eccl.«, s nímž se na mnohých místech kryje (: kap. 5. de excommunicatione srvn. de Eccl. kap. XXII a XXIII atd.).

7. Rukopisy:

1. Univ. knih. III G 16 fol. 89^r (kus), 92^r (kus), 134^r–139^v (celé);

2. » » XI D 9 f. 1^r–2^v (jen Opp. 191^v–193^r);

3. Boleslavský kodex (bez úvodu, ale s indexem k 6. kapitole); v. D. BL. I. 132–133, N. VUS. 1891, 26;

4. Vídeňské dvorní knih. č. 3937 fol. 12^v–16^v (XV. stol.);

5. » » » » 4664 fol. 172^r–178^v (též před tím excerpta);

6. » » » » 4511 fol. 161^r–172^v (s přípisky českými a latinskými); XV stol.;

7. Petrohradské veř. knih. Jar. I Q č. 182 f. 9^v–12^v (nec.; jen Opp. — 194^r ř. 10. shora).

8. Tištěno

1558 (a 1715) v Opp. I. 191^v–196^r (*237^a–243^b).

9. Překlad český pochází od Husa samého; v. shora č. 4. a Vo. SN. III. 987 (dle něho Nk. SH. IV. 302 a j.).

10. Prameny ukázal Los. 219–222: čerpáno z W. a to probrány: De eccl., questio ad fratres de sacram. altaris, de simonia atd.

11. Zmínky hojně: Los. 142, Fd. 103 r, Havelský, Hus a Betlém 15, B. K. atd.

VIII. Orthographia bohémica.

1. »Orthographia bohémica« je název obecný; »tractatus de orthographia« název snad příhodnější.

2. Obsah podrobný Jakubec Paedagog. Rozhledy 1898, 292—298 (namnoze ne-správně); také Vk. 84, F. 154—155, Sab. 471—473, Nk. 223—224.

3. Rozdělení: abeceda, pak úvod, vlastní výklad, závěr, příklady a doslov.

4. Inc. ^A ^{bude} b.... [Vlastní text teprve slovy: Quia latinum abecedarium....] *expl.* dáwno, daw etc. In die Leonardi.

5. Původství Husovo bezpečné:

α) obsah, sloh i jazyk Husův; abeceda připojená;

β) inc. rkpu, svorná tradice.

6. Čas velmi nejistý. Rkps. sám datuje sice »in die Leonardi« (= 6. listopadu), ale rok ovšem neudán. Š. O. 6 dí: »k abecedě takto složené sepsal (nepochybně l. 1411) jazykem latinským zevrubná pravidla orthografická ku potřebě žáků ve školách a ihned nejen traktaty dle nich se spisovati jal, anobřž i celé písmo svaté, podlé starého textu latinského 1413—1414 od něho přehlédnuté, v nové dobropisemnosti své napsal«; to doplnil Jk. Rk. I. 279 takto: »že traktát ten dopsán in die Leonhardi 1411, souditi lze z toho, že Hus ve Výkladu na páteře, ježž 10. listop. 1412 dokonál, o svém způsobu psaní mluvív jakožto o zařízení novém, jemuž písaři ještě nebyli přivykli« (totéž v podstatě t. 275, a v ČČM. 1872, 387, kde popisuje bibli mikulovskou z r. 1406). Proti tomuto, celkem správně odůvodněnému, mínění vystoupil Nk. 224, klada vzhledem k bibli Mikulovské traktát ten do r. 1406 anebo před 1406; k mínění jeho přidali se novější kritikové všichni: Vk. 84—85, 154, Jakubec v Paed. Rozhl. 292,*) Gebauer, Histor. Mluvnice I. 14*** a j. Ale mínění toho nelze přec jen udržeti; obojí znaménka Husova (čárky nad dlouhými samohl. a tečky nad souhl. od latinských odchýlnými) vyskytují se, jak správně vykládá Gebauer HM. I. 14, v rukopisech již dávno před Husem; a — co důležitě — jsou i rukopisy, které těch kterých užívají i soustavně: teček bible Mikul. z r. 1406, čárek rukopis Štítného řečí z r. 1392, zlomek bible z konce XIV. stol. mnou otištěný (Lfil. 1891, 93—97) pak obsahuje dokonce tečky i čárky: musili bychom tu nutně klásti traktát Husův do doby kolem 1380 — a to přec není možná. Při tom pak je správně sice, že vyskytají se prvky Husovy soustavy ve starších rukopisech než 1411 — ale nikde nenacházíme úplné soustavy Husovy (i—y, v—w, ie—ie atd.), to shledáváme teprv v rukopisech *po* r. 1411. Proto myslím, že důvody Š. a Jk. shora uvedené nemohou býti tímto způsobem vyvráceny; již před Husem hleděli někteří písaři anarchii pravopisné brániti různými, soustavně užívanými značkami (háček v legendách z r. 1306, čárka u Štítného 1392, tečka v bibli Mik. 1406...), ale teprve Hus rozšířil, ujav se těchto prvků, soustavu na celý pravopis — a to jistě se nestalo před r. 1409. R. 1412 a 1413 pak ve Výkl. a Post. prohlašuje vsutku svůj pravopis za cosi nového: to mohl činiti o pravopise rok užívaném, ale nikoliv o pravopise sedm a více let zavedeném, nehledě ani k tomu, že nečiní tak ve spisech dokazatelně starších r. 1411, ale mladších r. 1406.

7. Rukopis jediný; archivu třeboňského A 16 fol 35^r—^v (objeven Palackým 1827; zprávu podal v ČČM. 1827, I. 134; svůj přepis půjčil 1855 Šemberovi; nový popis Feifalik, SBW. XXXIX, str. 646 nn.) z XV. stol. od Old. Kříže z Telče přepsaný.

8. Tištěn pouze Šemberou a to

1858 v Miklos. Slav. Bibliothek, II. 173 nn.,

*) Omylem tisku zajisté stojí t. 1811.

1857 zvlášť: M. J. Husi Ortografie česká (též lat.) str. 47; tu otiskl text lat. beze změny, text český opravil, přidal český překlad, k příkladům přidal starší text a dodal ještě výňatky ze spisů Husových a poznámky.

9. Překlad český u Š. O. 23—31.

10. Pramenem některé gramm. traktaty latinské.

11. Zmínky ŠDŘ^a 165—166, 182, Tk^a 36—37, Pal. III. 1^a 166—167, Jgm. III. 1 c), Jk. Rk. I. 279, Vk. Nk. F. I. c.

IX. Expositio decalogi.

1. Expositio decalogi sluje v rkpe.

2. Obsah patrně podobný jako v č. Výkladu.

3. Rozdělení neznám.

4. Inc. Locutus est Deus cunctos sermones hos *expl.* letabitur disperdens vos atque subvertens ut auferamini de terra.

5. Původství Husovo zaručuje *inc.* rukopisu: »Incipit expositio decalogi excerpta Prage per Joannem Hus.«

6. Čas neznám.

7. Rukopis jediný Olom. stud. knih. sign. I E 34 fol. 62 nn.; upozornil naň Los. 226, pzn. 3.

10. Pramenem dle Los. I. c. statuta Arnošta z Pardubic: »es finden sich in ihr Citate aus den Statuten Arnests von Pardubitz.«

11. Zmínka tisků, překladů není.*)

B. Traktaty drobnější.

Vlastně by sem náležely také kvestie, uvedené v oddíle následujícím — ale poněvadž mají zvláštní účel, uvedeny jsou zvlášť. Z nich nejvíce je tak zvaných traktátů kostnických (zde č. XII—XVI), které mají časově společný původ; jsou to vesměs spisky »apud Praedicatores in carcere, ad preces custodum eius carceris, conscripti« (Opp I. 29^v, 41^v). Vypočítal je všechny Mladenovic 255 a udání jeho přejímána pak do všech »historií« Husa; z něho má je Vavř. z Březové ve Fnt. V. 333, Acta mart., Fox 1559 II. 9; Historyen . . 1555, II, str. LXII^v a j.; z něho novější biografové jako v. d. Horst, v Amsterdamě, 1837, str. 45, Bonnechose, Les réformateurs² . . 1846, 225—226; Fd, 103 w; Neander 643, 644; Wratislaw, Hus, 251, Jk. Rk. I. 278. L., B, K. a j.

X. De quinque officiis sacerdotis.

1. Název uvedený pochází od vydavatelův a jest obecně přijat.

2. Obsah: výklad povinností dobrého kněze (1. »Evangelium Jesu Christi veraciter praedicare«, 2. »pro populo incessanter orare«, 3. »sacramenta Dei gratis conferre«, 4. »in sacris scripturis studere«, 5. »exemplum bonum aliis praebere«). Tyto věty doloženy jsou citaty z Písma.

*) Mé, chudé, zprávy pocházejí z laskavých sdělení dra. Jedličky, amanuensa Olom. knihovny studijní, r. 1898.

3. Rozdělení: k pěti uvedeným tvrzením připojeny jsou citáty biblické, nemnohé. Traktat krátký.

4. Inc. Sacerdotis officium... *expl.* humiles omnibus populis.

5. Původství Husovo velmi nejisté; mimo svědectví Norimberčanů a některé shody věcné (podobně se n. př. Hus vyjadřuje v Defensio 116^v, De eccl. 133^v a j.) není podstatných jiných. Způsob složení upomíná na spis 'De sex erroribus.' Nk. 219 dí »Husovi přičítané.«

5. Čas ovšem ještě záhadnější; dle obsahu pochází nikoli z konce činnosti Husovy (byl by spis jistě polemičtější), ale také nikoli z počátku jejího (kladeno »veraciter praedicare« na první místo); dle toho by náležel mezi r. 1407—1412. Před r. 1409 klade B. Czerwenka, Gesch. d. evang. K. 1869, I. 55; do 1407—1408 Fd. 102. d., K. 304.

7. Rukopisů není.

8. Tištěno pouze 1558 (a 1715) v Opp. I. 154^r (*191 ab).

11. Zmínky u Jk. Rk. I. 273, B., K. 304 a j.

XI. Aurea dicta.

1.—3. Viz při výkladu o spise českém č. 9.

4. Inc. Primum dictum... *expl.* Deo placere. Amen.

5. 6. Původství a čas vyloženo rovněž již při spise českém.

7. Rukopis Mikulovský sign. II. 24; v. Dk. AÖG. XXXIX, 458.

8. Tištěno v Antiqua et constans confessio, 1574, f. 52^r—52^v.

9. Překlad český dvojí; v. shora.

11. Zmínka téměř není; výklad Nk. 241, o rukopise prý Kollinově v Strengnäs, vznikl nepochopěním textu Jirečkova; kniha sama 1865 shořela.

XII. a) De mandatis Domini.

1. »De mandatis Domini et de oratione Dominica, quibus praemittitur fides recte credere, contenta in symbolo«: tak zní vlastně nadpis úplný, ale pro jednoduchost stačí pouze první slova.

2. Obsah v. B. 393, 544; K. 307 a j.

3. Rozdělení: jsou vlastně tři traktátky, podobně jako Výklad č. 1. Nejkratší je úvod o »víře«; delší o »desateru«, nejdelší poslední o »modlitbě Páně.« Ale všechny tři jsou co nejstručnější. Rkp. č. 3. má první část obsírnější l. 1^r—5^r »Quod autem sic confiteri« — dle českého výkladu každý jednotlivý kus připsán 12 app.

4. Inc. Cum quilibet Christianus... *expl.* Amen h. e. sic fiat ut oramus.

5. Původství Husovo zaručeno obsahem i listem v Dc. 98: »scriptum super mandatis Dei faciatis copiare Petrum«; krom toho *inc.* rkp. atd. Některé rukopisy text mají odchýlný.

6. Čas vyplývá z listu právě zmíněného, patrně složen někdy před 4. březnem 1415, asi kolem 1. března.

7. Rukopisy zachovány tyto:

1. Univ. knih. III G 16 fol. 14^v—15^r;

2. Univ. knih. IV F 25, fol. 166^r—169^v;

3. Víd. dvorní knih. č. 4550, fol. 1^r—6^v z r. 1420;

4. Víd. dvorní knih. č. 4524, fol. 112^v—115^r z XV. stol.;

5. Víd. dvorní knih. č. 4916, fol. 55^r—57^v z r. 1418; nejspíše i

(5.' Víd. dvorní knih. č. 4664, fol. 156^r – 161^r celkem shodné s Opp., ale má fol. 156^v 157^r vložen kratší výklad jako v českém Výkladu; také v ostatním jen částečně se shoduje; a

5." Mikulovský sign. II. 48.)

8. Tištěno jen

1558 (a 1715) v Opp. I. 29^v – 31^v (²38^a – 40^b).

9. Překladů není.

10. Pramenem dle Vo. SN III 987 byl veliký Výklad; dle Los. 219–220 W. quaestio ad fratres de sacramento altaris, a téhož de oracione dominica (t. 226–227)

11. Zmínky Nk. 219, Cochl. 107, K. 307 atd. (v. shora při úvodě k menším spiskům vůbec).

XII. b) De peccato mortali.

1. Název Husův a obecný.

2. Obsah v. B. 485, 544, K. 307.

3. Rozdělen na tři kratoučké kapitolky, k nimž přidány dva verše závěrečné.

4. Inc. Peccatum mortale . . . *expl.* suppedites ipsi (vlastní text slovy »sine fine«).

5. Původství bezpečné; Hus dovolává se v listu; rkp. č. 4.

6. Čas: někdy na počátku března 1415, spolu s XII. a) a XII. c.

7. Rukopisy:

1. Univ. knih. IV F 25, fol. 169^v – 170^r;

2. Univ. knih. IV G 19 fol. 233^v – 234^r;

3. Univ. knih. IX E 1, fol. 159^r – *v*;

4. Víd. dvorní knih. č. 4524, fol. 115^v – 116^v;

5. Víd. dvorní knih. č. 4550 fol. 367^r – 369^r (z r. 1420);

6. Víd. dvorní knih. č. 4916, fol. 57^v 58^r (z r. 1418);

(6.' patrně též v rkp. Mikul. sign. II. 48).

8. Tištěno

1558 (a 1715) v Opp. I. 32 (²41).

9. Překladů není.

11. Zmínky: Nk. 219, Cochl. 107, B., K.

XII. c) De matrimonio.

a) Text kostnický.

1. Název Husův a obecný.

2. Obsah v. B. 485, 544, K. 307.

3. Rozdělen: po stručném úvodu s rozdělením následuje 6 kapítolek, jež ukončují čtyři verše Robertovi.

4. Inc. Petis, charissime, ut reputo . . . *expl.* tradere zonam (text vlastní již slovy plenarie cogitare. Amen).

5. Původ Husův bezpečný; *expl.* rkp.; Hus sám v listě Dc. str. 98: »heri complevi] unum de matrimonio; postea facietis copiare.«

6. Čas určen datem traktatu č. XVI; napsán 4. března 1415. Nk. 219 mylně udává 3. března.

7. Rukopisy zachovány tyto:

1. Univ. knih. sign. III G 16 fol. 9^r–10^v;
2. » » » IV F 25 fol. 171^r–173^v;
3. » » » V G 15 f. 24^r–25^v (XV stol.);
4. » » » IX E 1 f. 195^r–196^r (» »);
5. Víd. dvorní knih. č. 4524 fol. 104^v–106^v;
6. » » » » 4550 fol. 207^v–311^v; částečně, do kap. 3. k slovům »matrimonium tum quid est«, již napřed, fol. 69^v–71^r; f. 311^v následují »octo turpitudines«;

7. Víd. dvorní knih. č. 4916 fol. 58^r–59^v (z r. 1418.)

8. Tištěno

1558 (a 1715) Opp. I. 33^r–34^v (241a–43b).

9. Překlad

český v Post. 1563 (to správně již poznal Vo. SN. III. 987; mylně však se domníval, že rkp. tohoto překladu chová se ve Vídni a v Pražském Muscu; Nk. 219 mylně zase tvrdí, že není překladu. Překlad je doslovný).

11. Zmínky: Nk. 219, Cochl. 107, Vavř. z Březové (Fontes V.) atd.

β) Text starší.

1. De matrimonio název rukopisný obecný.
2. Obsah: thema se probírá se zřetelem na potřeby prostého lidu, hlavně podle výkladu sv. Pavla v I. Kor. kap. VI., pak dle sv. August. a j.
3. Rozděleno na čtyři pododdíly.
4. Inc. De matrimonio restat modicum modo loqui. Et primo, quid sit... *expl.* postea. Et tantum sit dictum de matrimonio etc.
5. Původství Husovo bezpečné; shody dogmatické se Sentent., spiskem předchozím, českým o manželství a j. Rkp. č. 1.
6. Čas nejistý: asi z r. 1409–1411.
7. Rukopisy:
 1. Brněnský v MZA. sign. Cerr. Abth. II. No. 151, fol. 268^r–271^v; text dobrý, shodný s č. 2.
 2. Petrohradský, carské veřejné knihovny; sign. ЛАТ. I. Q No. 183, fol. 26^v–30^v.
8. 9. Překladů a tisků není.
10. Pramenem byly patrně Husovy explikace na 1. ep. sv. Pavla ke Korint., pak jeho výklad na 4 knihy Petra Lombarda.
11. Zmínek není.

Tyto tři spisky činí vlastně jeden celek; mají však mnoho formálně i jinak společného s číslem XIII–XVI. Bývají také varianty rukopisné a bývají zejména k těmto třem přivěšovány ještě další;

α) »de novem alienis peccatis« *Inc.* Ut licet observet aliquis peccata dei... *expl.* debet penitere et toto corde dolere« rkp. víd. dv. knih. č. 4664 fol. 161^r–161^v; dále:

β) »octo beatitudines«... *Inc.* In presenti evangelio ponitur nove legis... *expl.* et cum eis gaudet in eternum« rkp. víd. dv. knih. č. 4664 fol. 161^v–164^v; pak:

γ) »octo sunt turpitudines, que coniugales solent inter se exercere« rkp. víd. dvor. knih. č. 4550 fol. 311^v–314^v.

V rkp. č. 4524 připsáno: »qui tractatuli (XII a—c, XVII) ex originali manus sue presentibus sunt copiat et unus de manu eius habetur in memoriam eius.«

Proto Denis (Codd. theolog.) 2670 dí o vydavatelích Opp.: »igitur dicendi erunt editores mancum exemplar nacti fuisse. Lectorique suborietur dubium, an quod aiunt de carcere (kostnickém t.) firmo pede constet.« Dk. AfÖG. XXXIX, 488 patrně omylem za obsah rkp. Mikulovského II. 48 udává: »noch andere theolog. Traktate für einen gewissen Robert im J. 1407 geschrieben« — 1407 je jistě omyl m. 1415.

XIII. De cognitione et dilectione Dei.

1. Název Husův; kratčeji obyčejně jen »de cognitione Dei.«
2. Obsah v. B. 544, K. 307 atd.
3. Rozdělení: 3 kapitoly o »cognitio« (1.), »volitio« a »dilectio« (2.) a »delectatio« (3.)
4. Inc. Quia ad hominem pertinet... *expl.* celi patria decorabunt.
5. Původství bezpečné; Mladenovic při výčtu etc.
6. Čas nejistý, ale patrně asi rovněž z počátku března 1415 jako ostatní.
7. Rukopisy:
 1. Univ. knih. sign. III G 16 fol. 8^v–9^r;
 2. » » » IV F 25 fol. 184^v–186^v (XV. stol.);
 3. Vídeňské dvorní knihovny č. 4550 fol. 248^v–250^v (z r. 1420),
 4. » » » » 4916 fol. 59^v–61^r (z r. 1418).
8. Tištěno
1558 (a 1715) v Opp. I. 35 (243a—44b).
9. Překlady: snad byl výtah český; srovn. zprávu Jgm. III. 893 o rukopise křižovnickém.
10. Pramenem byl i tu W.
11. Zmínka Nk. 219, Cochl. 107.

XIV. De tribus hostibus hominis et septem peccatis mortalibus.

1. Název obyčejně (i u Husa) kratší: de tribus hostibus hominis; název delší, uvedený, ovšem vystihuje obsah lépe.
2. Obsah v. B. 485, 544, K. 307...
3. Rozdělení jen naznačeno; z předu o třech nepřátelích člověka (»caro« »mundus« »diabolus«), pak o sedmi smrtelných hříších.
4. Inc. Homo, quamdiu est... *expl.* non advertit.
5. Původství Husovo bezpečné; výčet Mladenovicův atd. Sepsán traktát pro strážce Husova, jež nazývají texty jednak Gregorius, jednak Georgius; záměna paleograficky obojí velmi snadno možná a proto jméno nejisté.
6. Čas — asi též jako u č. XIII.
7. Rukopisy:
 1. Univ. knih. sign. III G 16 fol. 10^r–10^v;
 2. » » » IV F 25 fol. 181^r–182^v (XV. stol.);
 3. Víd. dvorní knih. č. 4916 fol. 61^r–62^r (1418);
 4. » » » » 4664 fol. 164^v–167^r; ale jen 164^v–165^r = Opp. 45a; pak odchýlně;
 5. » » » » 4550 f. 250^v–252^r; z r. 1420.

8. Tištěno:
1558 (a 1715) v Opp. I. 36^{r-v} (²45 a b).
9. Překlad omylem stanovil Kš. 66, nepochopením O. 100 (jež se dovolává textu latinského tištěného; v. shora č. 8.).
10. Pramenem dle E. III. 340 byl text český »o sedmi smrtelných hříších« (v č. 8); ale stanovení toto je mylné (v č. 8 v pozn.).
11. Zmínka u Nk. 219, Cochl. 107 atd.

XV. De poenitentia.

1. Název Husův a obecný.
2. Obsah v. B. 484, 584, K. 307 atd.
3. Rozdělení: napřed obecně o pokání, pak o jeho částech
4. Inc. Sicut homo vulneratus... *expl.* in aeternum non peribis.
5. Původství bezpečné; Hus napsal traktát ten strážci Jakubovi.
7. Čas udává se v textu »appropinquante Quadragesima« (tedy před 17. únorem); v explicit »scriptum in Carnisprivio« (tedy po 13. únoru); z toho vyplývá, že sepsán někdy kolem 15. února 1415.
7. Rukopisy:
 1. Univ. knih. sign. III G 16 fol. 10^v—11^v;
 2. » » » IV F 25, fol. 182^v—184^v (z r. 1418);
 3. Vid. dvorní knih. č. 4916 fol. 62^r—63^r (z r. 1418);
 4. » » » » 4550 f. 252^v—254^v (z r. 1420);
8. Tištěn
1558 (a 1715) v Opp. I. 37^r—38^r (²46^a—47^b).
11. Zmínka Nk. 219, Cochl. 107, B. K. a j.

XVI. De sacramento corporis et sanguinis Jesu Christi.

1. Název uvedený jest obecný; Hus sám nazývá v Dc. č. 57 traktát tento kratěji jen »de corpore Cristi«.
2. Obsah v. Los. 254—255, Wpgr 307—308, B., K.
3. Rozdělení: 5 kapp. a závěrkem 5 veršů Robertovi.
4. Inc. Sepius rogasti carissime.... *expl.* perseveranti (vlastní text již slovy: in secula seculorum benedictus).
5. Původství dosvědčeno bezpečně; Hus sám se ho dovolává v Dc. č. 57; srv. i č. 53. Taktéž Manualník Korandův ed. J. Truhlář str. 184, Mladenovic Dc. 254—255. Ný 56** příliš nerozhodný. Srovn. i M. Stoyko³, Augsburg, 1788, 58—59.
6. Čas udává explicit: »feria IV. post. Dominic. Oc.« (= 5. března 1415). Nk. 219 mylně klade do 4. března 1415.
7. Rukopisy přehojné:
 1. Univ. knih. sign. III G 16 fol. 11^v—14^r;
 2. » » » IV F 25, fol. 173^v—181^r;
 3. » » » V G 15, fol. 27^r—32^v (XV. stol.);
 4. » » » IX E 1, fol. 154^r—158^v (XV. stol.);
 5. Vid. dvorní knih. č. 4524 fol. 106^v—112^v;
 6. » » » » 4916 fol. 63^r—68^r (z r. 1418);

7. Hamburské městské knihovny č. 2112 fol. 37—44 (v. VUS. 1897, XXIX, 14);
8. Mikul. II. 48 (?).

8. Tištěn

1558 (a 1715) v Opp. I 38^v - 42^r (*47^a—52^b).

9. Překlad do češtiny učiněn byl velmi záhy;

1459 vydán již dle zprávy Štelcarovy; bývá často pokládán za nějaký neznámý, ztracený list; v. šíře o tom shora č. 7';

1520—1522 přeložen knězem Mikulášem od kostela sv. Petra na Poříčí (v Mk. Rozm. I. 57 a ČČM. 1878, 299); exemplář tohoto tisku (titul dle Mka. zní: »o velebné svátosti těla a krve pána Krysta, co a kterak o ní držáno od věrných a věřeno býti má. Spis M. Jana k Robertovi v žaláři sepsaný. Item jiný o témž«) velmi vzácného mně není znám.

10. Pramenem byl snad Matěj z Janova (zejména k Opp. I. 41^v) — Los. 60 pzn.

1. (omylem citováno str. 81^v) — ale mínění toto jest velmi nejisté.

11. Zmínky T. 35, L. 136 Cochl. 107, 76.

B'. *Quaestiones*.

K drobnějším spisům celou svou povahou i rozsahem náležejí také četné Husovy questie. Měly by vlastně býti uvedeny tedy mezi texty drobnějšími, ale poněvadž počet jich jest dosti veliký, forma stejná a původ i účel namnoze podobný, přiřazují se zde samostatně k spisům ostatním.

Co quaestie (nazývány v rukopisech také *positiones* nebo *determinationes*) byly, jakou mívaly formu, kdy se konaly ... o tom v. nyní Z. Wintra »O životě na vysokých školách pražských knihy dvoje« 1899 hlavně str. 407—423 (i jinde passim). Husovy kvestie odlišují se tu onde různým vypracováním, celkem však nevynikají nad obyčejnou úroveň tehdejších hádek scholastických.

Mnoho z těch kvestií má svůj původ v díle Husově: »Super quattuor libros Sentenciarum«; bude to při každé zvláště níže připomínáno; jiné zase vzrostly rozsahem na díla samostatná anebo tonem vymykají se ze školního rámce: to jsou na př. spisy Husovy č. II., XXVI., XLI (ve třech oddílech) a proto spisy ty uvedeny na místech jiných, vhodnějších. Zde uvedeny jen ty, které mají a měly ráz čistě akademický.

XVII. De effectu.

1. Název volil jsem tento pro stručnost, ačkoli kvestie má název obsírnější: »Utrum possibile est produci effectum in desinibile, ad cuius produccionem queritur causa de per se contingens ad utrumque«.

2. Obsah podává širší název.

3. Rozdělení jako u questií vůbec.

4. Inc. Nota, quod questio duo querit... *expl.* igitur nichil inceptit.

5. Původství Husovo dosti nejisté; rkp. při *inc.* dí: »Posicio magistri Johannis Husi, ale v katalogu uvedena jako quest. M. de Tissnow. Obsah autorství neodporuje.

6. Čas naprosto neurčitelný; snad z r. 1408—1412.

7. Rukopis jediný:
univ. knih. pražské sign. X H 18 fol. 73^v—74^r.
11. Zmínka není; mne upozornil na ni p. bibl. Patera.

XVIII. De pollucione nocturnali.

1. Název volen zase kratší: vlastní thema zní: »Utrum pollucio nocturnalis impediatur eucharistie sumpcionem«.
4. Inc. Distingwendum quod pollucio... *expl.* nisi necessitas urgeat.
5. Původství Husovo bezpečné; oznamují tak *inc.* rkp. č. 1. 2., dále shoduje se věcně s kázáním Husovým (E. III. 176) a s traktatem o sedmi hříších (E. III. 188); konečně celé jest jen výňatek z výkladu Husova na Petra Lombarda, kn. IV. dist. 9 (rkp. Petrohr. fol. 21^r n) V. č. XXIV, XXV.
6. Čas totožný s výkladem Petra Lombarda; 1410 1412 osamostatněla.
7. Rukopisy jsou tři:
 1. Vídeňské dvorní knih. č. 4518 fol. 222^v - 223^r z XV. stol.;
 2. Wolfenbüttelský sign. Helmst. 669 fol. 194 - 194^v (z r. 1417);
 3. Petrohradské carské věř. knih. sign. Lat. I. Q. № 183 fol. 36^v - 37^r (docela již shnilé a potrhane; z konce XV. stol.).
11. Zmínka není.

XIX. De utilibus.

1. Název vlastně mylný — slove tak předchází kwestie Pálčova; ale může zůstat. Thema zní: »Utrum materia prima nunc sub una forma substantiali et nunc sub altera existens sit...«
4. Inc. Videtur quod... *expl.* quod non sit justus vir.
5. Původství Husovo opřeno jen rubrikací rukopisu: »Sequitur alia posicio reverendi magistri Johannis de Hussynecz.« Obsah neodporuje.
6. Čas nejistý; nejspíše 1408—1412.
7. Rukopis jediný:
univ. knih. pražské sign. XIII G 6 fol. 84^r—85^v.
11. Zmínka nepatrná u R. Beera při vydání W. De compositione hominis, 1884, VIII.

XX. De supremo rectore.

1. Název zase obšírnější: »Utrum supremus rector universi secundum optimas leges possibiles regulat universum?«
4. Inc. Ista questio... *expl.* regulat universum.
5. Původství Husovo zaručeno jen rukopisem; obsah se shoduje.
6. Čas: dle okolností ostatních zdá se, že padá do r. 1410.
7. Rukopis jediný:
univ. knih. pražské sign. X E 24 fol. 338^r—339^v.
11. Zmínka nepatrná jen u Hfl. 262—263 pzn.

XXI. De vera felicitate.

1. Název zase obšírnější: »Utrum vera felicitas creature rationalis sit status omnium bonorum aggregacione perfectus«
4. Inc. Arguitur quod non. Quia felicitas. . . *expl.* congregacione perfectus.
5. Původství Husovo zaručeno obsahem a inc. rkp. č. 2.
6. Čas asi též jako u č. XX.
7. Rukopisy:
 1. Univ. knih. sign. X E 24 fol. 322^v–324^v;
 2. » » » V F 9 fol. 1^r–3^r— text poloshnilý;
 3. » » » X E 4 17 fol. 146^r–147^v;
8. Tištěna mnou 1899 v progr. gymn. Minervy str. 6–10.
10. Pramenem byl W. »utrum aliqua felicitas capacitem intellectus humani totaliter habet satiare«; v. R. Beer, W. De ente praedicamentali, 1891, 251 nn.
11. Zmínka není; mne upozornil na tuto kvestii p. bibl. Ad. Patera.

XXII. De Moyse legislatore.

1. Název zase obšírnější: »Utrum Moyses legislator fuit sacerdos?«
4. Inc. Videtur, quod non. Nam non est. . . *expl.* eternam gloriam pervenire.
5. Původství Husovo označuje rkp. č. 1., v rkp. č. 2 za ní následuje Husovo Contra predicatorem Plznensem. Obsah se shoduje.
6. Čas dle závěru, obráceného k arcibiskupu, patrně z doby před r. 1408; proti tomu, zdá se, svědčí umístění této kvestie mezi ostatními z r. 1410: sr. Hfl. 261 a pzn. Třeba tedy ještě dalšího šetření.
7. Rukopisy
 1. Univ. knih. sign. X E 24 fol. 142^v–145^v;
 2. Vid. dvor. knihovny č. 4518 fol. 213^v–216^r.
11. Zmínka nepatrná u Hfl. 261 pzn. 14.

XXIII. De arguendo clero.

1. Název volil jsem tento; bývá také kratčeji: »circa correctionem cleri« atd.; vlastní název zase obšírnější: »utrum in evangelisatione coram clero et communi populo licet charitative cleri maliciam arguere, ypocrisim eius detegere et contra manifesta eius scelera predicare?«
2. Obsah v. Sab. 458–459, Neander VI. 491–493, B. 170.
4. Inc. Circa preparacionem evangelii . . . *expl.* in oppositum sunt adducta.
5. Původství Husovo úplně bezpečné; svědčí rkpy (expl. č. 3.), obsah i svorná tradice. Nk. 219: »Husovi přičítané«, ovšem nesprávně.
6. Čas tuším správně určuje Los. 104 takto: »es ist wahrscheinlich, dass er damals [– totiž poč. r. 1408 –] zur Rechtfertigung seines Vorgehens [– totiž na obranu proti žalobám u arcibiskupa –] den Traktat abgefasst hat.« Jk. Rk. I. 273 klade do doby před r. 1408, asi méně správně; do 1407–1408 klade Fd. 102 c; B. 544: »Zeit der Abfassung unbekannt.«
7. Rukopisy
 - 1 Univ. knih. VIII F 2 fol. 51^r–58^v;
 2. » » X C 23 fol. 199^r 202^r;

3. » » X D 10 fol. 117^r–120^r; (v. Hfl. II. 103 pzn.);
4. » » XIII F 22 fol. 1^r–7^v;
5. Olomucký, stud. knih. sign. I E 34 fol. 155^r–160^r;
6. Vídeňské dvorní knih. č. 3930 fol. 208^r–212^r (?);
7. » » » » 4512 fol. 39^r–49^v;
8. » » » » 4515 fol. 183^r–191^v;
9. » » » » 4518 fol. 185^v–191^r;
10. » » » » 4509 fol. 106 (jen zač)
11. Wolfenbüttelský sign. Helmst. 669 fol. 167^r–175^r (1417).
12. Vídeňského kláštera skotského sign. 50 c 7 fol. 170^r–177^r.
8. Tištěn
1558 (a 1715) v Opp. I. 149^r 153^v (*185^a – 191^b).
9. Překlad
německý ve Vermischte Schriften, 1784, 129–172.
10. Pramenem byl zase W.: »zeigt, wenngleich noch in geringerem Maasse, Wiclifschen Einfluss« Los. 104.
11. Zmínky přehojné: Lüders, Hus, 19–21, B. 544, K. 307, Nk. 219, Vk. 84, F. 158, Sfr. 288, Jk. Rk. I. 273 atd.

XXIV. De imaginibus.

1. Název volen zkrácený; obyčejně bývá nadpisováno: »contra imaginum adorationem«; vlastně však zase zní název: »utrum aliqua pura creatura sit adoracione latie adoranda.«
2. Obsah: ctění obrazů dovoleno; srovn. M. Stoyko³, Augsburg, 1788, 59–60. Podrobný rozbor a částečné vyvrácení Lenz, Vlast, XV. 554–557.
4. Inc. Arguitur quod sic... *expl.* ab idolatria et errore.
5. Původství Husovo bezpečné. Svědčí tak Opp. i vlastní text. Kvestie celá je totiž výňatkem z Husova komentáře k Petru Lombardovi (III. kn., 9 dist.: v rkp. č. 3 fol. 313^v–318^r), zdá se že až později učiněným. Proto otázka její přesnosti kryje se s č. XXX.
6. Čas totožný s č. XXX.; z r. 1409. Do r. 1407–1408 Fd. 102 d; »unbekannt« B. 544; do r. 1407–1408 klade K. 304.
7. Rukopis samostatného výňatku žádný; za to č. XXX rkp. č. 1. 3. Podobná textu jiného v rkp. vid. dv. knih. č. 4518 f. 145^v–146^r).
8. Tištěno
1558 (a 1715) v Opp. II 341^r–343^v (*512^a – 515^b).
9. Překlada není.
10. Pramenem Viklif: »stimmt in einem grossen Theile ganz wortgetreu mit Wiclifs Abhandlung de imaginibus zusammen« Los. 102; »nur ein Exzerpt aus W.« t. 235–237.
11. Zmínky: B. 544, K. 304, Nk. 219, atd.

XXV. De transsubstantiatione.

1. Název zase obšírnější: »utrum in transsubstantiatione panis in corpus Cristi incipiat esse corpus Cristi«?
2. Obsah v. Nk. 218, B. 544.
4. Inc. Videtur quod sic... *expl.* iusticie Dei.

5. Původství Husovo jisto podobně jako u kwestie předchozí. Neboť i tato kwestie jest pouhý výňatek z komentáře Husova k Petru Lombardovi (kn. IV, dist. 11; rkp. č. 3. fol. 24^v–25^v); otázka její přesnosti kryje se tedy s č. XXX.

6. Čas totožný s č. XXX; z r. 1409.*) B. 544 »vielleicht vom selben Jahr wie die Streitschrift gegen den Prediger in Pilsen« — ovšem mylně.

7. Rukopisy (krom č. XXX) ještě samostatné:

1. Univ. knihov. XI D 6 fol. 65^r–66^v (čtení odchylně);
2. Vid. dvorní knih. č. 4518 fol. 149;
3. Wolfenbüttelský sign. Helmst. 669 fol. 194^v–196 (z r. 1417).

8. Tištěno

1558 (a 1715) v Opp. II. 340^r–340^v (*511^a–512^b).

10. Pramenem patrně W.

11. Zmínky Nk. 218, F. 151 (kde rovněž omyl jako u Nk.), B. 544, K. 304 (klade do r. 1412–1413).

XXVI. De credere.

1. Název obecný; vlastně zase delší: »utrum credendum est in sanctam Ecclesiam et in sanctos alios a Deo«.

2. Obsah v. Los. 136.

4. Inc. Arguitur, quod non. Credere... *expl.* quoscunque errores.

5. Původství Husovo bezpečně obsahem i svědectvím Opp. Za »Husovi přičítané« pokládá nesprávně Nk. 219.

6. Čas: »aus dem Jahre 1412« Los. 136 (zajisté správně; jsou shody s výkladem a traktatem č. LV.).

7. Rukopis neznám.

8. Tištěn

1558 (a 1715) v Opp. I. 169^v–170^v (*210^a–212^b).

10. Pramenem byl W.: »zum weitaus grössten Theile aus dem Traktat des W. de ecclesia« Los. 136.

11. Zmínky B., K., L., F. 179.

XXVII. De indulgentiis.

1. Název obecný; vedle něho bývá i název »de cruciata« a »adversus indulgentias papales«. Vlastní název zase obšírný: »utrum secundum legem Cristi licet et expedit pro honore Dei et salute populi ac pro commodo Regni bullas Pape de ereccione crucis contra Ladislaum regem Apulie et suos complices Cristi fidelibus approbare«.

2. Obsah v. Hfl. III. 46–47, Hef. VII. 48, G. I. 208–211, Sab. 444–445, Los. AÖG. LXXV, 298, 301.

*) U dřívějších kritiků tato souvislost s č. XXX. nebyla známa; proto datování se uchyluje. T. 139 kladl do r. 1401 za nejstarší spis Husův; jeho mínění držel se Sab. 459 i Nk. 218 (Nka pak — ovšem nesprávně — drží se i Vk. 83 a F. 151). Nk. zejména mylně se dokládá slov Husových v Opp. I. 29^v a rovněž tak mylně přijímá za Husův přídavek Opp. »contra crassiores papistarum errores«; v rukopisích toho dodatku není. Že tak zaměněna práce tato s č. I., vyloženo již shora u č. I. Ostatně již obsah ukazuje, že se hlásí asi do doby, kdy napsáno dílko č. XL.

4. Inc. Triplici re ad presens... [vlastní text teprve slovy: „Arguitur quod sic“] *expl.* in secula benedictus Amen.

5. Původství Husovo bezpečně zjištěno:

α) Hus dovolává se této kwestie sám v »de Eccl.« 236^r („de quo alibi satis dixi“), »contra VIII doctores« 293^r („movi istam questionem“), v odpovědi Pálči Dc. 222—223, v listu Dc. č. 49 atd. atd.;

β) současné již SL (III. 15—16), žaloby na Husa atd., tradice svorná.

6. Čas je dosti pochybný; obecně přijímá se (B. 224, K. 254, T. III. 510, Hef. VII. 48, Los. AÖG LXXV, 298, Vk. 89, Ný 17, F. 167 atd.) datum 7. června 1412. Ale v Opp. I 174^r datováno výslovně »post Viti« a dle toho T. 193, pak P. III. 1³ 144, Ds. 111 a j. kladou na 17. červen 1412 — snad správněji, v. i Czerwenka 1869, I. 83.

7. Rukopisů zachováno hojně:

1. Univ. knih. V G 11 fol. 128^r—137^v (necelé; jen Opp. I. 174—179);
2. Vídeňské dvorní knih. č. 3937, fol. 1^r—12^r (srovn. Tabulae III. 122) (?);
3. » » » » 4512 fol. 211^v—243^r (XV. stol.);
4. » » » » 4518 fol. 1^r—21^r (XV. stol.);
5. » » » » 4521 fol. 120^r—143^v (XV. stol.);
6. » » » » 4933 fol. 76^v—110^v (» »).

8. Tištěna

1558 (a 1715) v Opp. I. 174^r—189^r (*215^a—235^b).

9. Překlad francouzský částečný Bnch., Les réformateurs, I 139—148.

10. Pramenem opět W.: »for the most part taken word for word from the 23rd chapter of Wiclifs de ecclesia« Los. W. de eccl. XXVI (= MGD 1886, XXIV, 395 : tu srovnány hlavně strany Opp. 184—189; také užito traktátů »de absolutione a pena« Los. 214—216, dialogu t. 217—218, trialogu t. 239, de Christo.. t. 240—241; »am wenigsten ist Wiclifs Cruciata ausgenützt worden« Los. 139. Shody jdou dílem celým.

11. Zmínky: Winter, Děje vysokých škol 9, Nk. 218, T 193—196, Vk. 89, F. 167, Jk. Rk. I. 275, Theobald 31, Lüders Hus 63, Fd. 102 i, Neander VI. 535—546, Wratislaw Hus 167—169, Schindler, Hus 46—47, K. Havlíček, Slovan, 1851 (= vybrané spisy II³ 318—320, Epišt. kutnohorské³ 32—34), F. A. L. Jan Hus a svoboda 31—32, B. K. a j.

XXVIII. De sufficientia legis Christi.

1. Název zase obšírnější: »utrum lex Jesu Christi veri Dei et veri hominis per se sufficit ad regimen Ecclesiae militantis«.

2. Obsah v Sab. 464—465, G. I. 295—296, Wpgr. 23¹, Neander 621—623.

4. Inc. Cum sapientum requirat... *expl.* quomodo libet declinamus.

5. Původství Husovo úplně bezpečné; obsahem i úpravou; svědčí tak i rkp. č. 1. a 2; svorná tradice. Nk. 219 nesprávně: »Husovi přičítané«.

6. Čas určuje záhlaví textu: »posicio mg. J. Huss. quam sibi collegerat, volens in concilio Constantiensi, si sibi data fuisset audientia, intencionem suam publice declarare«; bývá proto často kladeno do první doby v Kostnici. Czerwenka I. 96, B. 393 atd. Ale dle Los. 152, 247, 250 je traktát ten tak prosycen Viklifem, že nutno jej klásti ještě do poslední doby pobytu Husova v Čechách; tedy asi do září—října 1414.

7. Rukopisy jsou pouze tři:

1. Univ. knih. sign. III G 8 fol. 97^r—101^r (XV. stol.);
2. Dvorní knih. vídeňské č. 4937 fol. 184^r—186^v+169^r—176^r (z r. 1418);
3. » » » » 4296 fol. 18^v—24^v; necelé; jen k: accidentibus noticiam; podává text poněkud odchylný; pak ještě kus f. 104^v;
4. Dvorní knih. vídeňské č. 4902 fol. 76^r—82^r (jen excerpta).

8. Tištěno:

1537 v *Disputatio etc.* fol. B₅—B₇^v [o vydání v. XXIX];1558 (a 1715) v *Opp.* I. 44^v—48^f (^{255a}—60^b).9. Překlad český (u výtahu) 1890 B. V. Košut: Co učil a co věřil M. J. H. str. 40—43; německý 1784 ve *Vermischte Schriften* str. 18—54.10. Pramenem bylo W.ovo »opus evangelicum«: »a feeble extract from the present work of Wyclif« (*Los. W., Opus evangelicum*, 1895 I. str. III.); také prý užil Hus W.ova »de officio regis« *Los.* 252.

11. Zmínky: B., K. 307, L. 58—59, a j.

XXIX. De sanguine Christi sub specie vini sumendo.

1. Název zase obšírnější: »utrum expediat laycis fidelibus sumere sanguinem Cristi sub specie vini«.

2. Obsah: v. *Wpgr.* 231—234, *Sab.* 452, *Lüders*, *Hus* 176 nn., *Košut*, *Historie kalicha* 28, L. 139—140.4. *Inc.* Videtur quod sic... *expl.* formaliter et perficere.5. Původství Husovo bezpečné*); Hus zná se k své práci v listě (*Dc.* str. 91): »de sacramento calicis habetis scriptum, quod scripsi in Constantia«; taktéž v *Dc.* str. 128 a j. *Svorná tradice*; uvádí jej již *Vavř. z Březové Fnt.* V. 333.6. Čas určen jednak listem právě zmíněným a úvodem prvního vydání, kde fol. A₈ vyloženo, že sepsán v. *Kostnici* před uvržením Husa do žaláře »cuius originale de manu ipsius dedi Mg. Iacobello de Striebro«; *Theobald* 19, P. III. 1^a. 202, F. III. 569 a j. domnívali se, že spis tento složen v žaláři, ale již B. 403, 469—470, *Neander* 648, K. 307 a j. vyložili věc správně. Omylem tedy toto stanovení přičítá Ný 75 pouze sobě.

7. Rukopis znám pouze jediný:

Viedeňské dvorní knihovny č. 4550 fol. 93^v—101^r (z r. 1420).

8. Tištěn traktát ten již

1527 »Disputatio Joh. Huss, quam absolvit, dum ageret Constantiae, priusquam in carcerem coniceretur« *Vitebergae*, 12° (sign. Mus. 46 E 24 a 45 F 12);1558 (a 1715) v *Opp.* I. 42^r—44^r (^{252a}—54^b).9. Překlad český učiněn asi 1520—1522 od Mikuláše od sv. Petra; v. *ČČM.* 1878, 299 a zde shora při č. XVI; novočeský učinil 1890 B. V. Košut, Co učil... M. J. Hus str. 57—62;německý 1784 ve *Vermischte Schriften* str. 1—17.

10. Pramenem byl snad (?) Janov.

11. Zmínky *Wpgr.* 231—234, B. 469, 307, *Theobald* 19, *Vk.* 102, *Nk.* 219.

D. Výklady a zpracování.

Pokud se týče exegese a hermeneutiky textů biblických, tvrdí asi správně B. 545, že tyto práce jsou »offenbar die schwächsten Arbeiten unseres Hus (was konnte er auch leisten ohne die gehörigen Sprachkenntnisse, befangen, wie er war, in den Banden der mittelalterlichen Schriftauslegung!)« a i K., který jich hledí hájiti (»enthalten viel Treffliches«),

*) Tvrdí-li *Nk.* 219 »Husové přičítané,« jest to jen omyl.

píše sám 174 »zwar keine Meisterwerke exegetischer Kunst«, 307 »freilich darf man von der Exegese des Mittelalters nicht alzuviel fordern« atd. Ale správně celkem odmítá K. 307 pochybnosti, jež B. 545 projevil o jejich autentičnosti, a rovněž dobře ukazuje — zase proti Bovi —, že právě ony mají charakteristické vlastnosti Husovy. Za to však tím důležitější a dosud naprosto nedoceněný jest význam výkladu Husova na Lombardovy knihy sentencí — výklad tento jest formou i obsahem nejdokonalější dílo lt., jež vyšlo z ruky Husovy. Tu dlužno ještě doložit, že kniha tato obsahuje hojnost nových dat vnějšího i vnitřního života Husova a že jí podstatně se mění některé naše názory o vzdělání a smýšlení Husově.

XXX. Super IV libros Sentenciarum.

1. Název Husův, ale vlastně by měl býti dvojitý: super IV. librum S. a Super IV libros S.; v. níže.

2. Obsah: výklad čtyř knih sentencí Petra Lombarda; při tom část prvá obsahuje výklad na kn. I.—III, část druhá na kn. IV.

3. Rozděleno na dva samostatné díly: díl I. obsahuje kn. I.—III., díl II. kn. IV. Uvnitř pak připojen k části 2. úvod, v části 1. pak ke každé knize stručný úvod, doslov a nějaká kvestie. V záhlavích uvedeny začátky jednotlivých distinkcí Lombardových (kn. IV. má 50 distinkcí, kn. I. 48, II. 44, III. 40), k nim pak připojen výklad Husův nejvíce ve formě kvestií.

4. Inc. Část první i druhá začínají úvodem: »Si quis vestrum indiget sapientia...; část druhá bývá i bez něho a začíná se pak slovy: »Samaritanus enim vulnerato approprians«; část druhá končí se slovy: »ad finem leccionis potui pervenire«, část prvá slov: »legem Moysi.« Na konec index.

5. Původství Husovo dosvědčeno bezpečně:

α) Hus sám Opp. I. 39^r dí: »docu in universitate Pragensi legendo librum Magistri Sententiarum, aestimo, A. D. 1409, quo D. Alexander papa electus fuit«; taktéž ve Výkl. epp. ke Kor. (Opp. II. 101^r): »de ista materia scripsi satis in quarto Sententiarum.« O tom dále svědčí kvestie Husovy č. XVIII, XXIV, XXV, přejaté právě z naší knihy; o tom četné doklady shodné s Výkladem, zejména výkl. na III. 34 (rkp. č. 1. fol. 354^r extr.) doslovně shodný s Výkl. I., 100 taktéž s Post., Svatok. atd.; o tom husté osobní narážky (v rkp. č. 1. fol. 6^v, 70^r, 198^v, 296^v a j.); dovolává se v nich svého traktátu »de corpore Cristi« (rkp. č. 1 fol. 23^v) atd. atd. Dovolává se jich i v listě (Dc. 109), ukazuje, že přinesl ex. s sebou do Kostnice.

β) svědčí o tom inc. a expl. všech rukopisů téměř současných; dále dovolává se ho katolík XV. stol., jemuž utrakvista v Manualníku Korandově 1496 f. 55^a (Truhl. vydání str. 66) takto odpovídá: »dovodíš toho M. Janem Husí, že by na IV. knihy hlubokých smyslův takto pravil« etc.; pak svorná tradice. Není vůbec pochybností. Již současník Husův (v rkp. X G 7 fol. 22^r) dokládá se výkladu na IV. kn. dist. 10; mylně ovšem některé rkp. vydávají se za autograf

6. Čas je rovněž bezpečen; zpráva právě uvedená klade text do r. 1409; tamtéž klade nutně i narážka fol. 364^r a zpráva rukopisu č. 2. (pozdní), že Hus knihu tu četl, jsa 1412 »rektorem akademie« jest omyl, ale možná, že Hus za svého rektorátu 1409—1410 nějakou část dílu II. ještě dočítal. Klade-li Jk. Rk. I. 273 výklad ten před r. 1408, je to omyl, zrovna jako klade-li Nk. 236 do r. 1410; vročení rkp. č. 2 (1412) svedlo pak pozdějšího majitele k tomu, že i původ jich na listě přideštním klade do roku 1412 — ovšem mylně.

7. Rukopisy jsou mnohé; avšak úplné jsou pouze dva; č. 1. a 3.

1. Petrohradský sign. Lat. I Q No. 180 z poč. XV. stol. Objevil v carské knihovně B. Dudík (SBW. 1880, 353), popsal také F. knihy české 49. Oba popisy jsou neúplné, D. kromě toho mylný: omylem — ovšem čtenáři nepoznatelným — splynul u něho popis dvou rukopisů (č. 180 a 181) v jedno; rukopis náš nemá datování. Obsahuje (stránkování staré) fol. 1^r–97^r výklad na kn. IV. a fol. 99^r–361^v výklad na kn. I.—III. (fol. 358^r–361^v vyplňuje rejstřík); před listem prvním (jejž staré stránkování dle zvyku počítá jen zadní stranou) vloženo později, ale ještě v XV. stol., 6 lístků indexových. Rukopis je překrásný, pochází z knihovny Dubrovského (možná tedy, že je totožný s č. 8') a již starý majitel napsal »videtur autographum«; Dk. 1880 i F. 49 jsme to zamítali, hledíce zajisté hlavně k tomu, že slova »Hus«, připsaná na konci jednotlivých knih, jsou původu pozdějšího; a nyní — po důkladnějším ohledání — lze domněnku tu odmítnouti ještě důrazněji; text je velmi vadný;

2. Universitní knihovny pražské sign. IV F 12 (T. 156–157 omylem tisku uvádí IV T 12) z r. 1412; rukopis tento popsal Hanslik, *Geschichte und Beschreibung der Prager Univ.-Bibliothek* 1851, str. 610. Bývá pokládán za autograf již od XVIII. stol., jak svědčí předešní příspěk, jež i Nk. 241 uvádí. Avšak je to očividný omyl; krom toho závěrečný příspěk »M. J. Hus« je rovněž pozdní, asi ze XVII. stol. Obsahuje fol. 1^r–138^v text Petra Lombarda úplný a teprve fol. 139^v text Husova výkladu na IV. kn. s indexem, ale bez úvodu: text necelý; schází list starého počtu č. 45.;

3. univ. knih pražské, sign. IX B 3; foliant; celý kodex, dobře psaný ale dle textu velmi chybného; všechny 4 knihy; text přeházen: jde fol. 1^r a — 182^v b, 303^v — 326^v b, 2 0 7^r a — 302^v b, 183^r a — 206^v b, 327^r a — 338^r a; fol. 225^v od jiné ruky; datování není; asi z 1. pol. XV. stol.;

4. univ. knih. pražské, sign. V H 29, 4°; obsahuje text 4. knihy i s prologem; začíná f. 1^r »Si quis vestrum« . . . a končí se 61^v »plures lederent quam excommunicatos consequens« (= schází konec distinkce 18. a všechny další); první zprávu podal o něm J. Truhlář ve VČA, 1899, str. 356; z počátku XV. stol.;

5. univ. knih. pražské sign. IV G 24 z XV. stol.; obsahuje výklad na 4. knihu bez prologu; fol. 1^r–82^r text, 82^v–83^v index; zprávu rovněž podal J. Truhlář, VČA, 1899, str. 356; explicit vyříznuto;

6. univ. knih. pražské sign. III A 23 z r. 1411; obsahuje napřed text Lombarda, jako č. 2. pak teprve fol. 131^v–206^v výklad 4. knihy, i s prologem; zprávu rovněž podal J. Truhlář VČA 1899, str. 357;

7. rukopis univ. knih. pražské sign. X E 24; obsahuje jen kusy a to v tomto pořádku: fol. 1^r–91^r je výklad i s prologem na prvou knihu Sentencí (vlastní výklad teprve počíná fol. 20^r); to, co v distinkci 17. bylo vynecháno, doplněno na zvláštním malém vloženém lístku; fol. 91^r i vnočení: 1412. Touž rukou pak fol. 98^r 106^v jest jen úvod (i s úvodní kvestií) k výkladu na knihu druhou; výkladu však není; týmž způsobem následuje fol. 107^r–115^v úvod (i s úvodní kvestií) ke knize třetí; docela týmž způsobem na fol. 116^r–125^v následuje úvod (i s úvodní kvestií) ke knize čtvrté. A tak tento rukopis, jak správně poznamenává »explicit«, má jenom »principia« — toliko první kniha podána úplná;

8. Univ. knih. sign. IV H 19 fol. 96^r–251^v s indexem; rovněž jen výklad na IV. knihu. Na konec datum: »A. D. 1413 currente, tercia feria post conceptionem beate Virginis« (= 12. prosince); podává text celkem správnější než č. 2.

[8': jiný rukopis byl ještě 1649 v Stockholmské knihovně královské; srovn. Dk. Forschengen 86].

9. Tištěno dosud jen dvě kvestií (v. shora č. XXIV, XXV); jinak naprosto nevydáno ani neexcerpováno.

10. Pramenem byl zajisté W. (srovnej č. XXIV a XXV); dále traktat »de corpore Cristi«. Sám byl zas pramenem Výkladu.

11. Zmínky: T. 156, Jk. Rk. I. 273, F. Osvěta, 1899, J. Truhlář VČA. 1899; Nk. I. c.

XXXI. Enarratio Psalmorum.

1. Název vlastně obšírnější: »Enarratio Psalmi CIX ,Dixit Dominus' et aliquot sequentium«.

2. Obsah jest výklad žalmu 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118: celkem deset žalmů; v. K.

3. Rozdělení: napřed vždy text, pak glossa a konečně výklad Husův.

4. Inc. Psalmus ille est... [vlastní text; jinak napřed stojí thema žalmu: ,Dixit Dominus']... *expl.* in tuis humeris in gloriam sempiternam.

5. Původství Husovo bezpečně obsahem i tradicí. Není námitek.

6. Čas určuje *inc.* Opp.: » M. Joannes Hus infra scriptam lecturam sua scripsit manu, quam in Pragensi Universitate coram magistris ac aliis studentibus eiusdem studii exponendo declaravit A. D. 1404«. Zdali toto datum správné, třeba ještě šetření.

7. Rukopis neznám.

8. Tištěno

1558 (a 1715) v Opp. III. 229^r–339^v (²375–511).

10. Pramenem byla »glossa ordinaria« (Strabova; v. Migne, Patrol. lat., CXIII).

11. Zmínky: K. 307, B. 545, Fd. 103 v.

XXXII. Gesta Christi.

1. Název vlastně obšírnější: »Historia Gestorum Christi, ex quattuor evangelistis in unum collecta atque secundum tres annos predicationis eius distincta«. Krátčeji i »Vita Jesu Cristi«.

2. Obsah: vyprávění o životě Kristově slovy evangelií od jeho narození až do jeho nanebevstoupení.

3. Rozdělení neprovedeno; vypravování plyne netřžitě.

4. Inc. In principio erat verbum... *expl.* scribendi sunt, libro Joannis ultimo.

5. Původství Husovo potvrzuje rkp. i tisk; jiných svědectví není.

6. Čas neznám — patrně však z prvních let Husova působení universitního.

7. Rukopis jediný: Vídeňské dvorní knihovny č. 4445 fol. 318^r–327^r.

8. Tisky jsou dosti záhadné:

z konce XV. stol. uvádí tisky tři Hain, Repertorium bibliographicum, vol.

II. pars 1. str. 116^a (1831) pod č. 9057, 9058, 9059; ale zdá, se že tyto tři jsou vlastně jen jeden tisk, v Memmingen, fol., 12 ll., s. a.; ex. v král. věř. knih. Drážďanské; v. K. Falkenstein, Beschreibung, 1839, str. 704;

1558 (a 1715) v Opp. II. 1^r–6^v (²1^a–8^b).

10. Pramenem bylo patrně nějaké tetraevangelium.

11. Zmínky: správně celkem M. IV–V, nesprávně Nk. 241 (»jinak o traktatu Gesta Christi nevíme pranic. V universitní knihovně není«), K. 307, B., Fd. 103 v.

XXXIII. Passio Christi.

1. Název zase obšírný: »Passio Domini nostri Jesu Christi e quattuor evangelistis summarie collecta«.

2. Obsah — výpis umučení Spasitelova dle čtyř evangelistů.

3. Rozděleno takto: vždy napřed text evangelia, pak jeho výklad a tak střídá se text s výkladem až do konce.

4. Inc. Presens evangelium dividitur [vlastně začíná textem evang. sv. Jana: »Ante diem festum...]... *expl.* lapidem cum custodibus.

5. Původství Husovo bezpečné; formálně i věcně shodují se s úpravou č. XXXI a XXXIV; svědčí tak rukopisy i vydání; srovn. i Opp. 16^v: »hic in affirmatione intellige negacionem, per figuram et phrasim *bohemicam*«. Bývá částí Quadragesimale, v. č. XLVII.

6. Čas neznám; týž jako u č. XLVII.

7. Rukopisy jsou tyto:

1. Univ. knih. sign. V H 27 fol. 1^r–56^r (s názvem: »commentarius super aliquot capita evangeliorum«); vzpomíná již Balbin, Boh. docta III. 149 (ed. Ungar); 2. víd. dvorní knih. č. 3937 fol. 137^v–148^v a nn.; text poněkud měněn; srovn. Denis 1705;

3. Vídeňské dvorní knihovny č. 4890 fol. 121^r–165^r (z XV. stol.) (text však od textu Opp. dosti odchylný) [zdali i rukopisy 4935 fol. 187^r–242^r jsou podobné, a 4920+4746 obsahují text náš, nebylo mi zatím lze zjistiti.]

8. Tištěno

1558 (a 1715) v Opp. II. 7^r–24^r (²8^a–34^b).

10. Pramenem byla opět W. Straba »glossa ordinaria«.

11. Zmínky: Fd. 103 v., K. 307, B. 545.

XXXIV. Explicatio I. epistolae ad Corinthios.

1. Název zase obšírnější: »Explicacio in septem priora capita primae epistolae Sancti Pauli ad Corinthios«.

2. Obsah patrný z názvu.

3. Rozděleno jako č. XXXI: napřed text, pak výklad.

4. Inc. Apostolus primo ponit . . (před tím položen text první kapitoly: Paulus . . . Jesu Christo) . . . facilius ad tenendum.

5. Původství Husovo bezpečné; svědčí některé narážky osobní, citace vlastních spisů a české přípisky: dokládá se tak rodného jazyka fol. 88^r, 93^v, 94^r, 96^r, 96^v.

6. Čas těžko určit; ježto dokládá se Viklifa otevřeně, patří zajisté do doby po r. 1408.

7. Rukopis jediný necelý:

univ. knih. V F 7 fol. 267^r–269^r [jen část textu, bývá nadpisováno zvlášť: »de matrimonio«] z XV. stol.

8. Tištěno dle nějakého necelého rukopisu, nyní neznámého,

1558 (a 1715) v Opp. II. 83^r–104^v (102^v scházel již vydavateli list rukopisu; část jeho doplňuje rkp. uvedený).

9. Překladu není; zpracování však textu našeho je spis český č. 11 a latinský č. XII c).

10. Pramenem byl Viklif: v. 101^r a j.

11. Zmínky: K. 307, Fd. 103^v, B. 545.

XXXV. In VII epistolas canonicas.

1. Název obšírnější: »in apostolorum epistolas canonicas septem commentarii«.

2. Obsah, výklad sedmi epištol sv. Jakuba, Petra a Jana.

3. Rozdělení: napřed položen obšírný úvod (105^r–113^r), obsahující hlavně napomenutí na slova: »si quis vestrum indiget sapiencia«; pak výklad »prologu« sv. Jeronyma a ep. sv. Jakuba (fol. 113^v–149^v); »altera pars« obsahuje výklad ostatních epištol (fol. 150^r–228^v), závěrkem připojeno deset alexandrinů.

4. Inc. Pater et filius et spiritus . . . *expl.* datur ex iusticia [konec vl. ještě verše: »ut fiat tamen dicat nunc quilibet Amen«].

5. Původství Husovo dosvědčeno tiskem, pak shodou úvodu s úvodem k č. XXX, konečně osobní narážkou fol. 164^v.

6. Čas naprosto nejistý; ale zdá se shodný s č. XXXIV. Theobald 3–4 klade do starší doby Husovy činnosti.

7. Rukopis neznám.

8. Tištěno (dle rukopisu velmi vadného).

1558 (a 1715) v Opp. 105^r–228^v (165^a–374^b).

10. Pramenem byla opět »glossa ordinaria«; mnoho citatů čerpáno z Ovidiových Metamorfos.

11. Zmínky: K. 317, Fd. 103^v, B. 545.

D. Příležitostné a polemické.

Sem mohly by býti vřazeny také leckteré kusy z oddílu F a F'; ale poněvadž jejich krátkost a nerozčleněnost řadí je zvlášť, probrány zde jen ony spisky příležitostné, které zpracováním hlásí se za samostatné traktáty. Jsou to vesměs obrany Viklífa a to buď jeho učení anebo jeho spisů. Vyloučeny jsou odtud (a zařazeny pod B') ony traktáty, které mají formu kvestií.

XXXVI. De libris haereticorum legendis

1. Nadpis vlastně obšírnější: »libri hereticorum sunt legendi non comburendi, dum in ipsis veritas continetur.«

2. Obsah: hájení thematu Písmem, Otcí i rozumovými důvody.

3. Rozdělení: napřed vyložena místa ze sv. Otců, pak kanony církevní, konečně důvody rozumové; pak uvedeny tři námitky a vyvráceny, zakončeno výkladem pojmu »heresis« a »hereticus.«

4. Inc. Libri hereticorum sunt legendi . . . *expl.* Judaeos hereticos.

5. Původství bezpečně obsahem a shodami s jinými spisy; zaručují rukopis i tisk.

6. Čas bývá různě určován: do doby exilu klade je Aubé 592; do r. 1410 — zajisté správně — B. 543, K. 304, Fd. a j.; patří patrně do června — srpna t. r. v. F. 165. Czerwenka I. 81, Fd. 102e.

7. Rukopis zachován jediný:

Vídeňské dvorní knihovny č. 4937 fol. 194^r–198^v z r. 1418.

8. Tištěno pouze:

1558 (a 1715) v Opp. I. 102^r–104^v (127^a–130^b).

10. Pramenem patrně byl W.

11. Zmínky jsou u F. 165, Lüders, Hus, 37, Schindler Hus 42, K. 304, B. 543. 193–195 nn., Vk. 88., L., Nk. a j.

XXXVII. De Trinitate.

1. Název tak v rkpp.: »defensio libri de Trinitate.«
2. Obsah v. P. III. 1³ 124, Nk. 217, Los. 116, Lenz, Vlast', 1899, 688—689; Lüders Hus 33—37, Hfl. a j.
3. Rozdělení: napřed udáno thema, pak protestace Husova, pak obrana traktátu Viklifova, konečně vyvrácení námitek odpůrců.
4. Inc. Tres sunt, qui testimonium dant... *expl.* in secula seculorum benedictus Amen.
5. Původství Husovo bezpečné obsahem; rkp. č. 1.: »hec venerabilis Huss, zelator vehemens evangelice veritatis«; rkp. č. 2.: »defensio libri de Trinitate reverendissimi Magistri Joh. Wicleff facta per Mag. Johannem de Hussynecz sacre theologie baccalaureum formatum« ...
6. Čas určuje inc. rkpp. a tisku: »Anno 1410 dominico die post festum S. Iacobi« = 27. července; tak přijímá také T. III. 486, F. 165, Czerwenka, Gesch. d. evang. Kirche, 1869, I. 81, Fd. 102 f.
7. Rukopisy zachovány tyto:
 1. Univ. knihovny VIII G 34 fol. 50^v 55^r (bývá častěji mylně uváděn jinou sign. v. níže);
 2. Univ. knihovny sign. X E 24 fol. 126^r—129^v;
 3. Budyšínský z pol. XV. stol. (Los. W. De eucharistia, LXVI).
 4. Vídeňské dvorní knihovny č. 4002 fol. 27^v—33^r z XV. stol. (v Los. 289 pzn. 2.)
 5. » » » č. 4518 fol. 149^v 153^v z XV. stol.
 6. » » » č. 3930 f. 307^r a — 310^v b z r. 1412.

[Mylně bývá uváděn u Nk. Lfil. XVI. 240 z katalogu rkp. univ. knih. sign. VIII G 32; obsahuje traktáty pouze Viklifovy; omyl zaviněn tím, že jméno Viklef vyškrabáno a katalogisátorem čteno za Hus; oba traktáty náleží Viklifovi, ale rukopis ovšem tímto omylem ušel Shirleyovi a ostatním.]
8. Tištěn

1558 (a 1715) v Opp. I. 105^r—107^v (2131a — 135b);
1865 (jen částečně) u Hfl. II. 206—207.
9. Překlad není.
10. Pramenem byl W. de universalibus: Los. 116, 225—226.
11. Zmínky: F. 165, Neander 503, Wratislaw, Hus, 142, B. 195, 543, K. 304.

XXXVII. Contra occultum adversarium.

1. Název obecný; v rkpp. mívá také nadpis »replicacio cotra intimationem Mauricii monachi« anebo s narážkou na Viklifa »responsio ad argumenta cuiusdam veritatis amici.«
2. Obsah jest obrana vlastního kázání proti výtkám mnicha neznámého (patrně Maříka); v. B. 280.
3. Rozdělení: úvod s doslovným zněním lístku, položeného Husovi na kazatelnu, pak obrana vlastního stanoviska, konečně vyvrácení námitek protivníkových (vždy text jich a odpověď) s kratičkým závěrkem.
4. Inc. Quia predicando evangelium... *expl.* non ex proprietatibus personarum benedictae Trinitatis.«
5. Původství Husovo zcela bezpečné:

α) Hus sám se traktatu toho dovolává v listech kostnických: Dc. 105 označuje jej za nebezpečný: »male fecistis, quod presentastis tractatum contra occultum adversarium«; a raduje se (t. 108): »valde gratus sum, quod Occultus est occultus«; taktéž dokládá se ho v »de Eccl.« (Opp. I. 251^v): »dixi in tractatu contra occ. adv.«; v č. XL (Opp. I. fol. 146^r) atd.;

β) svědectví současníků; rkp. č. 1.: »tractatus Mag. Joh. Huss«; rkp. č. 6.: »sancti Hussi tractatus« atd.

6. Čas určen v explicit: »A. MCCCXI in die sancte Scolastice« = 10. února; kázání zmíněné měl patrně 8. února t. r.; pracoval tedy velmi rychle.

7. Rukopisy zachovány tyto:

1. Univ. knih. sign. III. G 8 fol. 145^r–156^v (z XV. stol.);
2. Univ. knih. » III. G 11 extr. (popis v. u Buddensiega W. Polemical Works, I. LI–LIV; Buddensieg správně ovšem rozhoduje »ist not the Wiclifian tract often mentioned« ale původce nezná);
3. Univ. knih. sign. XIII F 21 fol. 63^r–73^v (z XV. stol.)
4. Boleslavské kapit. knihovny z XV. stol.; v. D. BL. I. 135 a N. VUS. 1891, 30;
5. Vídeňské dvorní knih. č. 4518 fol. 52^v–65^v (XV. stol.);
6. » » » č. 4536 fol. 217^r–237^r (XV. stol.).

8. Tištěn

1558 (a 1715) v Opp. I. 135^r–142^v (168^a — 179^b).

9. Překlady není.

10. Pramenem byl W. Trialogus, de simonia a j.: Los. 127 pzn. 3.

11. Zmínka: Nk. 217, Fd. 102 h, F. 165, B. 543, Los, L., K. 304.

XXXIX. Contra Stokes.

1. Název delší: »Positio (nebo Replica) contra Anglicum Joh. Stokes Wicleffi calumniatorem.«

2. Obsah: obrana Viklefa proti podezření z kacířství; Hus hlavně vyvrací slova Stokesova: »quicunque legeret libros Magistri Johannis Wicleff, vel studeret in eisdem, etiam si sit quantumcunque a natura dispositus vel radicans in bona fide, ex processu temporis involvetur in heresim.«

3. Rozdělení: úvod — prohlášení, proč hádání se děje, ustanovení thematu, pak důkazy jednotlivých tvrzení; několik slov závěrečných.

4. Inc. Cum quilibet homo ratione vigens... *expl.* noluit huc venire.

5. Původů ví Husovo patrně z obsahu a z titulu; rkp. »Magister Hus contra Stokes« atd.

6. Čas udán v explicit: »A. D. 1411, die Dominica post nativitatem Mariae virginis gloriosae« (= 13. září); není námitek.

7. Rukopisy zachované:

1. Univ. knih. sign. III G 11 fol. 149^v–151^r z XV. stol. (v. Buddensieg, W. Polem. Works I. LI–LIV, Los. W. Sermons, IV. X. a j.);
2. Boleslavský kapitulní: v. D. BL. I. 133, N. VUS. 1891, 27;
3. Vídeňské dvorní knihovny č. 4518 fol. 169^v–172^v XV. stol.;
4. » » » č. 4933 fol. 151^v–158^v XV. stol.

8. Tištěn

1558 (a 1715) v Opp. I. 108^r–110^v (135^a — 138^b).

10. Pramenem byl W. de triplici vinculo amoris; cituje Hus sám fol. 108^v; srv. Los. 126, 232.
11. Zmínka T. 189, III. 504—505, Nk. 217, Fd. 102 g, F. 166—167, Wratislaw, Hus, 160—161; Vk. 88, K. 304, B. 280, 543.

XL. Contra praedicatorem Plznensem.

1. Název »replica contra praedicatorem Plzn.« obecný a Husův.
2. Obsah v. Žalanský 1619 (1868, 116), B. 287, L. 177—180.
3. Rozdělení: nejprve uvádějí se tři artikule onoho kazatele (»nullus peccans mortaliter est servus diaboli« »sacerdos officians missam est pater et creator Dei« »pessimus sacerdos est melior optimo laico«), pak se vyvracejí v témž pořádku.
4. Inc. Quidam predicator in Plzna . . . *expl.* super angelis in secula benedicta.
5. Původství Husovo bezpečné; dovolává se spisu toho Hus sám (Výkl. I. 351—352; Nk. 123 se domnívá, že se vztahuje opět na Výklad); shoda s listem Dc. 24 — bývá proto obyčejně pokládán za jeho doplněk: Vo. SN. III. 987, P. Dc. 24*, Ný 16—17, L. . . .
6. Čas udán v textu do r. 1412; bližší ohledání ukazuje, že z května t. r. Srv. Ný 16—17.
7. Rukopisy:
 1. Univ. knihovny sign. V F fol. 196^r - 200^v (XV. stol.)
 2. Vídeňské dvorní knihovny č. 4518 fol. 216^r—221^v.
8. Tištěna
1558 (a 1715) v Opp. I. 144^r—148^v (²179^a—185^b).
9. Překlady není.
10. Pramenem byly »Stella clericorum« a Ps. Ovidius »de vetula« — textů těch dokládá se Hus sám.
11. Zmínky: Nk. 217, Fd. 102 l, F. 179, B. 543, K. 305.

XLI. Defensio quorundam articulorum Joannis Wiclef.

1. Název společný pro všechny a také jen pro první část; tato mívá i zvláštní nadpis: »de predicacione et audicione verbi Dei«; část druhá mívá název »de ablacione temporalium«, název třetí »de decimis«; bývají pak tříděny jako »I. II. III. actus pro defensione quorundam artic. J. W.«.
2. Obsah: obrana Viklifových artikulů XIV, XV (vl. 13. 14. dle Dc. 329; v první části), XVII (dle Dc. 329 je to vl. artikul 16.; část II.) a XVIII., XVI. i IV. (16. dle Dc. 329 vlastně 15.; v posledním oddíle) V. Sab. 455—457, Lüders Hus 44—50, Neander VI. 508—515, B. 201—283.
3. Rozdělení: jsou celkem tři samostatné traktáty; v každém uvádějí se do slovně artikule zamítané a brání pak mnohými důvody z Písma, Otců atd.; ke každé části přidán samostatný úvod. V části druhé brání se artik. XVII. celkem 43 důvody.
4. Inc. Quia scienter vel sine [část I. pak *expl.*: evangelisacionem Domini Iesu Cristi; část II. *inc.* Ad honorem omnipotentis Dei . . . *expl.*, negari non potest. Hec Hugo; část třetí *inc.* Cum necessarium sit hominibus . . .] *expl.* cum quarto articulo condemnare.
5. Původství Husovo bezpečné; svědčí o něm obsah i sloh, rkpp., Pálež u Mladenovice 311 atd.

6. Čas určen v textu: »anno eodem (= 1412) post festum sancti Viti« (= 16. června); ale datum to vztahuje se pouze k třetí části; ostatní dvě možno tedy položit do první polovice června r. 1412.

7. Rukopisy:

1. Vídeňské dvorní knih. č. 4933 fol. 172^v–187^r, 128^v–145^v a 146^r–151^v;
2. » » » » 4512 fol. 172^r nn. (nejspíše celé);
3. » » » » 4518 fol. 21^b–44^a (jen část II. III.). (obrana artik.

XVII. XVIII. XV.)

8. Tištěno [část II.: de abl. temp.] 1621 Francfort ‚Determinatio de civili dominio‘ (vykazuje katalog bibl. Bodleianae 1674);

[celé] 1558 (a 1715) v Opp. I. 111^r–134^v (²139^a–167^b).

9. Překlad (pouze části druhé)

německý 1784 ve Vermischte Schriften, str. 241–301.

10. Prameny pro všechny tři shledávají se u W.: Los. AÖG. LXXV. 300; zejména v první části »Hus also borrowed the arguments in support of five propositions of Wycliffe ... from the treatise on the Church« Los. W. de eccl. XXVI (= MGD XXIV, 396) srvn. i Los. 132; část druhá »vertheidigt einen Artikel Wiclifs ganz in dessen Worten« Los. 208, hlavně pak zase »Wort für Wort aus Wiclifs de ecclesia« Los. 132, 199–206; ale jsou i shody s »Trialogem« »de simonia« a »de officio regis« Los 207–208, 239; totéž pro část třetí ukazují Los. 132.

11. Zmínky: Nk. 217, Lenz, Vlast 1899, 685, Fd. 102–103 k, Schindler Hus, 42, K. 305, B. 543–544, Vk. 88, F. 168.

E. Řeči a kázání.

Obojí tyto plody Husovy činnosti shrnuty zde v jedno, poněvadž některé řeči a kázání nemožno s bezpečností odlišiti. Jasně ovšem odlišují se kázání nedělní a sváteční od rekomendačních řečí akademických, ale již kázání kostnická drží střed mezi řečí a kázáním; totéž možno říci o prosloveních rektorských atd. Mnoho zbývá také ještě vykonati ve příčině zjištění přesnosti jednotlivých kusů.

Kázání svá později Hus sbíral ve veliké svody: ale kázání latinská nejsou ještě slita a spracována v celek tak jednotný, jako později kázání česká v Postille; také se většinou omezují na reprodukci textu Glossy. Proto jsou sem i svody kázání zařazeny.

XLII. Recommendationes baccalaureorum.

Těmito rekomendacemi nejvíce zabýval se Höfler, objeviv a vydav je z největší části poprvé; roztřídění jeho materialu provedli pak Palacký a Krummel. V rukopisech vyskytá se jich více, ale s jistotou možno přičísti Husovi toliko pět zde níže následujících. Všechny mají stejnou formu — proto se zde jejich rozdělení pomíjí; všechny pocházejí z r. 1404–1409.

a) 1. Název recommendacio« obecný i Husův.

2. Obsah: doporučení bakaláře Václava; výklad na slova: »recte vivas.«

4. Inc. Quia lassatus continuis ... *expl.* in nomine Domini nostri Jesu Cristi.

5. Původství Husovo zaručeno obsahem; rkp.; Hfl. I. c., P. G. d. H. 39: »unzweifelhaft von Huss«; taktéž K. HZ. XVII. 1867, 40.

6. Čas — jako u ostatních: blíže neurčitelný.
 7. Rukopis jediný: univ. knih. X D 10 fol. 114^r–114^v (XV. stol.)
 8. Tištěno 1865 u Hfl. II. 95–96.
 9. Přeložil do češtiny F. Nár. Listy, 1898, 8. července, ráno, str. 2a.
 11. Zmínky: P. K. (l. c.)
- β) 1. Název »recommendacio« obecný i Husův.
2. Obsah: doporučení bakaláře Zdislava; výklad na slova: »exemplar esto honesti.«
4. Inc. Quia noster determinans... *expl.* gradum in artibus baccalaurei et valeas etc.
5. Původství Husovo bezpečně obsahem; Zdislav ze Zvířetic byl z nejhrolivějších jeho stoupenců; Hfl., P. K. (tito oba l. c. »unzweifelhaft von Huss«).
6. Čas určen obsahem; Zdislav na konci r. 1404 připuštěn ke zkoušce bakalářské, tedy nejspíše do r. 1405: Hfl. 270 a pzn. 27, II. 96.
7. Rukopis jediný: univ. knih. X D 10 fol. 115^v–116^v.
8. Tištěna 1865 u Hfl. II. 96–100.
11. Zmínky u Hfl. P. K. l. c.
- γ) 1. Název opět »recommendacio.«
2. Obsah: doporučení examinanda Pavla; výklad na slova: »instrue preceptis animum.«
4. Inc. Quia loqui bene... *expl.* sciencia, doctrina atque vita.
5. Původství Husovo bezpečně obsahem; rkp.; Hfl.; P., K. (oba »unzweifelhaft«).
6. Čas — asi z r. 1404–1409; blíže těžko určit.
7. Rukopis týž: univ. knih. sign. X D 10 fol. 116^v–117^r.
8. Tištěno 1865 u Hfl. II. 100–103.
11. Zmínky P. K. l. c.
- δ) 1. Název opět »recommendacio.«
2. Obsah: doporučení bakaláře Matouše; výklad na thema: »quere bonos mores.«
4. Inc. Reverendi magistri et domini... *expl.* regnum virtutum. In nomine etc.
5. Původství Husovo uznávají Hfl. 104, K. HZ. XVII. 1867, 19 (»gewiss von Hus«); P. GdH. 39 staví se proti tomu. Ale zařazení rukopisné a celý obsah, shodný místy slovně s rekomendací α) nutně vyžaduje autorství Husova.
6. Čas: Hfl. II. 104 klade do r. 1411 s otázkou; více sotva lze povědět.
7. Rukopisy zachovány dva:
1. Univ. knih. X D 10 fol. 113^v–114^r;
 2. » » X E 24 fol. 306–307^v.
8. Tištěna 1865 u Hfl. II. 104–106.
10. Pramenem byla řeč α).
11. Zmínky Hfl. P. K. l. c.
- ε) 1. Název opět »recommendacio« (tentokrát »inceptoris in artibus«).
2. Obsah: doporučení neznámého examinanda; výklad na slova: »principatus virum ostendit«.
4. Inc. Audistis venerabiles magistri... *expl.* virum ostendet.
5. Původství Husovo uznávají Hfl. II. 107 (»ut videtur«) a K. HZ. XVII., 1867, 19 (»gewiss von Hus«); proti němu vystupuje P. GdH. 39: ale zase celý obsah i forma nasvědčuje původství Husovu.
6. Čas jako u ostatních.

7. Rukopis jediný: univ. knih. sign. X E 24 fol. 307^v–308^v.
8. Tištěno 1865 u Hfl. II. 107–108.
10. Pramenem byly rekomendace α) a β).
11. Zmínky: Hfl. P. K. I. c.

XLIII. Kázání synodální.

Takto nazývána jsou tato kázání podle vydání v Opp., ačkoliv jen čtyři z nich jsou vlastně synodální a ostatní byla proslovena buď k universitě anebo k lidu. Ale poněvadž názvu toho obecně se užívá, ponechán i zde. Rozbor čtyř s obecnou úvahou od A. Lenze, Vlast, 1899, XV, 345–354, 466–473.

Celkem jich všech jest devět; první tři pronášel Hus ze své povinnosti jako důvěrník arcibiskupův při synodách kněžských a jen čtvrté ještě mohl před kněžským shromážděním pronést; ostatní všechna jsou již z doby jeho exkomunikace. Opis z tisku jich v Ochranově sign. AB. II. 1. 16 (ČČM. 1897, 440); který rkp. a které kázání miní Balbin, Boh. docta III. 148, nelze zjistiti. Sedmé máme v dvojí recenzi.

- α) 1. Název: »sermo, habitus Pragae in synodo ad clerum«.
2. Obsah: výklad na slova sv. Jana XV. 27: »Vos testimonium perhibebitis«.
3. Rozdělení: po stručném úvodu doporučuje se humilitas, castitas a paupertas; několik slov závěrečných.

4. Inc. Deberem super hoc . . . *expl.* Deus in eternum benedictus Amen.
5. Původství Husovo bezpečné obsahem i svědectvím.
6. Čas thematem (čte se 28. října) určen buď na r. 1404 anebo 1406; ovšem nejisto, kterého spíše roku toto kázání mluveno. Mezi 1404–1407 K. 591.

7. Rukopis pouze univ. knih. sign. VIII F 2 fol. 15^r–21^r.
8. Tištěno
1558 (a 1715) v Opp. II. 25^r–27^r (35–39).
9. Překlad německý v Nn. 1784; 1866 K. 591–600 český (úryvky jen) T. 142 až 143, Sab. 489–490, Hfl. 98–99.

11. Zmínky: T. I. c., B., Lenz, Vlast, XV, 248–351 (obsah).

- β) 1. Název: »sermo habitus in synodo in curia archiep. Pragensis ad clerum«.
2. Obsah v. T. 143, Hfl. 99–100, G. I. 285, Lenz, Vlast, XV, 351–354.
3. Rozdělení: napřed thema: »Diliges dominum deum tuum« (Mt. XXII, 37), pak výklad s ostrými slovy proti lakotě a rozmařilosti kněžské.

4. Inc. In omnibus me defectuosum . . . *expl.* in seculorum secula benedicto. Amen.
5. Původství Husovo bezpečné obsahem i formou; dovolává se ho i žaloba kněžstva 1409 i odpověď Husova na ni »si in synodo aliquid predicavi erronei« . . (Dc. 167): tak místo to vykládá T. III. 448–449, a vzhledem k charakteristice žaloby správně; P. III. 1^b 87 pozn. 105 a j. (v. níže) vykládá tuto narážku na kázání γ), asi méně pravděpodobně. Srovn. i rkpp. č. 2., 4., 6. Přepis Hus odevzdal arcibiskupu.

6. Čas určen v textu: »1405, feria VI. post festum Sancti Luce« = 23. října; s tím se shoduje i text evangelia.

7. Rukopisy hojné:

1. Univ. knih. pražské sign. III G 16 fol. 133^v (jen začátek);
2. » » » » VIII F 2 fol. 22^r–36^v;
3. » » » » XI E 3 fol. 82^r–91^r;
4. » » » » X C 3 fol. 52ra–57rb;
5. Jagellonské knihovny v Krakově č. 1628 fol. 15^r nn. (z r. 1413);

6. Brněnského arch. zemsk. sign. Cerr. Abth. II. No. 151, pg. 207^a–219^b; jméno: »de Husynec« vyškrabáno;

7. Vídeňské dvorní knih. č. 4518 fol. 194^v–202^r (XV. stol.);

8. » » » » 4524 fol. 167^r–181^v (snad i 201^r–212^r ?);

9. » » » » 4902 fol. 197^r–209^r;

10. » » » » 3930 fol. 341ra–343va;

11. » » » » 4937 fol. 66^r–74^v;

12. vídeňský, skotského kláštera, sign. 50 e 7 fol. 145^r–152^v;

13. » » » » 54 f 3 fol. 30^v–42^v.

8. Tištěno: 1558 (a 1715) v Opp. II. 27^v–31^v (*39^a–47^b).

9. Překlad

německý 1784 v Nn; 1866 K. 601–616; 1886, K., Joh. Hus 29–48.

10. Pramenem opět W.: »mit Wiclifschen Gedanken durchsetzt« Los. 97, hlavně jeho »de Christo et suo Adversario Antichristo« t. 223.

11. Zmínky Nk. 220, F. 152, V. 160, 162 Wratislaw, Hus 91–92.

γ) 1. Název: »sermo synodalis in curia archiepiscopi Pragensis«.

2. Obsah v. Hfl. 179–180, G. I. 285, Ds. 76, T. III. 455, Lenz, Vlast, XV. 469–471.

3. Rozdělení: napřed thema »state succincti lumbos vestros« (z ep. k Ephes. VI. 14–15; v Opp. dvakrát mylně: nejprve udáno omylem s δ) k Římanům XIII, pak omylem tiskovým k Efes. IV.), pak výklad o zhýralosti kněžstva a jak by v pravdě mělo si vésti, s ostrými slovy proti cizoložství.

4. Inc. Scribitur ad Ephesios.... *expl.* eternaliter benedictum. Amen.

5. Původství Husovo bezpečně obsahem; závěrek shoduje se s Husovým svato-kupectvím a Šesti bludy: I. 344, III. 239 a j. Rkpp. č. 4., 5., 6., 8., 10. Mylně bývají sem někdy vztahována slova Husova Dc. 167: »von dieser (Predigt) ist wohl die Rede dass sie Erzbischof Zbiněk so sehr lobte« Hfl. 179–180, P. III. 1³ 86–87, G. I. 285, Ds. 76, T. 140 atd.; správně vztahují se slova ta ke kázání předešlému, v. tam.

6. Čas udán v textu: »in die sancti Luce A. D. 1407« rkp. č. 4 fol. 140^r 10. fol., 182^r a j. To správně na 18. října vyložil již Hfl. 179 a j.; jen Jk. Rk. I. 273 omylem tiskovým klade na 15. října t. r. Za »sermo synodalis« vykládá ji rkp. č. 6.

7. Rukopisy jsou zachovány tyto:

1. Univ. knihovny sign. IV G 19 fol. 220^r nn.;

2. » » » VIII F 2 fol. 37^r–51^r;

3. » » » XI D 9 fol. 14^v nn.;

4. Olomucké stud. sign. I E 34 fol. 129^r–140^r (XV. stol.).

5. Brněnského archivu zemského sign. Cerr. Abth. II. No. 151 pg. 219^a–223^b;

6. Krakovské Jagelonské knihovny rkp. č. 1628 fol. 24^r nn. z r. 1413 (Kętrzyński omylem při popisu čte »state secundum lumbos« m. »succincti«);

7. Mikulovské knihovny Dietrichst. sign. II. 48;

8. Vídeňské dvorní knihovny č. 4509 fol. 95^r–106^r;

9. » » » » 4512 fol. 17^v–38^r;

10. » » » » 4515 fol. 171^r–182^r;

11. » » » » 4524 fol. 167^r nn.;

12. » » » » 4902 fol. 209^v–220^v.

13. Vídeňského kláštera skotského sign. 50 e 7, fol. 161^v–170^r.

8. Tištěno

1558 (a 1715) v Opp. II. 32^r–36^v (*47^a–56^b).

9. Překlad

německý 1784 v Nn., 1866 K. 617–635; výtah N. VI. 475–477;

10. Prameny z části ukazuje Los. 54, 98, 102—103; srvn. i jeho v AÖG. LXXV. 29. 38; je to opět W.

11. Zmínky: Nk. 220. K. 179 B. 157—159 (výtah), L. V.

δ) 1. Název: »sermo ad clerum.«

2. Obsah: slavnostní řeč (dle T. 140 k universitě, dle oslovení »patres et fratres« patrně proslovena k shromážděnému kněžstvu) v den památky Karla IV. V. T. 140, Lenz, Vlast, XV. 466—469.

3. Rozdělení: napřed stručný úvod, pak thema z ep. sv. Pavla k Římanům XIII. 12: »Abiciamus opera tenebrarum«, pak výklad theologický a ostrá kázání kněžstva i laiků.

4. Inc. Triplici racione ad loquendum . . . *expl.* Dominum in secula secul. Amen.

5. Původství Husovo bezpečně obsahem; svědčí rkpp. 1. 5. a j. Nk. 220. spojil toto kázání s kázáním následujícím; chyba jeho přejata u F. 153.

6. Čas určen thematem (na první neděli adventní, jakž určují i Opp.) a vročení v rkpp.: »1404 feria sexta post festum sancti Andree in ecclesia sancti Galli in anniversario imperatoris« - 5. prosince; tak také přijímá T. 140, III. 449 a j. Ale, vzhledem k tomu, že neděle nejbližší oné památce Karlově padala tehdy na 30. listop. na den sv. Ondřeje, mohlo by se proti tomuto datu leccos namítati, a mohl by se za den vlastní klásti 30. listopad. Rkp. č. 6. naznačuje za »sermo de synodo.«

7. Rukopisy:

1. Univ. knihovny sign. VIII F 2 fol. 59^r—65^r ;

2. » » » X C 3 fol. 28^r a — 51^v b ;

3. » » » X H 17 fol. 135^r—140^r ;

4. » » » XI E 3 fol. 76^r—82^r ;

5. » » » XIII F 21 fol. 22^v—30^r ;

6. brněnského archivu sign. Cerr. Abth. II. No. 151, pg. 191a — 200a ;

7. Vídeňské dvorní knih. č. 3930 fol. 208—212 (z r. 1412); ale schází závěr tisku: jen — »defluunt in Gehennam«; za to přidáno: »Et de auaris idem sanctus Gregorius . . . etsi tenere fidem, quam negligit videatur.«

8. Tištěn:

1558 (a 1715) v Opp. II. 37^r 39^v (257a — 62b).

9. Překlad

německý 1784 v Nn.

10. Pramenem i tu byl W.

11. Zmínky Nk. 220, F. 152.

ε) 1. Název: »sermo in commemoratione Imperatoris Caroli« edd.; »de adventu domini nostri Jesu Christi« rkp. č. 4.

2. Obsah v. Hfl. 276—277, T. 101, 118, 156.

3. Rozdělení: napřed thema: »confirmate corda vestra Domino« (z Jakub. V. 8), výklad textu a o trojí hrozné věci: soudu, smrti a pekle. Citaty báseň proložena, vloženo také enkomium na Karla IV. Rkp. č. 6. má ještě: »Quid Ianco mathematicus promptissimus? Quid Nicolaus Rachoouic (?) poeta prestantissimus?« etc.

4. Inc. Beatus Bernhardus sermonem . . . *expl.* in secula seculorum Amen.

5. Původství Husovo bezpečně obsahem; rkp. č. 4. 5. 6. Není námitek.

6. Čas udávají rkp. 1. 3 »1409 anniversario imperatoris« (= 29. listopadu); tak klade T. 101, 118, III. 437, Hfl. 276 pzn. 32 a j. a j.; mylně klade Nk. 220, 234 do r. 1404. spletením s číslem předešlým, mylně Ný 30. do r. 1410. nevšimuv si data. S dobou shoduje se i Husův úřad — jako rektor university byl k této řeči povinen. Do r. 1409. nebo 1410 B. 107.

7. Rukopisy :

1. univ. knih. X H 17 fol. 148^r–150^r (obsahuje jen začátek);
2. kapit. knihovny F XX, fol. 155^v–160^r (dle Ný 30 pzn. obsahuje některá lepší čtení);

3. » » O LXXI fol. 190^r–196^v ;

4. brněnského archivu zemského sign. Cerr. Abth. II. No. 151, pg. 185_a – 191_a; XV. stol. ;

5. Krakovské univ. knihovny Jagellonské č. 1628. fol. 2^r–15^r (z r. 1413);

6. Vídeňské dvorní knihovny č. 4555 fol. 137^v–145^v (z r. 1415).

8. Tištěno

1558 (a 1715) v Opp. II. 40^r–42^r (²62_a – 66_b).

9. Překlad

německý 1784. v Nn.

10. Pramenem »eine längere Stelle aus dem Carmen occulti auctoris« Hfl. 276 (toto »carmen« je báseň Mik. z Bibrachu v. Hfl. SBW. XXXVII, 216–217); samo zase bylo pramenem Výkl. I. 283 v. Nk. 234 a listu Dc. č. 20 v. Ný. 30.

11. Zmínka: F. 153 (mylně dle Nka); B., K. a j.

§) 1. Název »sermo synodalis« zajisté mylný; tehdy Hus již nebyl kazatelem synodálním; »sermo de penthecosten« rkp. č. 1.

2. Obsah v. Wpgr. 20–21, G. I. 285–286...

3. Rozdělení: napřed thema »spiritum nolite extinguere (z 1. Thess. V. 19), pak výklad o »bipartiti extinctores« a »duo spiritus«, pak o »spiritus immundi« — zvláště proti kněžstvu, konečně krátký závěrek.

4. Inc. Quia nisi sit intus... *expl.* in seculorum secula benedicto. Amen.

5. Původství Husovo bezpečné obsahem a rkp.: »Mgr. J. Hus predicavit sermonem infrascriptum.«

6. Čas určuje rukopis »in missa universitatis ad S. Jacolum A. D. 1410«; Opp. ještě »sabbato a. Dominicam Reminiscere« (= 15. února); čas shoduje se opět s Husovým úřadem universitním. Rkp. dí: »sermo Mgr. Joh. Hus de penthecosten.«

7. Rukopisy:

1. Brněnský archiv zemský sign. Cerr. Abth. II. No. 151, pg. 263_b – 268_a .

2. Vídeňské dvorní knihovny č. 4518 f. 101^r–104^r ;

3. Petrohradské knihovny veřejné sign. Dar. I. Q No. 183 fol. 33^r–35^v ; text valně porušený jen Opp. 41^v–43^v . V. F. knihy, 49, Dk. Hist. Forsch. in Petersburg SBW. 353.

4. Univ. knihovny pražské, sign. X H 17, fol. 89^r–92^r .

8. Tištěno

1558 (a 1715) v Opp. II. 42^r–44^r (²66_a – 69_b).

9. Překlad

německý 1784 v Nn.

11. Zmínka u Nka. 221 B. K. a j.

§) 1. Název »sermo« prostě, patrně v některém kostele pražském přednesený.

2. Obsah: chvála kněžstva i panstva, vrchnosti světské i církevní; kázání mluveno v době, kdy Hus snažil se o smír s hierarchií. Ostatně obsah obtížno povědět, poněvadž kázání tohoto zachováno dvojí znění, značně se od sebe různící.

3. Rozdělení: stejné ve dvojím znění tohoto kázání jest jen thema: »Vos estis sal terre, vos estis lux mundi« (z Mat. V. 13–14) a pak obecný výklad o vlastnostech soli; ostatek různí se obojí kázání úplně; v druhém textu úvodních 18 řádek Opp. úplně chybí.

4. Inc. Matthaei quinto et in festivitatis... *expl.* gloria in sec. secul. Amen [tak text první; text druhý začíná: Vos estis sal... *expl.* inviolabiliter conservetur.]

5. Původství Husovo bezpečně obsahem; druhé kázání, odchylné, zdá se býti Husovo; avšak první shodné s Opp. výslovně rkp. č. 7. připisuje Jakoubkovi ze Stříbra a s míněním tím shoduje se i Denis 1697, kárající vydavatele Opp., že otiskli text Jakoubkův; zaručují rkpy; poměr však obojího kázání k sobě dosud nestanoven. Text Husův druhý mívá nadpis »de laude boni sacerdotis« (tak i rkp. č. 2.).

1. Čas určují Opp. »in die sancti Augustini 1410« (= 28. srpna); s tím shoduje se obsah, jenž může padati jen do doby kolem 1. září 1410, a také narážky časové: Alexander V. připomíná se již jako zemřelý a Jan XXIII. jako jeho nástupce, kterýž své nastoupení ohlásil universitě 1. června 1410 — a markrabí Jošt připomíná se jako živý († 18. ledna 1411). O textu druhém nejisto.

7. Rukopisy známy jsou tyto:

1. Univ. knihovny sign. X H 17 fol. 86^r 88^v (ve znění známém Opp.);
 2. Brněnského arch. zems. sign. Cerr. Abth. II. No. 151, pg. 241^a — 243^a, (připisuje Hus. text Opp.);
 3. Petrohradské knih. veř. sign. Jar. I. Q. 183, fol. 24^r—26^v (znění odch.);
 4. » » » » » » 181 fol. 4^v—7^r (» »);
 5. Vid. dvorní knihovny č. 4308 fol. 111^v 113^v (znění odchylné);
 6. » » » č. 3930 fol. 304^r ^a—307^r ^a (znění dle Opp.);
 7. » » » č. 45 8 fol. 97^r—100^v (znění dle Opp., ale připsáno Jakoubkovi);
 8. » » » » » » 143^v—145^v (znění odchylné.)
8. Tištěno: 1558 (a 1715) v Opp. II. 44^v—46^v (270^a—73^b) (ve znění Opp.); 1865 Hfl. II. 153—154 (jen u výtahu)

9. Překlad

německý 1784 v Nn.

10. Pramen dvě kázání Wiclifova: srvn. W. Sermones ed. Los. I. XXIII—XXVI (= ZKG. IX. 547 nn. = MVDG XXIV, 413 nn.)

11. Zmínka o tomto pro Husův vývoj veledůležitém kázání (mimo Los.) není.

η) 1. Název »sermo«, mohlo by se přidati »dominialis«.

2. Obsah v. G. I. 286, Los. 127...

3. Rozdělení: napřed thema: »Ait dominus servo: Exi in vias...« (z Luk. XIV. 23), pak výklad Viklefov tohoto místa a Husovy vývody, proč král má právo nedbati interdikt arcibiskupova.

4. Inc. Duplex servus salvatorem... *expl.* cui sit honor gloria in secula seculorum Amen.

5. Původství Husovo bezpečně obsahem, rkp. č. 1 j. Denis 1700—1701 připisuje sice též Husovi, ale mylně dí: »ceterum in impressis non reperi.«

6. Čas určen rukopisem č. 1.: »A. D. 1411 currente interdicto archiepiscopi per Pragam«, podrobněji ještě v Opp.: »dominica secunda post Trinitatis« (= 14. června); není námitek: interdikt byl vyhlášen na začátku května 1411, zrušen na počátku července t. r.

7. Rukopisy zachovány dva:

1. Petrohradské knihovny veřejné Jar. I. Q. No. 181, fol. 1^r—4^v (XV. stol.)
2. Vídeňské dvorní knihovny č. 4518 fol. 191^r 193^r (XV. stol.)

8. Tištěno [mimo 4 úv. řř.: Anno Domini 1411 curente interdicto archiepiscopi per Pragam et circum duo milliaria ob arrestationem censuum sacerdotum, quando pre-conica voce mandat Dominus rex Venceslaus, ut singuli sua officia exercent: tak mají

oba rukpp., ale nemá tisk z r.): 1558 (a 1715) v Opp. 47^r 48^r (omylem tisku 39; 73^a — 75^b).

9. Překlad

německý 1784 v Nn.

10. Pramenem byl Wiclif de officio regis: Hus sám se ho 47^r dovolává; pak i Trialog a De eccles.: v. Los. 127, 238—239.

11. Zmínka u B.

9) 1. Název: »de exequiis«, seu »de suffragio mortuorum« »pro defunctis«; »sermo ad populum.«

2. Obsah v G. I. 286—291, Wpgr. 82.

3. Rozdělení: napřed thema: »Dixit Martha ad Jesum: Domine, si etc.« (Jan, XI. 21); pak jeho výklad; pak rozbor: »quare sunt exequiae mortuorum« »quibus defunctis« »quae suffragia« ... ke konci pak ostrá slova proti kněžstvu, zádušních mší lačnému a kraťouchý závěrek.

4. Inc. In presenti evangelio... *expl.* principalissimum fundamentum.

5. Původství Husovo bezpečné obsahem; svědčí rkpp. č. 4. a j. M. Stoyko³ 1788, 59.

6. Čas určen v Opp.: »circa festum omnium Sanctorum 1411« — dle všeho 1. listopadu (v neděli) t. r. Není námitek.

7. Rukopisy zachovány:

1. Univ. knih. VIII E 3. fol. 153^r—159^v (kusé teprve od Opp. J. 49^r...);
2. » » XI D 9 fol. 2^v—14^v (XV. stol.);
3. » » XVII F 2 (jen excerpta latinská, částečně shodná s Opp. 49^r; v. tištěné u Jos. Truhláře, Manualník Korandův, str. 96—98);
4. Brněnský, MZA, sign. Cerr. Abth. II. No. 151 fol. 271^v—283^r;
5. Vídeňské dvorní knih. č. 4902 fol. 220^r—229^v;
6. » » » » 3930 f. 326^r a — 335^r b ;
7. Petrohradské knihovny veřejné sign. Lat. I. Q No. 183 fol. 1^r—12^v (XV. stol.); v. F. Knihy 49, Dk. Histor. Forschungen 353.

8. Tištěno

1558 (a 1715) v Opp. II. 48^r—53^v (76^a — 84^b);
(1888 excerpta u J. Truhláře, Manualník Korandův, 96—98).

9. Překlad

německý 1784 v Nn.

10. Pramenem bylo opět Viklifovo kázání; v. W. Sermones ed. Los. I. XXIII—XXIV (= ZKG. IX. 547 nn. = MVGD. XXIV. 413 nn.); srv. i Los. 127.

11. Zmínky: Los. I. c., K. B.

XLIV. Kázání porůzná.

Těchto kázání různých, Husovi s větší anebo menší jistotou připisovaných, je zachováno celkem hojně; zde však uvádí se jich pouze šest, ostatní odkázána jsou do rubriky spisů nejistých.

Poněvadž obsah jich celkem se kryje s titulem a rozdělení jich jest obvyklé kázatecké, jsou tu rubriky 2. 3. vypuštěny; taktéž jsou vypuštěny rubriky 6. 8. 9. 10., poněvadž dosud vůbec téměř nebyla známa a zpracována.

α) 1. »Sermo contra corizantes« — název rukopisný a náležitý.

4. Inc. Homo fidelis laycus... *expl.* demergatur in profundum maris.

5. Původství Husovo doporučují některé shody s Výkladem, dosvědčuje rukopis č. 1.; taktéž rkp. č. 2. obsahuje před textem naším jen texty Husovy.

7. Rukopisy jsou dva:

1. Univ. knihovny sign. VII H 18 fol. 25^r–29^r (z r. r. 1472) s obrázky;
2. Vídeňské dvorní knihovny č. 4916 fol. 68^v–70^v (1415) (necelý).

11. Zmínku učinil o kázání tom J. Truhlář v Lfil. 1878, 228 (jen dle rkp. č. 1.)

β) 1. »Sermo de sortilegio« — název rukopisný a náležitý.

4. Inc. Sciendum... (české glossy Svatokuzlenie gest...) .. *expl.* in secula seculorum.

5. Původství dosvědčuje rkpis; české textování upomíná rovněž na některé makaronské traktáty Husovy.

7. Rukopis pouze jediný:

univ. knihovny sign. VII H 18 fol. 15^r–24^v 1472.

11. Zmínku učinil J. Truhlář Lfil. V 1878, 228.

γ) 1. »Sermo pulcer ad clerum« název rukopisný.

4. Inc. Beati oculi qui vident.... *expl.* Deus in secula seculorum Amen.

5. Původství dosvědčuje rkp; shody s č. L.

7. Rukopis pouze jediný:

univ. knihovny sign. III G 16 fol. 42^r–47^r (XV. stol.).

δ) 1. »Sermo in die Petri« ... název rukopisný. Na slova »Tu es Petrus« Mat. XVI. 18.

4. Inc. Beda in omelia hodierna dicit... *expl.* surge et ambula (v rkp. některých mívá zakončení jiné a bývají i textové úchyly).

5. Původství Husovo nezcela jisté; za Husovo pokládá J. Truhlář ve VČA. 1898, 49: »kázání na den sv. Petra a Pavla, jak ukážeme, zajisté též Husovo.«

7. Rukopisy: (text dosti odchylný)

1. Univ. knihovny I E 45 fol. 258^r–264^r (z poč. XV. stol.);
 2. » » III G 16 fol. 140^r nn.;
 3. » knih. sign. XI D 9 fol. 41^r nn.;
 5. » » XIII F 21 fol. 88^r nn.;
- (podobné kázání i v rkp. X E 24).

11. Zmínku učinil J. Truhlář l. c., F. ČČM. 1898, 165 a j.

ε) 1. »Sermo de Penthecosten« název rukopisný. Na slova: »Ego sum pastor bonus«.

4. Inc. Si diligenter attenderent.... *expl.* prestare dignetur.

5. Původství Husovo nezcela jisté: »sermo magistri Johannis de Hussynecz« dí rukopis, kdež slova »de Hussynecz« jsou vyškrabána.

6. Čas »de penthecosten« dí rkp.

7. Rkp.

1. MZA v Brně, Cerr. Abth. II No. 151 fol. 256^v–261^v.

11. Zmínka atd. není.

ξ) 1. »Sermo« super »Si quis vlt venire post me«.

4. Inc. »Cristus portans crucem dicit primo novissimus.... *expl.* arma sunt Cristiana«. Ambrosius in libro de officiis. Amen.

5. Původství rkp.: Sermo Joh. Hussi de Hussinecz.

7. Rukopis víd. dvorní knih. č 4875* fol. 29^r–34^v (je vlastně zbytek velikého kodexu; dle starého stránkování to byly ll. 330–335).

XLV. Contra bullam Papae.

1. »Contra bullam Pape« název rukopisný a obecný. Rkp. č. 1. nazývá: »sermocinatio«.
2. Obsah v. G. I. 160, Sab. 467—468, T. 194, Lüders, Hus 63.
3. Rozdělení: napřed jen obecné kazání proti bulle; toto bývá v rukopisech samotné; k němu připojen jest v Opp. výklad o pravých povinnostech kněžských a o ctění ostatků.
4. Inc. Pax Christi et fortitudo... *expl.* timere ne pereant. Hec Augustinus [rukopisy končívají slovy: »beatorum Petri et Pauli« Opp. 190^r].
5. Původství Husovo bezpečné obsahem i formou; dosvědčují rkpp. č. 1., 2.
6. Čas určuje text v Opp. jednak »post Viti«, jednak slovy »iam publice predicavi et predico«; dle toho určil Tomek 194 [: »hlavní punkta brzy potom ve zvláštní menší spis uvedl«] po disputaci, avšak později III. 510 klade před disputaci na počátek června. Avšak dle uvedených slov zdá se, že nutno položit až *za disputaci*, do druhé polovice června. Srovn. i Los. AÖG. LXXV, 292. Czerwenka I. 84, B. 225 a j. vesměs do června 1412.
7. Rukopisy znám tři:
 1. Univ. knih. III G 6 fol. 9^r—10^r (o čemž zmiňuje se Los. AÖG. LXXV, 292—293, ale určuje chybně);
 2. Univ. knih. III G 16 fol. 39^v—40^r; (oba obsahují jen text Opp. do 190^r);
 3. Vídeňské dvorní knih. č. 3937 fol. 1^r—12^r (z XV. stol.) (patrně jen poslední listy).
8. Tištěno

1558 (a 1715) v Opp. I. 189^v—191^r (²235^a—237^b).
10. Pramenem byl jistě W.
11. Zmínka Nk. 218, F. 167, Schindler, Hus 47*, Br. 77, B. 543, K. 305 a j.

XLVI. Kázání Kostnická.

Hus, odebíraje se do Kostnice, mnil se shromážděnými otci disputovati o jednotlivých sporných bodech a k tomu konci hodlal názvy své vyložiti v parádních řečech, jistě již v Čechách vypracovaných, v Kostnici pak vypilovaných a vybroušených. Ku přednesu dvou těch řečí, zde následujících, jak známo nedošlo. O kwestii, také ke koncilu určené, v. shora č. XXVIII.

- α) 1. »Sermo de pace« název rukopisný i obecný a správný.
2. Obsah v. Wpgr. 235—236, Sab. 466—467, Neander 620—621.
3. Rozdělení: napřed thema: »Pax huic domui«, výklad jeho, pak o pěti povinnostech kněze s obšírnými citaty ze sv. Bernharda a biskupa Grossetêta; na konec vyzvání koncilu k opravě církve.
4. Inc. Dominus noster Jesus Christus... *expl.* in secula seculorum benedicto. Amen.
5. Původství Husovo bezpečné obsahem i formou; rkp. č. 1.: »sermo Mg. Joh. Huss, quem proposuerat facere in concilio Constantiensi«; narážka na kázání toto u Husa samého v odpov. na artik. z r. 1409, Dc. 166. U Nk. 219 je neprávem řečeno: »Husovi přičítané«.
6. Čas: určen v textu: »intendebat predicare in concilio Constantiensi«; patrně tedy v září 1414; tak svědčí i narážka v Dc. 166: »contra cleri crimina.. predicabo spero in concilio«; mínění, že by bylo psáno až v Kostnici, nelze držeti, Czerwenka I. 96.

7. Rukopisy (mimo Mladenovice pg. 255—270):
 1. Univ. knihovny IV G 6, fol. 52^v nn.;
 2. Víd. dvorní knih. č. 4296 fol. 8^v—18^v;
 3. » » » » 4916 fol. 48^r—54^v (z r. 1418);
 4. » » » » 4902 fol. 88^v—89^v (jen excerpta).
8. Tištěno:
 - 1558 (a 1715) v Opp. I. 52^r—56^v (²65^a—71^b);
 - 1856 Hfl. I. 297—315 (srovn. P. GDH. 37).
9. Překlad
 - německý 1784 ve Vermischte Schriften, 83—129.
10. Pramenem byl hlavně W.; dle Los. je »mehr oder minder wortgetreu aus den sermones dominicales« (152, 243—246; srv. MGD 412—413, ZKG. atd.); také však užito »de Christo et suo adversario Antichristo«, »de Eccl.« a Trialogu.
11. Zmínky B. 397—400 (výtah), K. 456 a j.
 - β) 1. »De fidei sue elucidacione« název správný, Husův a obecný.
 2. Obsah v. Sab. 465—466, B. 393—397.
 3. Rozdělení: napřed thema: Credo in spiritum sanctum etc.; toto předchází úvod s Husovou protestací; po thematicu pak následuje výklad tří bodů thematicu: »credo in spiritum sanctum« »sanctam Eccl. catholicam« a »sanctorum communionem«; závěrek u kázání obyčejný.
 4. Inc. Quia sine fide impossibile... *expL* in secula seculorum Amen.
 5. Puvodství Husovo bezpečně obsahem i formou; zejména celý výklad silně upomíná na »de Eccl.« a »de sex error.« Nk. 219 neprávem dí: »Husovi přičítané«. Srovn. i Stoyko, Augsburg, 1788³, 60.
 6. Čas týž, dle téhož vrocení textového, jako u kázání α); tak ostatně klade i Los. 152 a j. Do doby kostnické Czerwenka I 96.
 7. Rukopisy zachovány:
 1. Vídeňské dvorní knih. č. 4296 fol. 1^r—8^r (XV. stol.);
 2. » » » » 4902 fol. 83^r—87^v (jen excerpta).
 8. Tištěno
 - 1558 (a 1715) v Opp. I. 48^v—51^v (²60^a—64^b).
 9. Překlad český 1890 B. V. Košut, Co učil a co věřil M. J. H., 32—38; německý 1784 Vermischte Schriften 1784, 54—83.
 10. Pramenem byl opět W. »mehr oder minder wörtlich aus den sermones dominicales« Los. 152, 220, 221 223, 247; MGD XXIV 412—413 atd.
 11. Zmínka: Neander VI. 618—619; K. 456, Lr. B. atd.

XLVII. Quadragesimale.

1. Quadragesimale nazývají text Tab. III. 118, 296 dle Denisa; rkp. nezachováno.
2. Obsah: jsou výklady na postní evangelia a epištoly; tyto výklady jsou promíchány slovy a meziřádkovými přípisky českými.
3. Rozdělení jest asi toto: část I. obsahuje střídavě výklad na evangelia a epištoly postní, končí slovy evangelia, bez výkladu »abscondit se ab eis«; část II., počínající slovy »In diebus illis dixit Jeremias« etc. obsahuje výklad na epištoly a pašiji; kočí slovy »mundo dampnemur«. Tato část, první polovice textu, vyskytává se i samostatně; ale bývá k ní připojována i část další, shodná s »Passio Christi« č. XXXIII., a to předně (část III.) první, úvodní díl této pašije, od slov »Ante diem festum Pasce«

až po slova «exemplum enim dedi vobis» pak (část IV.), vlastní obsah této Pašije, od slov »Cum consummasset« až k »lapidem cum custodibus«.

4. Incipit: »Immutemur habitu« (vlastní text slovy: »His verbis generaliter«) ... *expl.* »lapidem cum custodibus« (první díl vlastně slovy »hoc mundo dampnemur«).

5. Původství bezpečné; rkp. č. 3.; Denis 1691, 1694; shoda s č. XXXIII; shoda věcná — ostatně i české přípisky bezpečně ukazují k Husovi.

6. Čas: totožný s č. XXXIII; náleží k starším pracím Husovým; patrně před rokem 1408—1409. Ale nikoli před r. 1404.

7. Rukopisy známy tyto:

1. Universitní knihovny pražské sign. I C 12; obsahuje fol. 1ra—141rb (přidány pak ještě dva sloupce, ale patrně původu pozdějšího) textu část I. a II. Část I. končí se na l. 132rb, část II. počíná 133ra. Text je velmi pěkný a skoro úplný, zejména české přípisky dobře zachované.

2. Universitní knihovny pražské sign. I C 11; obsahuje taktéž část I. a II. Ale text je zde velmi pomíchán a na dvou místech; počíná fol. 53^r, ale později na následujících stranách jsou jen evangelia s výklady, kdežto epištoly jdou napřed, na ll. 12^r a nn. (tak že na př. nutno čísti začátek v tomto pořádku: 53^r—53^v, 12^r—12^v, 53^v—55^r, 12^v—13^r, 55^r atd.). A takto střídavě jde text až do l. 31^v, kde text již končí (ostatek prázdný; také str. 96^v prázdná, ale není mezery) slovy »abscondit se ab eis« (= č. I.), ale pokračování jeho shledáváme opět napřed od slov »In diebus illis« až do konce »mundo dampnemur«. Text však, kromě toho, že je tak přeházen, je velmi neúplný, i řádky jsou mnohdy přepsány, české glossy zhusta scházejí anebo připsány rukou pozdější; jen fol. 59^v ř. 1.—13. obsahuje více textu než rkp. č. 1;

3. Vídeňské dvorní knihovny č. 3914 fol. 3^r—148^v; text necelý a pomícháný; text jeho jde takto za sebou: fol. 3^r—95^r, 107^v—118^r, 95^r—107^r, 118^r—126^v, 131^r—134^v, 134^v—137^v [ted' schází list], 138^r—148^r; necelý; končí slovy *et dixerunt* (z Mt. XXVI 60) — Opp. II 16^r 22a). Text tedy necelý, špatně vázaný (listy přeházeny; ano mezi 126—131 nevázány 4 ll. heterogenní: z části prázdné 128^v, 130^v, 130^v, ostatek pobožnými texty popsané), porouchaný; 137^v končí slovy »si natus non fuisset« schází tedy to, co v Opp. II 9^r 21^b po těch slovech následuje (to bylo psáno na listě vyříznutém), f. 138^r začíná teprv od slov »ita et vos faciatís« (Opp. t.); konec pak nedopsán: l. 148^v, 149, 150 prázdné. Obsahuje z textu Quadrag. část I. II. III. a IV. necelou; české glossy hojně; *)

4. Vídeňské dvorní knihovny č. 4517, fol. 1^r—219^r, text opět necelý a kusý; obsahuje text č. I. II, IV.; text č. I. (»abscondit se ab eis«) fol. 1^r—157^v (ale jen do 155^v »cum vidisset quod« je ruka původní; od slova »sepulture« do 157^v doplněno později; fol. 158^v—168^v vůbec prázdný: tam patrně měla přijíti část II.); text č. III. fol. 169^r nn. (k němu se připojuje text č. IV) končí fol. 174^v »ita et vos faciatís« ostatek strany a fol. 175 prázdný; k tomu pak fol. 176^v—219^r od Cum consummasset (= Opp. II 9^v, 21^b) následuje dokončení;

č. 5. vídeňský, skotského kláštera, sign. 50 e 3, fol. 75^r—173^r; obsahuje část I. a II., ostatek nedopsáno.

8. Otištěny jenom část III. a IV.; v. shora č. XXXIII.

10. Prameny: zdá se, že původně byly čtyry samostatné části; Denis 1691 dí: »coincidunt cum Passione Domini... itaque antecedentia omnia in hoc codice contenta editoribus ignota fuisse videntur« — zajisté správně.

*) Závěrek části II. (— mundo dampnemur) český: »nebyly zatraceny a protoz bratrzye ma kdiz fye schodyte kgedeny fpolkem febe czekayte« ..

XLVIII. *Lectionarium aestivale*.

1. Název »*lectionarium aestivale epistolarum et evangeliorum*« dal kodexu tomu J. Truhlář VČA 1898, 271.
2. Obsah shodný s titulem.
3. Rozdělení: jako vůbec v postillách.
4. Inc. *Expurgate vetus fermentum . . . expl. ante ethymoloysacionem huius dictorum alleluja*.
5. Původství Husovo určuje J. Truhlář, VČA, 1898, 271 takto: »výklady in dedicatione ecclesie a předchozí jsou tytéž, které máme v lat. postille I E 45 (= zde č. L) a český výklad na Alleluia úplně shodný« (s textem otištěným u Mka ČČM. 1897, 78 z č. XLIX). Tento právě zmíněný výklad stojí na konci rukopisu; s textem č. XLIX. shoduje však jen po slovo »*wffemohuczy*«; pak následuje další výklad: »*domine, probasti me, cognovisti . . . pryzday tu alleluia, qui versus stat ante ethym . . .*« (v. shora.) Ostatně bezpečno obsahem i formou.
6. Čas asi z doby před r. 1409.
7. Rukopis jediný, objevený J. Truhlářem:
univ. knihovny sign. III B 3 fol. 1^r–225^r.
11. Zmínku učinil J. Truhlář VČA 1898, 271.

XLIX. *Themata sermonum tam pro dominicis quam pro festis*.

1. »*Puncta magistri Johannis Huss*« nadpisuje rukopis sám (J. Truhlář ve VČA. 1898, 50 míní, že snad čísti jest »*prothemata*«; ale rkp. má zřejmě toto čtení).
2. Obsah »hlavní látky, jak si je tehdejší kazatelé na kázání připravovali«. Jsou tam kázání na sv. Prokopa, Ludmilu, Václava, Mikuláše a j.
3. Rozdělení jako při č. XLVIII.
4. Inc. [men] *dacium dicentes. Ait dominus . . . expl. advenisti desiderabilis etc.*
5. Původství Husovo bezpečno; expl. rkp. fol. 227^v, také f. 9ra 48^r; srovn. ostatně Mk. v ČČM. 1897, str. 78–7°. »*An omnia ad illum referri debeant, nescio*« Denis 1731. Rukopis ovšem je necelý.
5. Čas udává explicit »*feria sexta ante Dominicam Oculi mei semper ad Dominum anno ab incarnatione domini nostri Jesu Cristi 1414*« (= 9. března 1414); zdali vskutku z doby té, třeba teprve dalšího šetření.
7. Rukopis jediný:
vídeňské dvorní knihovny č. 4310 fol. 1^r–127^v z XV. stol. (1414); necelý; za to zdá se, že fol. 128 a 119 patří někam do textu; fol. 51^r–52^r jsou dial., ne Husovy, české přípisky.
11. Zmínky jsou u Menčíka na m. u., J. Truhlář VČA 1898, F. 186.

L. *Postilla de sanctis*.

1. »*Postilla de sanctis*« nazývá ji sám text rukopisu v explicit.
2. Obsah: celkem 70 kázání, nejvíce na svátky Mariánské; v. ČČM. 1898, str. 162–169. K tomu v rkp. č. 1. a 2. *pět* kázání dalších, neshodných; v rk. č. 2 ještě závěrkem kázání na den sv. Petra a Pavla.
3. Rozdělení obecné: napřed text z Písma, pak výklad.

4. Inc. Cum Iudith Holofernem *expl.* illecebra gradiuntur.
5. Původství Husovo bezpečné; v. důkazy u J. Truhláře VČA, 1898, 49 a V. Flajšhans ČČM. 1898, 168—169.
6. Čas: dle některých narážek z doby 1408—1412; srovn. ČČM. 1898, 169 a j.
7. Rukopisy
 1. univ. knihovny sign. I C 12 fol. 142^r—256^v; konec odchylný.
 2. univ. knihovny sign. I E 45 fol. 1^r—264^v; konec odchylný.
10. Pramenem byly některé spisy Viklifovy; jsou rovněž shody s kázanými synodálními, wilherinskými a českými svátečními; v. ČČM. 1898, 168.
11. Zmínky: J. Truhlář m. n., V. Flajšhans m. n., pak v Osvětě 1898, 470—471, Zlatá Praha, 1898, květen (se snímky) atd., F. 186.

LI. Sermones per circulum anni.

1. »Sermones per circulum anni de tempore et sanctis et per totam quadragesimam epistolae cum evangelis« tak nazývá se text sám; kratěji: sermones dominicales et festuales.

2. Obsah vyjadřuje jasně širší titul. Jsou to kázání asi betlemská, nesrovnaná však dle církevního pořadu.

3. Rozdělení: podobné jako jinde, při č. L, XLIX a j. Dva díly: fol. 1—39 140—293.

4. Inc. In illo tempore videns Jesus turbas *expl.* Sodomorum quam genti illi in die ista (díl I. končí f. 139^r slovy: que nobis prestare dignetur).

5. Původství Husovo dle narážky fol. 43^v určil Jos. Truhlář VČA 1898, 171, pozn.; důkazy ty rozšířil shodami s českou Postillou fol. 66^v *b* = E. II. 24—43, 69^v *b* = II. 61 nn., 72^r *a* = II. 54, 70, f. 76^r = II. 77, f. 88^r *b* = II. 366, fol. 93^r = 99 a j.) Ný v ČČH. 1899, 26. Totéž dokazují i hojně přípisky české a některé shody. Jsou to patrně kázání betlemská, jak lze soudit dle častých vybídek ke zpěvu písně »Hospodin«, oslovení »karissimi« atd. Část druhá shodná s č. L.; text fol. 131^r sl. shodný s č. XXXIII.

6. Čas určuje Ný dle narážek fol. 31^v *a* a fol. 38^r *b* do 1409—1410; v ČČH. V. 26. Rovněž i narážka fol. 199^v *b* (proti ediktu arcibiskupovu) klade do doby po r. 1408.

7. Rukopis jediný:

univ. knihovny sign. III B 20 fol., ve dvou sloupcích, 294 ll. (mezi ll. 139 a 140 je list prázdný; na l. 293—294 připsáno »sermo magistri Briccii«); objevil a popsal J. Truhlář VČA l. c. Psán dvojí rukou; fol. 139^v a násl. prázdné. Text prosáklý častými slovy a větami.

10. Pramenem byl zajisté W.; text náš byl pak zase pramenem české Postilly nedělní; v. zde č. 5.

11. Zmínky v. J. Truhlář VČA. l. c., Ný ČČH. l. c.

F. Veřejná prohlášení.

Tato mívají, podobně jako česká, různou formu; někdy jen úvodem a závěrkem hlásí se sem, ostatně jsou to hotové kvestie, jindy jsou psány úplně formou listu, jindy zase mají formu vyhlášek nárožních. Mnohé jsou uvedeny zde jen pro obsah společný; pro tento obsah by zde měly být uvedeny také dvě vyhlášky německé (v. K, č. LXXV.), které však právě pro svůj jazyk se oddělují a uvádějí na konci.

LII. Různé intimace.

Tyto veřejné vyhlášky dochovány nám čtyři:

- α) 1. 2. Vyhláška o obraně Viklifa r. 1410.
 3. Rozdělení: celkem 4—5 řádek.
 4. Inc. Mag. Ioannes de Hussynecz . . . *expl.* venerabili Trinitate.
 5. Původství jasné obsahem.
 6. Čas určen datem ohlášeným: z 21—26. července 1410.
 7. Rukopis jediný:
 vídeňské dvorní knihovny č. 7650 fol. 98 (obsahující t. zv. »chronicon universitatis Pragensis«).
 8. Tištěna (mimo vydání celé kroniky Hfl. a Gollovo):
 1869 u P. Dc. 399.
 9. Přeložena
 1891 do češtiny B. Marešem, Listy Husovy, 39.
 11. Zmínky K. B. a j.
- β) 1. 2. Vyhláška proti Stokesovi.
 3. Rozdělení: několik řádek.
 4. Inc. Quia quidam advena . . . *expl.* ordinariarum disputationum.
 5. Původství Husovo patrné z obsahu.
 6. Čas určen z obsahu; nedlouho před 13. zářím 1411.
 7. Rukopis jediný:
 archiv Třeboňského č. A 16 fol. 114.
 8. Tištěna:
 1869 u P. Dc. 447.
 9. Přeložena:
 do češtiny 1849 T. 188 a 1891 Mareš Listy Husovy 58.
 11. Zmínky: B. 164., K. a j.
- γ) 1. 2. Vyhláška veřejná před cestou do Kostnice.
 3. Rozdělení: několik řádek.
 4. Inc. Magister Ioannes de Husinecz . . . *expl.* festum s. Bartholomei.
 5. Původství Husovo patrné z obsahu.
 6. Čas udán datem: 26. srpna 1414 (Ný 43 omylem 26. *června*).
 7. Rukopis: 1. Mladenovic (Mus. p. 17).
 2. Vídeňské dv. knih. č. 5097 fol. 96.
 8. Tištěna: 1537 Epp. B₂—B₃; 1558 (1715) Opp. I. 1b—2a;
 1698 Seyfried 42; 1549 Cochl. 81;
 1856 Hfl. I. 116, III. 73;
 1869 Dc. 66.
 9. Překlad: český M. 126—127. Byla i německy a česky zároveň vydána.
 10. Pramenem vyhláška česká: v. Ný ČČH. II. 15.
- δ) 1. 2. Vyhláška cestovní.
 3. Rozdělení: krátká.
 4. Inc. Magister Ioannes Hus . . . *expl.* reddere rationem.
 5. Původství patrné z obsahu. Byla dvojí, latinská a německá, srovn. Dc. 76.
 6. Čas: patrně asi z doby září—října; nejspíše v září 1414.

7. Rukopis: Mladenovic (Mus. p. 22).
8. Tištěna: 1558 (a 1715) v Opp. I. 4a;
1698 Sfr. 51; 1856 Hfl. II.
1869 Dc. 245.
10. Zmínky: Theobald 51, B. 384, K. atd.
Jinou intimaci Kostnickou máme v rkp. víd. dvorní knih. č. 4902 fol 107^v—108^r;
otiskl Denis. Tato vyniká důležitostí nad předchozí.

LIII. Prohlášení odvolací.

1. »Instrumentum appellationis ad sedem apostolicam« tak nadpisuje P. správně, obsah se shoduje.
2. Obsah v. T. 168—170, Hfl. 304—305, Los. 191—112, G. f. 151—156.
3. Rozdělení: úvod právní, obsah kroků Zbyňkových, příčiny stížnosti, závěr zase právní.
4. Inc. In nomine Domini Amen . . . *expl.* predicate iuratus notarius etc.
5. Původství bezpečné; Hus podepsán; vzpomíná v Post. II. 113, De eccl. 235^v, Contra octo doct. 312^v, Ordo process. 189 atd.
6. Čas udán přesně datem: 25. června 1410.
7. Rukopis není.
8. Tištěno 1558 (a 1715) Opp. I. 89^r—92^r (²112—116);
1869 Dc. 387—396.
9. Překlad český M. 21—35,
německý Wpgr 25—45.
10. Pramenem některá díla Husova.
11. Zmínky: Hfl. III. 29—3^v, Ds. 97, P. III. 1³ 122, Hlf 91—92, Jk. 274, T. III. 482—483, Veleslavín, kal. hist.² 348, Neander VI. 502, F. 163, K. B. Lr. 33. a j.

LIV. Prohlášení o víře.

1. »Transumtum publicum« nazývá toto veřejné osvědčení, instrumentum, Mladenovic; zajisté správně.
2. Obsah: vyvracení klamných žalob, osvědčení pravé víry a poslušnosti; srovn. Hfl. 240—241, T. 186—187, Cochl. 93—94, Czerwenka, Gesch. d. evang. Kirche, 1869, I. 82, Neander VI. 523—524; Berger 75.
3. Rozdělení: je vlastně instrument notářský, jehož rozdělení je totéž, jako předchozího.
4. Inc. Debitam obedientiam . . . *expl.* in die scti. Egidii.
5. Původství bezpečné; z obsahu; dle Mlad. 263 bylo přibito na vratech chrámu sv. Petra v Římě; dosvědčuje to zpráva o hádání Příbrama s Englišem v rkp. XVII. A 16 (v. Procházka, Miscellanea I. 3. 329 nn.); této zprávě Šturm, Srovnání, 1582, str. 377 mylně rozuměl, pokládaje tento text za český; odtud pak omyly u J. III. 135^b, E. III. 345 a j.
6. Čas: určen datem: in die sancti Egidii (= 1. září 1411); Mlad. mylně do 1412.
7. Rkpp.:
 1. orig. v archivu university pražské;
 2. vídeňské dvorní knihovny č. 4557 f. 177;
 3. vídeňské dvorní knihovny č. 4902 f. 121;

4. Boleslavský v. DBL I 133, Ned. VUS 1891, 27—28;
5. Mladenovic musejní, p. 56—59.
8. Tištěno
1558 (a 1715) v Opp. I 9^r—10^v;
1790 Pelzel, König Wenzel, Urkundenbuch, 144—147 č. CCXXX. (k II. 592).
... Monum. univ. Pragensis II. 23—26;
1869 Dc. 18—20; + 171—172.
9. Příklady:
český M. 55—57; mylně bývá usuzován stč.; v. č. 15'.
německý Wpgr 67—71, (část) Neander VI 523;
francouzský Bnch. angl. Mack.
10. Pramenem byla protestace Viklifova.
11. Zmínky: Hfl. III. 40—41, Los. 124, Hef. VII. 45—46, Ný 16, P. III. 1³
137, Hlf. 108, Jk. 275, T. III. 496—497, Veleslavin, Kal. histor.² 462, Lüders, Hus 42;
F. 166; Wratislaw, Hus 157, Schindler, Hus, 41—42, Lr. 36 K. B. a j.

LV. Prohlášení de tribus dubiis.

1. »Responsiones de tribus questionibus theologicis« tak nazývány samy uvnitř; také »declaratio certorum dubiorum«; obyčejný název — kratší — »de tribus dubiis«, — delší — »de tribus dubiis factis in Holomucz«.

2. Obsah: je notářský spis, instrument, v němž hlavně vytýkají se odpovědi Husovy na otázky: »utrum in papam sit credendum« »utrum possibile est aliquem hominem salvare, qui confiteretur ore mortali sacerdoti« »utrum aliquis SS. Doct. . . . dicit, quod aliqui de Pharaonis populo submerso in mari rubro et de Sodomitis submersis sint salvati.« V. Zitte-Sommer, 1850, 68.

3. Rozdělení: napřed úvod notářův, pak výčet kvestií, pak obšírná odpověď na první, velmi stručné na ostatní dvě, pak závěr notářův.

4. Inc. In nomine domini Amen (vlastní text teprve: Quia dubitantibus sane est ...) *expl.* in fidem et testimonium omnium praemissorum Amen (text již abscondita tenebrarum.)

5. Původství Husovo bezpečné; úvod sám vypráví (Pez, 426—427) takto: »dominus et Magister Johannes de Hussinecz quendam scripturam in papiro scriptam declarationem certorum dubiorum in se continentem in manibus suis tenens mihi notario infrascripto et honesto viro Andree de Mysliborzicz... tradidit et assignavit. Quam scripturam prefatus Andreas transcribi copiarum transsumi et in publicam formam redigi petiit per me.« Podstatná část celého instrumentu jeví se pak sama zvlášť (v. shora *inc.*). Srov. Los. 128¹, 219 a j. Nk. 119 mylně »Husovi přičítané.«

6. Čas udán na počátku: 3. března 1412.

7. Rukopisy:

1. univ. knih. pražské III G 11 fol. 89^r—89^v (v. popis u Losertha, Viclif De eucharistia LXV, Buddensieg, W. Polemical works LI—LIV a j.) (jen podstata);
2. univ. knih. pražské IV G 25, fol. 91^r—92^v (celé);
3. víd. dvorní knihovny 4518 fol. 211^v—221^v (XV. stol.);
4. víd. dvorní knihovny č. 4933 fol. 23^v—25^r.

8. Tisky:

- 1558 (a 1715) v Opp. I. 167^v—169^r (²208^a—210^b) jen podstata;
- 1705 Pz. IV. 2. 426—430 (celé);
- začátek a výtah 1549 a nn. u Cochl. Hist. Hussit. 24—25.

9. Překladů není.

10. Pramenem byl W. »ad fratres de sacramento altaris« (v Los. 219—220); také vlastní díla Husova.

11. Zmínky: Ný 18, Hfl. III. 49—50, 58; Los. 128—129, 219—220 (mylně vytýká Hfl., že traktát ten přehlédl), Cochl. 24, 94, Lüders, Hus, 51—53, Fd. 103 m., B. 544, K. 305.

LVI. Prohlášení proti pomluvám 1409.

1. Název obyčejný: autograf Husův (dle zachování), veřejné prohlášení atd.

2. Obsah: 26 ř. obrany proti pomluvám, že vypudil Němce z Prahy.

4. Inc. Johannes Hus Magister in artibus ... *expl.* gratiam et remissionem (text valně poškozen.)

5. Původství bezpečno obsahem; dosvědčeno také pozdějším přípiskem Sixta z Ottersdorfu a j. Proti — nesprávně — jen Nk. 222.

6. Čas: dle všeho z posledních měsíců r. 1409.

7. Rukopis jediný; za autograf již od XVI. stol. — ač neníli vyvozeno ze slov »propria manu« v listině; nyní v cimelích Musea král. Českého.

8. Tištěno častokrát:

1860, s faksimilem, Hanka, v PSB, 1860, 110—111;

1865 Hfl. II. 166—167 (s doplňky utrženého);

1869 v Dc. 353—354;

1898 F. 150 (s faksimilem; ale jen částečně).

9. Překlad

český 1891 M. 10—11; F. 150 (jen částečně);

11. Zmínky časté: F 162, A. H. Wratislaw (Contemp. Review, 1872, 246), Hfl. 234, pzn. 234, II. l. c. a j.

LVII. Odpověď fakultě theolog. 1412.

1. »Replicatio« nazývá se v rkp.

2. Obsah — 14 řádek odpovědi na dobrozdání fakulty.

4. Inc. Videtur mihi pro bono ... *expl.* in confessionibus non taxetur.

5. Původství zaručeno obsahem a rkpp.

6. Čas: P. správně klade do června 1412.

7. Rukopisy:

Třeboňského archivu, sign. A 16, fol. 115;

[snad i univ. Jagellonské č. 1478].

8. Tištěno: 1869 v Dc. 450—451.

11. Zmínky: Los., P. III. 1^a 144, T. a j.

LVIII. Contra falsa consilia doctorum.

1. »Contra falsa consilia doctorum« — název rukopisný.

2. Obsahem jest vyvrácení žalob »doktorů«; tvoří druhou část společné odpovědi strany, jejíž první část složil Jesenic. Obsahuje jen citaty Otců a Písma.

4. Inc. De clero pestifero ibi ... *expl.* parendum et obediendum.

5. Původství bezpečno obsahem; rkp. č. 2 »replicacio ut dicitur Hus, garrulla et inutilis« — k tomu připsáno in marg.: »multum grata et utilis«; rkp. č. 3. 4. »Hus summarie collegit.« Hus sám na »clerus pestifer« naráží v De Eccl. fol. 218^r; připisuje i Stanislav ze Znojma (AÖG LXXV, 80^v. Srovn. Hfl. Conc. Prag. 90, T. 215, III^a 543, Ný 33*, Los. AÖG. LXXV, 311—313 atd. Na u. m. také výklad, jak má se část první, Jesenicova, k části Husově.

6. Čas — v době boje posynodního; květen 1413(?).

7. Rukopisy:

1. univ. knih. pražské V G 11 fol.;
2. » » » XI E 3 fol. 1 2^r—123^r;
3. Boleslavský (v. D. BL. I. 133, N. VUS. 1891, 27);
4. Víd. dvorní knih. č. 491, fol. 29^r—30^v.
5. Knihovny jagellonské krakovské č. 1478 fol. 314—316.

8. Tisk:

1869 P. Dc. 499—501.

10. Pramenem: odpověď mistrů fakulty theologické.

11. Zmínky: Ný 33, T 215, Wratislaw Hus 198, P. a j.

LIX. Appellatio ad Jesum Christum.

1. »Appellatio ad Jesum Christum summum iudicem« — název rukopisný, obyčejný a správný. V rkp. bývá: »revocatio«, »protestatio« etc.

2. Obsah: Hus nenalézáje na světě pomoci, po příkladu jiných odvolává se ke Kristu.

3. Rozdělení: napřed chvála Boha, pak důvod odvolání — příklady starší, výpočet osudů pře Husovy, konečně podpis.

4. Inc. Quia Deus omnipotens.... *expl.* hominis iustam causam.

5. Původství Husovo úplně bezpečné; obsahem, podpisem, rukopisy. Dokládá se díla toho Hus v Postille II. 114, v listu v Dc. 49, De eccl. 235^v, Contra VIII doct. 312^v, ano ještě 6. července 1415; srovn. Neander 706 a j. a j. Zmiňuje se o původství již Příbram v hádání 1429 (zprávy jeho užil Šturm, Srovnání, 377) Mladenovic 295, 311, 319 a j. a j. Nk. 219 nesprávně »Husovi přičítané«.

6. Čas: koncem srpna 1412. Ný 19, říjen 1413. Jk. I. 276, »anno 1412 fin.« P. Dc. 464; patrně, dle obsahu, z 2. polovice r. 1412.

7. Rukopisy:

1. Rukopis kapit. knih. pražské O 13 (v. Goll, Ath. IX. 151);
2. » boleslavský v. N. VUS. 1891, 28 (obsahuje o kus textu více);
3. vídeňské dvorní knihovny č. 4673 fol. 53^r—53^v; XV. stol.;
4. » » » » 4902 fol. 59^r—59^v; XV. stol. (nadpis »protestatio et appellatio Joh. Hus a concilio Constantiensi ad Deum«);
5. víd. dvorní knihovny č. 4916 fol. 37^v—39^r; XV. stol.;
6. rkp. třeboňský, sign. A 16. fol. 93;
7. » lvovský F. 23 (v. Dud. AÖG. XXXIX, 114);
8. Wolfenbüttelský, sign. Helmst., 680, fol. 352^v—254^v (z r. 1440).

8. Tištěno častokrát:

- 1558 (a 1715) Opp. I 17^r—18^r (22^a—23^a) (tuto necelá);
 1698 Sfr. 35—38 (ve vyd. 1743 Myliově. str. 92—95) (tuto necelá);
 1869 P. Dc. 464—466 (dle rkp. č. 4., 6.).

9. Překlady:

staročeský v rkp. boleslavském (v. D. BL. I, 135, N. VUS. 1891, 28—29; podle toho byla pak mylná domněnka (v. J. III. 135^b, E. III. 345 atd.) o původním jazyce a době sepsání; Hanuš v dodatcích K. J. 2. 21 hledá opis Dobrovského tohoto textu v pozůstalosti Musejní. Není ho v ní;

novočeský v. M. 75—78; 1850 Z. Sommer 96—100;

německý 1609 Theobald, Hussitenkrieg (1750, str. 41—43); 1789 Z.

» 1624 Wpgr. 107—111, Rieger, Gesch. d. böhm. Brüder, 243—244 a j.);

1555, Historyen der heiligen auszerwählten . . Strassburg, II. 46^v—48^v;

anglický G. I. 231—233;

francouzský Aubé 591—592, částečný Bnch. Les réformat. I. 123.

10. Pramenem byl — pro příklady — W.

11. Zmínky: Ds. 122, P. III. 1^a 155—156, T. 207, III. 253., Los. 290—291 (v AÖG. LXXV, 306), Jk. I. 276, Salius 1566 B 7^r, Armin Jeep 1857, 55, Žalanský 1619 (1868, 31), F. 170—171; Wratislaw (Contemp. Review, 1872) 249, Hus, 185; P. Z. M. Jan z Husince 21, Br. 79, Z.-Sommer, 96; B., K. atd.

LX. Protestace koncilu.

1. »Protestatio« nazývá tuto svou veřejnou konfessi Hus několikrát.

2. Obsahem slavnostní vyznání víry a snah; nedlouhé.

4. Inc. Quia super omnia desidero... *expl.* quod sit contrarium veritati.

5. Původství jisté; nalézá se jako insert v různých dílech Husových: de sufficiencia etc. fol. 45^r, de indulgent. 174^r, de sacram. corp. f. 38^v, de fidei sue eluc. 48^v a j.; výslovně praví »sub ista protestatione quosdam scripsi libellos« (jiné vyznání podává v Dc. č. 66 a ještě jiná jsou v rkpp. *)

6. Čas: složena patrně v době potřeby formulace, 1412—1413.

7. Rukopis:

Mladenovic Musejní.

8. Tištěna

1558 (a 1715) v Opp. I. 10^v (213^b);

1869 v Dc. 267 (srovn. i 273).

9. Překlady není.

11. Zmínky jen řídce; B.

LXI. Prohlášení koncilu.

2. Obsah tohoto 10řádkového prohlášení: nemožno odvolati. V. Czerwenka I. 104.

4. Inc. Ego Ioannes Hus... *expl.* prima die Julii.

5. Původství jasné; nikdo nepochyboval.

*) Na př. v rkp. univ. knih. č. III E 7 na přidešti: »ut gloria domini augmentetur, falsitas zophistica destruat et ignota veritas detegatur; denique ut mea a venerabilibus magistris instruat ignominia ipsorumque assit excitatio ne putrescat ingenium et scolarium ingenia ad studia diligenter inclinentur«; k tomu prý se nese spor mistrů a to vše prý »fidelis Bohemus Mag. Hus in sua protestatione«, k tomu jinde připsáno: »hec beatus Joannes Hus fidelis predicator Jesu Cristi« atd. Podobná »dicta« jsou i v rkp. univ. knih. V G 11 na zadním přidešti, v rkp. Wolfenbüttelském sign. Helmst. 565 taktéž na přidešti atd.

6. Čas udán v explicit: 1. července 1415; toho dne Hus toto prohlášení odevzdal komisi koncilu, záležející z arcib. Řížského a Dubrovnického, Bertholda z Wildungen a Dietricha z Münsteru.

7. Rukopis:

1. vídeňské dvorní knihovny č. 4916;

2. brunšvický; 3. gothajský.

8. Tištěno 1698 Hdt IV 389 (dle rkp. č. 1), IV, 430 (dle rkp. č. 2., 3.), IV. 345; (z Haardta otiskl) Mansi, XXVII. pg. 764;

1698 Sfr. 82 (vyd. 1743 str. 199).

9. Překlad český M. 236;

něm. Hfl. III. 131, Hef. VII. 191, Neander 704, Schindler 114 B. 482, K. 534;

anglický G. II. 42.

11. Zmínky: P. III. 1^a 226, T. III. 582 B. 481—482, K.

F'. Odpovědi k žalobám.

Tyto odpovědi k žalobám jsou ovšem rovněž tak veřejná prohlášení, jako předchozí intimace, protestace, enunciace a appellace; ale přece tvoří zvláštní celek pro sebe, lišivají se již formou i slohovou úpravou a tak skupeny jsou zde zvláště. Bývá při nich obtíž, pokud se týče určení rukopisného; katalogisatoři obvyklejně spokojují se zběžným udáním: *responsio ad articulos* — a tak mnohdy není lze určit, která »*responsio*« je míněna.

LXII. Articuli z r. 1408.

1. »*Articuli primi*« nazývají se dle chronolog. pořadí, »*artic. z r. 1408*« dle časového určení, »*querimonia cleri*« dle obsahu v rkp.

2. Obsah trojí stížnost na Husa s jeho odpovědmi; v. Ds. 872—874 (popis rkpů vídeňských).

3. Rozděleno na 2 oddíly: stížnosti kleru (trojí kázání Husovo se kárá), pak odpověď Husova: paterá k 1. bodu, dvojí k 2., jedna k 3. stížnosti; stručný závěrek.

4. Inc. Reverendissime pater... (vlastní odpověď Husova slovy: *Quia pater etc.*) *expl.* gloria in secula seculorum Amen.

5. Původství Husovo bezpečné obsahem; rkpp.

6. Čas: z r. 1408. bezpečně; Ný 7 klade po 17. červenci 1408.

7. Rukopisy:

1. univ. knih. III G 16 fol. 69^v—71^v;

2. » » VIII F 2, fol. 74^v—78^r;

3. víd. dvorní knih. č. 4483 fol. 176^v—179^r;

4. » » » » 4512 fol. 1—6 (dle P.; ale dle Tab. III. 294 jiné);

5. » » » » 4509 fol. 107—109;

6. » » » » 4515 fol. 115^v—120^r.

8. Tištěno

1865 u Hfl. II. 145—153; (dle rkp. č. 1.);

1869 v. Dc. 153—163 (dle rkp. č. 1., 3., 4.).

9. Překlady není.

11. Zmínky: Hfl. 197—198, Hlf. 88, Nk. 220, T. 157—159, III. 460—461, P. III. 1^a 98; Ný 7, B. K.

LXIII. Articuli z r. 1409.

1. »Articuli anno 1409... propositi« tak název obecný, správný.
2. Obsah v. T. 161—163, Hlf. 89.
3. Rozdělení jednoduché: řada artikulů jednotlivě; za každým odpověď Husova (někdy již mezi řádky).
4. Inc. Reverendissimus in Cristo pater..... *expl.* ipsius capellae.
5. Původství Husovo bezpečné; není námitek.
6. Čas týž asi jako »depositiones testium«; t. j. r. 1414, před odjezdem do Kostnice; srvn. P. Dc. 164*, T. III. 476—477 (»odpovědi Husovy nejsou nám doslovně povědomy, ale obsah jejich byl bezpochyby v podstatě asi týž, jako v poznámcích jeho sepsaných o tom r. 1414«); to ukazuje i rozbor obsahu.
7. Rukopis:
 1. Mladenovicův Musejní (pg. 8—12);
 2. Univ. knih. sign. III G 16 (bez pzn. Husových obšírných).
8. Tištěno:
 - 1869 v Dc. 164—169 (dle rkp. Mlad.).
10. Pramenem byly artikule z r. 1408 (Dc. 167), dále starší kázání betlemská i synodalní atd.
11. Zmínky: P. III, I^o 118, Nk. 220—221, B. K.

LXIV. Articuli Michaelis de Causis.

1. »Articulatio Michaelis de Causis« praví rukopis; »articuli ab anno 1412« bývají nazývány dle chronologie atp.
2. Obsah: »hic posui articulos, quos posuit Michael... qui vocatur Michael de Causis.. ad quos pono responsiones, ut non peccent in me proximi« praví úvod.
3. Rozdělení: totéž, jako u č. LXIII.
4. Inc. Hic posui articulos.... *expl.* iudex iustissimus iudicabit.
5. Původství Husovo samozřejmé. Dovolává se jich vrstevník Husův v rkp. univ. knih. X G 7 fol. 22^r; bývají spojovány s č. LXV.
6. Čas patrně týž jako u čísla předchozího a následujícího: t. j. druhá polovice r. 1414, před cestou do Kostnice. I forma k tomu ukazuje.
7. Rukopis
 - Mladenovicův Musejní (pg. 12—15).
8. Tištěno
 - 1865 Hlf. I. 203—207 (dle Mladen.)
 - 1860 Dc. 169—174 (dle Mladen.).
11. Zmínky: Nk. 221, P. T. B. K.

LXV. Depositiones testium.

1. »Depositiones testium« název obvyklý; v rkp. a u Husa vlastně »responsiones cum rubrica ad articulos et dicta testium«.
2. Obsah v. Sab. 459, T. III. 555—556. V. o těchto a násl. i Bnch. Les réform. I. 303—307.

3. Rozdělení: po úvodu výpovědi (vždy s odpovědí Husovou) Protivy, Pekly, Beneše, Pavla, Brody, M. z Podvinie, Mik. ze Všetat, Vodčrada. Protkáno českými slovy.

4. Inc. Hic posui responsiones... *expl.* multa loquebar eis.

7. Rukopisy:

1. Mladenovicův musejní [necelý; v. P. GdH. 30];

2. Budyšínský, n. 24;

3. Pražské knihovny univ. sign. III G 7.

8. Tištěno:

1837 v Studien und Kritiken (od Lehmann, str. I. 132 nn.);

1856 Hfl. I. 192—203 (dle rkp. č. 1.);

1869 P. Dc. 184—185 (dle rkp. č. 1., 2.).

7. Původství Husovo samozřejmé. Dovolává se jich vrstevník Husův v rkp. univ. knih. č. X G 7 fol. 22^{r-v}. Bývají spojovány s č. LXIV.

6. Čas — týž patrně, jako obou předchozích; třetí čtvrt r. 1414, krátce před odjezdem do Kostnice. Do doby pražské Czerwenka I. 94.

11. Zmínky: P. III. 1^a 181, Nk. 221—222, Cochl. 75, Neander VI. 464—6, 478—479, 490 atd. (skoro ½ přeložena), B. 117, 121, 123 atd. (skoro celé přeloženy passim), F. 188, Hilferding, Hus 9—10.

LXVI. Ordo procedendi.

1. »Ordo procedendi in causa M. Joannis Hus, per ipsummet signatus« název rukopisný, vhodný, obecný a správný.

2. Obsah: podrobný chronologický výčet všech událostí ve při Husově.

3. Rozdělení: počátek rozepře, její další postup; pak důkaz nesprávného postupu, konečně výklad proč nyní staví se obecnému koncilu.

4. Inc. Primum D. Sbyncio Pragensis... *expl.* secure accedere.

5. Původství bezpečné obsahem; Hus dovolává se ho, jakožto »processus causae« v »responsum ultimum« (Dc. str. 231).

6. Čas: dle slov »venit ad istud generale concilium« mohlo by se zdáti, že z listopadu 1414; ale spíše položíme — spolu s předchozími — do září 1414; již dle formy.

7. Rukopisy:

1. univ. knihovny sign. III G 8, fol. 101^r—104^r;

2. » » » IV F 25, fol. 197^r—201^v;

3. vídeňské dvorní knihovny č. 4511 fol. 109^v—112^v;

4. » » » » 4902 fol. 107^r—108^r;

5. » » » » 4524 fol. 100^r nn.

6. Mladenovic Musejní (pg. 198—204).

8. Tištěno

1558 (a 1715) v Opp. I. 86^r—88^v (^a109^a—112^b);

1856 Hfl. I. 290—296 (dle rkp. č. 6.);

1869 Dc. 188—193 (dle rkp. č. 3., 5.; ale necelý; jen k »audiant rectam fidem«).

11. Zmínky: Hfl. III. 64—71; Neander VI. 521 nn., P. T. B. K.

LXVII. Responsio ad artic. Páleč.

1. »Responsio ad artic. Páleč« je název Palackého, správný a vhodný; rkpy mají jen »responsio ad articulos«, trochu neurčitě.

2. Obsah — výčet 42 artikulů ze spisu hlavně »de Ecclesia«, sestavených Štěpánem z Pálče, spolu s vyvráceními Husovými.
3. Rozdělení — podobné, jako u ostatních čísel tohoto oddělení.
4. Inc. Ego Ioannes Hus... *expl.* in capite, in medio et in cauda.
5. Původství Husovo bezpečné a samozřejmé; Hus dovolává se této odpovědi v listech (Dc. č. 50 str. 89 a č. 66, str. 108).
6. Čas je dosti nejistý. Jistě psány před 20. březnem 1415; Ný 48—49 pzn. (srovn. i 51) tvrdí, že to nejsou artikuly, jež zmíněny v Dc. č. 51.
7. Rukopisy:
 1. kapitulní knihovny sign. D 50 (v. Goll v Ath. IX. 151);
 2. univ. knihovny sign. IV F 25 fol. 187^r—197^r;
 3. Mladenovic Musejní (str. 180—198);
 4. víd. dvorní knihovny č. 450⁹ fol. 107^r—118^v;
 5. » » » » 4511 fol. 101^r—109^v;
 6. » » » » 4916 fol. 24^r—34^r;
 7. » » » » 4512 fol. 1^r—6^r; (?)
 8. » » » » 4515 fol. 115^v—120^r; (?)
 9. » » » » 4557 fol. 163^r—174^v. (?)
8. Tištěno

1856 Hfl. I. 220—241 (dle rkp. č. 3.).

1869 P. v Dc. 204—224 (dle rkp. č. 3. a 5.).
9. Překlad

německý u výtahu Wpgr. 291—306.
11. Zmínky: Nk. 229, P. T. Cochl. 75.

LXVIII. Responsum ultimum.

1. »Responsum ultimum« název Palackého vhodný; »responsiones breves« název obyčejný rukopisný.
2. Obsah: vyvrácení artikulů ze spisu »de Ecclesia« a »Ordo processus«; v. i Los. 155—156, T. III., 580 a j.
3. Rozdělení: napřed vyvrácení artikulů ze spisu de Eccl., nejvíce mezi řádky, pak art. z Ordo processus, tak, jako n. př. v Deposit.
4. Inc. Articuli Ioannis Hus... *expl.* dictos Minores vel Bosáci.
5. Původství samozřejmé; rkpp.
6. Čas — udán v závěrku; 18—20. června 1415; poslední větší dílo Husovo.
7. Rukopisy:
 1. univ. knih. pražské sign. III G 17 fol. 114^{d-v} (necelé);
 2. Musejní Mladenovicův pg. 133—140;
 3. Vídeňské dvorní knihovny, č. 4524 fol. 101—104.
8. Tištěno:

1856 Hfl. I. 265—273 (dle rkp. č. 2.);

1869 P. Dc. str. 225—234 (dle rkp. č. 2., 3.);

1898 Lenz, Jest pravdou, že... 85—88 (1. polovice; dle Dc.).
11. Zmínky: Nk. 221, B. K.

G. *Listy latinské.*

Listů latinských bývá počítáno obyčejně kolem osmdesáti; zde uvádí se jich pouze 69; ostatní čísla uvedena jsou buď mezi prohlášeními (LIV., LV. a j.) nebo mezi intimacemi (LII.). Listy jsou nestejně rozsáhlosti — některé bývají od jiných spojovány a rozdělovány (o tom text krátce informuje). Pro snazší přehled rozděleny na čtyři skupiny: listy z Prahy, listy z exilu, listy rozlučnic a listy z Kostnice. Některé jiné listy, známé (vlastně obecněji neznámé), scházejí zde proto, poněvadž ze zpráv o jejich rukopisném dochování nebylo mi možno podrobnější určení; jsou však vypočítány níže zvlášť.

LXIX. Listy z Prahy.

Celkem jich dochováno 17; jsou to

α) 1. »Chudobovi z Wartenberka«, dle správného určení N-ova, »cuidam baroni« dle rkp.

2. Obsah v. Ný 5—6.

4. Inc. Salus et gratia a Domino Iesu Cristo. Nobilis Domine! Cum magna cordis . . . *expl.* nobis peccatoribus spoliari.

5. Původství bezpečné; rkp.

6. Čas: N. před 1412, M. po 1409; Ný: »přesněji datovati nelze«.

7. Rukopis:

Boleslavský f. 160^r (VUS 1891, 36; D. BL I. 134).

8. Tištěno:

1891 od N. ve VUS. 1891, 43—44.

9. Překlad:

český 1891 u M. 16—18.

11. Zmínka: Ný 5—6.

β) 1. »Knězi některému« dle obsahu obyčejně; M. správněji »soudci duchovnímu«.

2. Obsah v. N. 40—41.

4. Inc. Salus a domino Jesu Cristo. Amice karissime! Ultra . . . *expl.* saluta amicos perpetue veritatis.

5. Původství rkp.: »hoc dictum M. J. H. de H.«; kritikové (M. nejlépe; omylem pouze v pozn. 16 vykládá Katona, známou středověkou čítanku, za Katona staršího).

6. Čas: dle Ný 5 »může náležeti kterékoliv době Husovy činnosti«; mně zdá se z let 1409—1411 dle obsahu a srovn. k citatu »de morbo . . .« Opp. I. 49^r.

7. Rukopis:

boleslavský f. 163^r; v. N. VUS. 1891, 40—41,

8. Tištěno:

1891 N. ve VUS. 1891, str. 49.

9. Překlad

český 1891 M. 15—16;

11. Zmínka: Ný 5.

γ) 1. »Arcibiskupu Zbyňkovi« již rkpp.

2. Obsah v. Ný 7—8; srovn. Konečný (Vlast X. 728). Tento čta překlad u M., přidal k závěrnému Dat. »pastýři pastýřů« (»pastori pastorum«) čárky, proměnil tak na Voc. a připojil (nesprávnou) poznámku: »o mistře Jane, jak krásně umíš arcibiskupa svého (!) pojmenovati, když chceš! Proč jsi později tak nečinil a ústa svá i péro nádvkami poskvrnil?«

4. Inc. Me ipsum humilem . . . *expl.* tempore opportuno.

5. Původství: nadpis rkp.

6. Čas — Ný mezi 6. a 16. červenec 1408.

7. Rukopis:

»codex quondam comitum Mitrovsky in Moravia, sec. XV« P. Dc.

8. Tištěno:

1869 v Dc. 3—4 (č. 1.)

9. Překlad:

1891 M. 4—6.

11. Zmínky: Ný l. c. M. l. c.

δ) 1. »Arcibiskupu Zbyňkovi« usus »archiepiscopo« rkp.

2. Obsah v. Ný. 8—9.

4. Inc. Subiectione humili . . . *expl.* dominus noster Iesus Cristus.

5. Původství zaručuje rkp.

6. Čas: do konce r. 1408. klade Ný 8.

7. Rukopis:

víd. dvorní knih. č. 4937 fol. 74^v—75^v.

8. Tištěno:

1865 u Hfl. II. 168—170;

1869 Dc. 5—7 (č. 2.).

9. Překlad

český 1891 M. 7—9.

11. Zmínka: K. 182—183 B. Ný 8—9.

ε) 1. »Ad quendam baronem« podle rkp.

2. Obsah v. Ný 9—11.

4. Inc. Salus et gratia a domino Jesu Cristo. Nobilis Domine! A quam pluribus....
expl. operibus suffocare. Dominus sit vobiscum. Amen.

5. Původství určeno rkp.

6. Čas kolem 25. června 1410. Ný 11; M. i N. do doby dřívější.

7. Rukopis

boleslavský f. 158^r; v D. BL. I. 134, VUS. 1891, 32.

8. Tištěno

1891 od N. ve VUS. 1891, 41—42.

9. Překlad

český M. 18—19.

11. Zmínky Ný 9.

ς) 1. »Lounským« dle obsahu titul obecný.

2. Obsah v. Ný 11—12, Neander 604.

5. Původství v Opp., obsah.

4. Inc. M. Joh. Hus servus Dei indignus . . . *expl.* participes faciet Amen.

6. Čas: po 16. červenci 1410. určuje Ný 11.

7. Rukopisu není.
 8. Tištěno
1558 (a 1715) v Opp. I. 100^v (²125);
1869 v Dc. 10—12 (č. 5.); omyl jeden opravil Ný. I. c.
 9. Překlad
český 1891 M. 37—38;
francouzský Bnch., anglický Mck.
 11. Zmínka B. K. Ný 11.
- ξ) 1. »Závišovi«; dle obsahu.
2. Obsah v. Ný 11, Neander 605.
4. Inc. Salus a domino Jesu Cristo. Magister reverende... *expl.* spe humiliter mortem pati.
5. Původství bezpečné.
6. Čas: po 16. červenci 1410. Ný m. u.
7. Rukopisu není.
8. Tištěno
1558 (a 1715) v Opp. I. 93^v (²117);
1869 v Dc. 9—10 (tu vynechána věta; v. Ný m. u.) (č. 4.).
- 9. Překlady
český 1891 M. 14—15;
německý Wpgr. 92—94;
francouzský Bnch., angl. Mck.
- 11. Zmínka B. K. Ný 11.

η) 1. »Wycheovi«, po starším »Witzeovi«; »litterae M. Hus in Angliam« rkp. č. 1.
2. Obsah v. Nov. 13—14; odpověď na dopis Wycheův z 8. září 1410. Výtah Ds. 101—102.
4. Inc. Pax Cristi abundet... *expl.* superat omnem sensum.
5. Původství určují rkp. a obsah.
6. Čas: do 1410 klade T. III. 489, do počátku r. 1411 Ný 213, do 1412 T. 206.
7. Rukopisy
1. univ. knih. sign. XI E 3 fol. 113^{r-v};
2. boleslavský (lepší text) VUS. 1891, 29; D. BL. I. 134.
8. Tištěn:
1865 Hfl. II. 212—214 dle rkp. č. 1. (s chybami).
1869 Dc. 12—14 (č. 6) dle rkp. č. 1.
9. Překlad český 1891 M. 43—45.
- 11. Zmínky N. 29, Los. MIÖG. XII. 260—269 a j.; o stycích Husa s Oldcastlem a Wychem v. Tadra, Kult. styky 168—169, F. 166, Hilferding, Hus 8.

θ) 1. »Králi Polskému« »regi Poloniae« rkp.
2. Obsah v. Ný 14, F. 165—166, Tadra, Styky Čech, 143—144.
4. Inc. Salus et gratia, pax et victoria... *expl.* Dei et hominum, Dominum Jesu Cristum Amen.
5. Původství rkp., obsah.
6. Čas: do prvních měsíců r. 1411. klade Ný 14.
7. Rukopis:
boleslavský fol. 159^r v. N. VUS. 1891, 33—36; D. BL. I. 134.
8. Tištěn: 1891 N. VUS. 42—43.

9. Překlad
český M. 41—42.
11. Zmínka F. 165—166, Ný 14.
- ι) 1. »Cuidam praedicatori« nadpis rkp.
2. Obsah v. M. 46.
4. Inc. Salus et gratia a domino Jesu Cristo. Honorabilis domine, immo pater ...
expl. (vyškrabáno; poslední slova čitelná:) committeret causam.
5. Původství rkp., obsah.
6. Čas: do první polovice 1411 Ný 16.
7. Rukopis
boleslavský f. 158^v (porušeno); DBL. I. 134, N. VUS. 1891, 32—33.
8. Tištěn
1891 N. VUS. 1891, 42.
9. Překlad
český M. 46—47.
11. Zmínka Ný 15—16.
- ια) 1. »Joanni Barbato« název rukopisný a obecný.
2. Obsah v. M., Ný.
4. Inc. Salus et gratia a Domino Jesu Cristo. Dilēctissimi! ... *expl.* diaboli
canibus obviare.
5. Původství zaručuje rkp. a obsah.
6. Čas: do 25. května 1411, opravu rkp., P.
7. Rukopis
budyšínský, bibl. gersd. (P.)
8. Tištěno:
1558 (a 1715) v Opp. I. 94—95 (²119);
1869 P. v Dc. 16—18 (dle rkp.) (č. 8.).
9. Překlady:
český M. 51—53;
německý Wpgr. 122—127;
francouzský Bnch., angl. Mck.
11. Zmínka: B. K. Ný 14—15.
- ιβ) 1. »Kardinalům«, »collegio cardinalium«; dle obsahu
2. Obsah v. Ný 16.
4. Inc. Subiectionem humilem ... *expl.* plenarie informabunt.
5. Původství patrně obsahem.
7. Čas: soudobě s č. LIV.; tedy z 1. září 1411; »zároveň« T. III. 497, »am
gleichen Tag richtete Hus auch ein Schreiben an das Cardin.-Collegium« Hef. Conc.
VII. 46.
7. Rukopisy:
1. boleslavský (v. N. VUS. 1891, 27—28);
2. vid. dvorní knihovny č. 4902 fol. 122.
8. Tištěno:
1558 (a 1715) v Opp. I. 93^r (u P. Dc. 21 omylem 92) (²117);
1869 Dc. 20—21 (č. 10) (dle rkp. č. 2.).
9. Překlady:
český M. 59—60;

německý Wpgr. 54—56;
fracouzský Bnch., angl. Mck.

11. Zmínky: Los. 124, Ný 16.

17) 1. »Mnichu«, obecně dle obsahu.

2. Obsah v. Ný 14.

4. Inc. Salus et gratia a Domino. Dilectissime frater... *expl.* aliquando scribam. Anno Domini MCCCCXII dominica Prisce.

5. Původství jisto obsahem; Ný 14 dí: »ani nelze tvrditi, že list jest skutečně Husův«.

6. Čas udává *expl.* (v. 4.), mylně; proto P. klade do r. 1411 (toho roku bylo Přišky v neděli), anebo možno čísti »dominica [ante] Prisce« to by bylo 17. ledna 1412; toto je bezpečnější.

7. Rukopis:

vídeňské dvorní knihovny č. 4902 fol. 123^v—124^r.

8. Tištěno:

1869 u P. Dc. 14—15 (č. 7) (z rkp.).

9. Překlad:

český 1891 u M. 48—49.

11. Zmínka: Ný 14.

18) 1. »Králi Polskému« název dle obsahu; správný.

2. Obsah v. M. Ný.

3. Inc. Salvatoris Jesu Cristi... *expl.* M. Joh. Hus, sacerdos Cristi inutilis.

5. Původství bezpečné; obsahem i formou.

6. Čas udán v datu; »in die Barnabe« (= 11. června) 1412; P. a M. omylem 10. června.

7. Rukopis:

víd. dvorní knihovny č. 4902 fol. 124.

8. Tištěno:

1865 u Hfl. II. 207—209 (dle rkp.);

1869 u P. Dc. 30—31 (č. 13).

9. Překlad:

český u M. 65—67.

11. Zmínka Ný 17; Goll v MIÖG. XV. 444.

19) 1. »Dolanským« »honorabilibus et religiosis dominis conventus in Dolan« rkp.

2. Obsah v. Ný 17—20, Cochl. 27.

4. Inc. Caritas Dei et pax Cristi (před tím adresa)... *expl.* iudicium vel scripturam.

5. Původství rkp., obsah.

6. Čas: do srpna 1412 klade Ný l. c.

7. Rukopisy:

1. univ. knih. sign. IV G 25 fol. 93^r (čtení odchýlná);

2. víd. dvorní knih. č. 4933 fol. 25^v n.

8. Tištěno:

1705 Bern. Pez, Thes. anecd. IV. 2, 363—364 (dle rkp. č. 2.);

1869 u P. Dc. 31—32 (č. 14) dle Pz. (ne dle rkp.).

9. Překlad:

český M. 68—69.

11. Zmínka B. K. Ný 17—20.

- 15) 1. »M. Martinovi a Mik. z Miličina« dle rkp. a obsahu.
 2. Obsah v. M., Neander 596—597.
 4. Inc. Pax vobis, quam qui querit . . . *expl.* ave Maria, Dominus tecum, benedicta
 5. Původství Husovo bezpečné obsahem; shoda s E. II. 171—173 skoro doslovně.
 6. Čas nejistý; P. do 1412, Ný 25—27 do září 1412; zdá se však, dle citované shody, že z r. 1413 druhé polovice. Do exilu také správně klade Neander 596.
 7. Rukopisy:
 1. boleslavský XV. stol. (text delší než Dc.) D. BL. I. 134, N. VUS. 1891, 30;
 2. víd. dvorní knihovny 4176 fol. 106 (text jiný než v Dc.); upozornil naň u nás Goll Ath. IX. 150.
 8. Tištěno:
 1558 (a 1715) v Opp. I. 93^v—94^r (²117—118); text necelý; jen po slova;
 »fugam daret, facta forte etc«;
 1869 v Dc. 33—34 (č. 15) (dle textu Opp.);
 (dodatek k Dc.) 1891 N. VUS. 1891, 49—50.
 9. Překlad:
 český M. 70—71;
 něm. Wpgr. 148—150;
 francouzský Bnch., angl. Mck.
 11. Zmínky: B. K. Ný 24—25.
 16) 1. »Pražanům« název obecný.
 2. Obsah Ný 25—27, Neander 604.
 4. Inc. Magister Johannes Hus, servus Jesu Cristi . . . *expl.* gloria in saecula. Amen.
 5. Původství určuje tisk, nadpis i obsah. Shody s Post.
 6. Čas určen do jisté míry slovy: »plus quam XII annis in verbo Dei apud vos laboravi« (Dc. 41); ta nedovolují klásti před r. 1412; do září téhož roku klade Ný 27; ale může pocházeti i z r. 1413 a 1414.
 7. Rukopisu není.
 8. Tištěno:
 1558 (a 1715) v Opp. I. 99^v—100^r (²124—125);
 1869 v Dc. 41—43 (č. 18) (dle Opp.).
 9. Překlady:
 český M. 87—91;
 německý Wpgr. 182—186;
 francouzský Bnch., angl. Mck.
 11. Zmínka: B. K. Ný 25—27.

LXX. Listy z exilu.

Celkem dochováno 13 (+ 1 blíže neznámý; v. na konci); jsou to:

- a) 1. »Pražanům« název starý a obecný.
 2. Obsah v. Ný. 25—27; často uváděn za proroctví reformace Neander VI, 600—603.
 4. Inc. Mag. Joannes Hus, servus in spe Jesu Cristi . . . *expl.* eius voluntatem Amen.
 5. Původství bezpečné obsahem; také »starý seznam« míní tento list slovy »jiný veliký« s titulem jako v tisku 1564; E. III. 334 mylně se domnívá, že je míněn snad list v Dc. č. 37.

6. Čas nejistý: do listopadu 1412 Ný 27.
 7. Rukopisu není.
 8. Tištěno:
 - 1558 (a 1715) v Opp. I. 95^r–97^r (²119–121);
 - 1869 v Dc. 36–41 (č. 17) (dle Opp.).
 9. Překlad:
 - staročeský 1564 v Post. 218^v–220^v (ale jen text Dc. 36–40... »aby stálí byli«);
 - novočeský M. 82–88 (celý, dle Dc.);
 - německý Wpgr. 167–176;
 - francouzský Bnch., angl. Mck.
 11. Zmínka Ný 25–27.
- β) 1. »Pražanům« název rkp. a obecný. Tak zvaná »I. epistola Pragensibus« dle rkp.
2. Obsah v. Ný 28–29.
 4. Inc. Fidelibus atque zelantibus.... *expl.* domino nostro Iesu Cristo Amen.
 5. Původství bezpečno obsahem.
 6. Čas: do listopadu 1412 klade Ný 28. Hfl. II. 214 do r. 1413.
 7. Rukopisy:
 1. univ. knih. sign. X E 24 fol. 384^r.
 2. kapit. knih. F 20 fol. 111;
 2. » » D 50 z r. 1417 (zprávu o něm Goll v Ath. IX. 150, pak Ný.
- 28* a j.)
8. Tištěna
 - 1558 (a 1715) v Opp. I. 97^r (²121) (text odchylný);
 - 1865 Hfl. II. 214–215 (dle rkp. č. 1.);
 - 1869 P. v Dc. 43–44 (č. 19) (dle rkp. č. 1. 2.).
 9. Překlady
 - český u M. 92–93;
 - německý Wpgr. 177–178;
 - francouzský Bnch., angl. Mck.
 11. Zmínky: Ný 28–29.
- γ) 1. »Pražanům« název rkp. a obecný. Tak zvaná »VI. epist. Pragens.« dle rkp.
2. Obsah v M., Ný 29.
 4. Inc. M. Johannes Hus, in spe..... *expl.* benedictus in secula. Amen.
 5. Původství bezpečno obsahem, rkp.
 6. Čas: — z druhé polovice prosince 1412; určil již P., s ním shodně Hef. VII. 57, Ný 29. Hfl. mylně do 1414.
 7. Rukopisy:
 1. univ. knih. sign. X E 24 fol. 167^v–168^r.
 2. kap. knih. » F 20 fol. 114;
 3. » » » D 50 (srovn. Goll Ath. IX. 150).
 8. Tištěno:
 - 1558 (a 1715) v Opp. I. 98 (²123).
 - 1865 u Hfl. II. 220–221 (dle rkp. č. 1.).
 - 1869 v Dc 46–47 (dle rkp. č. 2.).
 9. Překlad
 - český M. 96–97;
 - německý Wpgr. 158–161; Neander VI. 598–599.
 - francouzský Bnch., angl. Mck.

11. Zmínky B. K. Ný 29.
- δ) 1. »Křišťanovi« název rkp. a obecný; tak zv. »VI. epistola Cristanno« dle rkp.
2. Obsah v Ný 35–36, Neander 599.
4. Inc. Venerabilis domine rector *expl.* hujusmodi seductores.
5. Původství bezpečné obsahem.
6. Čas napsání klade Ný. 36 mezi 3. únor a 23. duben 1413. Srovn. č. LXX δ.
7. Rukopis
univ. knih. sign. III G 6 fol. 14.
8. Tištěno
1865 u Hfl. II. 226 (dle rkp.)
1869 u P. v Dc. 62–63 (č. 30) dle rkp.
9. Překlad
český M. 119–120.
11. Zmínka Ný 35–36, Lenz Vlast, 1899, 783–784, Neander VI. 593–595,
- ε) 1. »Křišťanovi«; název rkp.; t. zv. «epist. I.» a »epist. II.» »Cristanno.«
2. Obsah v Ný 36–37; tam také důkaz, že oba tyto v rukopp. oddělené listy (Dc. č. 28 a 29) činí list jediný. Obyčejně (Hfl., T. 219–220 . . .) bývá dělen dle rkp. podání na dva listy.
4. Inc. Salus a Cristo Jesu, vero capite (1. list končí »illa ecclesia sancta«.
2. začíná: »In isto volo stare«) . . . *expl.* illud factum.
5. Původství bezpečné rkp., obsahem; o dělení v. 2.
6. Čas: do dubna 1413 klade Ný 37.
7. Rukopisy
univ. knih. III G 6 fol. 11–13.
8. Tištěn
1865 u Hfl. II. 223–229 (dle rkp. a na dvojí rozdělené);
1869 u P. Dc. 57–61 (č. 28 a 29) (dle rkp. a na dvojí rozdělené).
9. Překlad
český 1849 T. 219–220 (výtah); celý 1891 M. 113–119.
10. Pramenem byl Trialog, de Cristo, Decretale Innocent. Los. 228–229.
11. Zmínky: Ný 36–37, T. I. c., Lenz, Vlast, 1899, 783–784. a j.
- ς) 1. »M. Kardinalovi« dle obsahu; »epist. III. Cristanno« dle rkp.
2. Obsah v Ný 37–39.
4. Inc. Salus a domino Iesu Cristo. Consilium *expl.* nolo sic peccare.
5. Původství bezpečné; v rkp. sice určen za list Křišťanovi, ale Ný 37–39 ukazuje, že list psán byl J. Kardinalovi z Rejnšteina.
6. Čas: Ný t. do června 1413.
7. Rukopis:
univ. knih. sign. III G 6 fol. 13.
8. Tištěno:
1865 u Hfl. II. 227–228 (dle rkp.);
1869 u P. v Dc. 55–57 (č. 27; dle rkp.)
9. Překlad:
německý (z polovice) Neander VI. 592–593;
český u M. 110–112.
11. Zmínka: B. K. Ný I. c.

- ξ) 1. »Pražanům«, název rkp. a obecný; »epistola III. Pragens.« v rkpp.
 2. Obsah v. M, Ný a j.
 4. Inc. Magister Joannes Hus, presbyter et servus... *expl.* benedictus in secula. Amen.
 5. Původství bezpečno obsahem; »starý seznam« (v. níže).
 6. Čas: velmi nejistý; r. 1413 s P. klade Ný 32–33; do první polovice asi dle obsahu.
 7. Rukopisy:
 1. univ. knihovny sign. X E 24 fol. 384^v—385^r;
 2. kapit. knih. sign. F 20 fol. 112,
 3. » » » D 50 (v. Goll, Ath. IX. 150, pak Ný 28**).
 8. Tištěn
 1558 (a 1715) v Opp. I. 98 (*122);
 1865 Hfl. II. 218—219 (dle rkp. č. 1.);
 1869 Dc. 49—50 (č. 23) dle rkp. č. 1, 2.)
 9. Překlad:
 staročeský (ztracený) vzpomíná »starý seznam« (E. III. 318 č. 23 »jiný: M. J. H. kněz a sluha v naději«); mylně vykládáno na Dc. č. 37; v. shora č. 9' a E. III. 344. novočeský M. 99—100 dle Dc.;
 německý Wpgr. 155—157;
 francouzský Bnch., angl. Mck.
 11. Zmínka: B. K. Ný 32—33.
 η) 1. »Sybartovi«: varování obecné, ale neshodné ve formě jména; někdy tento professor vídeňské university nazývá se »Siewart«, někdy »Sybort« atd.
 2. Obsah v Ný 39, M.
 4. Inc. Salutari non meretur... *expl.* penitentiam de comissis. Datum etc.
 5. Původství bezpečné; rkp.
 6. Čas: v *expl.* na 1. července, rok 1413 vyplývá ze soudobého listu university. Ný 39.
 7. Rukopisy:
 1. universitní knihovny sign. I G 11 fol. 304 (upozornil T. 227* — »bessere Lesarten« Los. 146²);
 2. boleslavský v. N. VUS. 1891, 30;
 3. víd. dvorní knihovny č. 4299 fol. 231.
 8. Tištěn:
 1865 Hfl. II. 209—210 (dle rkp. č. 3.)
 1869 v Dc. 63—64 (»höchst incorrect abgedruckt« Los. 146²) (č. 31) (dle č. 3.)
 9. Překlad:
 český M. 122—123.
 11. Zmínku: Ný 39, Schindler Hus 64.
 θ) 1. »Křišťanovi« název rkp., správný a obecný; »epp. V Crist.« rkp.
 2. Obsah v Ný 34—35.
 4. Inc. Venerabilis domine rector... *expl.* habitantibus in terra.
 5. Původství Husovo bezpečné; rkp.
 6. Čas: určuje Ný 35 do poslední čtvrti 1412; P. 1413.
 7. Rukopis:
 univ. knih. sign. III G 6 fol. 15.

8. Tištěn:
 - 1558 (a 1715) v Opp. I. 94^r - 94^v (²118);
 - 1866 Hfl. II. 222 - 223 (dle rkp.);
 - 1869 v Dc. 54—55 (č. 26; dle rkp.).
 9. Překlad:
 - český M. 108—109;
 - německý Wpgr. 143—146; Neander VI. 594—595.
 - francouzský Bnch., angl. Mck.
 10. Pramenem: byl W.; srovn. Los. 146: »man sieht den Tractat de Ecclesia förmlich entstehen« »Reminiscenzen an W.«
 11. Zmínka: Ný 34—35.
- ι) 1. »Věrným Čechům« dle P. a Ného; »epist. II. Pragens.« rkp.; »universis fidelibus« inc.
2. Obsah v. Ný. 29 - 30.
 4. Inc. M. Joannes Hus, presbyter ac servus *expl.* benedictus in secula.
 5. Původství bezpečné: i rkp.
 6. Čas: do r. 1412 dle ostatních; Ný z 29. listopadu 1413.
 7. Rukopisy:
 1. univ. knihovny sign. X E 24 fol. 384^{r-v};
 2. kapit. knihovny F 20, fol. 112;
 3. » » D 50, fol. 31^v (v. Goll Ath. IX. Ný 28**).
 8. Tištěn:
 - 1558 (a 1715) v Opp. I. 98 (²123);
 - 1865 u Hfl. II. 215—217 (dle rkp. č. 1.);
 - 1869 Dc. 44—45 (č. 20) (dle rkp. č. 1. 2.)
 9. Překlad:
 - český M. 94—95;
 - francouzský Bnch., angl. Mck.
 11. Zmínka: Ný 29—30.
- ια) 1. »Pražanům«, název rkp. a obecný; »IV. epist. Pragens.« rkp.
2. Obsah v. Ný 31.
 4. Inc. Carissimi! Quia a vobis *expl.* dignetur suffragari.
 5. Původství bezpečné. Rkp.
 6. Čas: z obsahu vidno, že psán o Vánocích, 25. prosince; P. správně klade na r. 1412, Ný. s Hfl. na 1413; tehdy by byl měl ovšem datum 1414.
 7. Rukopisy:
 1. universitní knihovny sign. X E 24 fol. 385^{r-v};
 2. kapit. knihovny sign. F 20 fol. 112—113;
 3. » » sign. D 50 fol. 31^v—32 (Goll, Ath. IX. 150; pak Ný 28**, 31).
 8. Tištěn:
 - 1558 (a 1715) v Opp. I. 99 (²124);
 - 1865 Hfl. II. 217—218 (dle rkp. č. 1.);
 - 1869 P. v Dc. 47—48 (dle rkp. č. 1. 2.)
 9. Překlad:
 - český M. 98—99;
 - německý Wpgr. 163 - 165;
 - francouzský Buch., angl. Mck.
 11. Zmínky Ný 31.

ι β) 1. »Pražanům« název starý, obecný; »epist. V. Pragens.« rkp.; »omnibus electis« text.

2. Obsah v. M. Ný.

4. Inc. Magister Ioannes Hus, inutilis servus Dei omnibus electis« *expl.* aus in secula seculorum. Amen.

5. Původství bezpečné; rkp.; starý seznam.

6. Čas: do r. 1413 P., do 1414 v postě Ný.

7. Rukopisy:

1. universitní knihovny sign. X E 24 fol. 167^r—167^v;

2. kapit. knih. sign. F 20 fol. 113;

3. kapit. knihovny sign. D. 50 (v Goll, Ath. IX, 150, pak Ný. 28**).

8. Tištěn:

1558 (a 1715) v Opp. I. 97^r (²122);

1865 Hfl. II. 219—220 (dle rkp. č. 1.);

1869 Dc. 50—51 (dle rkp. č. 1., 2.) (č. 24.).

9. Překlad:

staročeský; »starý seznam« uvádí (E. III. 318) list »item jiný: M. J. Hus, nestatečný sluha Boží, všem vyvoleným«; patrně překlad textu našeho; E. III. 334 dí, že »dokonce není znám«. Text ovšem nyní ztracen, — novočeský M. 101—102;

německý Wpgr. 179—181;

francouzský Bnch., anglický Mck.

11. Zmínka: Ný 33.

ι γ) 1. »Zikmundovi« název rkp. a obecný.

2. Obsah v. Ný 43, Neander 609, Wratislaw (Contemp. Review, 1872, 250), Hus 221; Br. 93—94.

4. Inc. Serenissimo principi ... *expl.* orator humilis in nomine Domini Jesu Cristi,

5. Původství Husovo bezpečné, rkp.

6. Čas udává datum »in die sancti Aegidii« = 1. září 1414.

7. Rukopis:

1. víd. dvorní knihovny č. 5097 fol. 96;

2. tubinský: »in dem der Tübinger Universit. Bibliothek gehörigen handschriftlichen Quartband Acta conc. Const.« (Hef. Conc. VII 62').

8. Tištěn:

1845 P. Gesch. v. Böhmen III. 1, 312 (dle rkp. č. 1.);

1865 Hfl. II. 262—263 (dle rkp. č. 1.);

1869 Dc. 69—71 (dle rkp. č. 1.).

9. Překlad: německý (u výtahu) B. 367—368.

český M. 130—132.

11. Zmínka: Ds. 137 Ný 43, Schindler Hus, 70.

ι δ) 1. »Dinkelsbühlovi« tak rkp.

2. Obsah, rozdělení, inc. neznám. Odpověď k listu Dinkelsbühlovi tamtéž chovanému.

5. Původství rkp.

6. Čas asi nejspíše z posledních let 1413—1414, ze sporů Jeronymovských.

7. Rukopis:

mnichovské knih. král. sign. lat. č. 18406, fol. 147—160.

8. Tisku, překladu, rozboru, zmínek není.

LXXI. Listy rozluční.

- α) 1. »M. Martinovi«; název rkp. správný a dobrý.
 2. Obsah v. M. Ný. P. Neander 612.
 4. Inc. Mag. Martine... *expl.* quod sim mortuus.
 5. Původství bezpečné; nadpis: »Hoc testamentum M. J. H. reliquerat«.
 6. Čas: z 10. října 1414 dle M.
 7. Rukopisy:
 1. Mladenovic Musejní pg. 20;
 2. třeboňského archivu sign. A 16 fol. 254.
 8. Tištěn:
 1537 v Epp. piiss. B 6; 1558 (a 1715) v Opp. I. 57 (²72);
 Stumpff, des grossen Concils... kurtze Beschreibg. fol. X.;
 1865 Hfl. I. 121—122; 1869 Dc. 74—75 (č. 38) (dle rkp. č. 1., 2.).
 9. Překlad:
 český M. 135—136;
 německý Wpgr. 210—212; B. 382—383;
 francouzský Bnch., angl. Mck.
 11. Zmínky: Ný 43—44.

- β) 1. »Prátelům v Čechách« nadpis správný, obecný.
 2. Obsah v. M. Ný. L. 246, B. 385.
 4. Inc. Salus a Cristo Jesu. Scitote... *expl.* ante XI milia virginum.
 5. Původství bezpečné; rkp.
 6. Čas: udán datem v expl. = 20. října 1414.
 7. Rukopisy:
 1. Mladenovicův Musejní, pg. 23—24;
 2. mikulovský sign. II 24 (v. Dudík, AÖG. XXXIX, 471; jen po slova: »Lauf civitate« Dc. 76 ř. 2).
 8. Tištěno:
 1537 v Epp. C₁; 1558 (a 1715) v Opp. I. 57^v—58^r (²73);
 1865 Hfl. I. 126; 1869 Dc. 75—76 (text opravený).
 9. Překlad:
 český M. 137—138;
 německý Wpgr. 216—218; Theobald 52—53;
 francouzský Bnch. [také v Réformateurs I. 188—190], angl. Mck.
 11. Zmínka: Ný 44, Ds 139, Wratislaw, Hus 226—227.

LXXII. Listy ze žaláře.

Listů tohoto oddílu zachováno celkem 34; k nim přičteny jsou zde dva listy z Kostnice, jež psány na svobodě, takže celkem jest jich 36. V rukopisech bývají všechny bez rozdílu stejně nadpisovány ze žaláře, ačkoliv některé jsou z doby svobody, jiné z vazby vyšetřovací, jiné z vězení, jiné z těžkého žaláře. Největší část jich (23) pochází z posledního měsíce vazby Husovy.

- α) 1. »Pražanům« nadpis dle Ného; »prátelům v Čechách« dle P.
 2. Obsah v. Ný. M. L. 246—247, B. 390.
 4. Inc. Salus a Cristo Jesu. Venimus... *expl.* pro constantia in veritate.

5. Původství bezpečné.
 6. Čas — určen datem; 4. listopadu 1411.
 7. Rukopis:
Mladenovicův Musejní pg. 26.
 8. Tištěno:
1537 v Epp. C₅; 1558 (a 1715) v Opp. I. 58 (²74);
1865 Hfl. I. 129; 1869 Dc. 77—78 (č. 40).
 9. Překlad:
český 1891 u M. 140—141;
německý Wpgr. 222—225;
francouzský Bnch., angl. Mck.
 11. Zmínky: Ný 64, Wratislaw Hus, 228.
- β) 1. »Pražanům« Ný; »přátelům v Čechách« P.
2. Obsah v. Ný., M. B. 391—392.
4. Inc. Salus a Cristo Iesu. Carissimi... *expl.* quia necesse est.
5. Původství Husovo bezpečné.
6. Čas: udán datem; 6. listopadu 1414.
7. Rukopis:
Mladenovicův Mus. pg. 27—28.
8. Tištěno:
1537 v Ep. C₆; 1558 (a 1715) v Opp. I. 58 (²74);
1865 Hfl. I. 131; 1869 Dc. 78—79 (č. 41; dle rkp.).
9. Překlad:
český M. 142—143;
francouzský Bnch., anglický Mck.
německý Wpgr. 224—231.
- 11. Zmínka: Ný 44.
- γ) 1. »Janovi z Chlumu«, dle obsahu, název starý a obecný.
2. Obsah v. Ný 45—46, Neander 641.
4. Inc. Gratiose Domine... *expl.* vos amici mei.
5. Původství bezpečné, ačkoli není rukopisů.
6. Čas: dle obsahu — dopis bez data — do konce prosince 1414 klade Ný 50.
8. Tištěno:
1537 Epp. J 36; 1558 (a 1715) v Opp. I. 74 (²94);
1869 v Dc. 85 (č. 45; text dle Opp.).
9. Překlad:
český u M. 151;
německý Wpgr. 267—268;
francouzský Bnch., angl. Mck.
- 11. Zmínka: Ný 45—50.
- δ) 1. »Přátelům v Kostnici« Ný; P. »Janovi z Chlumu«.
2. Obsah v. Ný 45—50, Hef. VII. 145.
4. Inc. Hesterna nocte quasi... *expl.* ad Bohemiam redirem.
5. Původství bezpečné obsahem, ačkoli není rkpp.
6. Čas: v noci z 2. na 3. leden 1415 Ný 50.
8. Tištěn:
1537 v Epp. J₄; 1558 (a 1715) v Op p. I. 74 (²94);

1869 v Dc. 89—91 (č. 50).

9. Překlad:

český M. 158—160;
německý Wpgr. 280—283;
francouzský Bnch., angl. Mck.

11. Zmínky: Ný 45—50, Hef. Conc. VII. 145, Neander 41.

ε) 1. »Janovi z Chlumu« Ný; »přátelům v Kostnici« P.

2. Obsah Ný., M., B. 424.

4. Inc. Quoad recollectionem... *expl.* nec ab ipsis citatis.

5. Původství Husovo bezpečné, ačkoli není rukopisů.

6. Čas: do 4. ledna 1415 klade Ný 50; do 1. června B. 424.

8. Tištěno:

1537 v Epp. H₈; 1558 (a 1715) v Opp. I. 72 (⁹¹);
1869 v Dc. 91—92 (č. 51; dle Opp.).

9. Překlad:

český M. 160—162;
německý Wpgr. 317—320;
francouzský Bnch. (také v Réf. II. 30—32); anglický Mck.

11. Zmínka: B. 436, 470—471, Ný 45—50, Neander 653.

ς) 1. »Janovi z Chlumu«; název starý, správný.

2. Obsah v. Ný. M.

4. Inc. Nobilis et gratiose Domine... *expl.* specialiter obligor.

5. Původství bezpečné obsahem, ačkoli není rukopisů.

6. Čas: do doby 5.—8. ledna 1415 klade Ný 51 (dopis bez data).

8. Tištěno:

1537 v Epp. J₂^v; 1558 (a 1715) v Opp. I. 74 (⁹⁴);
1869 v Dc. 86—87 (č. 47) (dle Opp.).

9. Překlad:

český M. 153;
německý Wpgr. 289—291;
francouzský Bnch., anglický Mck.

11. Zmínky: Ný 50—51.

ζ) 1. »Janovi z Chlumu«; název starý, správný.

2. Obsah: v. Ný. M.

4. Inc. Si non est directa... *expl.* Cristianitatis et suo.

5. Původství Husovo bezpečné, ačkoli není rkp.

6. Čas: dopis bez data; do konce ledna 1415 klade Ný 52.

8. Tištěno:

1537 v Epp. H 6^v; 1558 (a 1715) v Opp. I. 72 (⁹²);
1869 v Dc. 88—89 (č. 49) (dle Opp.).

9. Překlad:

český M. 156—157;
německý Wpgr. 321—323;
francouzský Bnch., anglický Mck.

11. Zmínka: Ný 52—56, Neander 640.

η) 1. »Petrovi z Mladenovic«; název starý, správný.

2. Obsah v. Ný 51—56.

4. Inc. De captivitate ista... *expl.* plebani de Janovicz.
5. Původství bezpečné, ačkoli není rkp. Wpgr. 272 spojuje list tento s dolejším (Dc. č. 52).
6. Čas: koncem ledna 1415 Ný 51.
8. Tištěno:
1537 v Epp. H 1^v; 1558 (a 1715) v Opp. I. 71 (*90);
1869 v Dc. 87–88 (č. 48) (dle Opp.).
9. Překlad:
český M. 154–155;
německý (ve spojení s druhou polovicí čísla následujícího) Wpgr. 272;
francouzský Bnch., angl. Mck.
11. Zmínka: Ný 51–56.
- 9) 1. »Janovi z Chlumu« název starý a správný.
2. Obsah v. M., Ný. 56–57, Neander 637, Ký, Vlast' 1892 a j.
4. Inc. Gratiose domine... (1. část — v. 5. — končí slovy: „nisi cum illis unus“, 2. část počíná: „Somnium huius noctis“...)... *expl.* dupliciter copiavi.
5. Původství bezpečné; býval obyčejně rozdělován na dva listy, totiž v Dc. č. 57 a č. 52. Že obě ta čísla jsou jeden list, ukázal Ný 57. Odpověď Chlumova v Dc. č. 53. Rkp. není. O Wpgr. v. při 7.
6. Čas: 5. března 1415 z obsahu; P. B. mylně 4. března; opravil Ný 56.
8. Tištěn:
1537 v Epp. J₁ + H₂; 1558 (a 1715) v Opp. I. 73 + 71 (*93 + 90);
1869 v Dc. 98–99 + 93 (č. 57 + 52) (dle textu Opp.).
9. Překlad:
český 1891 M. 169–171 + 163;
německý Wpgr. 309–311 + 271–273;
francouzský Bnch., angl. Mck.
11. Zmínka: B. 493, Ný 56–57.
- 1) 1. »Petrovi z Mladenovic« dle N-ého; »Janovi z Chlumu« adresování starší.
2. Obsah v. M., Ný 58.
4. Inc. Bona consolacio... *expl.* me eos salutasse.
5. Původství bezpečné, ačkoli není rkpp.
6. Čas: brzy po 5. březnu 1415 dle Ného 58.
8. Tištěno:
1537 v Epp. H 3^v; 1558 (a 1715) v Opp. I. 71 (*91);
1869 v Dc. 94–95 (č. 54) dle Opp.).
9. Překlad:
český 1891 M. 165–166;
německý Wpgr. 276–278;
francouzský Bnch., angl. Mck.
11. Zmínka: B. 494, Ný 58, Neander 638–639.
- 1) 1. »Přátelům v Kostnici« název starý a obecný.
2. Obsah v. Ný 58–63. Dopis počíná 12 verši a také dále vloženo 5 vv.
4. Inc. Litera gavisus... (Dopis vlastně Deus misericors...) *expl.* ego scriberem.
5. Původství Husovo bezpečné.
6. Čas neudán; Ný. 63 klade do první polovice března 1415; před velikonoce Neander 651; do 30. března B. 421.

7. Rukopis:
kapitulní knihovny sign. D 50 (v. Goll, Ath. IX. 150).
 8. Tištěno:
1537 Epp. H₉; 1558 (a 1715 v Opp. I. 73 (93²);
1869 v Dc. 96—97 (č. 56) (dle Opp.).
 9. Překlad:
český 1891 M. 167—169;
německý Wpgr. 325—328; Historyen der Heyligen II. LXIII^r—LXIII^v;
francouzský Bnch., angl. Mck.
 11. Zmínka: L. 275, B. 421, Ný 58—63.
- ιβ) 1. »Přátelům v Kostnici« název starý, obecný.
2. Obsah v. Ný 63, M.
4. Inc. Sum bene consolatus . . . *expl.* amicabiliter se habuit.
5. Původství Husovo bezpečné, ačkoli není rkpp.
6. Čas: mezi 20. a 24. březen 1415 klade Ný 63.
8. Tištěn:
1537 v Epp. J₆; 1558 (a 1715) v Opp. I. 75 (95²);
1869 v Dc. 99—100 (č. 58) (dle Opp.).
9. Překlad:
český 1891 u M. 172;
německý Wpgr. 331 nn.;
francouzský Bnch., angl. Mck.
- 11. Zmínka: Ný 63.

ιγ) 1. »Přátelům v Kostnici« název starý a obecný.
2. Obsah v. M. Ný. B. 500.
4. Inc. Jam custodes . . . *expl.* dominico die sero.
5. Původství Husovo bezpečné, ačkoli není rkpp.
6. Čas: určen datováním, 24. března 1415; na 23. bř. B. 485.
8. Tištěn:
1537 v Epp. J₆, 1558 (a 1715) v Opp. I. 75 (95²);
1869 v Dc. 100 (č. 59, dle Opp.).
9. Překlady:
český 1891 u M. 173—174;
německý Wpgr. 329—330; B. 427—428;
francouzský Bnch., angl. Mck.
- 11. Zmínky: B. 427, Ný 63.

ιδ) 1. »Přátelům v Kostnici« název starý, obecný.
2. Obsah v. M. Ný. Neander 667—668.
4. Inc. Deus omnipotens . . . *expl.* ita fiat.
5. Původství Husovo bezpečné; rkpp.
6. Čas: určen obsahem na 5. červen 1415; na 7. čn. B. 448.
7. Rukopisy:
1. Mladenovicův Musejní (pg. 97);
2. kapitulní knihovny pražské sign. N 48 fol. 79;
3. vídeňské dvorní knihovny č. 4524 fol. 87;
4. » » » » 4557 » 160;
5. » » » » 4902 » 90.

8. Tištěno:
 - 1537 v Epp. G₅; 1558 (a 1715) v Opp. I. 69 (288);
 - 1869 v Dc. 104—105 (č. 63) (dle rkp. č. 1.).
9. Překlad:
 - český M. 179;
 - německý Wpgr. 369—370; (částečně) B. 448—449;
 - francouzský Bnch., angl. Mck.
11. Zmínky: Ný 64 nn., Neander VI 655*,
 - 18) 1. »Prátelům v Kostnici« název starý, správný a obecný.
 2. Obsah v. M. a Ný. Bývá obyčejně slučován s č. 2; viz níže pod 5.
 4. Inc. Valde gratus sum ... *expl.* dileccionis ad me.
 5. Původství Husovo bezpečné; rkpp. i tisky. Býval slučován s 2; že nutno rozdělit na dva listy, ukázal Ný 65—67, 78—79.
 6. Čas: na 7. červen 1415 klade Ný 67.
 7. Rukopisy:
 1. Mladenovicův Musejní (pg. 97);
 2. kapitulní knihovny sign. N 48 fol. 79;
 3. vídeňské dvorní knihovny č. 4524 fol. 88;
 4. » » » » 4557 » 160;
 5. » » » » 4902 » 91.
 8. Tištěn (všude pohromadě a v jednom s č. 2):
 - 1537 v Epp. G₅; 1558 (a 1715) v Opp. I. 69 (288);
 - 1869 Dc. 108—109 (dle rkp. č. 1.) (č. 66a).
 9. Překlad:
 - český M. 220—221;
 - francouzský Bnch., angl. Mck.
 11. Zmínky: Ný 65—67, 78—79.
 - 19) 1. »Prátelům v Kostnici« nadpis starý a obecný.
 2. Obsah v. M. Ný; konec býval ve starších vydáních chybně interpretován; na konec totiž Hus děkuje, zmíniv se o krejčím Ondřejovi, panu Chlumovi za služby a prosí mu odměnu od Boha; »les écrivains, qui ont cité cette phrase célèbre, ont attribué au cordonnier un petit discours ... en réalité, cette phrase est de Huss« dí Ds. 39. Chybu tu má ještě, nazýváje krejčího ševcem, dle chybného čtení Opp., 1890 Lr., 1899 Masaryk Jan Hus, 18 atd.; Neander 610 nazývá ho rytířem.
 4. Inc. Consilium Domini diligo ... *expl.* kterůž máš se mnú.
 5. Původství Husovo bezpečné; rkp.
 6. Čas: na 9. červen 1415 klade Ný 70; správně.
 7. Rukopisy:
 1. Mladenovicův Musejní (pg. 94);
 2. kapitulní sign. N 48 fol. 78;
 3. víd. dvorní knih. č. 4524 fol. 86;
 4. » » » » 4557 » 158;
 8. Tištěn:
 - 1560 »Actiones et Monumenta Martyrum« fol. 31^v—32^v;
 - 1537 v Epp. G₂; 1558 (a 1715) v Opp. I. 68 (287);
 - 1559 Fox, Rerum in eccl. gestarum commentarii, II., str. 19—20;
 - 1869 Dc. 110—111 (dle rkp. č. 1.) (č. 67.).
 9. Překlad:
 - český M. 191—192;

německý Wpgr. 454—456;
francouzský Bnch., angl. Mck.

11. Zmínky : Ds. 39, Hef. VII. 171, B. 383, Ný 67—70.

ι ξ) 1. »Janovi z Chlumu« název starý, obecný.

2. Obsah v. M., Ný 67.

4. Inc. Amice in Cristo . . . *expl.* Co s očí, to z mysli.

5. Původství Husovo bezpečné; rkpp.

6. Čas: kolem 10. června 1415 Ný 67.

7. Rukopisy:

1. Mladenovicův Musejní pg. 96;

2. kapitulní knih. pražské sign. N 48 fol. 79;

3. víd. dvorní knihovny č. 4524 fol. 87;

4. » » » » 4557 » 159;

5. » » » » 4902 » 90.

8. Tištěn:

1537 v Epp. G₄; 1558 (a 1715) v Opp. I. 69 (°88);

1869 v Dc. 101—102 (č. 60) (dle rkp. č. 1.)

9. Překlad:

český M. 108;

německý Wpgr. 457—459;

francouzský Bnch., angl. Mck.

11. Zmínky: L. 325, Ný 67—70.

ι η) 1. »Přátelům v Kostnici«, název starý a obecný.

2. Obsah v. M. Ný. B. 450.

4. Inc. De Petro placet . . . *expl.* salvum vice versa.

5. Původství bezpečné obsahem; rkpp.

6. Čas: do doby kolem 13. června 1415 Ný 71; do 8. června L. 325, B. 450.

7. Rukopisy:

1. Mladenovicův Musejní pg. 96;

2. kapitulní knih. N 48 fol. 78;

3. vídeňské dvorní knihovny č. 4524 fol. 87;

4. » » » » 4557 » 159;

5. » » » » 4902 » 90.

8. Tištěn:

1537 v Epp. G₃; 1558 (a 1715) v Opp. I. 68 (°87);

1869 v Dc. 114—115 (č. 70) (dle rkp. č. 1.).

9. Překlad:

český M. 195 - 196;

německý Wpgr. 450—451; Historyen der Heyligen II. LXXII^v—LXXIII^r;

francouzský Bnch., angl. Mck. (částečně) Wratislaw (Contemp. Rev. 1872, 253).

11. Zmínky: L. 325, Ds. 137, Ný 68—71.

ι θ) 1. »M. Martinovi«, název starý a obecný.

2. Obsah v. Ný 71, M.

4. Inc. Magister Martine, discipule . . . *expl.* post festum Viti.

5. Původství Husovo bezpečné; rkp.

6. Čas udán v expl.; 16. června 1415.

7. Rukopisy:

1. Mladenovicův Musejní pg. 88;

2. kapitulní knihovny svatovítské sign. N 48 fol. 75;
 3. víd. dvorní knihovny č. 4524 fol. 83;
 4. » » » » 4557 » 154;
 5. » » » » 4940 » 273^{r-v}.
8. Tištěn:
1537 v Epp. F₃; 1558 (a 1715) v Opp. I. 66 (²84);
1869 v Dc. 119—120 (č. 73) (dle rkp. č. 1.).
9. Překlad:
český M. 200—202;
německý Wpgr. 484—487;
francouzský Bnch., angl. Mck.
11. Zmínka: Ný 71.
- *) 1. »Petru z Mladenovic«, název starý, obecný.
2. Obsah v. Ný 71, M.
4. Inc. Non audeo temere ... *expl.* vale in Cristo Jesu.
5. Původství Husovo bezpečné; rkpp.
6. Čas: po 16. červnu 1415 klade Ný 72.
7. Rukopisy:
1. Mladenovicův Musejní (pg. 90);
2. kapitulní knihovny pražské sign. N 48 fol. 76;
3. vídeňské dvorní knihovny č. 4524 fol. 84;
4. » » » » 4557 » 155.
8. Tištěn:
1537 v Epp. F₄; 1558 (a 1713) v Opp. I. 66 (²84);
1869 v Dc. 103—104 (č. 62) (dle rkp. č. 1.).
9. Překlad:
český M. 176—177;
německý Wpgr. 371—373;
francouzský Bnch., angl. Mck.
10. Zmínka: Ný 73—74.
- *) 1. »Přátelům v Kostnici«, název starý, obecný.
3. Obsah v. Ný 73—74.
4. Inc. Gratosissimi domini ... *expl.* est in oppositum.
5. Původství Husovo bezpečné; rkpp.; není odporu. Pouze E. III. 338 omylem uvádí část českého překladu (otištěnou v Post. 1563, v. níže) za »list podvržený«; nepoznalt, že jest to překlad tohoto listu latinského.
6. Čas: Ný 74 klade mezi 18. a 21. červen 1415, Hef. VII. 189 na 28. červen t. r.; datování nejisté.
7. Rukopisy:
1. Mladenovicův Musejní (pg. 82);
2. kapitulní knihovny pražské sign. N 48 fol. 73;
3. vídeňské dvorní knihovny č. 4524 fol. 80;
4. » » » » 4557 » 148.
8. Tištěn:
1537 v Epp. E₃; 1558 (a 1715) v Opp. I. 63 (²81);
1869 v Dc. 124—126 (č. 78) (dle rkp. č. 1.).
9. Překlad:
staročeský (druhé polovice; od slov »O quanta demencia« = »Jak veliké bláznovství« ... »tomu jest na odpor«) v Post. 1563 (v úvodních listech nečíslovaných;

novočeský 1891 u M. 206—208 (dle Dc.);
 německý Wpgr. 479—482; (druhé polov.) B. 503;
 francouzský Bnch., angl. Mck.

11. Zmínky: Ný 73—74, Hef. VII. 189; Neander 697.

«β) 1. »Přátelům v Kostnici«, název obecný.

2. Obsah v. Ný 73, Neander 686.

4. Inc. Adhuc hortor ... *expl.* Dominus vobiscum.

5. Původství Husovo bezpečné; rkpp.

6. Čas nejistý; kolem 20. června 1415 Ný 73.

7. Rukopisy:

1. Mladenovicův Musejní pg. 94;

2. vídeňské dvorní knihovny č. 4524 fol. 86;

3. » » » » 4557 » 158.

8. Tištěn:

1537 Epp. G₁; 1558 (a 1715) v Opp. I. 68 (86);

1698 Sfr. 85—86; 1869 Dc. 102—103 (61).

9. Překlad:

český M. 189—190;

německý Wpgr. 465—466;

francouzský Bnch., angl. Mck.

11. Zmínka: Ný 73.

«γ) 1. »Otcí«, název starý, obecný; bývá určitější v. 2.

2. Obsah: odpověď Husova k (Dc. č. 74) listu neznámého příznivce Husova. Dle Hdt. IV. 329, Wpgr., G. II. 8 a j. byl to ostijský kardinal Jan de Viviers; avšak Hef. VII. 184—185, P. III. 1^a 225 pzn. 311, Ný 72 a j. pokládají toto tvrzení za mylné. Srvn. «δ. V. Theobald 121. B. 476 pokládá ho za opata.

4. Inc. Omnipotens pater ... *expl.* hominem iudicabit.

5. Původství bezpečné; rkpp.

6. Čas nejistý; kolem 20. června 1415 klade Hef. VII. 184—185, Ný 72.

7. Rukopisy:

1. Mladenovicův Musejní pg. 99;

2. univ. knihovny sign. XI. D 9 fol. 205;

3. kapitulní knihovny sign. N 48 fol. 80;

4. vídeňské dvorní knihovny č. 4524 fol. 88;

5. » » » » 4557 » 161;

6. » » » » 4902 » 92.

8. Tištěn:

1537 v Epp. G₇; 1558 (a 1715) v Opp. I. 70 (89);

1697 Hdt. IV. 329; 1869 v Dc. 121—122 (č. 75) (dle rkp. č. 1.).

9. Překlad:

český M. 203—204;

německý Wpgr. 472—473; výtah něm. Theobald 121; Historyen II. 86^v;

Neander 691—692; B. 477;

francouzský Bnch.;

anglický Mck., G. II. 8—8, Wratislaw, Hus, 312—313.

11. Zmínky: L. 327, Ný 72.

«δ) 1. »Otcí« jako při «γ.

2. Obsah: odpověď Husova k (Dc. č. 76) listu příznivce jako «γ.

4. Inc. Hec omnia postulavit . . . *expl.* gloriam in futuro.
 5. Původství Husovo bezpečné; rkpp.
 6. Čas: jako *xy*; ovšem až *po xy*.
 7. Rukopisy:
 1. Mladenovicův Musejní pg. 100;
 2. kapitulní knihovny sign. N 48 fol. 80;
 3. vídeňské dvorní knihovny č. 4524 fol. 89;
 4. » » » » 4557 » 162;
 5. » » » » 4902 » 91.
 8. Tištěn (všude s *quia*, které v *primo* opravuje Neander 693*):
1537 v Epp. G₈; 1558 (a 1715) v Opp. I. 70 (*90);
1698 Sfr. 86; 1697 Hdt. IV. 330;
1869 v Dc. 123—124 (č. 77) (dle rkp. č. 1.).
 9. Překlad:
český M. 205;
německý Wpgr. 475—476; Neander 693—694; Historyen II.
LXXXVIII—LXXXVIII*;
francouzský Bnch., anglický Mck., Wratislaw Hus, 314—315.
 11. Zmínky: Ný 72, L. 327, B. 479, Hef. VII. 184—185.
- ✕ε) 1. »Knězi Havlíkovi«, název starý, obecný.
2. Obsah v. M. Ný. B. 512—513.
4. Inc. Dilectissime frater . . . *expl.* decem milia militum.
5. Původství Husovo bezpečné; rkpp. Jen E. III. 338 pokládá za podvržený, omylem.
6. Čas udán v *expl.* = 21. června 1415 [Ný 74 omylem cituje: »X milia *virginum*«; Post. 1563 omylem 1414].
7. Rukopisy:
1. Mladenovicův Musejní pg. 79;
2. kapitulní knihovny sign. N 48 fol. 73;
3. vídeňské dvorní knihovny č. 4524 fol. 79;
4. » » » » 4557 » 197;
- 8. Tištěn:
1537 v Epp. E₁; 1558 (a 1715) v Opp. I. 62 (*80);
1869 v Dc. 128 (č. 80) (dle rkp. č. 1.).
- 9. Překlad:
staročeský [»a ten list z řeči latinské slovo od slova takto do jazyku českého jest přeložen«, počínající se slovy »Najmilejší« a končící se slovy »rytířuov«, v Post. 1563 (v nečíslovaných listech předních); tam datum omylem 1414. E. III. 338 domnívá se, že text jest původně český, prohlašuje překlad Post. za podvržený;
 novočeský M. 211; (částečně) Košut, Historie kalicha 30;
 německý Wpgr. 476—488; Theobald 67—68;
 francouzský Bnch., angl. Mck., Wratislaw, Hus, 318—319.
- 11. Zmínky: B. 472—473, Hfl. III. 117, P. III. 1³ 203, 74—75.

✕ς) 1. »Přátelům v Kostnici«: název starý, obecný.
2. Obsah v. M. Ný. Wratislaw (Contemp. Review, 1872, 256).
4. Inc. Ista est in nomine . . . *expl.* in seculorum secula benedicto. Amen.
5. Původství Husovo bezpečné; rkpp.
5. Čas udán v *expl.*; 21. června 1415; Hfl. III. 117 mylně 20. června.

7. Rukopisy:

1. Mladenovićův Musejní pg. 84;
2. kapitulní knihovny sign. N 48 fol. 74;
3. vídeňské dvorní knihovny č. 4524 fol. 80;
4. » » » » 4557 » 150.

8. Tištěn:

- 1537 v Epp. E₈; 1558 (a 1715) v Opp. I. 64 (²82);
1698 Sfr. 87—88; 1869 v Dc. 126—127 (č. 79) (dle rkp. č. 1.).

9. Překlad:

- český M. 209—210;
francouzský Bnch., angl. Mck.

11. Zmínky: B. 482, Hfl. III. 117, Ný 74.

«ξ) 1. »Prátelům v Čechách« název starý a obecný.

2. Obsah v. M. a Ný.

4. Inc. Jam multiplices fuerunt... *expl.* in proposito priori.

5. Původství bezpečné; rkpp. V rkp. č. 6. rozdělena na dvě.

6. Čas: do 22. června 1415 klade Ný 77, do 30. června 1415 Hef. VII. 191, do 2. července 1415 Hdt. IV. 345, »Ende Februar« B. 425.

7. Rukopisy přehojné:

1. Mladenovićův Musejní pg. 92;
2. universitní knihovny sign. XI D 9 fol. 204;
3. kapitulní knihovny » N 48 fol. 77^{r-v};
4. vídeňské dvorní knihovny č. 4524 fol. 85;
5. » » » » 4557 fol. 157 (P. mylně 257);
6. » » » » 4916 (tu roztržena ve dvě; z devatenácti

listů Husových tohoto kodexu činí č. VIII. a X.)

8. Tištěn:

- 1537 v Epp. F₇; 1558 (a 1715) v Opp. I. 67 (²86);
1869 v Dc. 135—137 (č. 84) (dle rkp. č. 1.).

9. Překlady:

- český M. 222—224;
německý Wpgr. 461—464;
francouzský Bnch., angl. Mck.

11. Zmínky: Ný 75—77, B. 424—425, Neander 701—702.

«η) 1. »Knězi jakémus« název starý a správný.

2. Obsah: v. M. Ný.

4. Inc. Pax Domini nostri... *expl.* tibi dabit iustus iudex. Amen.

5. Původství bezpečné; obsah potvrzuje; již »starý seznam« uvádí »list z Konstancí jednomu knězi« se začátkem »Pokoj od hříchů, spasení k životu«; E. III. 334 ovšem mylně se domnívá, že list takový »dokonce není znám«. Rovněž mylně Erbenovo mínění opakuje I. J. Hanuš v Dodacích k J. (II. 22). J. III./165 c) γ) (ξ) pokládá list ten za původně český. P. v Dc. 149, pzn. pochybuje rovněž o pravosti, ale neprávem. Že list je vskutku Husův, soudili vydavatelé Opp. i Post. a nověji důkaz doplňují Hef. VII. 175, M. 211—212, Ný 75. Rkpů není.

6. Čas velmi nejistý; do doby po 21. červnu 1415 klade Ný 75, Hef. 175.

8. Tištěn:

- 1558 (a 1715) v Opp. I. 59^v (²76);
1869 v Dc. 149—150 (č. 92) (dle Opp.).

9. Překlad:

staročeský v Post. 1564, f. 220^v—221^r (»Spasení k životu, pokoj od hříchu... spravedlivý soudce Amen«. K tomu přídavek šestiřádkový: »Sv. Jan Zlatoustý pravdu napsal... lehce přemůžeme«); o authenticitě v. S.;
 novočeský u M. 212—213.

11. Zmínky: Hef. VII. 185.

»*θ* a »*θ'*) 1. »Přátelům v Kostnici« název starý a obecný.

2. Obsah mají oba listy podobný, v M., Ný. O dvojitosti v. č. 4.

4. Inc.: »*θ*: »Amice carissime... pro ipso deum affectantem«; »*θ'* »Adhuc hortor... *expl.* dominum Jesum Cristum Amen«. Tyto listy bývají slučovány; a také proto zde jsou pod jedním číslem uvedeny; ale obsahem patrně 1. polovice (»*θ*) hlásí se k listu *ιξ* (= č. 60), 2. polovice k l. »*β* (č. 61).

5. Původství Husovo bezpečné; rkpp. O dvojitosti v. při č. 4.

6. Čas ovšem nestejný; při druhé polovici udán v datu = 23. června 1415; při první polovici (»*θ*) asi týž jako při *ιξ*: kolem 10. června 1415.

7. Rukopisy: (text obojí)

1. Mladenovicův Musejní pg. 91;

2. kapitulní knihovny sign. N 48 fol. 76;

3. vídeňské dvorní knih. č. 4524 fol. 84;

4. » » » » 4557 fol. 155.

8. Tištěn (text obojí):

1527 v Epp. F₅; 1558 (a 1715) v Opp. I 67 (*85);

1698 Sfr. 88—90; 1869 v Dc. 129—131 (č. 82) dle rkp. č. 1).

9. Překlad (text obojí):

český M. 214—216;

německý Wpgr. 467—470;

(druhá polovice, »*θ'*) něm B. 490—492;

francouzský Bnch., angl. Mck., G. II. 32—34.

11. Zmínky: B. 474—475, Ný 77—78, Neander 695.

λ) 1. »Přátelům v Kostnici« název starý, obecný.

4. Inc. Ex quo solum tractatus... *expl.* dixi publice in concilio.

5. Původství Husovo bezpečné; rkpp.

6. Čas: ke 24. červnu 1415 Ný 67, 78—79; také M. 220. Hef. VII. 188 celý list (č. 66) (= *ιε* + *ι*) kladl na 26. červen 1415.

7. 8. 9. Rukopisy, tisky, překlady tytéž jako u č. *ιε*. (= Dc. č. 66).

11. Zmínky: Ný 65—67, 78—79 (tu výklad — 65** — Ného, že výklad slov »Occultus« podal Palacký, není přesný; již Aubé 610 a j.).

λ α) 1. »Křišťanovi« název starý, původní, Husův a správný.

2. Obsah v. Ný 80.

4. Inc. Magister Cristanne... *expl.* exspectatione combustionis.

5. Původství Husovo bezpečné; rkpp.

6. Čas nejistý; mezi 26. a 27. červnem 1415 klade Ný 80.

7. Rukopisy:

1. Mladenovicův Musejní (pg. 80);

2. kapitulní knihovny N 48 fol. 73;

3. vídeňské dvorní knihovny č. 4524 fol. 79;

4. » » » » 4557 » 147.

8. Tištěn:
1537 v Epp. E₂; 1558 (a 1715) v Opp. I 63 (⁸⁰);
1869 v Dc. 128—129 (č. 81) (dle rkp. č. 1.).
 9. Překlad:
český M. 213—214;
francouzský Bnch., angl. Mck.
 11. Zmínky: Ný 80.
- λ β) 1. »Pánům z Dubé a z Chlumu«: název starý, obecný.
2. Obsah v. M. Ný.
 4. Inc. Graciosissimi benefactores.... *expl.* de Vito fideli.
 5. Původství Husovo bezpečné; rkpp.
 6. Čas: na 26. nebo 28. červen 1415 klade Ný 79.
 7. Rukopisy:
 1. Musejní Mladenovicův pg. 84;
 2. kapitulní sign. N 38 fol. 74^{r-v};
 3. vídeňské dvorní knihovny č. 4524 fol. 81;
 4. » » » č. 4557 » 150;
 5. » » » č. 4936 » 252^r.
 8. Tištěn:
1537 v Epp. E₆; 1558 (a 1715) v Opp. I. 64 (⁸²);
1869 v Dc. 143—144 (č. 88) [dle rkp. č. 1.).
 9. Překlad:
český M. 230—231;
německý Wpgr. 483—484;
francouzský Bnch., angl. Mck.
 11. Zmínky: Ný 79.
- λ γ) 1. »Univerzita Pražská« adresa Husova již a správná.
2. Obsah v. Hfl. III. 119, T. 236.
 4. Inc. Honorabiles et in Cristo amantissimi.... *expl.* consolatorem et confortatorem.
 5. Původství Husovo bezpečné; rkpp.
 6. Čas udán v *expl.*; 27. června 1415.
 7. Rukopisy:
 1. Mladenovicův Musejní pg. 80;
 2. univers. knih. sign. I. F 26 (na zadní desce; ale bez doušky; končí slovy: »sancti Petri«; závěr »Rogo — confortatorem« schází);
 3. kapit. knihovny N 48 fol. 72;
 4. vídeňské dvorní knihovny č. 4524 fol. 79;
 5. » » » č. 4557 » 147;
 6. » » » č. 4936 » 252^v.
 8. Tištěn:
1537 Epp. E₆; 1558 (a 1715) v Opp. I. 63^r (⁸⁰);
1869 v Dc. 142—143 (č. 87) [dle rkp. č. 1.).
 9. Překlad:
český M. 229—230;
německý Wpgr. 518—520; Neander 701; B. 509—510;
francouzský Bnch., angl. Mck.
 11. Zmínky: Ný 80.

- λ δ) 1. »Janovi z Chlumu« nadpis Husův, správný.
 2. Obsah v. Ný. M. Ný 80 spojuje s Dc. č. 90; v. zde č. 33 v.
 4. Inc. Gratosissime benefactor... *expl.* salutabitur propter deum.
 5. Původství Husovo bezpečné; rkpp.; v. i č. 33 c.
 6. Čas určen obsahem; 29. června 1415.
 7. Rukopisy:
 1. Mladenovicův Musejní pg. 85—86;
 2. kapitulní knihovny sign. N 48 fol. 74—75;
 3. vídeňské dvorní knihovny č. 4524 fol. 81—82;
 4. » » » č. 4557 » 151—152.
 8. Tištěno:
 1537 v Epp. E₇; 1558 (a 1715) v Opp. I. 64 (²82);
 1869 Dc. 144—145 (č. 89) (dle rkp. č. 1.)
 9. Překlad:
 český M. 231—233;
 německý Wpgr. 498—500;
 francouzský Bnch., angl. Mck.
 11. Zmínky: Hfl. III. 119—120, Ný 80—81, Neander 702.
- λ ε) 1. »Janovi z Chlumu« — název Husův a obecný.
 2. Obsah v. Ný. M.
 4. Inc. Cras hora sexta [P. »XVI«; čtení rkp. brání Ný 81]... *expl.* deputatis concilii.
 5. Původství Husovo bezpečné; také rkpp.
 6. Čas: na 5. červenec 1415 správně Wpgr. 501, pak Ný 82. P. a j. na 6. červen 1415.
 7. Rukopisy:
 1. Mladenovic Musejní pg. 88;
 2. kapitulní knihovny sign. N 48 fol. 75;
 3. universitní knihovny sign. XI D 9 fol. 205;
 4. vídeňské dvorní knihovny č. 4524 fol. 83;
 5. » » » č. 4557 » 153.
 8. Tištěn:
 1537 v Epp. F₅; 1558 (a 1715) v Opp. I. 65 (²84);
 1869 v Dc. 105—106 (č. 64) [z rkp. č. 1.].
 9. Překlad:
 český M. 180—181;
 německý Wpgr. 502—503; Neander 656;
 francouzský Bnch., anglický Mck.
 11. Zmínky: Ný 81—83.
- λ ς) 1. »Věrným křesťanům« adresa Husova (»Cristi fideles«) správná; P. a j. »přátelům v Kostnici«, Ný 83 »světu křesťanskému«.
 2. Obsah v. Ný 83, M. Rozluční a poslední list Husův.
 4. Inc. Ego Mag. Joannes Hus, in spe servus Jesu Cristi... *expl.* deus scit.
 5. Původství Husovo bezpečné; rkpp.
 6. Čas: na 7. červen 1415 klade P.; na 5. červenec t. r. správně Ný 83.
 7. Rukopisy:
 1. Mladenovic Musejní pg. 78;
 2. kapitulní knihovny sign. N 48 fol. 72;

3. vídeňské dvorní knihovny č. 4524 fol. 78;
 4. » » » č. 4557 » 171.
 8. Tištěn:
 1537 v Epp. D₈; 1558 v Opp. I. 62 (²⁷⁹);
 1869 v Dc. 106—108 (č. 65) [dle rkp. č. 1].
 9. Překlad:
 český M. 183—185;
 německý Wpgr. 394—397;
 francouzský Bnch.; též v Réf. II. 35—56; angl. Mck.
 11. Zmínky: Ný 83.

H. *Básnické pokusy.*

Podobně, jako se pokoušel Hus o veršíky české, máme od něho celou řadu jednotlivých veršů latinských a také dvě písně.

Jednotlivé verše latinské připojoval Hus na nejrůznějších místech;

a) 10 veršů připojil k závěrku své »Explicatio in epistolas canonicas« — v. zde č. XXXV, shora;

β) 11 veršů připojil k závěrkům svých spisků kostnických; 2 vv. připojil k textu »de mandatis Domini« (v. č. XII a) shora), 4 vv. k závěrku spisku »de matrimonio« (v. č. XII c) a 5 vv. k závěrku spisu »De sacramento corporis et sanguinis Christi« (v. č. XVI. shora);

γ) 17 veršů konečně nacházíme v listu kostnickém, zde shora č. LXXII a; a to dvanáct veršů na počátku »Littera gavisus«, pět uprostřed: »Nocturnus« ...

Jsou to vesměs hexametry, z části leoninské.

Kromě jednotlivých veršů skládal také Hus

LXXIII. *Zpěvy kostelní.*

Písně duchovní bývají obyčejně u Husa uváděny hojně; v. níže mezi nejistými. S jistou pravděpodobností lze pouze dvě připisovati, obě přízvučným trochejem ve slohách čtyřveršových složené. Jsou to tyto:

a) 1. »Vivus panis angelorum« — název obecný dle verše prvního.

2., 3. Obsah a rozdělení podobně jako č. 37 ž.

4. Inc. Vivus panis angelorum... *expl.*²

5. Původství Husovo není bezpečné; Jk. Hymnolog. 86 uvádí svědectví Blahoslavovo: »praví tak, že Mr. J. Hus i latinskou i českou udělal«; v. shora č. 37 ž.

6. Čas ovšem ještě méně jistý; snad před r. 1408.

7. 8. Rukopisů a tisků neznám.

9. Překlad:

Husův, staročeský v. shora, č. 37 ž;

pozdější, doslovný: »Živý chlebe andělský« uvádí odpověď utrakvistů z r. 1563 v. Zap-Kořán, Česká kronika, IV. 233: není-li myšlena píseň latinská.

10. Pramenem (?) snad text český.

11. Zmínka: Nk. 223.

β) 1. »Jesus Cristus, nostra salus« název obyčejný dle 1. verše; v Opp. napsáno »de coena Domini«.

2. Obsah: oslava večere Páně.

3. Rozdělení: devět sloh 4veršových rozměrem trochejským.

4. Inc. Jesus Christus nostra salus... *expl.* in seculorum secula.

5. Původství Husovo bezpečné; za Husovu již Lukáš a celé století XVI.

6. Čas velmi nejistý; dle Konráda, Dějiny posv. zpěvu staročeského 160 složil ji Hus již ve XIV. stol. I. když toto udání je příliš časně, jistě můžeme klásti před r. 1408.

7. Rukopis:

latinský kancional Jistebnický v Museu.

8. Tištěna:

1558 (a 1715) v Opp. II. 348^r (=II. 520^{a-b});

1698 Sfr. 84.

9. Překlad:

český je několikerý, starší i novější:

»Jesus Kristus naše spása« jest asi překlad nejstarší; zachovaný v rkp. Třeboňském A₆ z XV. století, jež otiskl Feifalik, Abhdlgn. der kais. Akad. Wien, 1862, XXXIX, 631.

»O Spasiteli Ježíši« překlad br. Lukáše, otištěný v kancionalech bratrských 1501, 1530, 1531... až do XVIII. stol., rozmanitě měněný (Jk. Hymn. 62); později mívá nadpis »o utrpení Páně a bývá pokládána — neprávem — za dílo Husovo Jk. Rk. I. 281, Nk. 222 a j.;

»Ježíš Kristus, náš Spasitel« překlad — nemínil-li se píseň latinská — utrakvistický, jež vzpomíná konsistoř 1563; v. Zap-Kořán, Českomoravská kronika, IV. 233.

10. Pramenem (?) byla píseň česká »Ježíš Kristus, božská múdrot« v. č. 37 β.

11. Zmínky: Nk. 223; Cochl. 104 (prý katolická; a zpívá se ještě — 1549 —); Konrád, Dějiny posv. zpěvu stč. I.

I. *Pisemnosti Husovy.*

Pod tento, trochu nejasný a trochu široký titul, shrnuji řadu památek, jež pocházejí sice z Husova péra a ruky, nikoli však z jeho hlavy a mysli. Jsou to různé autografy, původu mnohdy velmi pochybného, jednak opisy textů cizích, jednak zápisky úřední, jednak přípisky a poznámky při různých příležitostech, konečně podpisy, pečeti a díla vůbec jenom nějak s Husem související. Texty tyto mají cenu jen zřídka literární, častěji paleografickou, nejčastěji jen pretium affectionis; mnoho z nich je nejistého. Následují tedy

LXXIV. Opisy, záznamy atp.

α) Zápisy úřední; jsou hlavně dvojí:

α) zápisy rektorské »statuta universitní«; rukopis univ. knih. sign. XIV D 25; tam fol. 22^v (stará sign. B XVI^v) zapsán je dekret kutnohorský. O tomto zápise dí Hfl. 276: »seine erste Handlung war die Eintragung des Gewaltspruches in das Statutenbuch (14. Octob. 1409)« — podle mého shledání může tento zápis, ale sotva více, pocházeti od Husa;

b) zápisy děkanské »acta decanorum facultatis philosoph.« — a řada zápisů děkanských Husových v rkp. univ. knih. sign. XIV A 16 (vydáno z části 1808 od J. J. Goskha de Sachsenthal: Statuta facultatis artium studii Pragensis antiquiora, pak v »Monumenta historica univ. Pragensis I.« — »etwas incorrect« dle Hš. Quell. 24) bývá obyčejně přičítána Husovi; tak T., Br., P., Hanslick, Beschreibg 608 a j. Odtud bývá brán i snímek podpisu Husova (tak dal jej prvý vyrytí do mědi Pelzel, König Wenzel, II. 1790 ke str. 480) — ale dle Hš. Quell. 24: »trotz der Worte »ego Jo. de Hussynecz« ist das ganze Blatt wie die andern vorangehenden, nur eine Kanzleiabschrift aus verloren gegangenen ursprüngl. Acten.« Je třeba tedy nového ohledání.

β) Opisy k vlastní potřebě jsou:

a) opis Viklefa chovaný v Štokholmě, v knihovně královské, z r. 1398. Je to pět traktátů Viklefových, opsaných z rkp. univ. knih. III G 10 z r. 1397, kde se nacházejí na fol. 134. Je to bezpečný Husův autograf, učiněný pro přednášky akademické (v. můj výklad v progr. Minervy 1899, str. 1—2), promíšený hojnými poznámkami českými. Popis jeho, velmi podrobný a docela postačující, podal J. Pečírka v ČČM. 1851, II. 70—81, pak Dk. 1852, str. 198—205 atd. Za autogr. Husův pokládají svorně badatelé novější: Lr. II. 113 a 135 (a ještě 1890 v překl. M. 19), Ds. 72, Ný v OSN. XI. 902°, F. Tadra, Kulturní styky, 1897, 178, Vk. I. 79, F. 148 atd. atd.; nesprávně o nich pochybuje jen Nk. Lf. XVI. 241, jenž neporozuměním výkladu v Jk. Rk. I. 271 a Los. 81 domníval se, že rukopis sám byl »skončen r. 1398 ve Stockholmě«. Pak ovšem zpráva ta »zdá se býti podezřelá«.

b) »zápis řeči převora Sallonského«. V rkp. univ. knih. pražské sign. XIII F 16 fol. 125^r—131^v je zápis řeči »prioris de Sallono« »ad Venceslaum regem« »de schismate academiae Parisiensis«, počínající slovy: »Da nobis auxilium« a končící slovy »pauper servitor prior de Sallono ad se legatus. Scriptum per Mag. Hus ad mandatum Mg. Christanni de Prachaticz.« Dle toho pokládal Hfl. 210, II. 174—187, III. 163 a j. tento kus za autograf (III. 163 počítá proto kus ten »zu den wertvollsten Theilen dieser Sammlung«). Proti tomu P. v GdH. 56 dí: »dem muss ich entschieden widersprechen; nicht nur sind die Schriftzüge denjenigen unähnlich, die traditionell als Hussens Autographie gelten, sondern auch der Text ist in MS. an mehreren Stellen so fehlerhaft und sinnlos, dass er in solcher Gestalt unmöglich aus der Feder eines denkenden Mannes ... hervorgehen konnte.« Není-li však rkp. náš autografem, přec asi správné je, že původní kopie byla (1408?) porížena jím; tak asi míní i Ds. 84: »Huss copia le discours du prieur.«

γ) přípisky v textech jiných:

a) přípisek betlemský: dle zprávy zachované v Opp. I. 245^b in marg. připsal Hus do pergamenového Passionalu, chovaného v Betlémě, několik řádek, začínajících slovy: »Anno Domini... *expl.* et a culpa«. Nyní ovšem rkp. jest neznámý, text otištěn v Opp.

b) přípisek kostnický: 21. ledna 1415 připsal prý Hus, dle zprávy Oldř. Kříže z Telče, v rkp. univ. knih. sign. I. G 11 fol. 105, ve viatiku, darovaném později klášteru ingelheimskému, čtyři řádky, počínající slovy: »Anno Domini« a *expl.* »carui biblia«. Řádky ty otiskl Hš., PSB. 1864, II. 141, Hfl. III. 116 pzn. (pokládá i zadní 4 řř. rkp. za Husovy), E. III. 345—346, Hš. Quellenk. 27 a j.

Takových přípisků, kratších, delších, shledává se po rkp. ještě více; v. o nich širší výklad shora. Rkp. Aristotelův s přípisky Husovými v knih. klem. připomíná Balbin, Boh. docta, III. 124 (e. Ungar).

δ) podpisy Husovy vyskytají se celkem nemnohé na listinách a zápisích; podpisy, které nacházejí se v některých rukopisech českých a latinských, obyčejně »Jan Hus, mistr«, jsou vesměs nepravé, později přidělané;

ε) pečet Husova visí na zakládací listině kolleje královny Hedviky z r. 1411, 29. dubna; »dessen Siegel unter der Stiftungsurkunde des polnischen Collegiums noch heute im Archiv der Prager Universität zu sehen ist« Hfl. 271; srovn. T. III. 607—608. Tuto věrně otiskl a popsal M. Millauer v něm. časopisu *Musejním*;

§) literární relikvií je také *latinská bible*, chovaná v Erfurtě, kterou prý nesl Hus na hranici — v. Dobrovský, LN. 8—9. Kam přišel »*viaticus*«, jež Mladenovic (Dc. 252) Husovi dal, a o němž Hus (Dc. č. 62, str. 64) nevěděl »*cui cedet*«, z Ingelheima, jehož klášteru byl prý darován (v. Jk. Rk. I. 278, Hš. Quell. 27 a j.), není mi známo; taktéž ne, kam exmplář *bible*, jež (Dc. 109) Hus přinesl do Kostnice. S kaplí betlemskou zmizel i zápis *šesti bludův* a *vyznání víry* (Opp. I. 51^v), jež Hus na zdech jejích dal napsati.

K. *Vyhlášky německé.*

Že Hus, když bylo třeba, psal také a lepil, v Praze i v Kostnici, vyhlášky a intimace německé, je známo zejména z Mladenovice. Němčinou vládl velmi obratně a stopy toho jsou zejména v jeho kázáních wilherinských, ve Výkladu větším, v traktatu »*de Corpore Cristi*« a j. hojně. Bohužel, není mi známo, z kterých rukopisů čerpali vydavatelé tyto dvě.

LXXV. Intimace německé.

α) Pražská ze dne 26. srpna 1414; počíná slovy »*Meister Iohannes Hus . . .*« a končí »*erzeygen und bewisen*«; otištěna u Hfl. III. 73—74 (v pzn.). Že psána původně německy, latinsky a česky (v. shora č. 30 a LII.), dosvědčuje Mladenovic, Dc. 238; Cochl. a j.

β) Kostnická, z října 1414, počíná: »*M. Iohannes Hus . . .*« a končí »*Rechen-schaft zu geben*«; otištěna u Theobalda 51, Wpgr. 219. Že psána původně latinsky i německy (v. č. LII.), ukazuje jednak Hus sám v listě Dc. č. 41 (str. 79), jednak Mladenovic (Dc. 245). První text mi známý jest 1555 v *Historyen der heiligen Auszerwählten Gottes*. II., LII^v.

Text obojí ovšem nevelmi jistý; možná, že jest pozdější překlad z latiny.

β) *Spisy ztracené.*

Není pochyby, a zejména o kázáních a listech lze bezpečně ukázati —, že mnoho latinských spisů Husových se ztratilo; ale zase není plné jistoty, co a jak se ztratilo. Někdy je bezpečné, že některý kus Husův se ztratil, ale není jisto, jaké byl asi úpravy a formy.

LXXVI. *Sbírka kázání.*

Že ztratila se přemnohá kázání Husova, toho svědectvím jsou již ty fragmenty, které nalézáme v Husových rozmanitých obranách, kterých však neshledáváme v textech nám dochovaných. Zejména nejsou nám dochovány texty kázání z r. 1408 a 1409 — ona útočná proti kněžstvu hrabivému a děkovná za vítězství ve sporu o 3 hlasy.

Ze všech těch nejdůležitější je *první sbírka kázání*, jež nikoli v Betlémě, o které se Hus zmiňuje několikrát: v Deposit. (Dc. 183) naráží na ně »*ostende, inique testis, in quibus sermonibus scripsi, quod papa Bonifacius sit hereticus?*«; taktéž (Dc. 175)

praví, že dal psáti »sermones meos de primo anno praedicationis meae, in quibus scripsi . . .«; jinde (v Opp. I. 39^v) dí: »in libello, in sermone de corpore Cristi, quem scripsi primo anno meae predicationis« (a dodává, že to byl rok 1401) atd. (Srovnej T. III. 436 a j.) Tolik je tedy jisto, že již z r. 1401 pochází sbírka Husových kázání, mezi nimi i kázání o Těle Božím; toto udání bývá pravidelně spojováno s traktatem »de corpore Cristi« a ten kladen do r. 1401. Spojení toto je mylné, traktat je značně pozdější. Také sem nenáleží kázání sign. III. B 20, jež podle narážky na vyhlášku arcibiskupovu o remanenci pocházejí až z r. 1408, nehledě ani k tomu, že to jsou nepochybně kázání betlemská a tedy pozdější. Totéž platí o kázáních sign. I. C 27, o textech III. A 23, I. E 45 atd. atd. Žádná sbírka kázání neshoduje se s udaji zjištěnými a také žádné kázání české; jsou sice — samostatně i ve sbírkách — česká i latinská kázání na Boží Tělo, ale žádné se nekryje textem s udaným narážkami obsahem. Kázání tato jsou tedy ztracena.

Hfl. III. 22 míní, že Hus snad kázal 15. března 1400 o korunovaci královny Žofie — také ztraceno.*)

LXVII. Intimace veřejné.

Takových zajisté Hus napsal daleko více, než shora (LII.) vypočteno; jednu — nyní ztracenou — přímo uvádějí Staré Letopisy k některému dni července 1412: tou oznamoval svou posici proti odpustkům. V. Scriptt. rer. boh. (SL). III. 15, Žalanský (1868, 60). Ztracena.

LXXVIII. Appellace.

V »Ordo proced.« (Dc. 192) zmiňuje se Hus o appellaci »ad futurum concilium«; této appellace sice nemáme, ale zdá se, že Hus míní prostě »appellatio ad Cristum«. Za to je dosti pravděpodobno, že se ztratila appellace »ad papam melius informandum«; tato padala by do doby mezi 10. březnem a 25. červnem 1410. Hus zmiňuje se o ní v »De ecclesia« (Opp. I. 235^v); »ab ipso mandato ad ipsum Alexandrum pro meliori ipsius informatione appellavi et me prosequente appellationem ipse D. Papa proximo expiravit« praví v Ordo proc. 201; totéž v Contra scripta VIII. doctorum (Opp. 312^v), v listě z 1. října 1411 (Dc. 19^v) a j. Tak líčí události P. III. 1^a 119—120; T. III. 480, M. 20, Armin Jeep: Gerson, Wiclefus, Hussus inter se comparati . . . 1857, 54.

LXXIX. Protestace.

Některé takové protestace byly zmíněny již shora; v. č. LX. Některé jsou ztraceny: v listě č. LXXII. § slovy: »scripsi protestationem, quod volo stare coram toto concilio, et rationem de fide, quam teneo, reddere« (Dc. 86) zmíněná protestace nezachována. Tatáž patrně asi je míněna v listě č. LXXXII. § slovy: »ego petivi cum protestatione coram notariis et scripsi protestationem toti concilii, quam dedi patriarchae, in qua peto etc.« (Dc. 91, srovn. i 90.) Srovn. i Ný 50; Neander VI. 639.

LXXX. Obrana XLV artikulů.

V těchž dopisech, jako v č. LXXIX. a na těchž místech (Dc. 86 a 90) připomíná Hus obranu zavrhaných 45 artikulů Viklifových: »manu mea scripsi responsiones ad articulos Wicleff 45 et ad alios, qui mihi obiiciuntur« »responsiones meas, quae

*) »wenn er wirklich jener Johannes Sophista war, der damals die Predigt hielt.«

sunt manu mea signatae, tam articulorum Wicleff adscriptorum, quam mihi.« Žádná z našich obran (č. LXII.—XVIII.) neshoduje se s tímto udáním; patrně ztraceno.

LXXXI. Listy.

Listů Husových ztraceno ovšem množství veliké; tu výpočítávají se jen ty, u nichž aspoň s jakousi jistotou lze naznačiti obsah. Jsou to:

α) papeži z konce září 1410; obsahoval prosbu za dispens od stání v Římě. Srovn. T. III. 489.

β) Cobhamovi (lordovi Old-Castle), z r. 1413; poděkování za vzkaz; srovn. Goll. Ath., IX. 151, Los. MÖG. XII. 268, Ný 12*;

γ) Benešovi, kazateli pražskému, z r. 1414 (srv. Ný 40—42). Obsah lze sestrojiti dle odpovědi v rkp. víd. univ. knih. č. 4941 fol. 238^v—239^r; tu odpověď (dle rkp.) otiskl Los. 291—293;

δ) Brodovi (Ondřejevi z Brodu), z r. 1414. Obsah lze sestrojiti dle odpovědi Brodovy, zachované v rkp. kap. knih. pražské sign. D 50 fol. 221—223; otiskl P. Dc. 518—522, český překlad Kailův v ČKD 1841, 551. Rozbor dle listu Brodova Ný 44—42. Srovnej Cochlaeus, 42 nn., Pfrogner, Einleitung in die christl. Religions- und Kirchengeschichte Böhmens insbesondere I. 151 (1805) a j.

ε) Petrovi knězi z r. 1414; asi téhož obsahu jako předešlý; nyní ztracen. V. Ný 41.

ζ) Zikmundovi ze srpna 1414; »vestrae serenitati direxeram responsum« praví Hus v č. LXX 17 (Dc. 70); srovn. Jk. Rk. I. 277.

η) Pánům českým z října 1414; regest tohoto listu zachoval Mladenovic, Dc. 239: »misit dominis baronibus litteram seu epistolam proprio sigillo sigillatam petens inter cetera« etc. V. T. 232;

θ) Jakoubkovi z listopadu 1414; Hus naznačuje dobu tím, že list č. LXXII β nazývá »quarta epistola de partibus alienis«. V. Ný 44, 52. Obsah jeho naznačen pozdějším listem Husovým, v Dc. č. 48. Srovn. Dc. str. 87.

ι) Čechům z r. 1415; aspoň dle všeho vyplývá ze závěrku listu LXXII »ζ literam haberent, quae scripta est ad Bohemiam... propter deum, servetis litteras« (Dc. str. 137).

κ) Helwelovi z 20. října 1414 připspek do listu; v. Dc. 76.

Více jich s jistotou určití nelze, ač není pochyby, že Hus psal zajisté i Gersonovi, králi, královně atd. Rovněž ztracené jsou opisy Desatera, jež Hus na cestě lepil moukou na zeď hostitelům — srovn. Dc. 76.

γ) Spisy nejisté.

Tento oddíl ve spisech latinských je poněkud hojnější než ve spisech českých. Kladu sem totiž díla do jisté míry sporná, mnohdy vskutku však nesporná. Mnohé spisy totiž bezpečně nejsou Husovy a bývají mu připisovány — tyto proto kladu sem; a jiné bezpečně jsou Husovy, ale bývají mu odpírány — tyto kladu též sem. A konečně jsou některá díla pochybná, nedosti ještě prozkoumaná a ne zcela vyšetřená; konečně i díla bezpečně téměř Husova, ale zde poprvé s jeho jménem spojovaná; proto název je trochu široký.

LXXXII. Konkordance evangelií.

Již shora — při č. XLVII — bylo upozorněno na některé rukopisy vídeňské, jejichž text od obvyčejného se dosti značně uchyluje. Proto velmi pravděpodobně ve

svém popise theologických rukopisů vídeňských Denis (1758, 1753, 175¹) připsal i harmonii evangelií, zachovanou v rkp. dvorní knih. vídeňské č. 4920 (foll. 226) a 4746 (foll. 169) Husovi. Původce této dvojdielné harmonie byl zajisté Čech — soudě dle znalosti češtiny — a ctitel Viklefa, soudě dle hojných jeho citatů. Tento husitský jistě původ zužují ještě dále shody věcné s Quadragesimale a s *questiis de sufficiencia legis Cristi* (v. č. XXVIII.); původ Husův je velmi pravděpodobný. Rkp. č. 4920 začíná výklad sám od 1. kap. evang. Matoušova (*»Quia karissimi ut nobis...«*) a má úvodem dvě kvestie: *»utrum scriptura sacra per prophetas et apostolos de Cristo deo et homine vero scripta pro omni sua parte quoad sensum litteralem sit vera«* a *»utrum sicut partium scripture sacre datur convenientia, ita earum poterit dari perfeccione superaddita et differencia«*, jež připomínají úvodní kvestie výkladu Lombardova *super Sent.* Text harmonie počíná: *»Lex seu doctrina evangelica perfectissima est, per se sufficiens ad regimen ecclesie...«* a končí (fol. 226) při výkladu na Luk. IV. 30. Pokračování následuje v rkp. č. 4746, jež počíná slovy *»Postquam a principio corporis evangelici actum est«* etc. Obsahem rovnají se asi první části Quadragesimale, ale jsou obšírnější.

Téhož asi obsahu a podoby jest i kodex víd. dvorní knih. č. 4304, foll. 259, jež snad taktéž náleží Husovi.

LXXXII a. Funiculus fidei.

Latinský vzor českého traktátu č. 6. Počíná se slovy: *»Cum animadverterem, quam plurimum etc.«*; zachován v rkp. dvorní knihovny vídeňské č. 1659 s. XV., 14—26. Za original Husův (český text za překlad) pokládá Mk. ČČM. 1897, 74. V. výklad dříve při č. 6; latinsky myšlenka se vyskytá u Husa v listě č. LXIX η: *»ad te nos trahat triplex funiculus«*.

LXXXIII. De quattuor sensibus sacrae scripturae.

Spisek nedlouhý, počínající slovy: *»Nota, quod quadruplex... Historicus est sensus... expl. post questionem sequentem«*. Za Husův pokládá jej již Ds. v popise rkpů vídeňských; obsah se shoduje a také české glossy. Zachován v rkpp. víd. dvorní knihovny č. 4512 fol. 7^v—14^v a 4515 fol. 166^v—170^r (nedopsán; f. 170^v prázdné).

LXXXIV. Quaestio de sanguine Cristi.

Kvestie podobná spisku latinskému č. II., ale přece odchylná, menší. Zdá se, dle označení rkpů, že vskutku náleží Husovi. V rukopise vídeňském (4692 fol. 214^r—220^v) nadepsána: *»utrum caro aut sanguis Cristi visibiliter in sua propria forma totaliter vel secundum aliquam sui partem habeatur hic in terra«*; tam i *inc.* Quod sic. Quoniam caro... *expl.* posset fieri iniuria sacramento; v rkp. wolfenbüttelském (sign. 352 Helmstad.) z r. 1420 fol. 69—71^v má nadpis: *»Questio disputata per M. Stanislaum de Zuoyvia [sic; zajisté omyl čtení m. Znoyma] et deteriata [sic; zajisté omyl m. determinata] per M. Ioh. de Hussinecz contra errores et seductionem populi et monachos, qui dicunt sanguinem Cristi se habere et sentire corporaliter et visibiliter«*.

LXXXIV a. Quaestiones incertae.

Kvestií zajisté napsal Hus více nežli zde vypočteno; mnoho takových kvestií není nám nyní jasno, poněvadž nenesou jména původcova.

Jsou hojně obsaženy v rkp. X E 24, z nichž snad některá náleží Husovi; jiné takové jsou n. př.:

»utrum potest summus princeps in execucione sui mandati a minore principe impediri« zachovaná v rkp. víd. dvorní knih. č. 4308 fol. 96^v–103^v a také v rkp. X E 24;

»nullus est dominus, nullus est prelat, nullus est episcopus, dum est in peccato mortali« v rkp. víd. dvorní knih. č. 4308 f. 103^v–106^v;

dvě kvestie, podobného thematicu jako ve výkladu Lombarda, jsou v rkp. víd. dvorní knih. č. 4920; v. zde č. LXXXII.

LXXXIV b. Quaestio de clavibus.

Kvestie tato, zachovaná ve dvou rukopisech knihovny universitní, sign. VIII F 2 f. 154^r–156^r, pak IV H 7 fol. 8^v–10^r, počínající slovy: »Arguitur sic: Usus clavium ecclesie . . . *expl.* questio . . . est vera«, a mající thematicem: »utrum potestas clavium se extendat ad remissionem pene et culpe?« nese na sobě některé známky kvestí Husových. Je potřeba však důkladnějšího rozboru.

LXXXV. Recommendatio baccalaureandi.

Tato rekomendace, na thema »da adverbia«, počíná se slovy »Quia mens adolescentis . . . *expl.* et filii et spiritus sancti Amen« a zachována je v rkp. univ. knihovny sign. X E 24 fol. 308^v–309^v. Vydal ji Hfl. 109–110 a přičetl Husovi; P. v GdH. 39 ohradil se proti tomu rozhodně; a také Krummel v HZ. XVII. 1867, 19 pokládá ji za »zweifelhaft«.

LXXXVI. Kázání a řeči.

V rkp. víd. č. 4673 fol. 87^r–90^v následuje za jinými kusy Husovými (v. Tab. III. 343): »sermo coram magistris in collegio Karoli habitus habitus studii Pragensis«; *inc.* »humiliamini sub potenti manu Domini . . . *expl.* recordacio super quibus perstrepat«. Srovnej Opp. II. 175^r nn. Zdali Husovo, nutno vyšetřiti; jest dosti shod.

Jiné, neurčené kázání, je v rkp. wolfenbüttelském, sign. Helmst. 367 z XV. stol.; jiné v rkp. mikul. knih. sign. II. 48 (Dk. AÖG. XXXIX, 488).

Sbírka kázání v rkp. univ. knih. sign. I C 27 obsahuje rovněž texty kázání velmi pravděpodobně Husových; mnohá se shodují doslovně. Také se shoduje věcně obsah kázání na epišt. »de corpore Cristi« fol. 190^r–195^r. Rkp. má 218 fol., počíná: »Apostolus in presenti epistola . . . *expl.* (ned. 6. po sv. Duchu) et triduo sustinent, qui confessionem . . . [ostatek utrženo]. Shody s Post.; mnoho českých gloss, n. př. 112^v a j.

Tři kázání v rkp. petrohr. sign. Lat. I Q No. 181 fol. 13^r–18^v (I. Nota, quod civitas . . . (thema: Vidi civitatem . . .) . . . ad sensuality levaretur; II. Salvator Simoni . . . (thema: In illo tempore respiciens Jesus . . .) . . . dimittere non possit; III. Nota: triplex est peccatum . . . (thema: Penitenciam agite . . .) . . . sit in perditionem). Obě poslední připsal již rubrikátor, kodex obsahuje jinak jen Husova kázání.

Řeči a kázání rektorská »posiciones«, pocházející asi z r. 1409, zachované v rkp. petrohr. carské knihovny sign. Lat. I Q No. 182 fol. 1^r–9^r. (*Inc.* Quia heu rectoratus fungor . . . *expl.* gloriam et laudem Dei Amen); rkp. je připsuje »M. Jo. de Hussynecz Jo. de Praga« (sic); fol. 6^r je narážka na vystěhování Němců 1409.

Také mnohé řeči a kázání nejistého původu v rkp.;

n. př. rkp. univ. knih. X C 3 obsahuje fol. 48^r–162^v některé řeči a kázání, z nichž leckteré může se prokázati jako husovské; taktéž v rkp. V H 29; taktéž v rkp. petrohr. Lat. I Q No. 183 fol. 1^v–24^r; taktéž v rkp. víd. dvorní knih. č. 4518 fol. 89^r–97^r, 129^v–137^v;

rkp. univ. knih. D 10 fol. 108^v_a–114^r_b některé rekomendace;

snad i kázání na text: »Induite novum hominem« (*inc.* »Cogitanti michi ex animo . . . *expl.* per eterna secula seculorum Amen«), zachované v rkp. víd. dvorní knih. č. 4518 fol. 81^r–89^r, a v rkp. univ. knih. sign. X C 3 fol. 98^r–103^r_a náleží také Husovi.

LXXXVII. Defensio mandati regis Venceslai.

Tento neveliký spisek, počínající slovy: »Quia illustrissimus princeps« a končící »secula seculorum Amen«, chovaný kdysi v rukopise kláštera břevnovského (dle sdělení P. Lva však nyní ho tam není), otištěný 1865 u Hfl. II. 156–165, 1869 u P. Dc. 355 až 363, v českém výtahu u Hlf. 75–77, v německém u Schlesingera, Geschichte Böhmens², 413–419, u Czerwenky, Gesch. d. evang. Kirche, 1869, I. 74–76, ve francouzském u Dsa 81–82, podává velmi ohnivou a scholasticky přesnou obranu dekretu kutnohorského. Husovi připisuje jej *expl.* rukopisu; dle toho a dle obsahu připisují i Hfl. 235–240, III. 163 (náleží »zu den wertvollsten Teilen dieser Sammlunge«), Ds., Hlf., Sab. 469–471 (ten, jakož i Pypin-Kotík, II. 320, omylem z výroků Helfertových utvořil spis český), Jk. Rk. I. 274, Jirásek, Mezi proudy III.² 1897, str. 430, Schlesinger I. c. 413, Friedrich, Joh. Huss 1864, 25–26, Wolkan, Gesch. d. deutschen Litteratur in Böhmen, 1894, 25 (: »in einer eigenen Schrift vertheidigt Hus die Handlungsweise des Königs«), E. Grégr, Kritická příloha k Nár. Listům I. 1864, str. 39^a–42^b atd. Proti tomuto téměř obecnému mínění staví se P. a připisuje sepsání, formulaci myšlenek Jesenicovi v Dc. 363*, GdH. 40, P. III. 1³ 106* a j.; k němu se přidává Ds. 81, kdežto T. III. 469 obou autorů se zřiká. Ale přece se zdá, zejména podle obsahu a formy, že dílko toto je bezpečně Husovo.

LXXXVIII. Podmínky smíru.

»Consilia et modi concordiae«, »Articuli Mag. Joann. Hus cum sibi adherentibus« atp. nazývají se tyto články, jež sestavil a snad i sepsal a zformuloval z usnesení celé strany k synodě únorové 1413 Hus. Jsou zachovány v rkp. víd. 4941 fol. 9^v–10^r; v třeboňském A 16 fol. 118; v rkp. univ. knih. sign. III. G 6 fol. 4, XI. E 3 fol. 119^r–^v (*inc.* »Pro honore Dei et evangelii . . . *expl.* sanctae matris ecclesiae«) a otištěny u Cochlaea I. 32 nn., v Dc. 491–492; český překlad jich u M. 103–104, rozbor u Los. AÖG. LXXV., 310–311. Někdy bývají připisovány Husovi přímo, někdy nepřímo; ale účastenství jeho při nich je bezpečné. Srovn. Cochl. 32–33.

LXXXIX. Excerpta, artikuly.

V mnohých rukopisích nacházejí se různé výtahy, soupisy citatů atp., jež jsou poríženy hlavně na základě spisu »de sex erroribus« nebo »de Ecclesia« atp. Jsou to:

α) artikule: artikule, vytažené z »Ordo processus«, rkp. univ. knih. IV. F 25 fol. 201^v–203^r,

artikule vytažené z »De ecclesia« rkp. univ. knih. IV. F 25 fol. 203^v–209^r;

β) collectanea: »dicta« v rkp. wolffenbüttelském sign. Helmst. 669 z r. 1417 fol. 196^r–203^v,

»collectanea e Patribus de creare, credere, remittere etc.« s přípisky českými v rkp. víd. 4511 fol. 161^v–72^v; bez nich v rkp. 4519 fol. 134^r–151^v; 4550 fol. 6^v–12^v; 4664 fol. 178^v–189^r; 4550 fol. 101^v–108^v, 79^r–93^r (»finis dictorum M. J. H.«);

γ) excerpta: ex epistolis, de pace, de elucid. fidei etc. v rkp. víd. 4902 fol. 64^r–92^r;

e sermonibus synodalibus rkp. víd. 4308 fol. 111^r–118^v (z r. 1412);

ex annotat. ad Postillam č. 11794 fol. 110^r–131^r;

také v rkp. univ. knih. III. F 11 (v. Dziewicki, Wyclif De apostasia London, 1889, pg. V.) atd.

XC. Neurčené.

Mnohé kusy jsou v popisech rkpů neúplné nebo nejasné; možná, že jsou to jen texty známé, ale možno i, že jsou to texty nové. Jsou to:

α) »v archivu Jednoty Bratrské v Herrnhutě chová se celý rukopis in 4° Husův jak se zdá autograf, obsahující studia školská, však neprozkoumaný tuším posavad od nikoho«, píše P. III. 1³ 166 pzn. 237; upozornění jeho zapadlo; v popisech a v archivu Gollově v ČČM. 1876 a Cvrčkově t. 1898 není rovněž nic o tomto rkpe poznamenáno;

β) v rkpe mnichovské knihovny král. sign. 6721 lat., fol. 148—151 je jeden list Husův; neurčeno, který; taktéž popis rkpu víd. dv. knih. č. 4519 fol. 172^r (Tab. III. 297—298) nevylučuje možnost neznámého dosud listu Husova;

γ) v rukop. jagellonské knihovny krakovské č. 327^b str. 476—487 je nějaký traktát Husův; rkp. dí: »hec posicio adscribitur Mgro J. Hus«, tak dí i Dk. AÖG. XXXIX 67; ale v katalogu Wislockého čteme, že strany ty jsou »zalane atramentem z wyjątkiem napisu u góry«;

δ) který rkp. (nyní knih. univ.) mínil asi Balbin, Boh. docta III. 172 (Ungar) uváděje z bibl. třeboňské »Hussi haeresiarchae dicta in clericos?«

δ) Spisy mylně připisované.

Tuto uvádějí se (jako při textech českých) nejen díla cizí, Husovi mylně připisovaná, ať již omyl vznikl pouhým nedopatřením a hrubou chybou anebo snad úctyhodnou tradicí a dílo ještě dnes udržuje v seznamu Hussik — nýbrž i díla česká Husova, tlumočená latinsky. Děł takových je summa dosti značná; v Opp. zejména mnoho spisů Matěje z Janova bylo připsáno Husovi a tak hřešil již 1524 Brunfels; výklady správné byly podávány již rovněž záhy, ale přece až do dneška se strany katolické i protestantské díla Husova takovýmto způsobem se rozhojňují. Výčet jich podán je zase abecedně.

I'. »Ammonitio baccalaureandi«, zachovaná v rkp. univ. knih. X. D 10 fol. 109^r—110^r (otiskl Hfl. II. 111—112), obsahující chválu Prahy, připisuje se od Hfl. 268, II. 111 a j. Husovi; sice ne s plnou jistotou, ale »es ist kein hinreichender Grund vorhanden sie ihm abzuspochen« (l. c.). Důkaz však cizího původu je dosti snadný; proto tomu mínění odporuje P. GdH. 39 a za »zweifelhaft« ji prohlašuje i Krummel HZ, 1867, XVII. 19.

II'. Commentarius in Apocalypsin, prý ve Wittenberce 1528 vydaný, uvádí Sfr. 128; podle něho i M. VI. Ale je to jen omyl s traktem »de abhominacione« v. zde č. VIII'.

III'. Commentarius in Canticum Canticorum zachovaný v rkp. univ. knih. sign. X F 20 fol. 117^r—162^v uvádí Nk. 125*, 226; není Husův.

IV'. Commentarius in Oseam et Ezechielem prophetas, tištěný u Brunfelsa, 1524, f. 1° nn. přičítá ještě Sfr. 128 Husovi; nesprávně.

V'. Commentarius super aliquot capita evangeliorum uvádí za pramen Husův Nk. 226 dle rkp. univ. knih. V. H 27, nevěda ovšem, že je to dílo Husovo „Passio Cristi“; v. shora č. XXXIII.

VI'. Consolatoria, píseň, připisovaná Drevesem a po něm Nk. 223 Husovi, jest píseň »Jesu Salvator optime« a to zase je překlad písně »Jesu Kriste, štědrý kněže« v. č. 36.

VII'. De abhominacione připisuje seznam vídeňský (Tab. III. 301, 423) Husovi; zachováno v rkp. víd. dvorní knih. č. 4528 a 4925 a je traktát Vikleřův.

VIII'. De abhominacione in loco sancto, plnější titul: »De sacerdotum et monachorum abhorrenda abhominacione desolationis in ecclesia Cristi«, otiskované v Opp. a jinde, přeložené do češtiny od Jana z Kunčiho a na Zaječicích (v. Jk. Rk. 432, Blah. Gr. 285), připisované Husovi od Brunfelsa, Walpurgera (121—143), Aubé (603) a j. a j. správně za dílo Matěje z Janova (je to jeho »De regulis Veteris et novi Testamenti« III. kn., traktat 6. »nicht ohne Verstümmelung« dle Hanslika, Gesch. u. Beschreibg. 571) určuje již Confessio 1535 praef. f. 4^v (: »Mag. Matthias Parisiensis eo libro, quem de abhominacione inscripsit, cap. XXXVII, qui sub titulo et nomine Mg. Joh. Huss excusus in lucem exiit, sic scriptum reliquit« ...) a pak již obecně: Gieseler, Kirchengesch. II. 3, 285, Schwab, Gerson, 547, Hef. VII. 56, Hanslik, Beschreibung, 1851, 571, P. III. 1³36 pzn. 36, Radhost II. 331, 351, G. I. 33, Neander, VI. 367 a j.

IX'. De abolitione sectarum, správněji »de abolendis sectis et traditionibus hominum«, otištěné 1524 Bfls 72—75, pak v Opp. I. 472—473^v (omylem tisku 343^r), do němčiny přeložené 1525 od Linka v Oldenburgu (znovu 1728 v Jeně) (u M. VI. tento překlad omylem uveden dvakrát) přičítá Husovi — mimo vydavatele — Wpgr. 146—147, Hef. VII. 56; ale již M. VI správně přičítá Janovu, taktéž G. I. 33; bývá kladen do r. 1413: Schindler Hus, 63*.

X'. De anatomia Antichristi, obšírněji také »de Antichristo et membrorum eius anatomia« otištěné 1524 u Bfls. 1^r—XLV^v, pak v Opp. I. 336^v—368 a j. přičítá Husovi Wpgr. 127, Aubé 603, Lenz (Vlast' XV, 1899, 551, 552, 780—787, 682 a j.), Buddensieg, Joh. Wiclif und seine Zeit 1885, 213 (»die Idee ist entnommen der Schrift Wiclifs De Christo et adversario suo Antichristo; die berühmten Antithesen dieses Traktats wiederkehren im Wesentlichen in dem von Luther herausgegebenen von Kranach illustr. Pass. Christi und Antichristi 1527«) a j. Ale nesprávně; G. I. 33 přičítá Janovu.

XI'. De Antichristo bývá často mylně vyvozováno z místa (E. I. 393) ve Svato-kupectví, kde Hus vykládá o bludech kněží stran »tvoření těla Božího« dokládá: ... »a proto slove Antikristus, to jest protivník Kristův. O němž něco, dá-li Pán Bůh, napíši«; k tomu místu pak bývá uváděno místo z Post. (II. 11), že »o té chytrosti psal (Hus) v knížkách českých i latinských«; podobné jest místo i v Dc. 40 a j. Tak tvrdí Nk. 217, E. III. 336, A. 265, L. Vlast' 1899, XV. 58 a j. a j. Mínění toto je mylné; v. již shora č. 19'; Hus míní svůj spis »de sex erroribus«. A mylné jsou i další důvody; po E. i Nk. a A. (265) se domnívají, že snad Anxiginův překlad dvou kázání o Antikristu (E. III. 301—311) je »převod s neochranivšago sja latinskago sočinjenja«; toto mínění E. opírá dogmatickou odchylkou na str. 309. A. 266 výslovně proto dí »v tom vidě, v kakom sochranilos, ne prinadležit Gusu«, taktéž Nk. 217 a j. I toto mínění je mylné; překlad Anxiginův (v. J. III. 841 d) je doslovný překlad dvou kázání o Antikristu, v Opp. 54^r—^v, 76^r—77^r — i ono místo 309 = textu 77^r. Ný 27** správně tedy projevuje skepsi. Není tedy latinského spisku »de Antichristo« — o zmíněných právě »sermones« v. níže č. XXXIV'. Omylem cizím vyhlašuje Anxigina knihovny kodaňské za českého Antikrista i DLN. 23.

XII'. De cruciatu questiones, uvedené u Nk. 240: chybně m. de cruciata a to m. de indulgentiis: v. zde č. XXVII.

XIII'. De evangelica perfeccione vydané Bfls. 79^v—82^v, pak v Opp. I. 479^r—481^r připisuje Husovi Wpgr. 151; neprávem.

XIV'. De excommunicatione hledá Aubé 600: »traité sur l'excommunication (citě Opp. I. 309^v, 311^v) ne se trouve pas dans les ouvrages de Jean Huss« — ovšem mylně; je míněna 5. kapitola díla »de sex erroribus«.

XV'. De matrimonio, zachované v rkp. univ. knih. sign. V F 7 fol. 267^r 269^v; inc. »De quibus autem ... *expl.* vir non potest dimittere«; připsáno v rkp. Husovi: F. 266^v »incipit tractatus Rev. Mag. Joannis de Hussynecz«. Jest pouze část Husova Výkladu na epp. = Opp. II. 100^r—102^v, v. č. XXIV.

XVI'. *De mysterio iniquitatis Antichristi*, otištěné u Bfls. 46—60^v, v Opp. I. 481^v—491^r, do češtiny částečně přeložené u Anxigina (v kap. XVI, XVII. nn.; v. E. III. 312—315, Duch 199—205), připisováno vydavateli Husovi: E. III. 337 klade dokonce do r. 1413—1414 a domnívá se, že je to týž spisek, jež Jgm. uvádí pod titulem »O zkáze pocházející etc.« (v. č. 34'). Za Husův traktát pokládá i Wpgr. 152 a j. Ale již Gieseler, Kirchengesch. II. 3, 285, Hef. VII. 56, Schwab, Gerson 547 a j. správně vykládají za dílo M. z Janova

XVII'. *De occulto iudicio Dei* název mylný u DBL. I. 133; jest pouze závěrek repliky Stokesovy v Opp. I. 108^v nn. V. zde č. XXXIX.

XVIII'. *De perniciie tradicionum humanarum*, otištěné u Bfls. 82^v—85, pak v Opp. I. 474—475, přičítá Husovi mimo vydavatele také Wpgr. 147, Hef. VII. 56, Sab. 448, Schindler Hus 63; E. III. 337 mylně stotožňuje domnělý český překlad — v. zde č. XVI'. a shora č. 34'. Je dílo M. z Janova.

XIX'. *De reali existencia sanguinis Cristi* je chybný titul traktátu »de sanguine Cristi« (v. zde č. II.), jež opsal Nk. 239 z katalogu univ. knihovny i s mylnou signaturou.

XX'. *De regno, populo, vita et moribus Antichristi*, otištěné u Bfls. 85 až 95^v, Opp. I. 368^v—375^v, připisuje Husovi Wpgr. 129—131, Aubé 603, Lenz, Vlast', XV., 1899, str. 787—790 a j.; Janovu správně G. I. 33, Neander VI. 369*.

XXI'. *De regulis Veteris et novi Testamenti*, zachované v rkp. víd. dvorní knih. č. 3971 fol. 1—299 připisují Husovi Tab. III. 128; arcí mylně; jeť to známé chef-d'oeuvre M. z Janova.

XXII'. *De revelatione Cristi et Anticristi*, otištěné u Bfls. 60^v—72, pak v Opp. I. 491^v—499^v, přičítá Husovi kromě vydavatelů ještě Wpgr. 153—155 a j. Správně přičteno Matěji z Janova od Gieselera, Kirchengesch. II. 3, 285, Schwab, Gerson 547, Hef. VII. 56.

XXIII'. *De sacramento altaris* v rkp. univ. knih. VIII G 32 přičítá Husovi Nk. 240 podle mylného katalogu; jméno je sice vyškrabáno, ale není to Hus, nýbrž Viklif, traktát známý.

XXIV'. *De septem peccatis mortalibus* pokládá za zvláštní traktát Husův (sveden stručnou, ale správnou, zprávou E. III. 340) Nk. v LF. XXIII. 56 mylně; je to traktát »de tribus hostibus etc.« v. shora č. XIV.

XXV'. *De signis apparentibus circa sacramentum altaris*, zachované v rkp. víd. 4453, jest jen jiný název m. »de sanguine Cristi«, v. č. II.

XXVI'. *De tribus hostibus* — název chybný u Nk. 239; je č. XIV.

XXVII'. *De unitate ecclesiae* mylný název díla »de Ecclesia« ve vydání z r. 1520; Sfr. 127 mylně do r. 1522, M. V mylně za dílo zvláštní v Mohuči vydané; je to mohučské vydání díla de Ecclesia, z r. 1520. V. č. XXVIII'.

XXVIII'. *De unitate ecclesiae et schismate* dílo M. z Janova; otiskl Bfls. 75—79^v, Opp. I. 475^v—478^v; Husovi připisuje Wpgr. 150—151, Sab. 448, Sfr. a j. M. V. dí: »spis Husovi přičtený, zda právem, není ještě vyšetřeno«. Janovu správně připisuje G. I. 33. Bývají mnohé omyly s vydáními díla »de Ecclesia« z r. 1520 a 1524 (?), jež vyšlo pod tímž titulem; v. zde č. XXVII'.

XXIX'. *Elementa linguae latinae et bohemicae* za dílo Husovo omylem pokládá kalendář českobratrský 1851, 49 — omylem vzniklým z Jgm. III. 3, srovn. HŠ. Dod. ad vocem.

XXX'. Glossy k bulle papeže Jana XXIII. z počátku února 1413. Tuto bullu vydal papež 2. února 1413 proti viklifii; zachována v rkp. třeb. A 16 fol. 126 nn.; otiskl P. v Dc. 467—469. K této bulle přidána glossa »Husova« dle rkp., ot. v Dc. 470—471. Druhou bullu vydal Jan 8. února t. r., do níž prvá z největší části vetkána; k ní rovněž.

glossa ‚Husova‘, o něco obsírnější. Tato zachována v rkp. dvorní knih. víd. č. 4941 fol. 69^v nn., otištěna od Los. v MGD, XXV, 1887, 335—337; glossa ‚Husova‘ t. 331—335. Rukopisy označují za autora glossy obojí bully Husa; tak i Los. MGD. XXV. 331 nn., AÖG. LXXXII. 337 a j. Ale P. v Dc. 470, Dějinách III. 1^a173 a j., také Hlf. 158 a j. vzhledem k udání Husovu u Mladenovice, Dc. 311 n., (»dixit, quod non glossavit« »audivi, quod [M. Jessenicz illam glossaverit«) pokládá za původce této glossy obojí M. Jana z Jesenic.

XXXI'. Jesu, Salvator optime, píseň, vyskytá se v Antiqua et constans confessio 1574, fol. 46^r—47^r; je překlad písně »Jezu Kriste štědrý kněže« Nk. 241 mylně zprávu Jirečkovu v Hymnologii vykládá, jako by píseň ona byla ve Švédsku v Strengnäs.

XXXII'. Novem dicta etc. = devět kusů zlatých; latinský překlad jich zachován v rkpe mikulovském; v Aurea dicta, zde č. XI.

XXXIII'. Recommendatio artium liberalium, zachovaná v rkp. univ. knih. č. X. E 24 fol. 241^r—250^r, ot. u Hfl. II. 112—128 — rozbor její a průkaz, že je Husova, podal Hfl. 256*, 257—261, II. 112; s jistou pochybností III. 163; k důvodům jeho se přidává úplně Los. 86, jen s výhradou K. HZ. XVII. 18—22; naproti tomu P. GdH 39 pokládá za velmi nejistou, T. však III. 478—479 dokazuje, že řeč tuto měl Jeronym r. 1410 (proti Hfl. »Sprache und der ganze Inhalt tragen entschieden das Gepräge des Hus« praví T. výslovně: »od spisů Husových rozeznává se značně ve formě«) — a k mínění Tomkovu proti Hfl. přistupuje Ds. 95, proti Los. Nk. SH. IV. 333.

XXXIV'. XXVIII. Sermones de Antichristo: těchto 28 řečí podle rukopisu Huttenova vydal 1524 Bfls, pak otištěny v Opp. II. 54^r—82^v; řeč 1. a 23. přeložil do češtiny Anxigin (fol. A₇—B₂^v a B₂^v—C₃) z textu Brunfelsova. (Tento překlad Anxiginův pak dal podnět E. III. 337, A. Nk. a j. k rozmanitým konjekturám, vesměs nesprávným; v. shora). Bývají obecně pokládány za dílo Husovo: kromě vydavatelů ještě n. př. Los. 195 nn., Aubé 603, Nk. 220, Lenz, Vlast' XV, 1899 (str. 781—788), F. 153, 177—179 (kde srovnána paralelní místa s textem Výkladu) ... bývají datovány do května 1412 Czerwenka. Gesch. d. evang. Kirche I. 83., do r. 1413 Fd. 103 t, do r. 1413—1414 E., prameny vyhledávány (Wiklif, de Christo et suo advers. Los. 195—196, Trialog t. 230—231 a j.) — ale správně pověděl již B. 545 takto: »sind Compilationen eines Dritten aus dem grossen Werke des Matthias von Janow und aus einigen Werken des Hus; wenigstens finden sich darin wörlliche Auszüge aus Schriften dieser bei den Männer mit Anspielung auf das Interdikt v. J. 1412«. A mínění B. je jistě správné, zejména vzhledem k f. 77^r, kde vykládá se o vraždách viklefišťů.

XXXV'. Speculum peccatoris mylně přičítá Husovi Mk. ČČM. 1897, 77; jedno takové ‚speculum‘ je i v rukopise Wilherinském v. VUČ. 1890, 355—356; výklad o obojím v. shora, při ‚Zrcadlech‘ č. č. 14. a 15.

XXXVI'. Testimonium de articulis otištěné v Antiqua et constans confessio 1574 jsou jen excerpta z listů.

XXXVII'. Utrum aliquid lege divina prohibitum possit in aliquo casu homini esse licitum kvestie zachovaná v rkp. víd. dvorní knih. č. 4512 fol. 49^v—50^r a připsaná Husovi tamtéž, náleží Jakoubkovi; v rkp. č. 4518 fol. 146^r. Taktéž Jakoubkova je kvestie »utrum humanitas Cristi cultu latie adoranda sit«.

XXXVIII'. Utrum viris ecclesiasticis seu clericis liceat aliquid possidere, zachovaná v rkp. víd. dvorní knih. č. 4041 fol. 73^r—97^v »wird von dem Schreiber dem Mg. J. Hus zugeschrieben. Doch rührt er unmöglich von diesem her, da die in dem Tractate entwickelten Ansichten den bekannten des Hus in schroffer Weise entgegenstehen« Los. AÖG. LXXXV. 291.

XXXIX'. Fragmenta rozmanitých dílek připsal Bfls. fol. XCV^v—XCVIII^v Husovi celkem 7; v Opp. I. 500—501^v jeden z frgm. zařazen už k ‚de abhominacione‘

a zbývajících 6 otištěno z Břisa. Již P. III. 1^a 36 pzn. 36 správně poznal, že fragmenty tyto »vyňaty sau všechny ze spisu M. z Janowa«.

XL'. „Tractatus unus“ byl prý viděn od Stokesa v Praze, v němž Hus tvrdil remanenci; Hus na to odpovídá dle Mladenovice (Dc. 277): »salva reverencia, non est verum«. Srovn. i T. 233.

Že mívají mnohdy i kázání Wiclifova podpisy Husovy atp., jako na př. rkp. víd. dvorní knih. č. 3928 a j., ukázal již Los. MGD. XXIV, 418 (totéž otiskl v ZKG. a při vydání W. Sermones I. XXVI–XXVII a XXXVIII–XXXIX).

VII.

Chronologický přehled.

Podati takový přehled úhrnný literární činnosti Husovy je velmi obtížné a vždycky kusé. Tuto hledí se jen k samostatným spisům, jsou vypuštěny z přehledu listy, intimace a písemnosti Husovy; pro přehlednost jest užíváno čísel — podle nich snadno plný titul se vyhledá.

Pravil-li ještě Tomek, že nemáme dokazatelně děl Husových z doby před r. 1412, můžeme dnes tento terminus a quo posunouti bezpečně skoro o 10 let do zadu. Nemáme dokazatelně spisů z doby před betlemským kazatelstvím Husovým; kázání č. LXXVI. jsou nám ztracena a záhadná; rovněž ostatní sbírky kázání, překlady, písně a explikace nemůžeme klásti výše.

Zbývajících pak třináct let (1402—1415) patrně rozpadá se ve čtyři, stále menší, oddíly časové:

1. doba akademická, 1402—1409, doba poměrného klidu v životě Husově, doba velikých jeho děl vědeckých;
2. doba polemická, 1409—1412, doba boje Husova proti arcibiskupu, doba hojných polemik a zápasů;
3. doba apoštolská, 1412—1414, doba boje Husova s mocí papežskou, doba velikých děl dogmatických;
4. doba apologetická, 1414—1415, doba boje Husova na koncilu, doba hojných listů, prohlášení a obran.

1. Doba akademická.

Do této doby náležejí jistě nedatované písně Husovy č. 36 a LXXIII; dále nedatovatelné blíže české traktáty 8., 37., 38., 39., překlady č. 13, 40 a—f (tu zejména překlad Trialogu patří asi do druhé polovice této doby); pak některá kázání XLIV a LXXXII., a t. zv. kázání wilherinská č. 21. a 22.

Nejstarší datovatelné kusy jsou: »Enarracio Psalmorum« XXXI z r. 1404, první polovice jeho a kázání č. XLIII δ , z 5. prosince t. r. Z roku následujícího pocházejí č. XXXII a č. XLIII β . Z r. 1406 pochází č. XLIII α , snad také č. XLVII a XLVIII. Z r. 1407 pochází asi č. II. a č. XLIII γ ; snad také č. 7., 8., X. a XXII. Ze 14. června 1408 pochází č. I., z čer-

vence t. r. č. LXII, z konce t. r. a počátku r. 1409 č. XXX. spolu s příslušnými k němu kvestiemi č. XVIII., XXIV. a XXV.

Z této doby pocházejí asi i č. XXXIV. a XXXV, spíše z počátku, kdežto ke konci zase ukazují č. 9. a XI. S č. XLVII. asi soudobé jest č. XXXIII.

2. Doba polemická.

Z doby této pocházejí asi sbírky kázání č. L. a LI., pak rekommendace č. XLII, výkladné č. IX a konečně kvestie č. XVII., XIX—XXI.

Ze samého konce r. 1409 pocházejí č. LVI, a č. XLVIII ε; starší se zdá o něco č. LXXXVII; z 25. června 1410 pochází č. LIII., ze 27. července č. XXXVII, ze srpna č. XXXVI, z konce srpna č. XLIII ž.

Z těchto let anebo z r. 1411 pocházejí asi česká kázání sváteční č. 25.—28.; z 10. února 1411 datováno č. XXXVIII., z 15. února č. XLIII ε. ze 14. června č. XLIII η. Prvního září 1411 vzniklo č. LIV, 13. září č. XXXIX. Z doby před 1. listopadem pochází č. XLIII δ, 6. listopadu vznikla asi č. 20. a VIII.

3. Doba apoštolská.

Z první polovice r. 1412 pocházejí asi č. 14. a 15.; z doby této, neli již z dřívější, také oprava bible č. 16 a č. XXVI; z této doby snad i č. XXVI., LX a LXXXVIII.

3. března 1412 vyrostlo č. LV., v květnu č. XL a LVIII.; později č. 6.; 7. června a potom č. XXVII a XLV.; z července a srpna č. 7. a LVII. Z října 1412 pochází konečně č. LIX, z listopadu č. 1., z prosince č. 5.

2. února 1413 dopsáno č. 3, o něco později č. 29; v jarních a letních měsících t. r. složeny veliké traktáty č. III., IV., 4., VII., V. a VI.; v červnu a v září vznikla česká kázání č. 23. a 24., 28. října t. r. pak dokončeno č. 2.

Z první polovice 1414 pocházejí č. 11., 12. a XLIX.; koncem června napsáno č. 17, v červenci konečně č. 18 a 19.

4. Doba apologetická.

Ze srpna r. 1414 pochází č. 30; ze září a října asi č. LXIII—LXV.; 7. října a v listopadu t. r. č. XXVIII, XXIX a č. XLVI; z doby žalární již, z konce r. 1414 a počátku r. 1415 č. LXVII; z počátku února 1415 č. XV, z doby následující do 5. března napsány spisky t. zv. Kostnické č. XIII a—c, XIII, XIV, XVI; z 9. června 1415 pochází č. 35, z doby pozdější č. LXVIII, poslední pak dílko Husovo (nepočítáme-li ovšem listů), je jeho prohlášení koncilu 1. července 1415 č. LXI.

DOSLOV.

Tento soupis spisů, rukopisů, tisků a překladů Husových chce býti úplný. Vím, že se mi to zejména u listů nepodařilo všude, prosím proto za prominutí čtenáře. Literaturu nemohl jsem uváděti úplně — dílo bylo by třikrát vzrostlo, snad aspoň něco postačí.

Při tisících čísel a zkratk vloudila se jistě nedopatření; má i tisková. Některá jsou opravena napřed; pro ostatní prosím rovněž prominutí.

6. července 1900.

Dr. Václav Flajšhans.

